

152. Keskiviikkona 20 päivänä joulukuuta 1989

kello 10

Päiväjärjestys

sekä tästä ja huomisesta päivästä ed. Alaranta.

Ilmoituksia

Siv.

Ainoa käsittely:

Ehdotus valtion tulo- ja menoarvioksi
vuodelle 1990 5051
Hallituksen esitys n:o 106
Raha-asia-aloitteet n:ot 1—3554
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
93

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pe-
sälä.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi
edustajat Alaranta, Björklund, Elo, Hautala,
Kemppainen, U. Leppänen, Pohjanoksa,
Pokka, Puhakka, Riihijärvi, Savela, Sillan-
pää, Suominen, Särkijärvi ja Vähänäkki.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edus-
tajat Sillanpää, Vähänäkki ja Särkijärvi.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksi-
tyisasioiden vuoksi tästä päivästä ed. Savela

Uusia hallituksen esityksiä

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan,
että tasavallan presidentin kirjelmän ohella
kuluvan joulukuun 15 päivästä ovat edus-
kunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot
243 ja 245, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan,
että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitet-
tuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysy-
myksiin n:ot 549, 553—555, 559, 567 ja 569.
Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaet-
tu edustajille.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Ehdotus valtion tulo- ja menoarvioksi vuo-
delle 1990

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 106

Raha-asia-aloitteet n:ot 1—3554

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 93

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 93.

P ä ä l u o k k a 24

Toinen varapuhemies: Eilen pidetyssä täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu pääluokasta 24 päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskoh- taiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskuskansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistet- tuina ja numeroituina jaetut ehdotukset teh- dään keskustelun kuluessa:

1. Ed. Moilanen: momentille 24.30.50 li- säyksenä 800 000 mk lähetysjärjestöjen kehi- tussyhteistyöstä tiedottamiseen. (RA n:o 2199)

2. Ed. Stenius-Kaukonen: momentille 24.30.66 lisäyksenä 100 000 000 mk YK:n aa- vikoitumis-, sademetsien pelastamis- ja mui- den ympäristöohjelmien toteuttamiseen. (RA n:o 3174)

3. Ed. Wahlström: momentille 24.30.66 lisäyksenä 100 000 000 mk YK:n väestöohjel- maa varten. (Vastalause n:o I, RA n:o 2582)

4. Ed. Kankaanniemi: momentille 24.30.67 lisäyksenä 1 400 000 mk Lähetyksen Kehitys- avulle katastrofivaraston kunnostamiseen ja varustamiseen. (RA n:o 289)

5. Ed. Moilanen: momentille 24.30.67 li- säyksenä 65 000 000 mk lähetysjärjestöjen kehitysyhteistyöhön. (RA n:o 2200)

6. Ed. Stenius-Kaukonen: momentille 24.30.67 lisäyksenä 10 000 000 mk kahdenvä- liseen lahjamuotoiseen kehitysapuun Ango- lalle. (RA n:o 3176)

7. Ed. Wahlström: momentille 24.30.67 lisäyksenä 42 000 000 mk, mistä Nicaragualle 12 000 000 markkaa ja avustuksiin kansalais- järjestöjen kehitysyhteistyöhön 30 000 000 markkaa. (Vastalause n:o I, RA n:o 3355)

8. Ed. Kankaanniemi: momentin 24.30.67 perusteluissa lausuttavaksi: "Verouudistus

on merkinnyt mm. sitä, että kansalais- ja lähetysjärjestöille tehtyjen lahjoitusten vero- vähennysoikeus poistui. Tämä on johtanut siihen, että mainittujen järjestöjen saamat lahjoitukset ovat supistuneet voimakkaasti. Näin tehokkaimmaksi osoittautunut kehitys- yhteistyö on joutunut suuriin vaikeuksiin. Eduskunta edellyttää, että hallitus viipymät- tä ryhtyy toimenpiteisiin kansalais- ja lähe- tysjärjestöjen kehitysyhteistyöhankkeiden omavastuusuuden alentamiseksi esimerkiksi 20 %:iin."

9. Ed. Almgren: momentille 24.30.69 li- säyksenä 2 000 000 mk lähetysjärjestöjen kautta annettavaan humanitaariseen apuun. (RA n:o 60)

10. Ed. Almgren: momentille 24.30.69 li- säyksenä 100 000 mk moshavi Jad Hashmo- nassa suoritettavien rakennustöiden tukemi- seen. (RA n:o 61)

11. Ed. Moilanen: momentille 24.30.69 lisäyksenä 50 000 000 mk YK:n pakolais- asiain pääkomissaarin (Unhcr) toiminnan tukemiseen. (RA n:o 553)

12. Ed. Stenius-Kaukonen: momentille 24.30.69 lisäyksenä 5 000 000 mk humanitaa- rista apua varten Palestiinan vapautusjärjes- tölle Plo:lle. (RA n:o 854)

13. Ed. Wahlström: momentille 24.30.69 lisäyksenä 22 000 000 mk, mistä YK:n Lähi- idässä olevien pakolaisten avustustyöjärjestölle Unrwalle 6 000 000 markkaa, apartheidin vastaiseen ohjelmaan (Anc) 15 000 000 mark- kaa ja Länsi-Saharan väestön tukemiseen (Frente Polisario) 1 000 000 markkaa. (Vas- talause n:o I, RA n:ot 1321 ja 3355)

14. Ed. Astala: luvun 24.30 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin laajan kehitys- yhteistyön aloittamiseksi Kambodzhan kans- sa ja samalla pyrkii kansainvälisissä yhteyk- sissä siihen, että Pol Potin punakhmerien hallitusta ei kansainvälisesti enää hyväksyt- täisi Kambodzhan kansan edustajaksi." (Vastalause n:o I)

15. Ed. Laaksonen: luvun 24.30 peruste- luissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää Suomen myötävaikuttavan siihen, että kan- sainvälisesti selvitetään ja otetaan käyttöön maittain kannettava, teollistuneisiin maihin kohdistuva maksu, jonka määrä suhteute- taan arvioitujen hiilidioksidipäästöjen yhteis- määrään, käytettäväksi toimenpiteisiin, joilla edistetään sademetsien säilyttämistä ja mah-

dollisuuksien mukaan uudelleen metsittämistä.” (Vastalause n:o I)

16. Ed. Laine: momentille 24.99.50 lisäyksenä 200 000 mk presidentti Urho Kekkosen rauhanpalkinnon perustamiseen. (RA n:o 1895)

Keskustelu:

Ed. Moilanen: Teen ehdotuksen n:o 1.

Ed. Hautala: Kannatan.

Ed. Stenius-Kaukonen: Teen ehdotuksen n:o 2.

Ed. Löyttyjärvi: Kannatan.

Ed. Wahlström: Teen ehdotuksen n:o 3.

Ed. Helle: Kannatan.

Ed. Kankaanniemi: Teen ehdotuksen n:o 4.

Ed. Moilanen: Kannatan ed. Kankaanniemen ehdotusta ja teen ehdotuksen n:o 5.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan.

Ed. Stenius-Kaukonen: Teen ehdotuksen n:o 6.

Ed. Löyttyjärvi: Kannatan.

Ed. Wahlström: Teen ehdotuksen n:o 7.

Ed. Helle: Kannatan.

Ed. Kankaanniemi: Teen ehdotuksen n:o 8.

Ed. Almgren: Kannatan ja teen ehdotukset n:ot 9 ja 10.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan.

Ed. Moilanen: Teen ehdotuksen n:o 11.

Ed. Hautala: Kannatan.

Ed. Stenius-Kaukonen: Teen ehdotuksen n:o 12.

Ed. Löyttyjärvi: Kannatan.

Ed. Wahlström: Teen ehdotuksen n:o 13.

Ed. Helle: Kannatan.

Ed. Astala: Teen ehdotuksen n:o 14.

Ed. Säilynoja: Kannatan.

Ed. Laaksonen: Teen ehdotuksen n:o 15.

Ed. Helle: Kannatan.

Ed. Laine: Teen ehdotuksen n:o 16.

Ed. Löyttyjärvi: Kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on tehty ehdotukset n:ot 1—16 ja niitä on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Päätökset:

Luku 01 Ulkoasiainhallinto, hyväksytään.

Luku 30 Kansainvälinen kehitysyhteistyö.

Äänestys ed. Moilasan ehdotuksesta n:o 1.

Mietintö ”jaa”, ed. Moilasan ehdotus n:o 1 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 135 jaa- ja 45 ei-ääntä; pois-
sa 19. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksesta n:o 2.

Mietintö ”jaa”, ed. Stenius-Kaukosen ehdotus n:o 2 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 63 ei-ääntä; pois-
sa 18. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Wahlströmin ehdotuksesta
n:o 3.

Mietintö ”jaa”, ed. Wahlströmin ehdotus
n:o 3 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 64 ei-ääntä; pois-
sa 17. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta
n:o 4.

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus
n:o 4 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 132 jaa- ja 51 ei-ääntä, 2
tyhjää; poissa 14. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Moilasen ehdotuksesta n:o 5.

Mietintö ”jaa”, ed. Moilasen ehdotus n:o
5 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 137 jaa- ja 49 ei-ääntä; pois-
sa 13. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksesta
n:o 6.

Mietintö ”jaa”, ed. Stenius-Kaukosen ehdotus
n:o 6 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 137 jaa- ja 48 ei-ääntä; pois-
sa 14. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Wahlströmin ehdotuksesta
n:o 7.

Mietintö ”jaa”, ed. Wahlströmin ehdotus
n:o 7 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 158 jaa- ja 27 ei-ääntä; pois-
sa 14. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta
n:o 8.

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus
n:o 8 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 66 ei-ääntä; pois-
sa 14. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o
9.

Mietintö ”jaa”, ed. Almgrenin ehdotus n:o
9 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa
23. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o
10.

Mietintö ”jaa”, ed. Almgrenin ehdotus n:o
10 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 148 jaa- ja 35 ei-ääntä, 2
tyhjää; poissa 14. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Moilasen ehdotuksesta n:o
11.

Mietintö ”jaa”, ed. Moilasen ehdotus n:o
11 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksesta n:o 12.

Mietintö ”jaa”, ed. Stenius-Kaukosen ehdotus n:o 12 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 135 jaa- ja 48 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 15. (Koneään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Wahlströmin ehdotuksesta n:o 13.

Mietintö ”jaa”, ed. Wahlströmin ehdotus n:o 13 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 146 jaa- ja 36 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Astalan ehdotuksesta n:o 14.

Mietintö ”jaa”, ed. Astalan ehdotus n:o 14 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 156 jaa- ja 23 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laaksosen ehdotuksesta n:o 15.

Mietintö ”jaa”, ed. Laaksosen ehdotus n:o 15 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 40 Teollinen kehitysyhteistyö, hyväksytään.

Luku 99 Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot.

Äänestys ed. Laineen ehdotuksesta n:o 16.

Mietintö ”jaa”, ed. Laineen ehdotus n:o 16 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Ed. Sillanpää merkitään läsnä olevaksi.

P ä ä l u o k k a 25

Toinen varapuhemies: Yleiskeskustelu pääluokasta 25 julistettiin eilen pidetyssä täysistunnossa päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskoh-
taiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskuskansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistet-
tuina ja numeroituina jaetut ehdotukset tehdään keskustelun kuluessa:

1. Ed. Moilanen: momentille 25.50.21 lisäyksenä 200 000 mk huumeiden vastaisen projektin aloittamiseksi vankiloissa. (RA n:o 2203)

2. Ed. Moilanen: momentille 25.50.51 lisäyksenä 800 000 mk lasten ja nuorten tekemien rikosten sovittelutoimintaan. (RA n:o 585)

3. Ed. Moilanen: momentille 25.50.51 lisäyksenä 800 000 mk vapautuvien vankien jälkihoidon järjestämiseen. (RA n:o 2202)

4. Ed. Pokka: momentille 25.50.74 lisäyksenä 5 000 000 mk Lapin lääninvankilan perustamiseen Tervolan kuntaan. (RA n:o 2684)

5. Ed. Pekkarinen: momentille 25.50.75 lisäyksenä 3 000 000 mk Haapamäen varavankilan rakennustöiden käynnistämiseen. (RA n:o 2593)

Keskustelu:

Ed. Moilanen: Teen ehdotukset n:ot 1—3.

Ed. Hautala: Kannatan.

Ed. Pokka: Teen ehdotuksen n:o 4.

Ed. Pekkarinen: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 5.

Ed. Ikonen: Kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on tehty ehdotukset 1—5 ja niitä on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Päätökset:

Luku 01 Oikeusministeriö, luku 10 Ylimmät tuomioistuimet, luku 20 Hovioikeudet, luku 25 Läänioikeudet, luku 30 Alioikeudet, luku 40 Erityistuomioistuimet, luku 45 Eräät oikeudenhoitomenot, luku 46 Syyttäjänvirastot ja luku 47 Ulosottovirastot, hyväksytään.

Luku 50 Vankeinhoitolaitos.

Äänestys ed. Moilasan ehdotuksesta n:o 1.

Mietintö ”jaa”, ed. Moilasan ehdotus n:o 1 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Moilasan ehdotuksesta n:o 2.

Mietintö ”jaa”, ed. Moilasan ehdotus n:o 2 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 18)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Moilasan ehdotuksesta n:o 3.

Mietintö ”jaa”, ed. Moilasan ehdotus n:o 3 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 19)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pokan ehdotuksesta n:o 4.

Mietintö ”jaa”, ed. Pokan ehdotus n:o 4 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 62 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 12. (Koneään. 20)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pekkarisen ehdotuksesta n:o 5.

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen ehdotus n:o 5 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 21)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 60 Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, luku 61 Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva Helsingin kriminaalipoliittinen

instituutti, luku 62 Tietosuoja, luku 70 Vaalit ja luku 99 Oikeusministeriön hallinnonalan muut menot, hyväksytään.

P ä ä l u o k k a 26

Toinen varapuhemies: Yleiskeskustelu pääluokasta 26 julistettiin eilen pidetyssä täysistunnossa päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskoh-
taiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskuskansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistet-
tuina ja numeroituina jaetut ehdotukset teh-
dään keskustelun kuluessa:

1. Ed. Moilanen: momentille 26.75.01 li-
säyksenä 1 000 000 mk poliisikokelasvakans-
sien perustamiseen. (RA n:o 2205)

2. Ed. Moilanen: luvun 26.75 perusteluissa
lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että
tarvittavat poliisivirat perustetaan esitutkin-
tälainsäädännön voimaantulon aiheuttaman
lisähenkilöstötarpeen tyydyttämiseksi.”

3. Ed. Kietäväinen: momentille 26.97.31
lisäyksenä 20 000 000 mk kuntien yleisiin val-
tionosuuksiin. (Vastalause n:o II)

4. Ed. Laaksonen: momentille 26.97.31
lisäyksenä 25 000 000 mk kuntien yleisiin val-
tionosuuksiin asukaskohtaisen markkamää-
rän korottamiseksi harkinnanvaraisesti 132
markaksi. (Vastalause n:o I)

5. Ed. Vähäkangas: momentille 26.97.31
lisäyksenä 70 000 000 mk kuntien yleisiin ra-
hoitusavustuksiin. (RA n:o 3505)

7. Ed. Kankaanniemi: momentille 26.97.34
lisäyksenä 50 000 000 mk kuntien harkinnan-
varaisiin rahoitusavustuksiin. (RA n:o 292)

8. Ed. Kietäväinen: momentille 26.97.34
lisäyksenä 20 000 000 mk kuntien harkinnan-
varaisiin avustuksiin sekä perusteluissa lau-
suttavaksi: ”Eduskunta edellyttää hallituksen
huolehtivan siitä, että kunnille korvataan ns.
pienien valtionosuuksien uudistuksesta ai-
heutuvat menetykset, jotka ylittävät 0,15
p/äyri.” (Vastalause n:o II)

9. Ed. Laaksonen: momentille 26.97.34
lisäyksenä 30 000 000 mk kuntien harkinnan-
varaisiin avustuksiin. (Vastalause n:o I)

10. Ed. Heikkinen: momentille 26.98.43
lisäyksenä 1 000 000 mk läänien kehittämis-
rahaan lomatuen laajentamiseksi eräisiin Ou-
lun läänin kuntiin. (RA n:o 172)

11. Ed. Kankaanniemi: momentille
26.98.43 lisäyksenä 50 000 000 mk läänien
kehittämisrahaa varten. (RA n:o 293)

12. Ed. Laaksonen: momentille 26.98.43
lisäyksenä 40 000 000 mk läänien kehittämis-
rahaan. (Vastalause n:o I)

14. Ed. Mattila: momentille 26.98.43 li-
säyksenä 20 000 000 mk läänien kehittämis-
rahaan. (Vastalause n:o II)

15. Ed. Pokka: momentille 26.98.43 lisäyk-
senä 500 000 mk saamelaisvaltuuskunnan
toiminnan tukemiseen. (RA n:o 2685)

16. Ed. Väistö: momentille 26.98.43 lisäyk-
senä 500 000 mk Pohjois-Karjalan maaseu-
den alueellisen kehittämisohjelman laatimi-
seen. (RA n:o 3531)

Keskustelu:

Ed. Moilanen: Teen ehdotukset n:ot 1
ja 2.

Ed. Hautala: Kannatan.

Ed. Kietäväinen: Teen ehdotuksen
n:o 3.

Ed. Mattila: Kannatan.

Ed. Laaksonen: Teen ehdotuksen n:o
4.

Ed. Apukka: Kannatan.

Ed. Vähäkangas: Teen ehdotuksen n:o
5.

Ed. Säilynoja: Kannatan.

Ed. Kankaanniemi: Teen ehdotuksen
n:o 7.

Ed. Almgren: Kannatan.

Ed. Kietäväinen: Teen ehdotuksen
n:o 8.

Ed. Mattila: Kannatan.

Ed. Laaksonen: Teen ehdotuksen n:o 9.

Ed. Apukka: Kannatan.

Ed. Heikkinen: Teen ehdotuksen n:o 10.

Ed. Renko: Kannatan.

Ed. Kankaanniemi: Teen ehdotuksen n:o 11.

Ed. Almgren: Kannatan.

Ed. Laaksonen: Teen ehdotuksen n:o 12.

Ed. Laine: Kannatan.

Ed. Mattila: Teen ehdotuksen n:o 14.

Ed. Kietäväinen: Kannatan.

Ed. Pokka: Teen ehdotuksen n:o 15.

Ed. Sarapää: Kannatan.

Ed. Väistö: Teen ehdotuksen n:o 16.

Ed. Jokiniemi: Kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on tehty ehdotukset n:ot 1—5, 7—12 sekä 14—16.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Vähänäkki merkitään läsnä olevaksi.

Päätökset:

Luku 01 Sisäasiainministeriö, luku 05 Läänninhallitukset, luku 06 Väestörekisterikeskus ja luku 07 Rekisteritoimistot, hyväksytään.

Luku 75 Poliisitoimi.

Äänestys ed. Moilasen ehdotuksesta n:o 1.

Mietintö ”jaa”, ed. Moilasen ehdotus n:o 1 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 138 jaa- ja 44 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 22)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Moilasen ehdotuksesta n:o 2.

Mietintö ”jaa”, ed. Moilasen ehdotus n:o 2 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 80 Pelastushallinto ja luku 90 Raja-vartiolaitos, hyväksytään.

Luku 97 Avustukset kunnille.

Toinen varapuhemies: Momenttia 31 koskevat ed. Kietäväisen ehdotus n:o 3, ed. Laaksosen ehdotus n:o 4 ja ed. Vähäkankaan ehdotus n:o 5 ovat vastakkaiset, joten ensin äänestetään ed. Vähäkankaan ehdotuksesta n:o 5 ed. Laaksosen ehdotusta n:o 4 vastaan, sen jälkeen voittaneesta ed. Kietäväisen ehdotusta n:o 3 vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Laaksosen ehdotuksen n:o 4 ja ed. Vähäkankaan ehdotuksen n:o 5 välillä.

Ehdotus n:o 4 ”jaa”, ehdotus n:o 5 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 141 jaa- ja 30 ei-ääntä, 18 tyhjää; poissa 10. (Koneään. 24)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Laaksosen ehdotuksen n:o 4.

2) Äänestys ed. Kietäväisen ehdotuksen n:o 3 ja ed. Laaksosen ehdotuksen n:o 4 välillä.

Ehdotus n:o 3 ”jaa”, ehdotus n:o 4 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 49 ei-ääntä, 9 tyhjää; poissa 15. (Koneään. 25)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kietäväisen ehdotuksen n:o 3.

3) Äänestys ed. Kietäväisen ehdotuksesta n:o 3 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Kietäväisen ehdotus n:o 3
”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 10. (Koneään. 26)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Toinen varapuhemies: Momenttia 34 koskevat ed. Kankaanniemen ehdotus n:o 7, ed. Kietäväisen ehdotus n:o 8 määrärahan osalta ja ed. Laaksosen ehdotus n:o 9 ovat vastakkaisia, joten ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Laaksosen ehdotuksen n:o 9 ja ed. Kankaanniemen ehdotuksen n:o 7 välillä, sitten voittaneesta ed. Kietäväisen ehdotusta n:o 8 vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Laaksosen ehdotuksen n:o 9 ja ed. Kankaanniemen ehdotuksen n:o 7 välillä.

Ehdotus n:o 9 ”jaa”, ehdotus n:o 7 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 134 jaa- ja 44 ei-ääntä, 11 tyhjää; poissa 10. (Koneään. 27)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Laaksosen ehdotuksen n:o 9.

2) Äänestys ed. Kietäväisen ehdotuksesta n:o 8 määrärahan osalta ed. Laaksosen ehdotusta n:o 9 vastaan.

Ehdotus n:o 8 ”jaa”, ehdotus n:o 9 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 137 jaa- ja 44 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 11. (Koneään. 28)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kietäväisen ehdotuksen n:o 8.

3) Äänestys ed. Kietäväisen ehdotuksesta n:o 8 määrärahan osalta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Kietäväisen ehdotus n:o 8 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 10. (Koneään. 29)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kietäväisen ehdotuksesta n:o 8 perustelujen osalta.

Mietintö ”jaa”, ed. Kietäväisen ehdotus n:o 8 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 10. (Koneään. 30)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 98 Läänien kehittäminen.

Äänestys ed. Heikkisen ehdotuksesta n:o 10.

Mietintö ”jaa”, ed. Heikkisen ehdotus n:o 10 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 10. (Koneään. 31)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Toinen varapuhemies: Ed. Kankaanniemen ehdotus n:o 11, ed. Laaksosen ehdotus n:o 12 ja ed. Mattilan ehdotus n:o

14 ovat vastakkaisia, joten ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Laaksosen ehdotuksen n:o 12 ja ed. Kankaanniemen ehdotuksen n:o 11 välillä, sitten voittaneesta ed. Mattilan ehdotusta n:o 14 vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Laaksosen ehdotuksen n:o 12 ja ed. Kankaanniemen ehdotuksen n:o 11 välillä.

Ehdotus n:o 12 "jaa", ehdotus n:o 11 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 31 ei-ääntä, 10 tyhjää; poissa 11. (Koneään. 32)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Laaksosen ehdotuksen n:o 12.

2) Äänestys ed. Mattilan ehdotuksen n:o 14 ja ed. Laaksosen ehdotuksen n:o 12 välillä.

Ehdotus n:o 14 "jaa", ehdotus n:o 12 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 128 jaa- ja 54 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 10. (Koneään. 33)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Mattilan ehdotuksen n:o 14.

3) Äänestys ed. Mattilan ehdotuksesta n:o 14 mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ed. Mattilan ehdotus n:o 14 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 10. (Koneään. 34)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pokan ehdotuksesta n:o 15.

Mietintö "jaa", ed. Pokan ehdotus n:o 15 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 10. (Koneään. 35)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Väistön ehdotuksesta n:o 16.

Mietintö "jaa", ed. Väistön ehdotus n:o 16 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 36)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 99 Sisäasiainministeriön hallinnon alan muut menot, hyväksytään.

Ed. Särkijärvi merkitään läsnä olevaksi.

P ä ä l u o k k a 27

Toinen varapuhemies: Eilen pidetyssä täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu pääluokasta 27 päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskoh-
taiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskustuskansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistet-
tuina ja numeroituina jaetut ehdotukset tehdään keskustelun kuluessa:

1. Ed. Jokiniemi: momentille 27.01.29 lisäyksenä 300 000 mk selvityksen tekemiseen Savo-Karjalan sotilasläänissä olevien toimintojen keskittämisestä Joensuun seudulle. (RA n:o 240)

2. Ed. Maijala: luvun 27.01 "Sotilaallinen maanpuolustus" perustelujen selvitysosassa lausuttavaksi: "Nykyisiä sotilaspiirejä ei tule lakkauttaa puolustusvoimien organisaatiouu-

distuksen yhteydessä” sekä sotilaspiirien lakauttamista koskevan kohdan poistamista luvun selvitysosasta. (Vastalause n:o II)

3. Ed. Pokka: momentille 27.12.01 lisäyksenä 500 000 mk Lapin jääkäriprikaatissa, Lapin ilmatorjuntarykmentissä ja Lapin lennostossa olevien osa-aikaisten, pääasiassa toimistotyötä koskevien virkojen muuttamiseksi kokopäivätoimisiiksi. (RA n:o 2686)

4. Ed. Anttila: momentille 27.12.29 lisäyksenä 1 000 000 mk pysyvän maanpuolustusnäyttelyn perustamiseen Hämeenlinnaan. (RA n:o 1200)

5. Ed. Kietäväinen: momentille 27.14.02 lisäyksenä 1 700 000 mk varusmiesten ja reserviläisten päivärahan korottamiseksi kahdella markalla 1.12.1990 alkaen. (Vastalause n:o II)

6. Ed. Laine: momentille 27.14.02 lisäyksenä 85 000 000 mk varusmiesten päivärahan korottamiseksi 30 markkaan 1.1.1990 alkaen. (RA n:o 1899)

7. Ed. Uitto: momentin 27.14.02 perusteissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin palvelusajan lyhentämiseksi ja kertausharjoitusten vähentämiseksi, jolloin säästyviä varoja voidaan käyttää päivärahojen parantamiseen.” (Vastalause n:o I)

8. Ed. Laaksonen: momentilla 27.25.16 ehdotetut tilausvaltuudet poistettavaksi, mikä vähentäisi vuoden 1990 menoja 442 000 000 markkaa, ja että eduskunta edellyttää hallituksen lykkäävän ja peruuttavan aiemmin myönnettyjä tilausvaltuuksia 300 000 000 markan verran. (Vastalause n:o I)

9. Ed. Haavisto: momentille 27.27.74 lisäyksenä 2 000 000 mk puolustusvoimien poissiirtymisen nopeuttamiseksi Santahaminan saarelta. (RA n:o 1393)

10. Ed. Jokiniemi: momentille 27.27.74 lisäyksenä 300 000 mk Ylämyllyn varuskunnan kasarmien peruskorjauksen suunniteltuun. (RA n:o 241)

11. Ed. P. Lahtinen: momentille 27.27.74 lisäyksenä 1 000 000 mk Viestikeskus 3:n lauhdetornin ja jäähdytyskompressorin uusintaan Tampereella. (RA n:o 482)

12. Ed. Haavisto: pääluokan 27 perusteissa lausuttavaksi: ”Viime aikojen muutokset Euroopassa ovat murtaneet perinteistä sotilaallista vastakkainasettelua ja luoneet mahdollisuuksia uuteen yleiseurooppalaiseen

yhteistyöhön. Samalla kun sotilaalliset uhkakuvat ovat väistymässä, kärjistyneet ympäristöongelmat varjostavat maanosamme tulevaisuutta.

Jatkuva huomion kiinnittäminen aseellisen maanpuolustuksen uusiin tarpeisiin perustuu väärään arvioon maahamme ja sen kansalaisiin kohdistuvista uhkatekijöistä. Moderneinakaan aseistus ei kykene torjumaan ilman, vesien ja maaperän saastumista, vaan on sotatarviketuotannon kautta sitä aiheuttamassa.

Eduskunta edellyttää, että puolustusmäärärahoista vähennetään vuosittain 10 % käytettäväksi ympäristöministeriön hallinnonalalla kansainväliseen ja kansalliseen ympäristönsuojeluun.”

Keskustelu:

Ed. Jokiniemi: Teen ehdotuksen n:o 1.

Ed. Väistö: Kannatan.

Ed. Maijala: Teen ehdotuksen n:o 2.

Ed. Kietäväinen: Kannatan.

Ed. Pokka: Teen ehdotuksen n:o 3.

Ed. Pelttari: Kannatan.

Ed. Anttila: Teen ehdotuksen n:o 4.

Ed. Tenhiälä: Kannatan.

Ed. Kietäväinen: Teen ehdotuksen n:o 5.

Ed. Maijala: Kannatan.

Ed. Laine: Teen ehdotuksen n:o 6.

Ed. Stenius-Kaukonen: Kannatan.

Ed. Uitto: Teen ehdotuksen n:o 7.

Ed. Jokinen: Kannatan.

Ed. Laaksonen: Teen ehdotuksen n:o 8.

Ed. Apukka: Kannatan.

Ed. Haavisto: Teen ehdotuksen n:o 9.

Ed. Pulliainen: Kannatan.

Ed. Jokiniemi: Teen ehdotuksen n:o 10.

Ed. Väistö: Kannatan.

Ed. P. Lahtinen: Teen ehdotuksen n:o 11.

Ed. Apukka: Kannatan.

Ed. Haavisto: Teen ehdotuksen n:o 12.

Ed. Donner: Kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on tehty ehdotukset n:ot 1—12 ja niitä on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Päätökset:

Luku 01 Puolustusministeriö.

Äänestys ed. Jokiniemen ehdotuksesta n:o 1.

Mietintö ”jaa”, ed. Jokiniemen ehdotus n:o 1 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 140 jaa- ja 41 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 15. (Koneään. 37)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Maijalan ehdotuksesta n:o 2.

Mietintö ”jaa”, ed. Maijalan ehdotus n:o 2 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 60 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 17. (Koneään. 38)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 12 Puolustusvoimien palkkaus- ja muut menot.

Äänestys ed. Pokan ehdotuksesta n:o 3.

Mietintö ”jaa”, ed. Pokan ehdotus n:o 3 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 39)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 4.

Mietintö ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus n:o 4 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 138 jaa- ja 46 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 40)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 14 Asevelvollisten ylläpitomenot.

Toinen varapuhemies: Ed. Kietäväisen ehdotus n:o 5 ja ed. Laineen ehdotus n:o 6 ovat vastakkaisia, joten ensin on äänestettävä niiden välillä ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Kietäväisen ehdotuksen n:o 5 ja ed. Laineen ehdotuksen n:o 6 välillä.

Ehdotus n:o 5 ”jaa”, ehdotus n:o 6 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 46 ei-ääntä, 13 tyhjää; poissa 17. (Koneään. 41)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kietäväisen ehdotuksen n:o 5.

2) Äänestys ed. Kietäväisen ehdotuksesta n:o 5 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Kietäväisen ehdotus n:o 5 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 42)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Uiton ehdotuksesta n:o 7.

Mietintö ”jaa”, ed. Uiton ehdotus n:o 7 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 165 jaa- ja 22 ei-ääntä; poissa 12. (Koneään. 43)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 25 Puolustusmateriaalin hankinta- ja käyttömenot.

Äänestys ed. Laaksosen ehdotuksesta n:o 8.

Mietintö ”jaa”, ed. Laaksosen ehdotus n:o 8 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 163 jaa- ja 23 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 12. (Koneään. 44)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 27 Kiinteistömenot.

Äänestys ed. Haaviston ehdotuksesta n:o 9.

Mietintö ”jaa”, ed. Haaviston ehdotus n:o 9 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 152 jaa- ja 36 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 45)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokiniemen ehdotuksesta n:o 10.

Mietintö ”jaa”, ed. Jokiniemen ehdotus n:o 10 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 59 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 10. (Koneään. 46)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. P. Lahtisen ehdotuksesta n:o 11.

Mietintö ”jaa”, ed. P. Lahtisen ehdotus n:o 11 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 57 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 19. (Koneään. 47)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 30 Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta, luku 90 Valtion pukutehdas, luku 91 Vammaskosken tehdas, luku 92 Lapuan patruunatehdas ja luku 99 Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot, hyväksytään.

Pääluokan perustelut.

Äänestys ed. Haaviston ehdotuksesta n:o 12.

Mietintö ”jaa”, ed. Haaviston ehdotus n:o 12 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 150 jaa- ja 32 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 13. (Koneään. 48)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

P ä ä l u o k k a 28

Toinen varapuhemies: Eilen pidettyssä täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu pääluokasta 28 päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskoh-
taiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskuskans-

liaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistet-
tuina ja numeroituina jaetut ehdotukset teh-
dään keskustelun kuluessa:

1. Ed. Hautala: momentille 28.64.76 li-
säyksenä 1 000 000 mk valtion virastotalon
suunnitteluun Uuteenkaupunkiin. (RA n:o
143)

2. Ed. Hautala: momentille 28.64.76 li-
säyksenä 2 000 000 mk valtion virastotalon
rakentamiseen Saloon. (RA n:o 1411)

3. Ed. Kankaanniemi: momentille 28.64.76
lisäyksenä 8 000 000 mk valtion virastotalo-
jen rakentamiseen Jämsään ja Keuruulle.
(RA n:o 294)

4. Ed. Laine: momentille 28.64.76 lisäyk-
senä 2 000 000 mk Turun oikeustalon uudis-
rakennukseen ja peruskorjaukseen. (RA n:o
1900)

5. Ed. Stenius-Kaukonen: momentille
28.64.76 lisäyksenä 500 000 mk valtion viras-
totalon suunnittelemiseksi Nokialle. (RA n:o
856)

6. Ed. Väänänen: momentille 28.64.76
lisäyksenä 2 000 000 mk Orimattilan valtion
virastotalon laajentamiseen. (RA n:o 3539)

7. Ed. Hautala: momentille 28.99.61 li-
säyksenä 2 000 000 mk autoveron budjettipe-
rusteiseen palauttamiseen vammaisten lasten
perheiden auton hankinnan helpottamiseksi.
(RA n:o 145)

Keskustelu:

Ed. Hautala: Teen ehdotukset n:ot 1 ja
2.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan ja teen
ehdotuksen n:o 3.

Ed. Almgren: Kannatan.

Ed. Laine: Teen ehdotuksen n:o 4.

Ed. Stenius-Kaukonen: Kannatan ja
teen ehdotuksen n:o 5.

Ed. P. Lahtinen: Kannatan.

Ed. Väänänen: Teen ehdotuksen n:o 6.

Ed. Tenhiälä: Kannatan.

Ed. Hautala: Teen ehdotuksen n:o 7.

Ed. Moilanen: Kannatan.

Toinen varapuhemies: Keskustelus-
sa on tehty ehdotukset n:ot 1—7 ja niitä on
kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Päätökset:

Luku 01 Valtiovarainministeriö, luku 03
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, luku
05 Valtiokonttori, luku 07 Eläkkeet, luku 10
Valtiontalouden tarkastusvirasto, luku 18
Verohallinto, luku 37 Eräät hinnanerokor-
vaukset, luku 39 Eräät siirrot Ahvenanmaan
maakunnalle, luku 40 Tullilaitos, luku 50
Suomen rahapaja, luku 52 Tilastokeskus,
luku 54 Pankkitarkastusvirasto, luku 56 Ta-
loudellinen suunnittelukeskus ja luku 60 Ra-
kennushallinto, hyväksytään.

Luku 64 Eräät valtion kiinteistömenot.

Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta n:o 1.

Mietintö ”jaa”, ed. Hautalan ehdotus n:o
1 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestykses-
sä on annettu 126 jaa- ja 56 ei-ääntä, 1 tyhjä;
poissa 16. (Koneään. 49)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta n:o 2.

Mietintö ”jaa”, ed. Hautalan ehdotus
n:o 2 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestykses-
sä on annettu 125 jaa- ja 55 ei-ääntä, 2
tyhjää; poissa 17. (Koneään. 50)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotukses-
ta n:o 3.

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdo-
tus n:o 3 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 131 jaa- ja 52 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 15. (Koneään. 51)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laineen ehdotuksesta n:o 4.

Mietintö ”jaa”, ed. Laineen ehdotus n:o 4 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 61 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 13. (Koneään. 52)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksesta n:o 5.

Mietintö ”jaa”, ed. Stenius-Kaukosen ehdotus n:o 5 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 133 jaa- ja 53 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 12. (Koneään. 53)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Väänäsen ehdotuksesta n:o 6.

Mietintö ”jaa”, ed. Väänäsen ehdotus n:o 6 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 66 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 13. (Koneään. 54)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 70 Valtionhallinnon kehittämiskeskus, luku 80 Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimet, luku 81 Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot, luku 82 Postipankki Oy:n investointirahasto, luku 83 Kansainvälinen Jälleenrakennuspankki, luku 84 Pohjoismaiden Investointipankki ja luku 85 Kansainväliset rahoitusyhteisöt, hyväksytään.

Luku 99 Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut menot.

Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta n:o 7.

Mietintö ”jaa”, ed. Hautalan ehdotus n:o 7 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 65 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 14. (Koneään. 55)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

P ä ä l u o k k a 29

Toinen varapuhemies: Eilen pidetyssä täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu pääluokasta 29 päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskohdaiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskuskansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistetuin ja numeroituina jaetut ehdotukset tehdään keskustelun kuluessa:

1. Ed. Kietäväinen: momentille 29.01.29 lisäyksenä 2 000 000 mk Mikkelin läänissä sijaitsevien koulutus- ja tutkimusyksikköjen kehittämiseen, niiden yhteistyön lisäämiseen ja läänin kehitystä palvelevan tutkimus- ja koulutusohjelman toteuttamiseen sekä Mikkelin ammattikorkeakoulun käynnistystömiin. (RA n:o 1748)

2. Ed. Puska: momentille 29.05.74 lisäyksenä 3 000 000 mk Joensuun ortodoksisen seminaarin suunnitteluun ja rakentamiseen. (RA n:o 2737)

3. Ed. Isohookana-Asunmaa: momentille 29.10.01 lisäyksenä 250 000 mk 30 viran vakinaistamiseksi tuntiopetuksessa. (Vastalause n:o II)

4. Ed. Löyttyjärvi: momentille 29.10.01 lisäyksenä 500 000 mk rauhantutkimuksen professorin viran perustamiseen Jyväskylän yliopistoon ja Åbo Akademiin. (RA n:o 2056)

5. Ed. Moilanen: momentille 29.10.01 lisäyksenä 250 000 mk diabetesprofessorin perustamiseksi johonkin maamme lääketieteelliseen tiedekuntaan. (RA n:o 561)

6. Ed. Pulliainen: momentille 29.10.01 lisäyksenä 20 000 000 mk työtehtävien vakinaistamiseen korkeakouluissa. (RA n:o 2715)

7. Ed. Väistö: momentille 29.10.01 lisäyksenä 600 000 mk metsätieteiden jatkokoulutuksen perustamiseksi Joensuuhun. (RA n:o 3528)

8. Ed. Huuhtanen: momentille 29.10.21 lisäyksenä 1 000 000 mk määrärahan osoittamiseksi ammattikorkeakoulukokeiluun Kuopion teknillisen oppilaitoksen muuttamiseksi korkeakoulutasoiseksi. (RA n:o 1494)

9. Ed. Koistinen: momentille 29.10.21 lisäyksenä 1 000 000 mk Kainuun maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen perustamiskustannuksiin. (RA n:o 402)

10. Ed. Vihriälä: momentille 29.10.21 lisäyksenä 5 000 000 mk maaseutuelinkeinojen tutkimukseen. (RA n:o 978)

11. Ed. Jokiniemi: momentille 29.10.74 lisäyksenä 2 200 000 mk Joensuun yliopiston V rakennusvaiheen toteuttamiseen. (RA n:o 242)

13. Ed. Pekkarinen: momentille 29.10.74 lisäyksenä 2 000 000 mk Jyväskylän yliopiston Konneveden tutkimusaseman laajennustöiden käynnistämiseen. (RA n:o 2596)

14. Ed. Väänänen: momentille 29.10.74 lisäyksenä 2 500 000 mk Eläinlääketieteellisen korkeakoulun Hautjärven laitosten uuden klinikkarakennuksen rakentamiseen Mäntsälään. (RA n:o 3540)

15. Ed. Isohookana-Asunmaa: momentin 29.10.74 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että kasvavista rakennuskustannuksista johtuvat lisäkustannukset otetaan huomioon yliopistojen rakennusmäärärahojen mitoituksessa." (Vastalause n:o II)

16. Ed. Almgren: momentille 29.37.21 lisäyksenä 1 000 000 mk ammattikorkeakoulukokeilun käynnistämiseksi Kymenlaaksossa. (RA n:o 1181)

17. Ed. Ryytänen: momentille 29.37.24 lisäyksenä 1 000 000 mk kansainvälisen tutkija- ja opiskelijavaihdon kehittämiseen. (RA n:o 2995)

18. Ed. Isohookana-Asunmaa: momentille 29.37.26 lisäyksenä 2 000 000 mk luokanopettajien pätevöitymiskoulutuksen laajentamiseksi. (Vastalause n:o II)

19. Ed. Astala: momentille 29.39.52 lisäyksenä 19 000 000 mk ylimääräisenä määrärahana valmistumisen jälkeisen opintolainan korkotuen pidentämiseen kolmeen vuoteen

1.7.1990 lukien. (Vastalause n:o I, RA n:o 1263)

20. Ed. Jokinen: momentille 29.39.52 lisäyksenä 200 000 000 mk opintolainojen korkotuen ylimääräiseksi korottamiseksi. (RA n:o 1563)

21. Ed. Ryytänen: momentille 29.39.52 lisäyksenä 21 000 000 mk ylimääräiseen korkotukeen opintolainojen korkotuen maksuajan pidentämiseen 3 vuoteen valmistumisen jälkeen. (RA n:o 2996)

22. Ed. Astala: momentille 29.39.55 lisäyksenä 100 000 000 mk 18 vuotta täyttäneen kodin ulkopuolella asuvan opintorahan perusosan korottamiseksi 500 markaksi kuukaudelta osana perusturvauudistusta 1 päivästä syyskuuta 1990 lukien. (Vastalause n:o I, RA n:o 1264)

23. Ed. Isohookana-Asunmaa: momentille 29.39.55 lisäyksenä 162 000 000 mk, josta 100 000 000 markkaa 18 vuotta täyttäneen, kodin ulkopuolella asuvan opintorahan korottamiseksi 300 markalla syyskuun alusta 1990 lukien ja 62 000 000 markkaa opiskelijan puolison ja vanhempien tuloista johtuvan tarveharkinnan poistamiseen. (Vastalause n:o II)

24. Ed. Jokinen: momentille 29.39.55 lisäyksenä 62 000 000 mk opintorahan ylimääräisiin lisiin puolison tulojen tarveharkinnan ja vanhempien tulojen tarveharkinnan poistamiseksi osana perusturvauudistusta. (RA n:o 1564)

25. Ed. Jokinen: momentille 29.39.55 lisäyksenä 62 000 000 mk opintotuen asumislisän maksamiseksi ympärivuotisena. (RA n:o 1565)

26. Ed. Kankaanniemi: momentille 29.39.55 lisäyksenä 300 000 000 mk opintorahan korottamiseen. (RA n:o 1680)

28. Ed. Moilanen: momentille 29.39.55 lisäyksenä 60 000 000 mk opintorahan asumislisän maksamiseksi ympärivuotisena. (RA n:o 562)

29. Ed. Renko: momentille 29.39.55 lisäyksenä 50 000 000 mk korkeakouluopiskelijoiden asuntotukeen. (RA n:o 2829)

30. Ed. Isohookana-Asunmaa: momentin 29.39.55 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta katsoo, että opiskelijoiden asumistuki on siirrettävä osaksi yleistä asumistukijärjestelmää vuoden 1991 alusta lukien". (Vastalause n:o II)

31. Ed. Löyttyjärvi: momentille 29.39.56

lisäyksenä 60 000 000 mk aikuisopintorahan saajien piirin laajentamiseen. (RA n:o 2069)

32. Ed. Almgren: momentille 29.46.30 lisäyksenä 500 000 mk Helsingin kristillisen koulun kannatusyhdistyksen toiminnan tukemiseen. (RA n:o 69)

33. Ed. Isohookana-Asunmaa: momentille 29.46.30 lisäyksenä 15 000 000 mk peruskoulujen käyttökustannuksiin. (Vastalause n:o II)

34. Ed. Löyttyjärvi: momentille 29.46.30 lisäyksenä 340 000 000 mk peruskoulujen käyttökustannuksiin. (RA n:o 2070)

35. Ed. Renko: momentille 29.46.30 lisäyksenä 150 000 000 mk peruskoulujen tuntikehykseen. (RA n:o 2831)

36. Ed. Renko: momentille 29.46.30 lisäyksenä 10 000 000 mk peruskoulujen erityisopetukseen. (RA n:o 2832)

37. Ed. Isohookana-Asunmaa: momentille 29.46.34 lisäyksenä 60 000 000 mk peruskoulujen ja lukioiden rakentamiseen. (Vastalause n:o II)

38. Ed. Jokinen: momentille 29.46.34 lisäyksenä 6 000 000 mk Riihikosken ala-asteen koulun laajentamiseen ja perusparannuksiin. (RA n:o 1566)

39. Ed. Kankaanniemi: momentille 29.46.55 lisäyksenä 500 000 mk Japanin ja Thaimaan suomalaisille kouluille. (RA n:o 1681)

40. Ed. Löyttyjärvi: momentille 29.51.01 lisäyksenä 12 000 000 mk lastentarhanopettajien koulutuspaikkojen lisäämiseen. (RA n:o 2072)

41. Ed. Löyttyjärvi: momentille 29.56.30 lisäyksenä 50 000 000 mk kirjastojen käyttökustannuksiin. (RA n:o 2073)

42. Ed. Renko: momentille 29.56.31 lisäyksenä 20 000 000 mk kirjastoautojen hankkimiseen ja kirjastojen rakentamiseen Oulun läänissä. (RA n:o 2836)

43. Ed. Hautala: momentille 29.57.50 lisäyksenä 3 000 000 mk opintososiaalisten etujen turvaamiseksi ylimääräisin järjestelyin kaikille kansanopistojen opiskelijoille. (RA n:o 1421)

44. Ed. Isohookana-Asunmaa: momentille 29.57.50 lisäyksenä 62 000 000 mk, mistä 2 000 000 markkaa kokonaistyöaikajärjestelyihin ja 60 000 000 markkaa valtionosuuksien lopputilitysten maksatukseen sekä momentin perusteluita muutettavaksi siten, että kokonaistyöaikaan ja -palkkaukseen siirret-

tävien kansanopistojen lukumäärä nostetaan 1.8.1990 lukien 30:een. (Vastalause n:o II)

45. Ed. P. Leppänen: momentille 29.57.50 lisäyksenä 1 000 000 mk, kuvailmaisua, valaistusta, ääni-ilmaisua ja tuotantoa koskevan koulutuksen aloittamiseen Keski-Suomen opistossa. (RA n:o 2001)

46. Ed. Fred: momentille 29.57.52 lisäyksenä 500 000 mk rakennusavustuksena Kala-joen kristilliselle kansanopistolle. (RA n:o 1354)

48. Ed. Fred: momentille 29.57.52 lisäyksenä 500 000 mk rakennusavustuksena Kauhajoen evankeliselle opistolle. (RA n:o 1356)

49. Ed. Jäätteenmäki: momentille 29.57.52 lisäyksenä 500 000 mk Karhunmäen kristillisen kansanopiston rakennusavustukseen. (RA n:o 1659)

50. Ed. Kietäväinen: momentille 29.57.52 lisäyksenä 1 500 000 mk Itä-Hämeen kansanopiston rakennustöiden rahoittamiseen. (RA n:o 1750)

51. Ed. Saapunki: momentille 29.57.52 lisäyksenä 300 000 mk Kuusamon kansanopiston juuri tapahtuneen rakentamisen ja peruskorjauksen aiheuttaman maksuvalmiuden parantamiseen. (RA n:o 3035)

52. Ed. Väistö: momentille 29.57.52 lisäyksenä 1 000 000 mk Pohjois-Karjalan opiston rakennusvelkojen lyhentämiseen. (RA n:o 3529)

53. Ed. Astala: momentille 29.57.54 lisäyksenä 500 000 mk mustalaisväestön koulutus- ja kulttuurikeskuksen perustamiseen. (Vastalause n:o I, RA n:o 1266)

54. Ed. Astala: momentille 29.57.54 lisäyksenä 250 000 mk Kansan Sivistystyön Liitto KSL ry:n mediakulttuurisen projektin tukemiseen. (RA n:o 1267)

55. Ed. Almgren: momentille 29.58.01 lisäyksenä 900 000 mk Näkövammaisten kirjaston kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukseen sekä muihin palkkoihin ja palkkioihin. (RA n:o 71)

56. Ed. Kankaanniemi: momentille 29.60.21 lisäyksenä 5 000 000 mk virolaisten ja muiden suomensukuisten nuorten opiskelumahdollisuuksien lisäämiseksi Suomen maatalousoppilaitoksissa. (RA n:o 1682)

57. Ed. Väistö: momentille 29.60.21 lisäyksenä 300 000 mk koulutusyhteistyön toteuttamiseen Pohjois-Karjalan ja Neuvosto-Karjalan välillä. (RA n:o 3530)

58. Ed. Hautala: momentille 29.60.29 li-

säyksenä 1 000 000 mk liikenneopiston suunnitteluun Uuteenkaupunkiin. (RA n:o 1437)

59. Ed. Jokinen: momentille 29.60.70 lisäyksenä 5 000 000 mk terveydenhoitoalan koulutuksen lisäämiseen. (RA n:o 1567)

60. Ed. Anttila: momentille 29.60.74 lisäyksenä 1 000 000 mk Ypäjän maatalousoppilaitoksen koulurakennuksen suunnitteluun. (RA n:o 1205)

61. Ed. Huuhtanen: momentille 29.60.74 lisäyksenä 1 380 000 mk määrärahan osoittamiseksi Muuruveden maatalous- ja puutarhaoppilaitoksen puutarhahallin rakentamiseen. (RA n:o 1496)

62. Ed. Laine: momentille 29.60.74 lisäyksenä 10 000 000 mk Turun teknillisen oppilaitoksen lisärakennuksen rakentamiseen ja peruskorjaukseen. (RA n:o 1905)

63. Ed. Puska: momentille 29.60.74 lisäyksenä 7 000 000 mk Pohjois-Karjalan terveydenhuolto-oppilaitoksen rakentamiseen. (RA n:o 2738)

64. Ed. Renko: momentille 29.60.74 lisäyksenä 8 500 000 mk Koivikon ja Ruukin maatalousoppilaitosten, Kempelen puutarhaoppilaitoksen ja Haapaveden kotitalousoppilaitoksen rakennushankkeisiin. (RA n:ot 2843, 2844, 2842 ja 2841)

65. Ed. Vähäkangas: momentille 29.60.74 lisäyksenä 3 000 000 mk Raahen tietokonealan oppilaitoksen laajennustöiden aloittamiseen. (RA n:o 3506)

66. Ed. Anttila: momentille 29.61.74 lisäyksenä 700 000 mk Mustialan maatalousoppilaitoksen sikalan peruskorjaukseen. (RA n:o 1203)

67. Ed. Anttila: momentille 29.65.30 lisäyksenä 500 000 mk teknillisen alan ammatikorkeakoulun perustamiseen Forssan teknillisen koulun yhteyteen. (RA n:o 1206)

68. Ed. P. Leppänen: momentille 29.65.30 lisäyksenä 300 000 mk tekniikka- ja insinöörikoulutuksen aloittamiseen Äänekosken ammattikoulussa. (RA n:o 2005)

69. Ed. Saapunki: momentille 29.65.30 lisäyksenä 250 000 mk keskiasteen ammatillisten oppilaitosten liikuntatuntivakuutuksia varten. (RA n:o 3037)

70. Ed. Isohookana-Asunmaa: luvun 29.65 perusteluissa lausuttavaksi: "Kunnille on kompensoitava välittömästi ammatillisten oppilaitosten rahoituslain yhteydessä kunnille aiheutunut noin 500 000 000 markan lisärasitus." (Vastalause n:o II)

71. Ed. Löyttyjärvi: momentille 29.67.74 lisäyksenä 1 000 000 mk Pirkanmaan terveydenhuolto-oppilaitoksen lisärakennuksen ja muutostyöhankkeen suunnittelua varten. (RA n:o 3179)

72. Ed. Fred: momentille 29.69.28 lisäyksenä 3 000 000 mk Suomen kansan sienitietouden lisäämiseksi lähettämällä jokaiseen talouteen sienikartta käyttöselostuksineen. (RA n:o 115)

73. Ed. Koistinen: momentille 29.69.53 lisäyksenä 250 000 mk avustuksena kotitalousneuvontajärjestöille palkkauskustannuksiin. (RA n:o 1811)

74. Ed. Koistinen: momentille 29.69.53 lisäyksenä 1 320 000 mk avustuksena kotitalousneuvontajärjestöille atk-laitteiden hankintaan. (RA n:o 1812)

75. Ed. Isohookana-Asunmaa: momentin 29.84.30 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että opetusministeriö laatii pikaisesti rahoitussuunnitelman, jossa esitetään aikataulu kaikkien museoammatillisesti hoidettavien museoiden siirtämiseksi lakisääteisen valtionavun piiriin." (Vastalause n:o II)

76. Ed. Laaksonen: momentille 29.84.50 lisäyksenä 1 000 000 mk museovirastolle rakennusten entistämisavustuksiin. (Vastalause n:o I)

77. Ed. Löyttyjärvi: momentille 29.88.01 lisäyksenä 12 000 000 mk Suomen Akatemialle tutkijanvirkojen lisäämiseen. (RA n:o 2077)

78. Ed. Isohookana-Asunmaa: momentille 29.88.53 lisäyksenä 500 000 mk Iin ympäristöinstituutin toimintaan. (RA n:o 1542)

79. Ed. Kääriäinen: momentille 29.88.53 lisäyksenä 200 000 mk käytettäväksi Ylä-Savon Instituutin toiminnan tukemiseen. (RA n:o 1847)

80. Ed. Puska: momentille 29.88.53 lisäyksenä 3 000 000 mk Joensuun tiedepuiston toiminnan käynnistymiseen. (RA n:o 2739)

81. Ed. Jokinen: momentille 29.88.54 lisäyksenä 400 000 mk Tiedekauppa ry:n tukemiseen. (RA n:o 1568)

82. Ed. Astala: momentille 29.90.30 lisäyksenä 5 000 000 mk kuntien kulttuuritoiminnan tukemiseen. (RA n:o 1271)

83. Ed. Isohookana-Asunmaa: momentille 29.90.30 lisäyksenä 7 000 000 mk kuntien kulttuuritoiminnan tukemiseen sekä momentin perusteluihin lisättäväksi 15 uuden val-

tionosuuteen oikeuttavan kulttuuriviran perustamisen ja momentin selvitysosaan sisältyvän kuntien asukaskohtaisen kulttuurin valtionosuusperusteen muuttamista 10,50 markaksi. (Vastalause n:o II)

87. Ed. Löyttyjärvi: momentille 29.90.50 lisäyksenä 10 000 000 mk Yleisradiolle taide- ja kulttuuriohjelmien sekä lasten ja nuorten ohjelmien tuottamiseen. (RA n:o 2094)

88. Ed. Andersson: momentille 29.90.52 lisäyksenä 1 400 000 mk, mistä 400 000 markkaa suomalaisen kirjallisuuden kääntämistä varten ja 1 000 000 markkaa kotimaisten laatukirjojen tuotantotukeen. (Vastalause n:o I, RA n:ot 1189, 1190)

89. Ed. Andersson: momentille 29.90.52 lisäyksenä 450 000 mk kotimaisen jazzmusiikin edistämistä varten. (Vastalause n:o I, RA n:o 1191)

90. Ed. Astala: momentille 29.90.52 lisäyksenä 2 600 000 mk teatteri- ja tanssiryhmien tukemiseen. (RA n:o 1275)

91. Ed. Hautala: momentille 29.90.52 lisäyksenä 3 500 000 mk Turun piirustuskoulun tilojen korjaamiseen. (RA n:o 1425)

92. Ed. Heikkinen: momentille 29.90.52 lisäyksenä 20 000 000 mk Kuhmon kulttuurikeskuksen rakentamiseen. (RA n:o 1447)

93. Ed. Jokinen: momentille 29.90.52 lisäyksenä 1 100 000 mk teatteriryhmien tukemiseen, kiertuetukeen ja laitehankintoihin. (RA n:o 1569)

94. Ed. Jokinen: momentille 29.90.52 lisäyksenä 4 000 000 mk taideteosten oston taloudellisissa vaikeuksissa olevilta taiteilijoilta. (RA n:o 1570)

95. Ed. Löyttyjärvi: momentille 29.90.52 lisäyksenä 18 000 000 mk, josta teatteriryhmien tukemiseen 2 000 000 mk, lastenteatterien tukeen 3 000 000 mk, kotimaisen elokuvan tuotantotukeen 6 000 000 mk ja kuntien elokuvatoimintaan 7 000 000 mk. (RA n:ot 2083, 2084, 2092, 2093)

96. Ed. Väänänen: momentille 29.90.52 lisäyksenä 3 000 000 mk läänintaidetoimikunnille taiteen edistämiseen. (RA n:o 3542)

97. Ed. Majjala: momentille 29.90.53 musiikkioppilaitosten määrärahoihin 5 000 000 markkaa ja 57 000 000 markkaa musiikkioppilaitosten valtionapujen loppusuorituksiin sekä momentin perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää hallitukselta toimia, joilla kaikki ne musiikkioppilaitokset, jotka täyttävät valtionavun saannin ehdon, pääse-

vät kahden seuraavan vuoden aikana valtionosuuden piiriin.” (Vastalause n:o II)

98. Ed. Fred: momentille 29.90.54 lisäyksenä 5 000 000 mk käytettäväksi lasten ja nuorten musiikkiharrastuksen tukemiseen. (RA n:o 1359)

99. Ed. Hautala: momentille 29.90.54 lisäyksenä 5 000 000 mk uusien musiikkioppilaitosten ottamiseen valtionavun piiriin. (RA n:o 1427)

100. Ed. Koistinen: momentille 29.90.99 lisäyksenä 450 000 mk Urho Kaleva Kekkonen henkilöä ja elämäntyötä kuvaavan muistopatsaan pystyttämiseksi Kajaaniin. (RA n:o 400)

101. Ed. Anttila: momentille 29.91.50 lisäyksenä 3 000 000 mk Jänisjärven terveysliikuntakeskus Oy:n rakentamishankkeisiin Tuuloksessa. (RA n:o 1212)

102. Ed. Laine: momentille 29.91.50 lisäyksenä 10 000 000 mk kunnille urheiluseurojen avustuksiin ja erityisryhmien liikunta-toiminnan kehittämiseen. (RA n:o 1908)

103. Ed. P. Lahtinen: momentille 29.91.50 lisäyksenä 2 000 000 mk Kiinteistö Oy Atalpan liikuntatilojen lainanhoitokustannuksiin. (RA n:o 1887)

104. Ed. P. Leppänen: momentille 29.91.50 lisäyksenä 2 500 000 mk liikuntatieteelliseen suunnitteluun ja tutkimustyöhön. (RA n:o 2002)

105. Ed. P. Leppänen: momentille 29.91.50 lisäyksenä 2 500 000 mk kansainväliseen liikunta-alan yhteistyöhön ja liikuntatutkijoiden ja kasvattajien opintomatkoihin. (RA n:o 2003)

106. Ed. Pekkarinen: momentille 29.91.50 lisäyksenä 1 500 000 mk huippu-urheilun tutkimuskeskuksen toiminnan käynnistämiseen Jyväskylän yliopiston yhteydessä. (RA n:o 2605)

107. Ed. Renko: momentille 29.91.50 lisäyksenä 3 000 000 mk liikuntaopistojen harkinnanvaraisiin valtionapuihin. (RA n:o 2848)

108. Ed. Saapunki: momentille 29.91.50 lisäyksenä 500 000 mk liikuntapaikkojen ja -tilojen rakentamiseen ja saneeramiseen liittyvään tutkimustoimintaan. (RA n:o 3040)

109. Ed. Saapunki: momentille 29.91.50 lisäyksenä 10 000 000 mk valtionosuuksina kunnille urheiluseurojen toimintaan. (RA n:o 3041)

110. Ed. Vihriälä: momentille 29.91.50

lisäyksenä 100 000 mk Vimpelin pesäpallo-patsashankkeelle. (RA n:o 977)

111. Ed. Apukka: momentille 29.91.51 lisäyksenä 45 000 000 mk ns. nuorisomarkan korottamiseksi 10 markaksi. (RA n:o 1248)

112. Ed. Apukka: momentille 29.91.51 lisäyksenä 10 000 000 mk valtakunnallisten nuorisojärjestöjen valtionosuuden korottamiseen. (RA n:o 1249)

113. Ed. Jokinen: momentille 29.91.51 lisäyksenä 2 500 000 mk nuorisotyötä tekevien kansalaisjärjestöjen kulttuuriohjaajien palkkaukseen. (RA n:o 1571)

114. Ed. Majjala: momentille 29.91.51 lisäyksenä 7 000 000 mk käytettäväksi kuntien nuorisotilojen perustamiskustannuksiin ja valtionosuuteen kuntien nuorisotyöhön ja että momentin selvitysosassa vahvistettaisiin nuorisotyön asukaskohtaiseksi käyttömenoksi 10,50 markkaa. (Vastalause n:o II)

115. Ed. P. Leppänen: momentille 29.91.61 lisäyksenä 1 000 000 mk nuorisotyöttömyyden seurausvaikutusten lieventämiseen. (RA n:o 2004)

116. Ed. Majjala: luvun 29.91 perusteluissa lausuttavaksi:

1) "Liikuntapaikkojen rakentamista varten myönnettyjen lainojen korkoina ja kuoletuksina valtiolle palautuva osuus on eduskunnan aikaisemmin hyväksymän lausuman perusteella käytettävä vuonna 1990 kokonaisuudessaan liikuntaan."

2) "Urheiluun liittyvän ammatillisen koulutuksen rahoitus veikkauksen ja raha-arpaisten voittovaroista siirretään vuoden 1991 alusta tulo- ja menoarvion yleisten varojen piiriin." (Vastalause n:o II)

117. Ed. Astala: momentille 29.94.50 lisäyksenä 3 000 000 mk Turun Vanhan Suurtorin alueen rakennusten peruskorjaukseen. (RA n:o 1269)

118. Ed. Koistinen: momentille 29.99.27 lisäyksenä 1 000 000 mk väliaikaiseen lastentarhanopettajakoulutukseen. (RA n:o 1814)

119. Ed. Almgren: momentille 29.99.50 lisäyksenä 5 000 000 mk jaettavaksi vapaille kirkko- ja seurakunnille niiden kulttuuri- ja sosiaalitoimintaa varten sekä toimintakeskusten rakentamiseen. (RA n:o 74)

120. Ed. Apukka: momentille 29.99.50 lisäyksenä 1 640 000 mk saamelaisvaltuuskunnalle saamenkieliseen kulttuuri- ja julkaisutoimintaan. (Vastalause n:o I, RA n:o 1250)

121. Ed. Fred: momentille 29.99.50 lisäyksenä 1 500 000 mk avustuksena Suomen Ev.-lut. Kansanlähetys ry:lle ruokala/kokoontumistilojen rakentamishankkeisiin Hausjärven Ryttylään. (RA n:o 116)

122. Ed. Fred: momentille 29.99.50 lisäyksenä 1 000 000 mk Larsmon Lähetyskodin laajennushankkeisiin. (RA n:o 1361)

123. Ed. Haavisto: momentille 29.99.50 lisäyksenä 1 000 000 mk mielipidelehtien tukemiseen. (RA n:o 1394)

124. Ed. Hautala: momentille 29.99.50 lisäyksenä 300 000 mk saamenkielisen julkaisutoiminnan tukemiseen. (RA n:o 155)

125. Ed. Jokinen: momentille 29.99.50 lisäyksenä 1 000 000 mk Esperantoliiton toiminnan tukemiseen. (RA n:o 1572)

126. Ed. Löyttyjärvi: momentille 29.99.50 lisäyksenä 10 000 000 mk ympäristökasvatus- ja valistustyöhön. (RA n:o 2103)

127. Ed. Moilanen: momentille 29.99.50 lisäyksenä 5 000 000 mk uskonnollisten lehtien tukemiseen. (RA n:o 2210)

128. Ed. Löyttyjärvi: momentille 29.99.50 lisäyksenä 400 000 mk Suomen Rauhanpuolustajat ry:n toiminnan tukemiseen. (RA n:o 2958)

129. Ed. Hautala: pääluokan 29 perusteluissa lausuttavaksi: "Kuvataiteen piirissä nonfiguratiivinen nykytaide on saavuttanut vankan ja tunnustetun aseman. Se ei ole vain alan harrastajien vaan myös yhä laajempien väestöpiirien kuvataiteellisen mielenkiinnon ja tutustumisen alue. Tästä syystä on suuri puute, ettei maassamme ole riittävän tasokasta julkista nykytaiteen museota. Ajatuksen toteuttamiseen olisi pikaisesti ryhdyttävä. Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin nykytaiteen museon aikaansaamiseksi maahamme."

130. Ed. Moilanen: pääluokan 29 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että kulttuurin ja opetustoimen kehittämisen perustaksi otetaan maassamme perinteisesti kunnioitetut arvot: koti, uskonto ja isänmaa."

Keskustelu:

Ed. Kietäväinen: Teen ehdotuksen n:o 1.

Ed. Lehtosaari: Kannatan.

- Ed. Puska: Teen ehdotuksen n:o 2.
- Ed. Huuhtanen: Kannatan.
- Ed. Isohookana-Asunmaa: Teen ehdotuksen n:o 3.
- Ed. Maijala: Kannatan.
- Ed. Löyttyjärvi: Teen ehdotuksen n:o 4.
- Ed. Laine: Kannatan.
- Ed. Moilanen: Teen ehdotuksen n:o 5.
- Ed. Hautala: Kannatan.
- Ed. Pulliainen: Teen ehdotuksen n:o 6.
- Ed. Haavisto: Kannatan.
- Ed. Väistö: Teen ehdotuksen n:o 7.
- Ed. Jokiniemi: Kannatan.
- Ed. Huuhtanen: Teen ehdotuksen n:o 8.
- Ed. Kääriäinen: Kannatan.
- Ed. Koistinen: Teen ehdotuksen n:o 9.
- Ed. Vihriälä: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 10.
- Ed. Jäätteenmäki: Kannatan.
- Ed. Jokiniemi: Teen ehdotuksen n:o 11.
- Ed. Väistö: Kannatan.
- Ed. Pekkarinen: Teen ehdotuksen n:o 13.
- Ed. Väänänen: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 14.
- Ed. Tenhiälä: Kannatan.
- Ed. Isohookana-Asunmaa: Teen ehdotuksen n:o 15.
- Ed. Maijala: Kannatan.
- Ed. Almgren: Teen ehdotuksen n:o 16.
- Ed. Kankaanniemi: Kannatan.
- Ed. Ryyränen: Teen ehdotuksen n:o 17.
- Ed. Röntynen: Kannatan.
- Ed. Isohookana-Asunmaa: Teen ehdotuksen n:o 18.
- Ed. Maijala: Kannatan.
- Ed. Astala: Teen ehdotuksen n:o 19.
- Ed. Jokinen: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 20.
- Ed. Astala: Kannatan.
- Ed. Ryyränen: Teen ehdotuksen n:o 21.
- Ed. Röntynen: Kannatan.
- Ed. Astala: Teen ehdotuksen n:o 22.
- Ed. Jokinen: Kannatan.
- Ed. Isohookana-Asunmaa: Teen ehdotuksen n:o 23.
- Ed. Maijala: Kannatan.
- Ed. Jokinen: Teen ehdotukset n:ot 24 ja 25.
- Ed. Löyttyjärvi: Kannatan.
- Ed. Kankaanniemi: Teen ehdotuksen n:o 26.
- Ed. Almgren: Kannatan.
- Ed. Moilanen: Teen ehdotuksen n:o 28.
- Ed. Hautala: Kannatan.
- Ed. Renko: Teen ehdotuksen n:o 29.
- Ed. Siuruainen: Kannatan.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Teen ehdotuksen n:o 30.

Ed. Maijala: Kannatan.

Ed. Löyttyjärvi: Teen ehdotuksen n:o 31.

Ed. Laine: Kannatan.

Ed. Almgren: Teen ehdotuksen n:o 32.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Teen ehdotuksen n:o 33.

Ed. Maijala: Kannatan.

Ed. Löyttyjärvi: Teen ehdotuksen n:o 34.

Ed. Laine: Kannatan.

Ed. Renko: Teen ehdotukset n:ot 35 ja 36.

Ed. Siuruainen: Kannatan.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Teen ehdotuksen n:o 37.

Ed. Maijala: Kannatan.

Ed. Jokinen: Teen ehdotuksen n:o 38.

Ed. Astala: Kannatan.

Ed. Kankaanniemi: Teen ehdotuksen n:o 39.

Ed. Almgren: Kannatan.

Ed. Löyttyjärvi: Teen ehdotukset n:ot 40 ja 41.

Ed. Laine: Kannatan.

Ed. Renko: Teen ehdotuksen n:o 42.

Ed. Siuruainen: Kannatan.

Ed. Hautala: Teen ehdotuksen n:o 43.

Ed. Moilanen: Kannatan.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Teen ehdotuksen n:o 44.

Ed. Maijala: Kannatan.

Ed. P. Leppänen: Teen ehdotuksen n:o 45.

Ed. R. Aho: Kannatan.

Ed. Fred: Teen ehdotukset n:ot 46 ja 48.

Ed. Moilanen: Kannatan.

Ed. Jäätteenmäki: Teen ehdotuksen n:o 49.

Ed. Fred: Kannatan.

Ed. Kietäväinen: Teen ehdotuksen n:o 50.

Ed. Lehtosaari: Kannatan.

Ed. Saapunki: Teen ehdotuksen n:o 51.

Ed. Sarapää: Kannatan.

Ed. Väistö: Teen ehdotuksen n:o 52.

Ed. Jokiniemi: Kannatan.

Ed. Astala: Teen ehdotukset n:ot 53 ja 54.

Ed. Säilynoja: Kannatan.

Ed. Almgren: Teen ehdotuksen n:o 55.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 56.

Ed. Almgren: Kannatan.

Ed. Väistö: Teen ehdotuksen n:o 57.

Ed. Puska: Kannatan.

Ed. Hautala: Teen ehdotuksen n:o 58.

Ed. Moilanen: Kannatan.

- Ed. Jokinen: Teen ehdotuksen n:o 59.
Ed. Astala: Kannatan.
Ed. Anttila: Teen ehdotuksen n:o 60.
Ed. Tenhiälä: Kannatan.
Ed. Huuhtanen: Teen ehdotuksen n:o 61.
Ed. Kääriäinen: Kannatan.
Ed. Laine: Teen ehdotuksen n:o 62.
Ed. Löyttyjärvi: Kannatan.
Ed. Puska: Teen ehdotuksen n:o 63.
Ed. Väistö: Kannatan.
Ed. Renko: Teen ehdotuksen n:o 64.
Ed. Siuruainen: Kannatan.
Ed. Vähäkangas: Teen ehdotuksen n:o 65.
Ed. Säilynoja: Kannatan.
Ed. Anttila: Teen ehdotuksen n:o 66.
Ed. Tenhiälä: Kannatan.
Ed. Anttila: Teen ehdotuksen n:o 67.
Ed. Ikonen: Kannatan.
Ed. P. Leppänen: Teen ehdotuksen n:o 68.
Ed. Pekkarinen: Kannatan.
Ed. Saapunki: Teen ehdotuksen n:o 69.
Ed. Sarapää: Kannatan.
Ed. Isohookana-Asunmaa: Teen ehdotuksen n:o 70.
Ed. Maijala: Kannatan.
Ed. Löyttyjärvi: Teen ehdotuksen n:o 71.
- Ed. Laine: Kannatan.
Ed. Fred: Teen ehdotuksen n:o 72.
Ed. Moilanen: Kannatan.
Ed. Koistinen: Teen ehdotukset n:ot 73 ja 74.
Ed. Isohookana-Asunmaa: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 75.
Ed. Maijala: Kannatan.
Ed. Laaksonen: Teen ehdotuksen n:o 76.
Ed. R. Aho: Kannatan.
Ed. Löyttyjärvi: Teen ehdotuksen n:o 77.
Ed. Laine: Kannatan.
Ed. Isohookana-Asunmaa: Teen ehdotuksen n:o 78.
Ed. Saapunki: Kannatan.
Ed. Kääriäinen: Teen ehdotuksen n:o 79.
Ed. Huuhtanen: Kannatan.
Ed. Puska: Teen ehdotuksen n:o 80.
Ed. Väistö: Kannatan.
Ed. Jokinen: Teen ehdotuksen n:o 81.
Ed. Astala: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 82.
Ed. Löyttyjärvi: Kannatan.
Ed. Isohookana-Asunmaa: Teen ehdotuksen n:o 83.
Ed. Maijala: Kannatan.
Ed. Löyttyjärvi: Teen ehdotuksen n:o 87.
Ed. Laine: Kannatan.

Ed. Andersson: Teen ehdotukset n:ot 88 ja 89.

Ed. R. Aho: Kannatan.

Ed. Astala: Teen ehdotuksen n:o 90.

Ed. Jokinen: Kannatan.

Ed. Hautala: Teen ehdotuksen n:o 91.

Ed. Moilanen: Kannatan.

Ed. Heikkinen: Teen ehdotuksen n:o 92.

Ed. Renko: Kannatan.

Ed. Jokinen: Teen ehdotukset n:ot 93 ja 94.

Ed. Löyttyjärvi: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 95.

Ed. Laine: Kannatan.

Ed. Väänänen: Teen ehdotuksen n:o 96.

Ed. Tenhiälä: Kannatan.

Ed. Maijala: Teen ehdotuksen n:o 97.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Kannatan.

Ed. Fred: Teen ehdotuksen n:o 98.

Ed. Hautala: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 99.

Ed. Moilanen: Kannatan.

Ed. Koistinen: Teen ehdotuksen n:o 100.

Ed. Anttila: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 101.

Ed. Tenhiälä: Kannatan.

Ed. Laine: Teen ehdotuksen n:o 102.

Ed. Löyttyjärvi: Kannatan.

Ed. P. Lahtinen: Teen ehdotuksen n:o 103.

Ed. P. Leppänen: Kannatan ja teen ehdotukset n:ot 104 ja 105.

Ed. Pekkarinen: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 106.

Ed. P. Leppänen: Kannatan.

Ed. Renko: Teen ehdotuksen n:o 107.

Ed. Siuruainen: Kannatan.

Ed. Saapunki: Teen ehdotukset n:ot 108 ja 109.

Ed. Sarapää: Kannatan.

Ed. Vihriälä: Teen ehdotuksen n:o 110.

Ed. Saari: Kannatan.

Ed. Apukka: Teen ehdotukset n:ot 111 ja 112.

Ed. P. Lahtinen: Kannatan.

Ed. Jokinen: Teen ehdotuksen n:o 113.

Ed. Astala: Kannatan.

Ed. Maijala: Teen ehdotuksen n:o 114.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Kannatan.

Ed. P. Leppänen: Teen ehdotuksen n:o 115.

Ed. R. Aho: Kannatan.

Ed. Maijala: Teen ehdotuksen n:o 116.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Kannatan.

Ed. Astala: Teen ehdotuksen n:o 117.

Ed. Jokinen: Kannatan.

Ed. Koistinen: Teen ehdotuksen n:o 118.

Ed. Kauppinen: Kannatan.

Ed. Almgren: Teen ehdotuksen n:o 119.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan.

Ed. Apukka: Teen ehdotuksen n:o 120.

Ed. P. Lahtinen: Kannatan.

Ed. Fred: Teen ehdotukset n:ot 121 ja 122.

Ed. Moilanen: Kannatan.

Ed. Haavisto: Teen ehdotuksen n:o 123.

Ed. Pulliainen: Kannatan.

Ed. Hautala: Teen ehdotuksen n:o 124.

Ed. Moilanen: Kannatan.

Ed. Jokinen: Teen ehdotuksen n:o 125.

Ed. Löyttyjärvi: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 126.

Ed. Laine: Kannatan.

Ed. Moilanen: Teen ehdotuksen n:o 127.

Ed. Hautala: Kannatan.

Ed. Löyttyjärvi: Teen ehdotuksen n:o 128.

Ed. Laine: Kannatan.

Ed. Hautala: Teen ehdotuksen n:o 129.

Ed. Moilanen: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 130.

Ed. Hautala: Kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on tehty ehdotukset n:ot 1—11, 13—26, 28—46, 48—83 sekä 87—130 ja niitä on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Päätökset:

Luku 01 Opetusministeriö.

Äänestys ed. Kietäväisen ehdotuksesta n:o 1.

Mietintö ”jaa”, ed. Kietäväisen ehdotus n:o 1 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 56)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 02 Luterilainen kirkko, hyväksytään.

Luku 05 Ortodoksinen kirkko.

Äänestys ed. Puskan ehdotuksesta n:o 2.

Mietintö ”jaa”, ed. Puskan ehdotus n:o 2 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 109 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 39. (Koneään. 57)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 06 Valtion audiovisuaalinen keskus, hyväksytään.

Luku 10 Korkeakoulut.

Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksesta n:o 3.

Mietintö ”jaa”, ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus n:o 3 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 58)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Löyttyjärven ehdotuksesta n:o 4.

Mietintö ”jaa”, ed. Löyttyjärven ehdotus n:o 4 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 128 jaa- ja 54 ei-ääntä; pois- sa 17. (Koneään. 59)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Moilasan ehdotuksesta n:o 5.

Mietintö ”jaa”, ed. Moilasan ehdotus n:o 5 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 65 ei-ääntä; pois- sa 18. (Koneään. 60)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pulliaisen ehdotuksesta n:o 6.

Mietintö ”jaa”, ed. Pulliaisen ehdotus n:o 6 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 65 ei-ääntä; pois- sa 18. (Koneään. 61)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Väistön ehdotuksesta n:o 7.

Mietintö ”jaa”, ed. Väistön ehdotus n:o 7 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 62 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 16. (Koneään. 62)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Huuhtasen ehdotuksesta n:o 8.

Mietintö ”jaa”, ed. Huuhtasen ehdotus n:o 8 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 57 ei-ääntä; pois- sa 18. (Koneään. 63)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Koistisen ehdotuksesta n:o 9.

Mietintö ”jaa”, ed. Koistisen ehdotus n:o 9 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 63 ei-ääntä; pois- sa 19. (Koneään. 64)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vihriälän ehdotuksesta n:o 10.

Mietintö ”jaa”, ed. Vihriälän ehdotus n:o 10 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 65 ei-ääntä; pois- sa 17. (Koneään. 65)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokiniemen ehdotuksesta n:o 11.

Mietintö ”jaa”, ed. Jokiniemen ehdotus n:o 11 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 64 ei-ääntä; pois- sa 15. (Koneään. 66)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pekkarisen ehdotuksesta n:o 13.

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen ehdotus n:o 13 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 69 ei-ääntä; pois- sa 14. (Koneään. 67)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Väänäsen ehdotuksesta n:o 14.

Mietintö ”jaa”, ed. Väänäsen ehdotus n:o 14 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 68)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksesta n:o 15.

Mietintö ”jaa”, ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus n:o 15 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 69)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 11 Valtion harjoittelukoulut ja luku 12 Kuvataideakatemia, hyväksytään.

Luku 37 Muut korkeakoulumenot.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 16.

Mietintö ”jaa”, ed. Almgrenin ehdotus n:o 16 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 48 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 70)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Ryynäsen ehdotuksesta n:o 17.

Mietintö ”jaa”, ed. Ryynäsen ehdotus n:o 17 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 109 jaa- ja 70 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 19. (Koneään. 71)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksesta n:o 18.

Mietintö ”jaa”, ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus n:o 18 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 72)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 39 Valtion opintotukikeskus.

Toinen varapuhemies: Momenttia 52 koskevat ed. Astalan ehdotus n:o 19 ja ed. Ryynäsen ehdotus n:o 21 ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Astalan ehdotuksen n:o 19 ja ed. Ryynäsen ehdotuksen n:o 21 välillä.

Ehdotus n:o 19 ”jaa”, ehdotus n:o 21 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 61 ei-ääntä, 10 tyhjää; poissa 15. (Koneään. 73)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Astalan ehdotuksen n:o 19.

2) Äänestys ed. Astalan ehdotuksesta n:o 19 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Astalan ehdotus n:o 19 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 74)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokisen ehdotuksesta n:o 20.

Mietintö ”jaa”, ed. Jokisen ehdotus n:o 20 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 64 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 15. (Koneään. 75)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Toinen varapuhemies: Momenttia 55 koskevat ed. Astalan ehdotus n:o 22, ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus n:o 23 opin-

torahan korottamista koskevalta osalta ja ed. Kankaanniemen ehdotus n:o 26 ovat vastakkaisia. Äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Astalan ehdotuksen n:o 22 ja ed. Kankaanniemen ehdotuksen n:o 26 välillä, sitten voittaneesta ed. Isohookana-Asunmaan ehdotusta n:o 23 vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Astalan ehdotuksen n:o 22 ja ed. Kankaanniemen ehdotuksen n:o 26 välillä.

Ehdotus n:o 22 "jaa", ehdotus n:o 26 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 43 ei-ääntä, 14 tyhjää; poissa 17. (Koneään. 76)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Astalan ehdotuksen n:o 22.

2) Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksen n:o 23 ja ed. Astalan ehdotuksen n:o 22 välillä.

Ehdotus n:o 23 "jaa", ehdotus n:o 22 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 49 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 18. (Koneään. 77)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksen n:o 23.

3) Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksesta n:o 23 opintorahan korottamisen osalta mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus n:o 23 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 78)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksesta n:o 23 tarveharkinnan poistamisen osalta.

Mietintö "jaa", ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus n:o 23 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 79)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokisen ehdotuksesta n:o 24.

Mietintö "jaa", ed. Jokisen ehdotus n:o 24 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 80)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Toinen varapuhemies: Ed. Jokisen ehdotus n:o 25 ja ed. Moilasen ehdotus n:o 28 ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Moilasen ehdotuksen n:o 28 ja ed. Jokisen ehdotuksen n:o 25 välillä.

Ehdotus n:o 28 "jaa", ehdotus n:o 25 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 54 ei-ääntä, 12 tyhjää; poissa 18. (Koneään. 81)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Moilasen ehdotuksen n:o 28.

2) Äänestys ed. Moilasen ehdotuksesta n:o 28 mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ed. Moilasen ehdotus n:o 28 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 14. (Koneään. 82)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Rengon ehdotuksesta n:o 29.

Mietintö ”jaa”, ed. Rengon ehdotus n:o 29 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 83)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksesta n:o 30.

Mietintö ”jaa”, ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus n:o 30 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 65 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 16. (Koneään. 84)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Löyttyjärven ehdotuksesta n:o 31.

Mietintö ”jaa”, ed. Löyttyjärven ehdotus n:o 31 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 85)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 41 Kouluhallitus, luku 42 Eräät valtion oppilaitokset ja luku 43 Lukiot, hyväksytään.

Luku 46 Peruskoulut.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 32.

Mietintö ”jaa”, ed. Almgrenin ehdotus n:o 32 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 140 jaa- ja 41 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 86)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Toinen varapuhemies: Ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus n:o 33 ja ed. Löyttyjärven ehdotus n:o 34 ovat vastakkaisia, joten niistä äänestetään ensin vastakkain ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksen n:o 33 ja ed. Löyttyjärven ehdotuksen n:o 34 välillä.

Ehdotus n:o 33 ”jaa”, ehdotus n:o 34 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 38 ei-ääntä, 15 tyhjä; poissa 17. (Koneään. 87)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksen n:o 33.

2) Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksesta n:o 33 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus n:o 33 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 88)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Rengon ehdotuksesta n:o 35.

Mietintö ”jaa”, ed. Rengon ehdotus n:o 35 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 89)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Rengon ehdotuksesta n:o 36.

Mietintö ”jaa”, ed. Rengon ehdotus n:o 36 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 90)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksesta n:o 37.

Mietintö ”jaa”, ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus n:o 37 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 14. (Koneään. 91)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokisen ehdotuksesta n:o 38.

Mietintö ”jaa”, ed. Jokisen ehdotus n:o 38 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 92)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta n:o 39.

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus n:o 39 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 93)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 50 Eräät opettajankoulutuksen menot, hyväksytään.

Luku 51 Lastentarhanopettajaopistot.

Äänestys ed. Löyttyjärven ehdotuksesta n:o 40.

Mietintö ”jaa”, ed. Löyttyjärven ehdotus n:o 40 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 94)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 55 Vammaisten lasten koulut, hyväksytään.

Luku 56 Kirjastotoimi.

Äänestys ed. Löyttyjärven ehdotuksesta n:o 41.

Mietintö ”jaa”, ed. Löyttyjärven ehdotus n:o 41 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 14. (Koneään. 95)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Rengon ehdotuksesta n:o 42.

Mietintö ”jaa”, ed. Rengon ehdotus n:o 42 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 96)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 57 Yhteiskunnallinen sivistystyö.

Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta n:o 43.

Mietintö ”jaa”, ed. Hautalan ehdotus n:o 43 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 97)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksesta n:o 44.

Mietintö ”jaa”, ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus n:o 44 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 13. (Koneään. 98)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. P. Leppäsen ehdotuksesta n:o 45.

Mietintö ”jaa”, ed. P. Leppäsen ehdotus n:o 45 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 14. (Koneään. 99)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Fredin ehdotuksesta n:o 46.

Mietintö ”jaa”, ed. Fredin ehdotus n:o 46 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 136 jaa- ja 48 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 100)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Fredin ehdotuksesta n:o 48.

Mietintö ”jaa”, ed. Fredin ehdotus n:o 48 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 133 jaa- ja 50 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 15. (Koneään. 101)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jäätteenmäen ehdotuksesta n:o 49.

Mietintö ”jaa”, ed. Jäätteenmäen ehdotus n:o 49 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 132 jaa- ja 50 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 16. (Koneään. 102)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kietäväisen ehdotuksesta n:o 50.

Mietintö ”jaa”, ed. Kietäväisen ehdotus n:o 50 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 57 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 14. (Koneään. 103)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Saapungin ehdotuksesta n:o 51.

Mietintö ”jaa”, ed. Saapungin ehdotus n:o 51 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 104)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Väistön ehdotuksesta n:o 52.

Mietintö ”jaa”, ed. Väistön ehdotus n:o 52 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 105)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Astalan ehdotuksesta n:o 53.

Mietintö ”jaa”, ed. Astalan ehdotus n:o 53 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 76 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 106)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Astalan ehdotuksesta n:o 54.

Mietintö ”jaa”, ed. Astalan ehdotus n:o 54 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 141 jaa- ja 43 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 107)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 58 Näkövammaisten kirjasto.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 55.

Mietintö ”jaa”, ed. Almgrenin ehdotus n:o 55 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 69 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 16. (Koneään. 108)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 59 Ammattikasvatushallitus, hyväksytään.

Luku 60 Valtion ammatilliset oppilaitokset.

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta n:o 56.

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus n:o 56 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 109)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Väistön ehdotuksesta n:o 57.

Mietintö ”jaa”, ed. Väistön ehdotus n:o 57 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 70 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 14. (Koneään. 110)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta n:o 58.

Mietintö ”jaa”, ed. Hautalan ehdotus n:o 58 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 56 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 15. (Koneään. 111)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokisen ehdotuksesta n:o 59.

Mietintö ”jaa”, ed. Jokisen ehdotus n:o 59 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 112)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 60.

Mietintö ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus n:o 60 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 57 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 17. (Koneään. 113)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Huuhtasen ehdotuksesta n:o 61.

Mietintö ”jaa”, ed. Huuhtasen ehdotus n:o 61 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 58 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 114)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laineen ehdotuksesta n:o 62.

Mietintö ”jaa”, ed. Laineen ehdotus n:o 62 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 59 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 115)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Puskan ehdotuksesta n:o 63.

Mietintö ”jaa”, ed. Puskan ehdotus n:o 63 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 116)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Rengon ehdotuksesta n:o 64.

Mietintö ”jaa”, ed. Rengon ehdotus n:o 64 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 117)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vähäkankaan ehdotuksesta n:o 65.

Mietintö ”jaa”, ed. Vähäkankaan ehdotus n:o 65 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 118)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 61 Koulutilat ja metsät.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 66.

Mietintö ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus n:o 66 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 51 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 28. (Koneään. 119)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 65 Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 67.

Mietintö ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus n:o 67 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 49 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 21. (Koneään. 120)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. P. Leppäsen ehdotuksesta n:o 68.

Mietintö ”jaa”, ed. P. Leppäsen ehdotus n:o 68 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 121)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Saapungin ehdotuksesta n:o 69.

Mietintö ”jaa”, ed. Saapungin ehdotus n:o 69 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 57 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 21. (Koneään. 122)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksesta n:o 70.

Mietintö ”jaa”, ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus n:o 70 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 123)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 67 Yksityiset ammatilliset oppilaitokset.

Äänestys ed. Löyttyjärven ehdotuksesta n:o 71.

Mietintö ”jaa”, ed. Löyttyjärven ehdotus n:o 71 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 57 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 22. (Koneään. 124)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 69 Ammatillinen kurssitoiminta ja ammatilliset erikoisoppilaitokset.

Äänestys ed. Fredin ehdotuksesta n:o 72.

Mietintö ”jaa”, ed. Fredin ehdotus n:o 72 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 60 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 22. (Koneään. 125)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Koistisen ehdotuksesta n:o 73.

Mietintö ”jaa”, ed. Koistisen ehdotus n:o 73 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 126)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Koistisen ehdotuksesta n:o 74.

Mietintö ”jaa”, ed. Koistisen ehdotus n:o 74 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 127)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 74 Oppisopimuslakiin perustuva ammattikoulutus, luku 80 Varastokirjasto, luku 81 Rauhan- ja konfliktitutkimuslaitos, luku 82 Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja luku 83 Arkistolaitos, hyväksytään.

Luku 84 Museovirasto.

Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksesta n:o 75.

Mietintö ”jaa”, ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus n:o 75 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 128)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laaksosen ehdotuksesta n:o 76.

Mietintö ”jaa”, ed. Laaksosen ehdotus n:o 76 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 129)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 85 Suomenlinnan hoitokunta, hyväksytään.

Luku 88 Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen.

Äänestys ed. Löyttyjärven ehdotuksesta n:o 77.

Mietintö ”jaa”, ed. Löyttyjärven ehdotus n:o 77 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 130)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksesta n:o 78.

Mietintö ”jaa”, ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus n:o 78 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 131)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kääriäisen ehdotuksesta n:o 79.

Mietintö ”jaa”, ed. Kääriäisen ehdotus n:o 79 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 132)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Puskan ehdotuksesta n:o 80.

Mietintö ”jaa”, ed. Puskan ehdotus n:o 80 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 59 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 133)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokisen ehdotuksesta n:o 81.

Mietintö ”jaa”, ed. Jokisen ehdotus n:o 81 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 52 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 22. (Koneään. 134)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 90 Taiteen tukeminen.

Toinen varapuhemies: Ed. Astalan ehdotus n:o 82 ja ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus n:o 83 määrärahan osalta ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Astalan ehdotuksen n:o 82 ja ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksen n:o 83 välillä.

Ehdotus n:o 82 ”jaa”, ehdotus n:o 83 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 53 ei-ääntä, 11 tyhjää; poissa 17. (Koneään. 135)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Astalan ehdotuksen n:o 82.

2) Äänestys ed. Astalan ehdotuksesta n:o 82 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Astalan ehdotus n:o 82 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 136)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Isohookana-Asunmaan ehdotuksesta n:o 83 perustelujen osalta.

Mietintö ”jaa”, ed. Isohookana-Asunmaan ehdotus n:o 83 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 137)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Löyttyjärven ehdotuksesta n:o 87.

Mietintö ”jaa”, ed. Löyttyjärven ehdotus n:o 87 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 138)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Anderssonin ehdotuksesta n:o 88.

Mietintö ”jaa”, ed. Anderssonin ehdotus n:o 88 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 139)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Anderssonin ehdotuksesta n:o 89.

Mietintö ”jaa”, ed. Anderssonin ehdotus n:o 89 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 140)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Astalan ehdotuksesta n:o 90.

Mietintö "jaa", ed. Astalan ehdotus n:o 90 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 141)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta n:o 91.

Mietintö "jaa", ed. Hautalan ehdotus n:o 91 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 24. (Koneään. 142)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Heikkisen ehdotuksesta n:o 92.

Mietintö "jaa", ed. Heikkisen ehdotus n:o 92 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 143)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokisen ehdotuksesta n:o 93.

Mietintö "jaa", ed. Jokisen ehdotus n:o 93 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 142 jaa- ja 40 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 144)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokisen ehdotuksesta n:o 94.

Mietintö "jaa", ed. Jokisen ehdotus n:o 94 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 151 jaa- ja 25 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 19. (Koneään. 145)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Löyttyjärven ehdotuksesta n:o 95.

Mietintö "jaa", ed. Löyttyjärven ehdotus n:o 95 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 146)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Väänäsen ehdotuksesta n:o 96.

Mietintö "jaa", ed. Väänäsen ehdotus n:o 96 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 147)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Maijalan ehdotuksesta n:o 97.

Mietintö "jaa", ed. Maijalan ehdotus n:o 97 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 148)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Fredin ehdotuksesta n:o 98.

Mietintö "jaa", ed. Fredin ehdotus n:o 98 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 149)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta n:o 99.

Mietintö "jaa", ed. Hautalan ehdotus n:o 99 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 150)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Koistisen ehdotuksesta n:o 100.

Mietintö ”jaa”, ed. Koistisen ehdotus n:o 100 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 151)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 91 Urheilun ja nuorisonkasvatuksen tukeminen.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 101.

Mietintö ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus n:o 101 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 59 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 152)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laineen ehdotuksesta n:o 102.

Mietintö ”jaa”, ed. Laineen ehdotus n:o 102 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 58 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 153)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. P. Lahtisen ehdotuksesta n:o 103.

Mietintö ”jaa”, ed. P. Lahtisen ehdotus n:o 103 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 153 jaa- ja 28 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 154)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. P. Leppäsen ehdotuksesta n:o 104.

Mietintö ”jaa”, ed. P. Leppäsen ehdotus n:o 104 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 58 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 155)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. P. Leppäsen ehdotuksesta n:o 105.

Mietintö ”jaa”, ed. P. Leppäsen ehdotus n:o 105 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 156)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pekkarisen ehdotuksesta n:o 106.

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen ehdotus n:o 106 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 157)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Rengon ehdotuksesta n:o 107.

Mietintö ”jaa”, ed. Rengon ehdotus n:o 107 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 158)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Saapungin ehdotuksesta n:o 108.

Mietintö "jaa", ed. Saapungin ehdotus n:o 108 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 159)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Saapungin ehdotuksesta n:o 109.

Mietintö "jaa", ed. Saapungin ehdotus n:o 109 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 160)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vihriälän ehdotuksesta n:o 110.

Mietintö "jaa", ed. Vihriälän ehdotus n:o 110 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 55 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 21. (Koneään. 161)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta n:o 111.

Mietintö "jaa", ed. Apukan ehdotus n:o 111 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 162)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta n:o 112.

Mietintö "jaa", ed. Apukan ehdotus n:o 112 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 163)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokisen ehdotuksesta n:o 113.

Mietintö "jaa", ed. Jokisen ehdotus n:o 113 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 123 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 164)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Maijalan ehdotuksesta n:o 114.

Mietintö "jaa", ed. Maijalan ehdotus n:o 114 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 165)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. P. Leppäsen ehdotuksesta n:o 115.

Mietintö "jaa", ed. P. Leppäsen ehdotus n:o 115 "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 166)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Toinen varapuhemies: Ed. Maijalan perustelulausumaehdotuksen n:o 116 kummastakin kohdasta äänestetään erikseen mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestys ed. Maijalan ehdotuksen n:o 116 1) kohdasta.

Mietintö "jaa", ed. Maijalan ehdotuksen n:o 116 1) kohta "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 167)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Maijalan ehdotuksen n:o 116 2) kohdasta.

Mietintö ”jaa”, ed. Maijalan ehdotuksen n:o 116 2) kohta ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 168)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Lukuryhmän 29.88, 90 ja 91 perustelut, hyväksytään.

Luku 92 Valtion taidemuseo, hyväksytään.

Luku (94) Museovirasto.

Äänestys ed. Astalan ehdotuksesta n:o 117.

Mietintö ”jaa”, ed. Astalan ehdotus n:o 117 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 64 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 17. (Koneään. 169)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 95 Suomen elokuva-arkisto, luku 96 Elokuvien tarkastus, luku 97 Neuvostoliittolainstituutti ja luku 98 Kansainvälinen yhteistyö, hyväksytään.

Luku 99 Opetusministeriön hallinnonalan muut menot.

Äänestys ed. Koistisen ehdotuksesta n:o 118.

Mietintö ”jaa”, ed. Koistisen ehdotus n:o 118 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 170)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 119.

Mietintö ”jaa”, ed. Almgrenin ehdotus n:o 119 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 134 jaa- ja 46 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 18. (Koneään. 171)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Toinen varapuhemies: Ed. Hautalan ehdotus n:o 124 ja ed. Apukan ehdotus n:o 120 ovat vastakkaiset, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Hautalan ehdotuksen n:o 124 ja ed. Apukan ehdotuksen n:o 120 välillä.

Ehdotus n:o 124 ”jaa”, ehdotus n:o 120 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 69 ei-ääntä, 9 tyhjää; poissa 18. (Koneään. 172)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Hautalan ehdotuksen n:o 124.

2) Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta n:o 124 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Hautalan ehdotus n:o 124 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 173)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Fredin ehdotuksesta n:o 121.

Mietintö ”jaa”, ed. Fredin ehdotus n:o 121 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 138 jaa- ja 38 ei-ääntä; poissa 23. (Koneään. 174)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Fredin ehdotuksesta n:o 122.

Mietintö ”jaa”, ed. Fredin ehdotus n:o 122 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 139 jaa- ja 38 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 175)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Haaviston ehdotuksesta n:o 123.

Mietintö ”jaa”, ed. Haaviston ehdotus n:o 123 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 128 jaa- ja 45 ei-ääntä; poissa 26. (Koneään. 176)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokisen ehdotuksesta n:o 125.

Mietintö ”jaa”, ed. Jokisen ehdotus n:o 125 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 140 jaa- ja 35 ei-ääntä; poissa 24. (Koneään. 177)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Löyttyjärven ehdotuksesta n:o 126.

Mietintö ”jaa”, ed. Löyttyjärven ehdotus n:o 126 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 178)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Moilasen ehdotuksesta n:o 127.

Mietintö ”jaa”, ed. Moilasen ehdotus n:o 127 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 131 jaa- ja 43 ei-ääntä; poissa 25. (Koneään. 179)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Löyttyjärven ehdotuksesta n:o 128.

Mietintö ”jaa”, ed. Löyttyjärven ehdotus n:o 128 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 45 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 23. (Koneään. 180)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokan perustelut.

Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta n:o 129.

Mietintö ”jaa”, ed. Hautalan ehdotus n:o 129 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 63 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 27. (Koneään. 181)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Moilasen ehdotuksesta n:o 130.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Voitaissiinko ehdotuksesta n:o 130 äänestää kodista, isänmaasta ja uskonnosta jokaisesta erikseen?

Toinen varapuhemies: Huomautan ed. Seppäselä, että edustajan tulee käyttäytyä ja käyttää puheenvuoro niin kuin edustajan arvokkuudelle sopii.

Mietintö ”jaa”, ed. Moilasen ehdotus n:o 130 ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 81 jaa- ja 67 ei-ääntä, 17 tyhjää; poissa 34. (Koneään. 182)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

P ä ä l u o k k a 30

Yleiskeskustelu jatkuu:

Ed. Malm: Talman, puhemies! Då riksdagen diskuterade meddelandet om Finlands förhållande till den europeiska integrationen kommenterade svenska riksdagsgruppen i sitt anförande lantbrukspolitiken och hur vi ville att den skulle utvecklas i den europeiska integrationen. Vi konstaterade att man borde hålla fast vid den linje som regeringen redan har gått in för, dvs. att vi skall försöka slå vakt om självbestämmanderätten då det gäller lantbrukspolitiken.

I riksdagsgruppens gruppanförande inför budgetdebatten konstaterade vi att lantbruket kommer att stå inför förändringar under 1990. Det kommer synbarligen att ingås avtal som kommer att ha stor betydelse för vår lantbrukspolitik och med största sannolikhet kommer vi att få överstatliga beslut som vi mycket litet själva kan påverka.

Den här utvecklingen är betydelsefull för lantbruket och för hela vårt land, men trots att vi har de här stora frågorna på gång så kan vi det oaktat inte frånse dagsutvecklingen också i lantbrukspolitiken. Det finns enligt mitt sätt att se skäl att i den här debatten återkomma till fosforskatten och till de medel som i dag satsats på skogsbruket. Det är frågor som i dag är högaktuella för dem som utövar den här näringen.

Personligen tycker jag fortfarande att den s.k. fosforskatten är dåligt underbyggd. Den drabbar på ett sätt som inte kan anses vara rättvist. Som exempel kan tas att de jordbrukare som minimerat sin användning av fosfor också kommer att vara skyldiga att betala. Skatten blir ännu mera orättvis då den inte får betraktas som kostnad för lantbruket. Bönderna kommer att måsta betala skatten från sin arbetsinkomst, då andra miljöskatter kommer att tas ut av konsumenterna.

Ännu mera obegripligt blir förfarandet då det inte verkar att finnas möjlighet att utnyttja den uppburna fosforskatten för miljövårdande

åtgärder inom lantbruket. Kraven på miljö-
vårdande satsningar på lantbruket växer. Det skulle vara skäl att de medel som uppbärs på grund av miljöförstörelsen också skulle användas för att lindra lantbrukets belastning på miljön. Det är fråga om dyra satsningar som lantbruket inte ensamt förmår bära. Vill man ha kännbara förbättringar inom rimlig tid så måste samhället stöda. Fosforskatten borde ge resurser för ändamålet.

Olen edelleen sitä mieltä, että fosforivero on huonosti perusteltu. Se kohdistuu tavalla, jota ei voida pitää oikeudenmukaisena. Esimerkiksi käyttönsä minimoineet joutuvat myös maksamaan veroa. Verosta tulee vieläkin epäoikeudenmukaisempi sen vuoksi, että sitä ei saada pitää maatalouden kustannuksena. Viljelijät joutuvat maksamaan veron työtulostaan, muut ympäristöverot sentään peritään kuluttajilta.

Yhä käsittämättömämmäksi käy menettely, kun ei näytä olevan mahdollista käyttää kerättyä fosforiveroa maatalouden ympäristönsuojelutoimenpiteisiin. Vaatimukset maatalouden ympäristöpanostuksiin kasvavat. Olisi kohtuullista, että ympäristön saastumisen vuoksi kerättäviä varoja voitaisiin myös käyttää maatalouden ympäristökuormituksen lieventämiseksi.

Kyse on kalliista panostuksista, joita maatalous ei kykene yksin kantamaan. Jos tuntuja parannuksia halutaan kohtuullisessa ajassa, tällöin yhteiskunnan on annettava tukea. Fosforiverosta tulisi saada voimavaroja tähän tarkoitukseen.

Jag hoppas att jordbruksministern fortsättningsvis försöker förhandla fram en lösningsmodell som gör det möjligt att använda de medel som inflyter genom fosforskatten för lantbruket eller för ändamål som gagnar lantbruket. När det gäller skogsförbättringsanslagen så är minister Pohjala värd ett tack för det han åstadkom i budgettrian. Finansministeriets ursprungliga förslag låg på en nivå som skulle ha betytt katastrof för näringen. De anslag som nu finns i budgeten ligger på en betydligt högre nivå. Trots detta motsvarar de inte förslagen i Skog 2000-programmet. Det är uppenbart att vi i följande budget måste få ytterligare förhöjningar om vi alls skall kunna förverkliga den lagstiftning vi har.

Skogen är Finlands gröna guld. I motsats till många andra viktiga råvaror i världen så är den dessutom förnybar. Det krävs dock satsningar som är betydande och satsningar som ger utdelning efter ytterst lång tid. Utan stöd från samhällets sida har inte den enskilda skogsägaren resurser att satsa i den utsträckning som skulle vara nödvändig med tanke på maximal produktion. Det är dålig politik av dagens samhällsförvaltare om det inte satsas tillräckligt på den råvara som alltid kommer att vara landets ryggrad. Det som vi i dag lämnar ogjort skalas automatiskt av från våra barns och barnbarns möjligheter i framtiden. Det skulle vara mer än nödvändigt att man på nytt skulle slå sig ner och försöka nå politisk enighet om vilka resurser som skall ställas till skogsbrukets förfogande i framtiden. Det skulle vara viktigt att komma fram till att riktlinjerna från Skog 2000-programmet skulle följas. Med tanke på skogens långa omloppstid skulle det vara bra att se framåt förslagsvis ett kvartsekel till eller till år 2025.

I dag har de skogsvårdande myndigheterna brist på resurser. Det skogsvårdande arbetet blir lidande, de arealer som i dag är i underproduktion förnyas inte i den utsträckning som skulle vara nödvändigt. Rönning och gallring kan inte utföras i den omfattning som god skogsvård skulle förutsätta. Någonting måste göras och det måste göras innan vi får alltför stora luckor i virkesproduktionen. Vi får inte slarva med våra naturtillgångar.

Ed. Jokiniemi: Arvoisa puhemies! Käsittelemme maa- ja metsätalousministeriön hallinnon alaa, jota keskustelua käytiin viime yönä keskiyön tunteina, ja keskustelu täällä osoitti, jotta hallituspuolueiden tämän alan henkilöt eivät kovin suurta kiinnostusta asiaan tunteneet, koska maa- ja metsätalousvaliokunnan varsinaisia jäseniä hallituspuolueista ei ollut paikalla ketään eikä myöskään valtiovarainvaliokunnan maatalousjaoston jäseniä, ja ministerikin oli estynyt. On miellyttävää nähdä, että hän nyt on täällä paikalla. Tämä nähtävästi osoittaa, jotta nämä asiat halutaan viedä mahdollisimman vähin puhein läpi eikä kovin suurta kiinnostusta haluta osoittaa näitä asioita kohtaan.

Puheenvuorossani haluan kiinnittää huomiota siihen, millaiseksi meidän maaseutumme tässä valtakunnassa muodostuu. Suomi on varsin suuri maa, ja valtiovallalta odotetaan kuitenkin toimenpiteitä tulevaisuutta ajatellen. Tänä vuonna valmistui maaseutukampanjan loppuraportti, ja tässä näkyvät taustayhteisöt, jotka ovat olleet mukana tätä tekemässä. Maa- ja metsätalousministeriö mainitaan siellä ensimmäisenä, opetusministeriö, sisäasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työvoimaministeriö, ulkoasiainministeriö ja ennen kaikkea valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö ja sitten eri keskusvirastot sekä lukuisa joukko eri yhteisöjä ja yhdistyksiä.

Tämä on joka tapauksessa alue, jossa jokaisessa valtiossa valtiovalta tavalla tai toisella ohjaa toimintoja hyvin keskeisesti. Ensi vuoden budjetin perusteluissa mainitaan keskeinen ajatus, mihin hallitus pyrkii. Siellä mainitaan: ”Maatalouden ylituotantotilanteen vuoksi maaseudun elinkeinotoimintaa pyritään suuntaamaan edelleen metsätalouteen ja muuhun sellaiseen toimintaan, josta ei aiheudu vienti- ja muita markkinoinniskustannuksia.” Tämä on periaate, joka on varsin laajalti hyväksytty myöskin opposition piirissä, mutta kuitenkin haluamme, jotta se tapahtuu hallitusti vaurioittamatta hyvin pahasti maaseutua sikäli, jotta maa- ja metsätalousammateissa toimivien osuus on jo Suomessakin alle 10 prosentin keskiarvona ottaen. Kotiläänissani Pohjois-Karjalassa se on noin kaksinkertainen osuus, vajaa 20 prosenttia, mutta siellä on vielä kuntia, joissa joka toinen ammatissa toimivasta väestöstä saa toimeentulonsa maa- ja metsätaloudesta. Sen takia ei ole ensinkään yhdenentekevää, miten ja kuinka nopeassa tahdissa näitä asioita viedään eteenpäin.

Kahden vuoden sisällä on ollut nähtävissä erittäin raju oppilaskato maatalous- ja metsätalousoppilaitoksissa. Oppilasmäärät ovat pudonneet suurin piirtein puoleen siitä, mitä ne vielä olivat noin kolme vuotta sitten. Voidaan miettiä, mistä nuorten kiinnostuksen puute johtuu, ihan vakavasti. Onko se se, jotta maatalousväestöllä on matala tulotaso? Voimme katsoa, että kuntien veroäyrit asukasta kohti ovat sitä pienemmät, mitä maatalousvaltaisemmista kunnista on kysymys. Onhan varsin oikeutettua, että he pyrkivät parempaan tulotasoon ja ehkä tästä syystä

eivät tunne kiinnostusta. Kuitenkin on monia toimenpiteitä, jotka eivät ainakaan edesauta kiinnostuksen lisäämistä. Verotusasiat ovat sellaisia, joista on paljon tässä salissa keskusteltu, ja viljelijä on saatettu huomattavasti muita pienyrittäjiä heikompaan asemaan. Mainitsen tässä mm. tiettyjä poisto-oikeuksia. Ihmettelen, minkä takia nimenomaan viljelijäyrittäjä poikkeaa muista pienyrittäjistä. Eivätkö tässä kansalaiset siinä mielessä ole tasa-arvoisessa asemassa? Tämä näkyy maaseudun rakennuskannan rapistumisessa ja vanhentumisessa. Tuon oppilaskadon suoranainen seuraus tämä ei varsinaisesti ole, mutta sukupolvenvaihdokset ovat pudonneet myös puoleen edellisestä tasosta.

Voidaan miettiä tätä huolestuttavaa maaseudun rakennekehitystä. Ryhtyykö hallitus elvyttäviin toimenpiteisiin ainakin alueellisesti, tämä koskettaa hyvin keskeisesti aluepolitiikkaa, ja onko siinä mahdollisuus mennä pidemmälle kuin valtakunnalliset toimenpiteet edellyttävät? Maatalouden rakenteelliset asiat ovat aivan keskeisiä, ja rakenneasioita hoidetaan maatilatalouden kehittämisrahaston kautta. Mainitsen vain, että maatilatalouden kehittämisrahaston budjettivarat ovat budjettisiirtoina pienentyneet joka vuosi. Vuonna 1987 oli vielä 435 miljoonaa markkaa, vuonna 1988 oli 390, tänä vuonna enää 300 miljoonaa markkaa eli 90 miljoonaa markkaa on vähennystä. Ensi vuodelle hallitus esittää ainoastaan 250 miljoonaa markkaa.

Käytettävissä olevat varat kokonaisuutena ottaen eivät ole nousussa, päinvastoin. Maatalouden neuvonta on myös näiden muuttuvien olosuhteiden edessä. Hallitus edellyttää, että maatalousneuvonnan kehittämiseksi ja voimavarojen kohdentamisen tehostamiseksi neuvonnan valtionapujärjestelmiä kehitetään. Tämä tarkoittaa voimavarojen siirtämistä perinteisestä kotieläinneuvonnasta ja kasvinviljelyneuvonnasta uusille neuvontaloille. Tässähän ei sinällään ole mitään moitittavaa. Kannattaa todella suunnata voimia sinne, missä mahdollisuutta on ja kannattavaa toimintaa on löydettävissä.

Toisaalta tämä tietää sitä, että henkilöstömäärä ei saa kasvaa, toimintaa on tehostettava, ja tarkoituksena on kohdentaa valtionapua etenkin uudelleenjärjestelyvaiheessa tarvittavaan koulutukseen. Tämä on mainittu

budjetin perusteluissa. Toisaalta ihmetyttää kuitenkin, että neuvonnalta supistetaan taloudellisia edellytyksiä juuri hyvin tärkeässä vaiheessa, sillä tarvitaan neuvontahenkilöstöä, ammattihenkilöitä, jotta he itse pystyisivät opastamaan toisiaan. Kuitenkin neuvontaan käytettävissä oleva määräraha reaalisesti alenee noin 10 prosenttia ensi vuonna siitä, mitä se on tänä vuonna.

Valtio antaa avustuksia maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämiseksi. Tätä ohjataan nimenomaan perinteiseltä puolelta, ja tämä on ollut erinomainen asia. Toisaalta panostukset tuntuvat suhteellisen pieniltä. Vielä kysyntää alkuvuosina — tämähän on ollut pari kolme vuotta voimassa — on ollut huomattavan paljon enemmän kuin määrärahoja on ollut käytettävissä. Ensi vuodelle on korotusta ainoastaan vähän yli 10 prosenttia, joka reaalinen nousu ei kovin suureksi pääse muodostumaan. Kokonaismäärä on 113 miljoonaa markkaa koko valtakuntaan, ja voitte kuvitella, että tämä ei kovin suuri summa ole. Niihin työpaikkoihin, jotka tätä kautta ovat muodostuneet, on suurin piirtein maksanut valtion panostus alle 100 000 markkaa. Saadaanko missään muualla näin halvalla työpaikkoja syntymään? Ne turvaavat työn nimenomaan niillä alueilla, missä muuten työnsaanti saattaa kohdata erittäin suuria vaikeuksia.

Maatalouden tutkimuskeskukselle on hyvin usein puhuttu nimenomaan ympäristökysymyksistä. Nyt olisi todella ajan tilaus voimakkaasti selvittää, mikä maatalouden osuus ympäristöhaitta-asioissa on, ja nimenomaan siihen suuntaan myös voimavaroja antaa.

Olen miettinyt hallituksen suuntausta maatalouspolitiikalle. Nämä ovat kysymyksiä, joissa mielipiteet menevät hiukan ristiin, riippuen miltä kannalta asioita katsotaan, katsotaanko kuluttajan, tuottajan vai valtiovallan kannalta. Mutta näyttää siltä, jotta meidänkin hallituksemme kanta on hyvin samanlainen kuin naapurimaassamme Ruotsissa. Eilispäivänä laatikkoon ilmestyi lyhenelmä, moniste "Ruotsin uusi maatalouspolitiikka". Sen tavoitteena on, että maataloustuki lähes täydellisesti poistettaisiin ja siirryttäisiin vapaan kysynnän ja tarjonnan mukaiseen järjestelmään noin karkeasti ottaen. Ihan suoraanhan se ei tällä tavalla ole. Mutta kumminkin siellä perusteluissa sano-

taan, että julkisin toimenpitein huolehditaan varmuusvarastoinnista kriisitilanteitten takia, esimerkiksi katotilanteitten varalta. Ympäristönsuojeluun on kiinnitettävä erityistä huomiota. Myös aluepoliittiset tavoitteet on otettava huomioon.

Siellä arvostellaan nimenomaan Ruotsin tuottajajärjestöjen taholta, että sielläkin halutaan tämä prosessi käydä erittäin lyhyellä aikavälillä läpi parin kolmen vuoden kuluessa. Kumminkin maatalous on erittäin hidasliikkeistä, päätökset tehdään moniksi vuosiksi eteenpäin. Meilläkin tarvittaisiin samalla tavalla tietoa. Kun tehdään hyvin äkkinäisiä päätöksiä, tilanne ei voi kumminkaan muuttua hetkessä. Se on kuin valtamerilaiva, jolle on jo ohjaukset annettava hyvissä ajoin, jotta se suuntautuisi nimenomaan odotetulla tavalla, tai muuten joudutaan törmäyksiin. Ja näyttää siltä, jotta maatalouspolitiikassa on käymässä hyvin samalla tavalla.

Kritiikkiä on osoitettu myös Ruotsissa epäparlamentaarista toimintatavasta. Virkamiehet ovat ottaneet käsiinsä ohjaukset, ja siltä suunnalta on toimenpiteitä valmisteltu. Meillä on hyvin pitkälti samanlainen suuntaus, jossa parlamentaarisia valmistelevia toimielimiä on hyvin vähän tai ne on pantu kokonaan sivuun. Ennen kaikkea vaikuttaa siltä, että valtiovarainministeriö on ottanut hyvin keskeisen roolin. Raha on erittäin tehokas ohjaaja. Ennen kaikkea tuntuu valitettavalta, jos sitä käytetään sillä tavalla, jotta kun ei anneta rahaa, niin tavallaan hanke näivetetään pystyyn. Sillä pystytään järkevästi käyttämällä ohjaamaan, mutta nimenomaan tällaisen mielipiteen muodostumisen kannalta minusta tämä on keskeinen asia.

Lopuksi lainaan maaseutukampanjan lopuraportista, joka oli koko Euroopan käsittävä kampanja ja meillä toteutettiin viime vuonna. Mutta tämä on julkaistu vasta tänä vuonna, ja näin ollen vasta ensi vuoden budjetissa tämän pitäisi näkyä. Elävä maaseutu on tämän teemaksi asetettu, ja täällä sanotaan: "Maaseutukampanja pyrkii kohottamaan maaseudun yleistä arvostusta, kehittämään maaseutua monipuolisesti sen omien perinteiden ja ominaispiirteiden pohjalta, voimistamaan väestön tervettä itsetuntoa ja luomaan uutta maaseutuidentiteettiä." Odotan todella vilpittömästi rakentavia toimenpiteitä hallituksen taholta.

Ed. Valli (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jokiniemi olisi voinut palauttaa kuitenkin mieleen sen, että tämän vuoden aikana on hyväksytty uusi maataloustulolaki, joka tulee vuoden alusta voimaan, joka ymmärtääkseni eduskunnassa myös maatalouden harjoittajien keskuudessa sai hyvinkin myönteisen vastaanoton. Ja kun tulevaisuutta ajatellaan, niin pitää myös muistuttaa siitä, että maatilalakia uudistetaan parhailaan, ja tämä ns. maaseutuelinkeinolaki tulee vuoden kuluttua voimaan. Tässähän ovat juuri ne tulevaisuuden kaavailut selvästi esillä, ja toivottavasti tämän lain valmistelun yhteydessä ja siinä käydyssä keskustelussa saavutetaan ne tavoitteet, mitkä tuossa maaseuturaportissa ovat.

Ed. Jokiniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vallille haluan vain sen verran vastata, jotta maataloustulolaista on annettava kiitokset ministerille ja hallituspuolueille. Toisaalta se on tietynlainen heikennys voimassaolevaan, mutta kumminkin kohtuullinen ratkaisu, ja ennen kaikkea tuo viisivuotisuus, mikä siinä on, antaa pikkuisen eteenpäin ajattelun aihetta. Nimenomaan maatilalaki on myös valmistelun alaisena, ja siitä ministeri on varsin hyvin informoinut myös oppositiota. Me todella odotamme ja tiedämme, että lainsäädäntö on varsin hyvä.

Toisaalta jos ei valtiovarainministeriön taholta osoiteta markkoja ja varoja siihen, olkoon meillä vaikka kuinka hyvä lainsäädäntö, mutta jos ei ole sitä pääomaa, niin ne tarkoitusperät eivät toteudu, mihin lainsäädännöllä pyritään.

Maa- ja metsätalousministeri Pohjala: Arvoisa puhemies! Minä pahoittelen sitä, että arvioin eilen illalla eduskunnan työrytmin väärin ja lähdin pois, kun en osannut odottaa, että puolenyön aikaan tämän pääluokan käsittely alkaa. Olen kuitenkin luenut yöllä pidetyt puheenvuorot ja haluan nyt kommentoida myös niitä tässä yhteydessä, sen lisäksi tässä istunnossa pidettyjä ja ehkä vielä joitakin muita ajatuksia.

Ed. Pulliainen, joka nyt ei ole paikalla mutta saattaa olla kuitenkin jossakin kuuloetäisyydellä tässä talossa, käsitteli metsäntutkimusta ja yleensä metsätalouteen liittyviä ongelma-asioita. Puuttumatta hänen mielipiteisiinsä haluaisin vain todeta, että Metsän-

tutkimuslaitoksen, jota hän pitkästi käsitteli, organisaatiota ollaan parhaillaan uudistamassa. Aivan samalla tavoin tapahtuu Maatalouden tutkimuskeskuksen kohdalla. Sen hallintoa uudistetaan, ja todennäköisesti siihen tulee mukaan myös laitoksen ulkopuolisia henkilöitä ja sitä kautta laitoksen toimintaan saadaan ehkä uutta henkeä. Tutkimuspainotuksia ollaan samassa yhteydessä muuttamassa, ja ns. tuhotutkimus tai mitä nimeä siitä halutaan käyttäkin, tulee entisestään korostumaan. Tosin jo tällä hetkellä sillä on huomattava sija metsäntutkimuksessa niin Metsäntutkimuslaitoksessa kuin monessa muussakin paikassa, jossa tutkimusta suoritetaan.

Kuitenkin täytyy todeta, että tuhotutkimuksen osalta seuranta, jota tehdään, ei pitkälle auta. Tärkeintä olisi löytää keinoja, joilla tuhon vaikutuksia voitaisiin lieventää. Poistaa niitä varmasti ei voida, ellei varsinaista alkusyytä eli ilmapäästöjä voida olennaisesti pienentää. Minusta, kun puhutaan tutkimuksesta, ei pidä unohtaa milloinkaan sitä, mistä ongelmat varsinaisesti aiheutuvat. Pelkällä metsäntutkimuksella ei näitä voida ratkaista. Itä-Lappi on korostetusti esillä ensi vuonna ja tähän myös eduskunta päätti myöntää vielä lisämäärärahan, josta kiitokset eduskunnalle.

Ensi vuoden alussa käynnistetään Met-sä 2000 -ohjelman jatko-ohjelman laatiminen, joka tarkoittaa sitä, että paneudutaan niihin asioihin, jotka ovat muuttuneet tämän ohjelman laatimisen jälkeen. Tällaisia ovat esimerkiksi tuhoasiat, metsien moninaiskäyttöön liittyvät asiat sekä odotettavissa oleva työvoimapula.

Metsäparannusvarojahan käsiteltävässä budjetissa lisätään melkoisesti. On kuitenkin tärkeätä, että samanaikaisesti varojen käyttöä tehostetaan ja myös käytön painotusta parannetaan. Viime sunnuntain Helsingin Sanomissa käsiteltiin metsäparannusvarojen käyttöön liittyvää byrokratiaa. Saattaa olla, että tuo artikkeli oli jonkin verran liioiteltu, mutta joka tapauksessa siinä piilee aika paljon myös totuutta. Byrokratian purkamiseen varojen käytössä meidän on paneuduttava, koska ilmeisesti yli puolet näistä varoista enemmän tai vähemmän kuluu suunnitteluun, työnjohtoon ja muuhun byrokratiaan, jota varmasti voidaan keventää.

Kaiken tämän jälkeen on syytä todeta, että

meillä Suomessa tällä hetkellä on enemmän puuta kuin meillä on milloinkaan historiamme aikana ollut ja että metsiemme kasvu ainakin toistaiseksi on suurempi kuin se on milloinkaan aikaisemmin ollut. Tämä on aina syytä muistaa, kun arvostellaan metsänhoitoa, metsänhoitomenetelmiä ja metsäntutkimusta. Ei kaikki voi täysin pielessä olla, kun tilanne on tällainen. Eli näitäkään asioita ei pidä nähdä mustavalkoisina, niin kuin ei yleensä muitakaan asioita pitäisi. Ja pitäisi myös antaa metsäntutkimukselle ja metsätalouden piirissä työskenteleville tunnustusta siitä, mistä heille tunnustus kuuluu. Sen takia haluan sen tässä yhteydessä mainita. Metsien merkitys on kasvamassa. Kuten hyvin tiedämme, kansalaisten viihtyvyyteen liittyen, henkiseen hyvinvointiin liittyen kuin myös kansantaloutemme perustana sen merkitys tulee olemaan näillä näkymillä paljon suurempi kuin joitakin aikoja sitten aavisteltiin.

Ed. Vihriälä puhui maatalouden rakenteesta, maatilojen lukumäärästä ja lukumäärän supistumisesta. On todettava, että tässä yhteydessä paljon riippuu siitä, mikä otetaan lähtökohdaksi, otetaanko tilastojen perusteella saatava tilaluku vai jokin muu, joka esimerkiksi voisi olla MYEL-vakuutettujen tilojen lukumäärä, ja tästä päästään hyvin erilaisiin lopputuloksiin. Uskoisin, että MYEL-vakuutettujen tilojen lukumäärä, joka on vähän päälle 120 000, ilmeisesti on oikeampi luku kuin maataloustilastojen mukainen 150 000, 160 000 jopa 170 000. Yhdyn ed. Vihriälään siinä, että päätoimisten tilojen koon pitäisi voida kasvaa tästä eteenpäin. Yhdyn myös siihen, että sivutoimisia osaaikatileja tarvitaan ja että ne pitää hyväksyä täysin päätoimisten rinnalle. Niiden hyvinvoinnista aika paljon riippuu myös maaseudun hyvinvointi, mutta päätoimisten tilojen kehittäminen on tietysti etusijalla.

Hän puuttui myös suoraan tulotukeen ja katsoi, että sen käyttämistä pitää ainakin tutkia. On välttämätöntä todella paneutua siihen, koska saattaa olla, että me, halusimme tai emme, joudumme lisääntyvässä määrin sitä käyttämään. Silloin on todella tärkeätä, että maatalouden yrittäjäloune voidaan säilyttää, että sen rakennekehitystä ei tällä tavalla häiriinnytetä ja että perheviljelmäpohja nimenomaan säilyy.

Monissa puheenvuoroissa on puututtu maatilatalouden kehittämisrahastoon, jossa-

kin muistaakseni jopa pelättiin rahaston lopettamista. Siitä ei missään vaiheessa ole kysymys. Sen sijaan kysymys on korkotukilainoituksen lisääntymisestä, eli lisääntyvät voimavarat suunnataan korkotukilainoituksen kautta. Kehittämisrahaston käytettävissä olevat varat pysyvät, ovat jo pysyneet viime vuosina, suunnilleen ennallaan. Sen sijaan lisäpanostus tulee korkotukilainoituksen kautta myös ensi vuonna kohtalaisen suurena mielestäni tähän vuoteen verrattuna. Tämä on valtion yleistä talouspolitiikkaa, kun rahaa on rahamarkkinoilla saatavissa.

Täällä on myös puhuttu kansainvälisistä näkymistä. Toteaisin vain, että tavoitteet näissä asioissa eivät ole miksikään muuttuneet. Päättävöitteet ovat edelleen oma päätösvalta maatalouspolitiikassa ja riittävä rajasuoja turvaamaan peruselintarvikkeiden omavaraisuuden. On myös viitattu Norjassa tehtyyn selvitykseen siitä, mitä tapahtuisi, jos Norja liittyisi suoraan Euroopan yhteisön maatalouspolitiikkaan: kävisi huonosti. Ja vähintään yhtä huonosti kävisi Suomessa. Tämä on selvästi todettava. Meillä ei ole mitään mahdollisuutta siihen. Sen sijaan me joudumme kyllä varmasti keskustelemaan jostakin vastavuoroisuuteen liittyvistä asioista mm. Euroopan yhteisön Etelä-Euroopan maiden kanssa.

Näissä asioissa on todettava se, että ne haasteet, mitä meille ulkopuolelta tulee, on otettava vakavasti. Ei asioita voida sillä tavalla hoitaa, että kielletään haasteitten olemassaolo tai väheksytään niitä tai sitten lykätään tarvittavat toimenpiteet tulevaisuuteen. Toisaalta näitä ei pidä myöskään ennakoida sillä tavalla, että ruvetaan etukäteen tekemään myönnytyksiä, ei sellaisiakaan, joita ehkä ns. loppurutistuksen aikana joudutaan tekemään.

Maatalouden neuvonnan kohdalta toteaisin, että neuvontaa ollaan uudelleenorganisoimassa ja se uudelleenorganisoiminen tarkoittaa myös sisältöä. Neuvonnassa olisi nopeasti siirryttävä vanhasta rutiineuvonnasta uudenlaiseen neuvontaan ottamalla huomioon esimerkiksi viljelijöiden kohonnut koulutustaso, ja ns. nippelineuvonnasta pitäisi päästä eroon. Tämä koskee myös karjantarkkailua, joka voidaan hyvin hoitaa normaalien neuvontajärjestelmän puitteissa. Erillistä karjantarkkailujärjestelmää Suomessa ei enää tarvita. Sen alas ajaminen tosin ei

voi tapahtua hetkessä, vaan siihen tarvitaan aikaa. Se on alue- ja paikallistasolla säädetty, ja on ollut vasta toista vuotta voimassa. Siihen ei ole tarkoitus puuttua. Sen sijaan ns. ylätason organisaatiota ollaan uudistamassa.

Metsähallintoa ja metsäneuvontaa koskee aivan sama asia. Sielläkin pitää päästä siirtymään pois byrokratian rattaitten pyörittämisestä todelliseen toimintaan. Viitataan siihen, mitä jo aikaisemmin sanoin metsänparannusvarojen käytöstä. Jos parintuhannen markan metsänparannusvarojen käyttöä suunnittelee kymmenkunta henkilöä eri puolilla Suomea, niin siinä ei voi olla mitään järkeä.

Arvoisa puhemies! Eduskunta on tehnyt eräitä parannuksia budjettiin pääloukan kohdalla, mikä on pantava mielihyvin merkille. Mainitsin jo Itä-Lapin tutkimusprojektin vahvistamisen ja eräitä muitakin. Toteaisin vielä, että kun ed. Jokiniemi puhui maaseutukampanjasta, tuo kampanja kesti yhden vuoden, toiminta on tarkoitettu jatkuvaksi, ja kun vuonna 1987 budjetissa oli eri teitä määritelty varoja näihin asioihin 113 miljoonaa markkaa, niin ensi vuoden budjetissa vastaava summa avustuksina ja lainoina on 255 miljoonaa markkaa. Kyllä tässä jotakin on tapahtunut. Mutta tämän toiminnan täytyy silti lähteä näiltä alueilta, paikakunnilta itsestään, ja sitä varten ollaan tekemässä mm. läänin tasolla työtä parhailaan. Kun muistaakseni ed. Väistö peräänkuulutti Pohjois-Karjalan läänin tällaista maaseutukampanjaa, niin kyllä sitä ollaan tekemässä myös Pohjois-Karjalassa niin kuin muuallakin. Valitettavasti näissä asioissa ei yhdessä eikä kahdessa vuodessa saada kovin paljon aikaan, mutta pääasia on se, että työtä tehdään ja se tehdään sitkeästi, ettei anneta periksi.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Annan ministerille tunnustuksen siitä, että hän on lukenut eilen täällä käytetyt puheenvuorot ja antoi niihin vastauksen. Siitä syystä että ministeri eilen ei ollut paikalla, ilmeisesti osa niistä kysymyksistä, jotka keskusteluissa olisivat nousset esiin, ei siitä syystä nousset.

Ministeri viittasi Euroopan yhdentymiskuvioihin ja siellä edessä oleviin uhkiin. Tässä tarkoituksessa haluaisin kuulla ministerin mielipiteen siitä, että kun nyt käsittääkseni

kuitenkin Suomessa valmistellaan mm. lisensiointijärjestelmän muuttamista ja sen tyyppisiä ajatuksia on sisältynyt mm. palkansääjäjärjestöille annettuihin lupauksiin, ollaanko Suomessa todella luopumassa elintarvikeomavaraisuudesta, koska lisensiointijärjestelmän purkamisella aiheutetaan se, että maatalouden markkinointineuvosto ei sen jälkeen enää selvitä ja tutki varastotilannetta, tuontitarvetta, sillä tavalla kuin tähän saakka ja samalla ei selvitetä myöskään sitä, että tavoitehinnat olisivat tietyllä aikavälillä tietyn prosenttiosuuden ylittyneet. Olisin todella mielelläni halunnut kuulla, minkälaisia käsitteitä ministerillä on tässä suhteessa, onko se vain keskustelua vai seuraako siitä toimenpiteitä. Itse ainakin olen tämän keskustelun kokenut niin, että tavattoman suuret paineet on omavaraisuuden purkamiseen.

Ed. Jokiniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pohjala mainitsi, että maaseutukampanja tavallaan jatkuu edelleen ja se on jatkuvaa työskentelyä. Tiedän varsin hyvin, jotta tämä on erinomainen asia, jotta tämä on käynnistetty. Toisaalta vain on tietynlainen ristiriita valtion budjettikirjan ja niitten tavoitteitten kanssa, mitä maaseutukampanjan loppuraporttiin on kirjattu. Tiedän sen, jotta läänitasolla ja kuntatasolla pohditaan näitä kysymyksiä. Todella nämä ovat vähän niin kuin elämän ja kuoleman kysymyksiä monen kunnankin elinvoimaisuuden kannalta, ja jokaiseen oljenkorteen on tartuttava. Pohjois-Karjalassakin lääninrahan avulla tätä suunnittelutyötä ja kehittämistyötä on tehty jo useamman vuoden aikana. Tiedän sen varsin hyvin, koska olen sen seurantaryhmän puheenjohtajana, joka näitä asioita valmistelee ja tekee päätöksiä. Minun nähdäkseni siellä on saatu erinomaisen hyviä tuloksia aikaan.

Valitettavaa vain on ollut, jotta lähtöinnostuksesta huolimatta nimenomaan pienimuotoiseen kehittämistoimintaan varoja on ollut käytettävissä liian vähän. Esimerkiksi Joensuun maatalouspiirissä, jossa varsinaisen työpaikkani siviilipuolella on, alussa tuli hakemuksia enemmän kuin missään muussa piirissä koko Suomessa. Se on ymmärrettävää, koska se on hyvin pientilavaltaista ja lisäasioita on pakko saada tai lähdeittävä muualle. Ainakin tuntuisi, jotta tämä olisi suhteellisen pieni panostus. Nimenomaan

loppupäästä jos se puuttuu, niin kaikki esityö on aika pitkälti turhaa. Se on uskottavuuskysymys ja myös näyttökysymys. Minä täysin allekirjoitan, että meidän on pakko pyrkiä siihen suuntaan kuin ministeri mainitsi näissä toimenpiteissä, mutta meidän alueemme ovat hyvin erilaisia. On kokonaisvaltainen maatalouspolitiikka, sitten maaseutupolitiikka ja vielä aluepolitiikka, ja jos eri tahoilta tapahtuu tuo vyörytys samanaikaisesti — en tarkoita yksinomaan maa- ja metsätalousministeriön hallinnon alaa — niin se herättää ja on herättänyt tietynlaista epävarmuuden tunnetta.

Ed. Vihriälä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osaamme antaa keskustaoppositiossa suuren arvon sille, että ministeri Pohjala on perehtynyt yöllä käytettyihin puheenvuoroihin, erityisesti sen takia, että täällä ei yöllä todella ollut enempää kokouksen kuin sosialidemokraattienkaan kansanedustajia paikalla, kun käytiin keskustelua maatalouspääluokasta.

Erittäin miellyttävä oli kuulla myös ministerin suusta taas kerran se, että maatilatalouden kehittämisrahastoa ei olla lakkauttamassa. Vuosi tai ehkä puolitoista vuotta sitten oli virkamiestasolla ainakin valtiovarainministeriössä hyvin vahvoja voimia, jotka jo valmistelivat esitystä siitä, että maatilatalouden kehittämisrahasto siinä muodossa kuin se tänä päivänä toimii lakkautettaisiin. Todella toivon sitä, että maatilatalouden kehittämisrahasto voisi säilyä ja että sinne voitaisiin saada lisää määrärahoja maatalouden ja ennen kaikkea syrjäseutujen kehittämiseksi.

Mitä ministeri Pohjala totesi neuvonnasta ja karjantarkkailutoiminnasta, niin on totta, että karjantarkkailutoiminnan tulee kehittyä ja uudistua, mutta kun ehkä juuri tässä tilanteessa tarvittaisiin ennen kaikkea karjanjalostuksen osalta vahvaa jalostusta maidon valkuaisen suhteen, niin karjantarkkailutoiminnan alasajaminen, jos käyttäisiin herra ministerin äskeistä sanaa, ei ole viisasta. Ennen kaikkea neuvontamäärärahoja olisi pitänytkin nyt tälle momentille lisätä, ja siihen tulee mahdollisuus eduskunnassa, kun äänestämme yksityiskohtaisesti maatalouspääluokasta.

Ed. Pokka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pohjala puuttui

aika perusteellisesti äsken Metsäntutkimuslaitoksen toimintaan, ja kyllä täytyy sanoa, että julkisuuteen on välittynyt laitoksen toiminnasta vähintäänkin kummallinen kuva. Ihmetellään, tehdäänkö laitoksessa ylipäänsä mitään muuta kuin riidellään. Saattaahan olla, että ministerin mainitsema ulkopuolisten tutkijoiden pestäminen jonkin verran tilannetta auttaa, mutta epäilen kyllä, että paljon muutakin siellä täytyy tapahtua.

Ympäristön saastumisen aiheuttamien vaurioiden tutkimisesta, mitä metsissä on tapahtunut, toivoisin ministeriltä vastausta, kun hän on nyt paikalla. Nythän näitä vaurioita on jo tapahtunut ja ne ovat todettavissa metsissä. Tuotto on alentunut ja kasvu hidastunut. Nimenomaan Itä-Lapin alueella, johon puutuitte, on tapahtunut täystuho tietyillä alueilla Naruskassa. Kysymys on siitä, että nämä menetykset yksityisille metsänomistajille pitää pystyä korvaamaan ja nyt odotetaan ministeriöltä aivan konkreettisia ehdotuksia, mitä aiotaan tehdä. Tällä hetkellähän tilanne ei ole kovin häävi, koska täysi verohan näistä metsistä joudutaan maksamaan, ja mikäli metsäverotuksen uudet esitykset toteutuvat myyntivoittoverotuksen osalta, niin entistä kauheampaan suuntaan ollaan menossa.

Toinen asia, mihin ministeri puuttui, oli metsähallituksen rooli. Ymmärsin, että puheessa toivottiin metsähallitukselta tehokkaita otteita. Toivon kuitenkin, että ministerin puheenvuoro ei tarkoita metsähallituksen muuttamista liikelaitokseksi. Tällainen moninaiskäytön periaatteen toteuttaminen metsissä ei ollenkaan toteudu, jos tähän suuntaan aiotaan edetä.

Maa- ja metsätalousministeri Pohjala: Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta ed. Anttilalle, ettei peruselintarvikkeiden lisensiointijärjestelmää olla millään tavalla purkamassa. Siinä kilpailun tehostamisohjelmassa, periaateohjelmassa, jonka hallitus hyväksyi, nimenomaan todetaan, että tämä koskee sellaisia elintarvikkeita, joita Suomessa ei tuoteta. Mutta meidän on toki valmistauduttava myös sellaisten mahdollisuuksien varalta, että me joudumme muuttamaan rajasuojamme toisenlaiseksi. Tällä hetkellä näyttää, että me pystymme pitämään lisensiointijärjestelmästä kiinni ainakin perustuotteiden osalta ja toki siitä pidetään.

Sitten täällä puhuttiin Ruotsin ohjelmasta. Todella Ruotsissa on virkamiestyönä tehty ohjelma, joka minusta on mahdollon toteutettavaksi sielläkin. Suomeen tuotuna se tarkoittaisi sitä, että Suomessa maatalous lopetettaisiin kokonaan. Sillä tavalla me olemme tätä ohjelmaa lukeneet ja sen käsittäneet, että meillä ei ole paljonkaan tämän kanssa tekemistä.

Sen sijaan Suomen ja Norjan käsitykset näissä asioissa ovat hyvin lähellä toisiaan. Ruotsinkin kohdalta on todettava, että joka tapauksessa viime viikon torstaina saatiin aikaan Gatt-neuvottelukierrosta varten yhteispohjoismainen ehdotus, jossa Ruotsi lopulta tuli Suomen, Norjan ja Islannin kannalle ja pystyttiin tekemään yhteinen ehdotus, joka lähti Norjan ja Suomen lähtökohdista hyvin pitkälti. Mitään pitkälle menevää kompromissausta Ruotsin suuntaan siinä ei tehty.

Toteaisin ed. Jokiniemelle, että aina varoja on vähän joka paikkaan, mutta kyllä kohouden nimessä pitäisi myös tunnustaa se, että maaseutukampanjaan ja siihen liittyviin asioihin on toki lisäpanostusta vuosi vuodelta tapahtunut, ja myös että ei näiden hankkeiden rahoittaminen laahaa kovin paljon perässä, pikkasen laahaa mutta ei läheskään siinä määrin kuin joitakin vuosia sitten esimerkiksi maatilatalouden kehittämisrahaston suhteen oli asianlaita. Kyllä siinä ollaan suurin piirtein ajan tasalla. Siitä voidaan tietysti sitten keskustella ja vaikka kiistelläkin, missä määrin minkilaisiakin hankkeita pitäisi suoralla tuella tai avustuksella tukea. Me olemme lähteneet sille linjalle, että suuraa tukea tai avustusta pitää antaa sellaisille hankkeille, jotka sitä todella tarvitsevat. Mutta maakunnissa on aika pitkälti semmoinen käsitys, että jokainen hanke on oikeutettu ilman muuta saamaan avustuksen. Siitä ei ole kysymys, vaan tarkoitus on saada mahdollisimman paljon toimintaa aikaan eikä jakaa mahdollisimman paljon rahaa.

Ed. Vihriälälle toteaisin, että en minä sanonut kylläkään, että karjantarkkailutoiminta ajetaan alas, mutta se systeemi, jolla se nykyään toimii, kyllä ajetaan alas, koska kotieläinpuolella on kolme rinnakkaista järjestelmää. Tavoitteena on myös vahvistetun lausuman mukaan, joka vielä eduskunnassa vahvistettiin budjetin perusteluihin, päästä

yhteen järjestelmään, yhteen organisaatioon, ja se tarkoittaa sitä, että karjantarkkailu nykyisessä muodossaan ajetaan alas mutta toimintaa ei tietenkään.

Mitä tulee ed. Pokan kysymyksiin metsäkorvauksista, niin on todettava, että toistaiseksi Suomessa on maksettu paikallisesti korvauksia silloin, kun metsätuhoja on tapahtunut. Varmasti tähän asiaan nimenomaan Itä-Lapin osalta on paneuduttava. Mutta tämä asia on tietysti hyvin laaja, ja millä tavalla siinä lähdetään liikkeelle, on tietysti suuri periaatekysymys vastaisen varalle. Kyllä minä edelleen olen sitä mieltä, että kaikki voimat pitäisi nyt kohdistaa päästöjen pienentämiseen ja kenelläkään ei olisi varaa panna päätä pensaaseen silloin, kun puhutaan siitä, mistä ne syntyvät. Se on kumminkin ainoa todellinen keino. Emme me voi ajatella, että valtion varoista kohta korvataan kaikki Suomen metsät, jos ne tuhotaan ilmapäästöillä. Päästöjä on pienennettävä kaikkialla siellä, missä niitä syntyy, ja silloin todella ei ole varaa kenelläkään panna päätään pensaaseen, kun puhutaan keinoista, joilla ne on otettava hallintaan.

Metsähallituksen suhteen toteaisin vain, että maa- ja metsätalousministeriön saamien lausuntojen perusteella näyttäisi siltä, että metsähallituksesta ei puhdasta liikelaitosta tule.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Riihijärvi: Arvoisa puhemies! Suuri valiokunta kokoontuu välittömästi tämän pääluokan yleiskeskustelun päätyttyä.

Ed. T. Roos: Arvoisa puhemies! Täällä on hyvin monissa, melkeinpä kaikissa, puheenvuoroissa puhuttu kotimaisesta elintarviketuotannosta, sen määristä ja puhtaudesta ja siinä yhteydessä esitetty hyvin huolestuneita kannanottoja. Ed. Jokiniemi varsinaisessa puheenvuorossaan puhui mm. maaseudun elinkeinotoiminnoista ja nimenomaan myös pienimuotoisesta elinkeinotoiminnasta. Minäkin aion tässä lyhyessä puheenvuorossani kajota yhteen tuon pienimuotoisen elinkeinotoiminnan hyvin pieneen erikoislohkoon, nimittäin vuohen pitoon, vuohitilojen asioihin. Kun herra ministeri ja arvoisa maa- ja

metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja ja minä olemme kotoisin suunnilleen samoilta seuduilta, niin uskallan käyttää tässä yhteydessä sitä nimeä tuosta arvokkaasta eläimestä, jota sielläpäin käytetään. Ei siellä puhuta vuohista, vaan siellä puhutaan nimenomaan kutuista.

Kutunmaitotuotteet ovat todella kotimaisia, ne ovat puhtaita ja terveellisiä, ja koko kutun pito on hyvin vanha ja arvokas osa maatalouskulttuuria itse asiassa, nyt jo monin paikoin eräänlainen jäännös. Kutun pidosta ja sen tuotteista ei tule vientikuluja, ei ole ylituotanto-ongelmaa eikä mitään sellaisia, jotka muuta maidontuotantoa haittaavat. Kaiken lisäksi tutkimustenkin mukaan kutunmaito on terveellistä, ja maitoallergikolle se on ainoa vaihtoehto, jos meillä tuotettavia maitotuotteita aikoo käyttää.

Tämän vuoden budjetissa ja alkavan vuoden budjetissa on varattu 50 000 markkaa vuohenmaitotuotteiden tunnetuiksi tekemiseen. Sillä määrällähän ei vielä paljoa tutuksi tee asiaa, joka hyvin monelle on vieras. Olen ajatellut niin, että ensivuotisen rahan voisi käyttää vaikkapa asiaa esittelevän, siitä kertovan ja valistavan videon suunnitteluun. Uskon sillä olevan monipuolista käyttöä kouluissa ja erilaisissa muissakin alan tilaisuuksissa.

Tällä hetkellä meidän alueemme kuttutilojen pitäjillä on suurin huoli siitä, että siellä kuljetustukea ollaan nyt merkittäväällä tavalla kaventamassa. Saatan olla väärässä ja toivon, että herra ministeri tarkemmin tämän asian kertoo, mutta minulle on kerrottu, että kun ne, jotka ovat saaneet kuljetustukea, lopettavat maitotuotannon, uusia yrittäjiä ei tuen piiriin sitten enää pääsisikään. Kysymys on hyvin marginaalisesta määrästä. Viime kesänä kuljetustuen piirissä oli noin 25 vuohitilaa, mutta kuten sanottu, uusien yrittäjien mukaantulo pois jääneiden tilalle on hankalaa.

Valkeakoskella oleva meijeri on meillä ilmeisesti ainoa, joka käyttää näitä tuotteita, tekee niistä feta-juustoa, ja sen edellytys on se, että vähintään 500 litran määrä pitää olla, ennen kuin kannattaa konetta pistää käyntiin. Maitoa kuljetetaan pienikokoisella tankkiautolla, jolla on hyvin kansanomaisen nimi. Se on nimeltään Kuttukiito, ja niin kuin sanottu, sen piirissä on noin parikymmentäviisi tuottajaa.

Monelle, joiden kanssa näistä asioista olen puhunut, ja täälläkin vuosittain on jäänyt sellainen kuva, että asiaan liittyy jotakin hauskaa ja humoristista. (Ed. Pekkarinen: Täytyy liittyä!) — Siihen pitää liittyä, koska tosikko ei sellaista työtä viitsi tehdä, kun sillä hommalla ei ole Suomessa vielä kukaan rikastunut. — Mutta niille yrittäjille, jotka sitä todella tekevät ainoana elinkeinonaan, se on heidän elinkeinonsa, johon — kuten tiedän — monella tilalla on 200 000—300 000 markan laina otettu ja siinä uskossa, että homma pyörii ja sillä perhe elää. On siis jo ihan inhimillisistäkin syistä tärkeää, että luodaan mahdollisuudet tämän elinkeinotoiminnan harjoittamiseen.

Kuten sanottu, kysymyksessä on todella marginaalinen joukko yrittäjiä, joiden tähänastista voimakkaampikin tukeminen on mahdollista ilman, että valtion budjetti siitä järkkyy. Näinä vuosina on — ja siitä on annettava tunnustus — heidän kohdallaan tilanne korjaantunut. Muun muassa tuotantokatto poistettiin vuohenmaidolta ja muuta hyvää.

Arvoisa puhemies! Minä jätän loppuun sellaisen toivomuksen, että tätä vanhaa arvokasta talonpoikaiskulttuuria tuettaisiin vähintään sillä voimalla kuin on tehty, sen vaalijoita ymmärrettäisiin. He eivät ole kaikkein suuriäänisimpiä vaan samanlaisia vaatimattomia kuin on heidän vaalintansa kohdekin.

Ed. Mäkelä: Rouva puhemies! Maatalouspolitiikkaa maassamme on aikaisemmin leimannut toisaalta poukkoilevaisuus muutama vuoden välein ja toisaalta kuitenkin uusien maatalouden kehittämismallien kokeilun nihkeys. Tästä on seurannut se, että monissa muissa maissa käyttöön otettuja uusia maatalouden tuotantomenetelmiä ei ole uskallettu riittävästi Suomessa valtion toimesta tukea ja kehittää. Eräs tällainen maatalouden mahdollisuuksia laajentava ja uusia markkinointimahdollisuuksia avaava asia on luonnonmukainen viljely.

Luonnonmukaisesti viljellyillä maataloustuotteilla on aina kysyntää. Tähän saakka kysyntä on useimmiten jopa ylittänyt tarjonnan. Puhtaiden, luonnonmukaisesti viljeltyjen elintarvikkeiden kysyntä tulee lähivuosina kasvamaan merkittävästi, kun Suomi menee mukaan Euroopan talousyhteistyöhön

ja tullimuureja ryhdytään karsimaan. Tuoloin tulee mielestäni pystyä sopimaan siitä, että luonnonmukaisesti viljeltyt tuotteet luetaan peruselintarviketuotannon ulkopuolelle niin, ettei tullimuuri koskisi niitä. Mikäli tähän päästään, on suomalaisilla puhtailla elintarvikkeilla todella hyvät kilpailuasemat Keski-Euroopan ruokamarkkinoilla. Puhuttaessa ruoassa hinta ei ole ratkaiseva tekijä.

Ensimmäinen budjettiraha luonnonmukaisen viljelyn edistämiseksi saatiin SMP:n eduskuntaryhmän raha-asia-aloitteen pohjalta valtion vuoden 1984 budjettiin, jota SMP ensi kertaa silloin oli hallituspuolueena valmistamassa, ja luonnonmukaisen viljelyn tukemiseen tarkoitettut määrärahat ovat olleet jatkuvassa kasvussa SMP:n hallituksessa olon aikana.

Tähän saakka määrärahat ovat rajoittuneet lähinnä tutkimustoimintaan tarkoitettuihin määrärahoihin. Vuoden 1990 tulo- ja menoarvioesityksessä on ensimmäistä kertaa varattu määrärahoja myös suoranaisen luonnonmukaista viljelyä harjoittavien viljelijöiden tukeen. Tuki on budjetissa kesänointisopimukseen liittyvänä määrärahana. Päätöstä tästä voidaan pitää suomalaisessa maatalouspolitiikassa merkittävänä aluevaltauksena verrattuna entisiin kangistuneisiin käsityksiin, joita varsinkin edelliset, keskustalaiset maatalousministerit ovat tähän saakka edustaneet.

Nyt tämän hallituksen aikana on ollut selvästi nähtävissä, että maatalouspolitiikassa on päästy huomattavasti järkevämpiin toimenpiteisiin ja pitkäjännitteisempään kehittämistoimintaan. Lisäksi nykyisen hallituksen aikana on pystytty osittain jo purkamaan niitä suomalaisen maatalouden tulevaisuutta vakavasti uhanneita tuotantorajoituksia, joita edellisen hallituksen maatalousministeri aikanaan oli läpi ajamassa. (Ed. Pekkarinen: Uskotteko te itsekään siihen, mitä te nyt puhutte?)

SMP näkee luonnonmukaisessa ja kaikessa muussa puhtaaseen elintarviketuotantoon tähtäävässä maataloustuotannossa merkittävän mahdollisuuden maaseutomme elinkelpoisena ja asuttuna pitämiselle. Tässä toiminnassa ei tule kuitenkaan tehdä hätäkoityjä johtopäätöksiä, mikäli kehittämistyö ei yhdessä tai kahdessa vuodessa saa ihmeitä aikaan. Maatalouspolitiikkaamme on ajettu väärään suuntaan parikymmentä vuotta, jo-

ten sen kuntoon saattaminenkin voi viedä yhtä pitkän aikaa. Toivon kuitenkin, että nyt alkanut uudenlainen järkevempi maatalouspoliittinen ajattelu jatkuu maassamme pidempään ja pääsemme irti aikaisemmasta talonpojan tappolinjasta, johon kuului osana myös kaiken uudenlaisen maatalouden harjoittamisen syrjiminen.

Ed. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Aivan lopuksi ed. Tina Mäkelä totesi, että päästään eroon talonpojan tappolinjasta. Tähän täytyy todeta heti, että ei luonnonmukaisella viljelyllä kuitenkaan käsittääkseni näitä ongelmia ratkaista. Luonnonmukainen viljely on toki tarpeellista ja suositeltavaa, mutta ed. Mäkelä puheenvuorossaan totesi, että puhtaan ruoan hinta ei ole koskaan liian korkea. Tämä on vain ajatus, jota valitettavasti kuluttajat tänä päivänä eivät vielä kovin yleisesti hyväksy.

Sain olla mukana lokakuun alussa Euroopan maatalousliiton kokouksessa Walesin Cardiffissa, jossa nimenomaan oli esillä myös luonnonmukainen viljely. Siellä todettiin, että ongelmana on se, että kuluttajat eivät toistaiseksi ole olleet riittävän suuressa määrin valmiita maksamaan sitä korkeampaa hintaa, joka niistä tulisi saada, jotta siitä tulisi edes osittain kannattavaa, jotta se toisi perheelle toimeentulon. Asennemuutoksesta on siis kyse. Emme me tälle asialle voi vielä kovin paljoa rakentaa, mutta totta kai sitä kannattaa kehittää. Ydinongelma on se, että kuluttajilla ei ole toistaiseksi ollut valmiutta maksaa korkeaa hintaa. Siinä mielessä ed. Mäkelän puheenvuoro oli kohtalaisen suurta utopiaa.

Ed. Saari: Arvoisa puhemies! Ed. Mäkelän puheenvuoro edusti tyypillistä voimakkaasti poliittista puheenvuoroa, jonka puitteiksi oli jonkin verran maatalouskysymyksiä saatu. Me keskustassa olemme todenneet, että nykyinen maatalousministeri hyvin alan hallitsevana ammattimiehenä on toiminut varsin tyydyttävästi. Hänen kantansa ja hänen kannanottonsa ovatkin minusta hyvin paljon realistisempia. Hän tuntee ne puitteet ja mahdollisuudet, joita maatalouden kehittämiseksi on mahdollista tehdä, eikä lähde sentapaisiin haihatteluihin ja lyhyihin poliittisiin ja poliittisiin heittoihin maatalouspolitiikassa, joihin ed. Mäkelä puheenvuo-

rossaan pyrki. Toivon mukaan se linja, jota ministeri Pohjala hallituksessa edustaa, tulisi jatkossa myös vahvasti näkyviin.

Ed. Riihijärvi: Arvoisa puhemies! SMP:n tehtävänä Suomen maatalouspolitiikassa on ollut vuosikymmeniä ladunaukaisijan tehtävä. Luonnonmukainen viljely, josta ansiokkaasti ed. Tina Mäkelä puhui, on ollut meillä asiana, jolla me olemme halunneet kehittää Suomen maataloutta. Tässä me olemme varmasti kärkenä, koska Keski-Euroopassa on havahduttu tähän asiaan ja mm. Flensburgin yliopistossa maatalousopetus ja -tutkimus lähtee nyt uudelta luonnonmukaisen viljelyn pohjalta.

Meillä valitettavasti vain elintarviketeollisuus ja suuret markkinaketjut ovat kahmineet elintarvikkeet omiin hoteisiinsa siten, että kyseisten uusien artikkeleiden saaminen ostajien ulottuville on vaikeaa, koska varsinaiset suuret yritykset eivät ole edes kiinnostuneet niistä. Koko meidän elintarvikejalostuksemme ja -jakelumme on kokonaan uusittava. Se menee vanhoja kepun linjoja, mutta uutta on luvassa, ja kansalaiset tulevaisuudessa elävät terveemmin, kun saavat luonnonmukaisia elintarvikkeita.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Totta kai luonnonmukaisen viljelyn edistäminen on varmasti kannatettava ja hyvä asia kaikin puolin, ei siinä mitään. Mutta sellaisten mielikuvien luominen, kuin erityisesti ed. Mäkelän puheenvuorossa tuli esille, että keskusta olisi tässä maassa ollut ja olisi edelleenkin se poliittinen ryhmittymä, jonka tavoitteisiin kuuluu jollakin tavalla maatalouden nuijuminen, on niin helppohintaista populismia, että oikeastaan sen kommentoiminen välttämättä ei ansaitsisi ollenkaan arvoa.

Teen sen kuitenkin siitä syystä, että olen huomannut, että samaisen puolueen SMP:n puheenjohtaja kuitenkin esimerkiksi tänä syksynä, kun eduskunta käsitteli pellonraivauskieltoa, piti julkisen puheenvuoron, jossa hän sanoi, että SMP vastustaa pellonraivauskieltoja. Muutaman päivän päästä siitä koko SMP:n ryhmä yhtenä naisena ja miehenä äänesti kuitenkin hallituksen esitysten puolesta, joilla nimenomaan pellonraivauskielto tuli suurin piirtein ehdottomana voimaan. Minusta ed. Mäkelän puheenvuoro kuuluu täsmälleen samaan sarjaan.

Ed. Saari: Arvoisa puhemies! Luonnonmukaista viljelyä luonnollisesti on edistettävä. Keskustassa me emme toki sitä missään vaiheessa ole vastustaneet. Mutta ei myöskään pidä antautua sellaisen harhakuvitelman varaan, että sillä Suomen maatalouden tulevaisuus ja tämänhetkiset ongelmat ratkaistaisiin. Se on yksi pieni vaatimaton osatekijä, yksi sektori, jota toki tulee kehittää. Me kuitenkin katsomme, että luonnonmukaista viljelyä ei missään tapauksessa tule edistää sillä tavoin kuin hallitus nyt on menetellyt esimerkiksi säättämällä fosforiveron tavalla, jota ei hyvitetä maataloudelle, ei oteta huomioon maatalouden kustannuksena niin kuin lannoiteverot tähän asti.

Me olisimme olleet valmiit hyväksymään fosforiveron todellakin viljelyn ohjausmenettelynä, jos sen kustannus olisi maataloudelle hyvitetty ottamalla se huomioon maatalouden kustannuksena ja/tai osoitettu sillä kerättävät varat maatalouden vesiensuojeluvestointien käyttöön. Tällä menettelyllä, jossa myös SMP oli mukana, ohjattiin maataloudelle vain selvä ylimääräinen rasitus, joka epäilemättä on näkyvissä sitten suomalaisten elintarvikkeitten hinnoissa ja maatalouden toimintamahdollisuuksien kaventumisessa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 14.

Täysistunto keskeytetään kello 13.25.

Täysistuntoa jatketaan

kello 14.

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

P ä ä l u o k k a 30

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskohdaiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskustans-

liaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistetuin ja numeroituina jaetut ehdotukset tehdään keskustelun kuluessa:

2. Ed. Kankaanniemi: momentille 30.29.64 lisäyksenä 50 000 000 mk viljan varmuusvarastoinnin lisäämiseen. (RA n:o 1685)

3. Ed. Jokiniemi: momentille 30.30.40 lisäyksenä 10 000 000 mk karjantarkkailun ja keinosiemennyksen tukemiseen. (RA n:o 244)

4. Ed. Jokiniemi: momentille 30.30.40 lisäyksenä 200 000 mk liitännäiselinkeinoneuvojan palkkaamiseksi Pohjois-Karjalan maatalouskeskukseen. (RA n:o 245)

5. Ed. Koistinen: momentille 30.30.40 lisäyksenä 150 000 mk matkailuneuvojan toimen perustamiseksi Kainuun maatalouskeskukseen. (RA n:o 404)

6. Ed. Koistinen: momentille 30.30.40 lisäyksenä 1 000 000 mk maaseudun äärialueiden elinkeinojen neuvontatyön tehostamiseen. (RA n:o 1815)

7. Ed. Saapunki: momentille 30.30.40 lisäyksenä 3 000 000 mk valtionapuna karjantarkkailun ja keinosiemennyksen tukemiseen. (RA n:o 3043)

8. Ed. Siuruainen: momentille 30.30.40 lisäyksenä 150 000 mk liitännäiselinkeinoneuvojan palkkaamiseksi Oulun maatalouskeskukseen. (RA n:o 3136)

9. Ed. Vihriälä: momentille 30.30.40 lisäyksenä 10 000 000 mk maatilatalouden ja maaseutuelinkeinojen kehittämiseen. (Vastalause n:o II)

10. Ed. Vihriälä: momentille 30.30.40 lisäyksenä 150 000 mk turkistalousneuvojan palkkaamiseksi Alahärmän, Evijärven, Kauhavan, Korttesjärven, Lappajärven ja Ylihärmän kuntiin. (RA n:o 3407)

11. Ed. Väänänen: momentille 30.30.40 lisäyksenä 180 000 mk vihannesviljelykonsultin toimen perustamiseksi Uudenmaan maatalouskeskukseen. (RA n:o 3548)

12. Ed. Vihriälä: momentille 30.30.41 lisäyksenä 220 000 mk alkionsiirtotoiminnan kehittämiseen. (RA n:o 3404)

13. Ed. P. Lahtinen: momentille 30.30.46 lisäyksenä 500 000 mk luonnonmukaisen viljelyn tukemiseen. (Vastalause n:o I)

14. Ed. Säilynoja: momentille 30.31.41 lisäyksenä 100 000 000 mk maatalouden varsinaisen tulotuen ja aluetuen korottamiseksi. (Vastalause n:o I, RA n:o 3205)

15. Ed. Puska: momentille 30.31.49 lisäyksenä 1 500 000 mk puutarhatuotteiden ja ruokaperunan menekin edistämiseen. (RA n:o 2743)

16. Ed. Apukka: luvun 30.32 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen selvittävän, miten tuotantopanoksia (esim. lannoitteet ja torjunta-aineet) vähentämällä ylituotantoa voidaan tarvittaessa leikata niin, että pien- ja perheviljelijä saa hyvityksen toimeentulon alenemisesta mm. tulotukena ja aluetukena, joita kehitettäisiin perustoimeentulon suuntaan." (Vastalause n:o I)

17. Ed. Kankaanniemi: momentille 30.33.40 lisäyksenä 80 000 000 mk nuorten viljelijöiden tukemiseen. (RA n:o 307)

18. Ed. Röntynen: momentille 30.33.40 lisäyksenä 30 000 000 mk nuorten viljelijöiden tukemiseen. (RA n:o 3016)

19. Ed. Saapunki: momentille 30.33.40 lisäyksenä 125 000 000 mk nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamiseen käynnistämisavustuksina. (RA n:o 3042)

20. Ed. Jokiniemi: momentille 30.33.44 lisäyksenä 90 000 000 mk maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämiseen. (RA n:o 243)

22. Ed. Vähäkangas: momentille 30.33.44 lisäyksenä 10 000 000 mk niin, että avustuksia voitaisiin myöntää vuonna 1990 enintään 145 000 000 markkaa. (Vastalause n:o I)

23. Ed. Tenhiälä: momentin 30.33.44 perusteluissa lausuttavaksi: "Avustuksia saa myöntää vuonna 1990 enintään 160 000 000 markkaa." (Vastalause n:o II)

24. Ed. Renko: momentille 30.33.48 lisäyksenä 30 000 000 mk maankuivatushankkeisiin Oulun läänissä. (RA n:o 2851)

25. Ed. Röntynen: momentille 30.33.48 lisäyksenä 5 000 000 mk peruskuivatuksen toteuttamiseen Kuopion läänissä. (RA n:o 3017)

26. Ed. Vihriälä: momentille 30.33.48 lisäyksenä 10 000 000 mk kuivatustöiden avustamiseen. (Vastalause n:o II)

27. Ed. Vähäkangas: momentille 30.33.48 lisäyksenä 1 000 000 mk kuivatustöiden valtionapuun. (Vastalause n:o I)

28. Ed. Vähäkangas: momentille 30.33.48 lisäyksenä 5 000 000 mk kuivatustöiden lisäämiseksi Oulun vesi- ja ympäristöpiirin alueella. (RA n:o 3507)

29. Ed. Kankaanniemi: momentille

30.33.60 lisäyksenä 140 000 000 mk siirtona maatilatalouden kehittämisrahastoon. (RA n:o 308)

30. Ed. Sarapää: momentille 30.33.60 lisäyksenä 2 000 000 mk poronhoitoalueen maatalousviljelysten aitausten rakentamisen tukemiseen. (RA n:o 3045)

31. Ed. Tenhiälä: momentille 30.33.60 lisäyksenä 100 000 000 mk maatilatalouden kehittämisrahastoon. (Vastalause n:o II)

32. Ed. Säilynoja: momentille 30.33.83 lisäyksenä 1 000 000 mk kuivatustöiden maksamiseen. (Vastalause n:o I)

33. Ed. Vihriälä: momentille 30.33.83 lisäyksenä 10 000 000 mk maankuivatustöiden tukemiseen. (Vastalause n:o II)

34. Ed. Apukka: luvun 30.33 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen selvittävän maatilatalouden tuotannon yhteistyön tukemista sekä tapoja edistää uudenlaisten tuotanto- ja asuinyhteisöjen kokeiluja." (Vastalause n:o I)

35. Ed. Pokka: momentille 30.34.46 lisäyksenä 1 000 000 mk kotimaisten marjojen jatkojalostukseen ja tuotekehittelyyn. (RA n:o 2687)

36. Ed. Pulliainen: momentille 30.34.46 lisäyksenä 1 500 000 mk metsämarjojen ja sienien varastoinnin tukemiseen. (RA n:o 2719)

37. Ed. Puska: momentille 30.34.46 lisäyksenä 2 000 000 mk metsämarjojen ja sienien sekä puutarhamarjojen varastoinnin tukemiseen. (RA n:o 2744)

38. Ed. Siuruainen: momentille 30.34.46 lisäyksenä 2 000 000 mk metsämarjojen ja sienien keruun, varastoinnin ja käytön edistämiseen. (RA n:o 3140)

39. Ed. Säilynoja: momentille 30.34.46 lisäyksenä 1 500 000 mk metsämarjojen ja sienien varastoinnin tukemiseen. (Vastalause n:o I, RA n:o 2719)

40. Ed. Laine: momentille 30.34.50 lisäyksenä 50 000 000 mk käytettäväksi lannoitteiden ja rehujen hankintakustannusten alentamiseksi pienillä ja keskisuurilla tiloilla. (RA n:o 1918)

41. Ed. Saapunki: momentille 30.35.41 lisäyksenä 5 000 000 mk hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen. (RA n:o 3044)

42. Ed. Tennilä: momentille 30.35.45 lisäyksenä 20 000 000 mk poroeläinien tukemiseen. (RA n:o 3242)

43. Ed. Saapunki: momentille 30.37.23 lisäyksenä 150 000 mk Oulankajoki — Kitka-alueen kalataloussuunnitteluun ja kalatalouden kehittämiseen myös istutukset mukaan lukien. (RA n:o 3046)

44. Ed. Kankaanniemi: momentille 30.37.42 lisäyksenä 1 000 000 mk kalastuksen kehittämiskeskuksen perustamiseen Pihtiputaalle. (RA n:o 1686)

45. Ed. Almgren: momentille 30.37.49 lisäyksenä 1 000 000 mk Etelä-Suomen Merikalastajain Liitto ry:lle vaellussiian poikasten istuttamiseksi Suomenlahteen. (RA n:o 76)

46. Ed. Löyttyjärvi: momentille 30.37.77 lisäyksenä 2 500 000 mk kalataloudellisiin rakentamis- ja kunnostushankkeisiin. (RA n:o 2104)

47. Ed. Pulliainen: momentille 30.37.77 lisäyksenä 10 000 000 mk vaelluskalakantojen elvyttämistoimenpiteisiin. (RA n:o 2720)

48. Ed. R. Aho: momentille 30.38.74 lisäyksenä 500 000 mk Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen Reposaaressa kenttäaseman toiminnan tehostamiseen. (RA n:o 1085)

49. Ed. Saapunki: momentille 30.38.74 lisäyksenä 2 000 000 mk Taivalkosken Ohtaojan kalanviljelylaitoksen nykyaikaistamiseen. (RA n:o 3047)

50. Ed. Siuruainen: momentille 30.38.74 lisäyksenä 4 000 000 mk Ohtaojan kalanviljelylaitoksen perusparannustöihin. (RA n:o 3142)

51. Ed. Tenhiälä: momentille 30.38.74 lisäyksenä 1 000 000 mk Porraskosken kalanviljelylaitoksen suunnitteluun. (RA n:o 3223)

52. Ed. Sarapää: momentille 30.38.75 lisäyksenä 5 000 000 mk porotutkimusaseman rakentamiseen Inarin kuntaan. (RA n:o 3093)

53. Ed. Anttila: momentille 30.40.14 lisäyksenä 1 000 000 mk Päijänteen tulvahaittojen selvittämiseen. (RA n:o 1215)

54. Ed. Koistinen: momentille 30.40.14 lisäyksenä 500 000 mk järvien säännöstelyhaittojen tutkimiseen Kainuussa. (RA n:o 1817)

55. Ed. Kankaanniemi: momentille 30.40.23 lisäyksenä 15 000 000 mk haja-asutusalueiden vesihuoltotöitä varten Keski-Suomen läänissä. (RA n:o 309)

56. Ed. Koistinen: momentille 30.40.23 lisäyksenä 500 000 mk pohjavesivarojen käytön ja suojelun kehittämiseen. (RA n:o 405)

57. Ed. Renko: momentille 30.40.23 lisäyk-

senä 1 000 000 mk Oulun vesipiirille Oulun kaupungin pohjavesitutkimuksiin. (RA n:o 2853)

58. Ed. Almgren: momentille 30.40.30 lisäyksenä 1 000 000 mk korkotukea varten Kotkan ja Anjalankosken kaupungeille sekä Vehkalahden kunnalle niihin lainoihin, joita nämä kunnat ottavat runkovesijohdon rakentamisen rahoittamiseksi. (RA n:o 78)

59. Ed. Pulliainen: momentille 30.40.30 lisäyksenä 10 000 000 mk vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotukeen. (RA n:o 2721)

60. Ed. Helle: momentille 30.40.31 lisäyksenä 11 000 000 mk yhdyskuntien vedenhankinta- ja viemäröintitoimenpiteisiin. (Vastalause n:o I, RA n:ot 1453 ja 2722)

61. Ed. Koistinen: momentille 30.40.31 lisäyksenä 90 000 000 mk avustuksiin yhdyskuntien vedenhankinta- ja viemäröintitoimenpiteisiin. (RA n:o 403)

63. Ed. Tenhiälä: momentille 30.40.31 lisäyksenä 20 000 000 mk yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin. (Vastalause n:o II)

64. Ed. R. Aho: momentille 30.40.77 lisäyksenä 1 100 000 mk Siikaisten Leväsjoen syöttövesijohdon rakentamiseen. (RA n:o 1086)

65. Ed. Almgren: momentille 30.40.77 lisäyksenä 5 000 000 mk runkovesijohdon rakentamiseksi Valkealasta Anjalankoskelle, Kotkaan ja Vehkalahdelle. (RA n:o 79)

66. Ed. Anttila: momentille 30.40.77 lisäyksenä 1 500 000 mk Tarpianjoen järjestylihin Kalvolassa. (RA n:o 1216)

67. Ed. Anttila: momentille 30.40.77 lisäyksenä 300 000 mk Hauhon reitin rantapengerrysten aloittamiseksi. (RA n:o 1217)

68. Ed. Koistinen: momentille 30.40.77 lisäyksenä 2 200 000 mk säännösteltyjen järvien kunnostukseen Kainuussa. (RA n:o 1818)

69. Ed. Kokko: momentille 30.40.77 lisäyksenä 1 500 000 mk Saimaan tulvapengerrysten rakentamisen toteuttamiseksi Ruokolahdella. (RA n:o 406)

70. Ed. P. Leppänen: momentille 30.40.77 lisäyksenä 10 000 000 mk vesihuoltotöihin Keski-Suomessa. (RA n:o 2006)

71. Ed. Löyttyjärvi: momentille 30.40.77 lisäyksenä 2 000 000 mk Kyrönjoen voimalaitoksettoman tulvasuojelusuunnitelman edistämiseen. (RA n:o 2105)

72. Ed. Pekkarinen: momentille 30.40.77 lisäyksenä 1 000 000 mk vesihuoltohankkeen

toteuttamiseksi Petäjäveden kunnassa. (RA n:o 2625)

74. Ed. Röntynen: momentille 30.40.77 lisäyksenä 7 000 000 mk Kuopion vesi- ja ympäristöpiirille kuntien vesihuoltotöiden toteuttamiseen. (RA n:o 3018)

75. Ed. Saari: momentille 30.40.77 lisäyksenä 2 000 000 mk Liesjärven syöttövesijohdon rakentamiseen valtion vesihuoltotyönä. (RA n:o 3066)

76. Ed. Sarapää: momentille 30.40.77 lisäyksenä 1 300 000 mk Rahajärven rantojen puhdistukseen Inarissa. (RA n:o 3104)

77. Ed. Sillanpää: momentille 30.40.77 lisäyksenä 2 000 000 mk Hyypänjoen perkaukseen Kauhajoella. (RA n:o 3125)

78. Ed. Tennilä: momentille 30.40.77 lisäyksenä 5 000 000 mk Kemijärven kunnostamiseen. (RA n:o 3275)

79. Ed. Vihriälä: momentille 30.40.77 lisäyksenä 23 500 000 mk osoitettavaksi vesi- ja ympäristöhallituksen suunnitelmien mukaisesti Helsingin, Turun, Tampereen, Kymen, Vaasan, Keski-Suomen, Kokkolan, Mikkelin, Pohjois-Karjalan, Kuopion, Oulun, Kainuun ja Lapin vesi- ja ympäristöpiireille. (Vastalause n:o II)

80. Ed. Vähäkangas: momentille 30.40.77 lisäyksenä 3 000 000 mk, mistä 2 000 000 markkaa käyttösuunnitelman kohtaan 14.1. pienehköt vesistötyöt ja 1 000 000 markkaa käyttösuunnitelman kohtaan 14.3. pienehköt vesihuoltotyöt. (Vastalause n:o I)

81. Ed. Vähäkangas: momentille 30.40.77 lisäyksenä 1 200 000 mk Liminkaojan alaosan täydennysperkaukseen Pyhäjoen kunnassa. (RA n:o 3508)

82. Ed. Vähäkangas: momentille 30.40.77 lisäyksenä 500 000 mk Piehingin ja Mutalan patojen korjaamiseen Raahessa. (RA n:o 3509)

83. Ed. Väistö: momentille 30.40.77 lisäyksenä 5 000 000 mk eräiden vesihuoltohankkeiden toteuttamiseksi Pohjois-Karjalassa. (RA n:o 3532)

84. Ed. Tennilä: momentille 30.58.44 lisäyksenä 20 000 000 mk Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamiseen. (RA n:o 3244)

85. Ed. Vihriälä: momentille 30.58.44 lisäyksenä 20 000 000 mk metsänparannustöihin. (Vastalause n:o II)

86. Ed. Anttila: momentille 30.70.01 lisäyksenä 700 000 mk Maatalouden tutkimuskeskukselle kausi- ja ruuhka-apulaisten palkkauksiin. (RA n:o 1219)

87. Ed. Anttila: momentille 30.70.01 lisäyksenä 250 000 mk Maatalouden tutkimuskeskukselle päivystyshenkilökunnan palkkaamiseksi Hevostalouden tutkimusasemalle Ypajälle. (RA n:o 1220)

88. Ed. Jokiniemi: momentille 30.70.01 lisäyksenä 250 000 mk Karjalan koeaseman lihakarjan hoito- ja tutkimushenkilöstön palkkaukseen. (RA n:o 246)

89. Ed. Koistinen: momentille 30.70.01 lisäyksenä 115 000 mk tutkija-neuvojan palkkaamiseksi Kainuun tutkimusasemalle Sotkamoon. (RA n:o 401)

90. Ed. Anttila: momentille 30.70.29 lisäyksenä 500 000 mk Maatalouden tutkimuskeskukselle ennalta arvaamattomiin tutkimustarpeisiin ja tutkijakoulutuksen teostamiseen. (RA n:o 1221)

91. Ed. Anttila: momentille 30.70.70 lisäyksenä 500 000 mk otsonitutkimukseen tarvittavien analysaattorilaitteiden hankkimiseksi Maatalouden tutkimuskeskukselle Jokioissa. (RA n:o 1222)

92. Ed. Anttila: momentille 30.70.74 lisäyksenä 2 000 000 mk Maatalouden tutkimuskeskukselle Hevostalouden tutkimusaseman hevosurheilualaueen kunnostamiseen Ypajällä. (RA n:o 1223)

93. Ed. Almgren: momentille 30.80.50 lisäyksenä 180 000 mk valtionapuna Koe-eläinten Suojelu ry:lle. (RA n:o 80)

94. Ed. Pokka: momentille 30.99.27 lisäyksenä 2 000 000 mk Itä-Lapin metsävauriotutkimusta varten. (RA n:o 2689)

95. Ed. Renko: momentille 30.99.27 lisäyksenä 3 000 000 mk karjatalousjätteiden hyötykäytön edistämiseen. (RA n:o 2861)

96. Ed. Jokinen: momentille 30.99.61 lisäyksenä 15 000 000 mk vesakkojen hävittämiseen ilman vesakkomyrkkyyä. (RA n:o 1573)

Keskustelu:

Ed. Kankaanniemi: Teen ehdotuksen n:o 2.

Ed. Almgren: Kannatan.

- Ed. Jokiniemi: Teen ehdotuksen n:o 3.
Ed. Röntynen: Kannatan.
Ed. Jokiniemi: Teen ehdotuksen n:o 4.
Ed. Väistö: Kannatan.
Ed. Koistinen: Teen ehdotukset n:ot 5 ja 6.
Ed. Röntynen: Kannatan.
Ed. Saapunki: Teen ehdotuksen n:o 7.
Ed. Renko: Kannatan.
Ed. Siuruainen: Teen ehdotuksen n:o 8.
Ed. Väistö: Kannatan.
Ed. Vihriälä: Teen ehdotukset n:ot 9 ja 10.
Ed. Tenhiälä: Kannatan.
Ed. Väänänen: Teen ehdotuksen n:o 11.
Ed. Tenhiälä: Kannatan.
Ed. Vihriälä: Teen ehdotuksen n:o 12.
Ed. Tenhiälä: Kannatan.
Ed. P. Lahtinen: Teen ehdotuksen n:o 13.
Ed. R. Aho: Kannatan.
Ed. Säilynoja: Teen ehdotuksen n:o 14.
Ed. Wahlström: Kannatan.
Ed. Puska: Teen ehdotuksen n:o 15.
Ed. Väistö: Kannatan.
Ed. Apukka: Teen ehdotuksen n:o 16.
Ed. P. Lahtinen: Kannatan.
- Ed. Kankaanniemi: Teen ehdotuksen n:o 17.
Ed. Almgren: Kannatan.
Ed. Röntynen: Teen ehdotuksen n:o 18.
Ed. Ryynänen: Kannatan.
Ed. Saapunki: Teen ehdotuksen n:o 19.
Ed. Renko: Kannatan.
Ed. Jokiniemi: Teen ehdotuksen n:o 20.
Ed. Koistinen: Kannatan.
Ed. Vähäkangas: Teen ehdotuksen n:o 22.
Ed. Säilynoja: Kannatan.
Ed. Tenhiälä: Teen ehdotuksen n:o 23.
Ed. Vihriälä: Kannatan.
Ed. Renko: Teen ehdotuksen n:o 24.
Ed. Siuruainen: Kannatan.
Ed. Röntynen: Teen ehdotuksen n:o 25.
Ed. Ryynänen: Kannatan.
Ed. Vihriälä: Teen ehdotuksen n:o 26.
Ed. Tenhiälä: Kannatan.
Ed. Vähäkangas: Teen ehdotukset n:ot 27 ja 28.
Ed. Säilynoja: Kannatan.
Ed. Kankaanniemi: Teen ehdotuksen n:o 29.
Ed. Almgren: Kannatan.
Ed. Sarapää: Teen ehdotuksen n:o 30.
Ed. Renko: Kannatan.

- Ed. Tenhiälä: Teen ehdotuksen n:o 31.
Ed. Vihriälä: Kannatan.
Ed. Säilynoja: Teen ehdotuksen n:o 32.
Ed. Wahlström: Kannatan.
Ed. Vihriälä: Teen ehdotuksen n:o 33.
Ed. Tenhiälä: Kannatan.
Ed. Apukka: Teen ehdotuksen n:o 34.
Ed. P. Lahtinen: Kannatan.
Ed. Pokka: Teen ehdotuksen n:o 35.
Ed. Sarapää: Kannatan.
Ed. Pulliainen: Teen ehdotuksen n:o 36.
Ed. Paloheimo: Kannatan.
Ed. Puska: Teen ehdotuksen n:o 37.
Ed. Jokiniemi: Kannatan.
Ed. Siuruainen: Teen ehdotuksen n:o 38.
Ed. Renko: Kannatan.
Ed. Säilynoja: Teen ehdotuksen n:o 39.
Ed. Wahlström: Kannatan.
Ed. Laine: Teen ehdotuksen n:o 40.
Ed. Tennilä: Kannatan.
Ed. Saapunki: Teen ehdotuksen n:o 41.
Ed. Renko: Kannatan.
Ed. Tennilä: Teen ehdotuksen n:o 42.
Ed. Apukka: Kannatan.
Ed. Saapunki: Teen ehdotuksen n:o 43.
Ed. Renko: Kannatan.
- Ed. Kankaanniemi: Teen ehdotuksen n:o 44.
Ed. Almgren: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 45.
Ed. Kankaanniemi: Kannatan.
Ed. Löyttyjärvi: Teen ehdotuksen n:o 46.
Ed. Tennilä: Kannatan.
Ed. Pulliainen: Teen ehdotuksen n:o 47.
Ed. Paloheimo: Kannatan.
Ed. R. A h o : Teen ehdotuksen n:o 48.
Ed. P. L e p p ä n e n : Kannatan.
Ed. Saapunki: Teen ehdotuksen n:o 49.
Ed. Renko: Kannatan.
Ed. Siuruainen: Teen ehdotuksen n:o 50.
Ed. Väistö: Kannatan.
Ed. Tenhiälä: Teen ehdotuksen n:o 51.
Ed. Anttila: Kannatan.
Ed. Sarapää: Teen ehdotuksen n:o 52.
Ed. Pokka: Kannatan.
Ed. Anttila: Teen ehdotuksen n:o 53.
Ed. Tenhiälä: Kannatan.
Ed. Koistinen: Teen ehdotuksen n:o 54.
Ed. Kauppinen: Kannatan.
Ed. Kankaanniemi: Teen ehdotuksen n:o 55.
Ed. Almgren: Kannatan.

Ed. Koistinen: Teen ehdotuksen n:o 56.

Ed. Kauppinen: Kannatan.

Ed. Renko: Teen ehdotuksen n:o 57.

Ed. Siuruainen: Kannatan.

Ed. Almgren: Teen ehdotuksen n:o 58.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan.

Ed. Pulliainen: Teen ehdotuksen n:o 59.

Ed. Paloheimo: Kannatan.

Ed. Helle: Teen ehdotuksen n:o 60.

Ed. P. L a h t i n e n : Kannatan.

Ed. Koistinen: Teen ehdotuksen n:o 61.

Ed. Kauppinen: Kannatan.

Ed. Tenhiälä: Teen ehdotuksen n:o 63.

Ed. Vihriälä: Kannatan.

Ed. R. A h o : Teen ehdotuksen n:o 64.

Ed. P. L e p p ä n e n : Kannatan.

Ed. Almgren: Teen ehdotuksen n:o 65.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan.

Ed. Anttila: Teen ehdotukset n:ot 66 ja 67.

Ed. Tenhiälä: Kannatan.

Ed. Koistinen: Teen ehdotuksen n:o 68.

Ed. Kauppinen: Kannatan.

Ed. Kokko: Teen ehdotuksen n:o 69.

Ed. Vihriälä: Kannatan.

Ed. P. L e p p ä n e n : Teen ehdotuksen n:o 70.

Ed. R. A h o : Kannatan.

Ed. Löyttyjärvi: Teen ehdotuksen n:o 71.

Ed. Tennilä: Kannatan.

Ed. Pekkarinen: Teen ehdotuksen n:o 72.

Ed. Pokka: Kannatan.

Ed. Röntynen: Teen ehdotuksen n:o 74.

Ed. Ryytänen: Kannatan.

Ed. Saari: Teen ehdotuksen n:o 75.

Ed. Sillanpää: Kannatan.

Ed. Sarapää: Teen ehdotuksen n:o 76.

Ed. Saapunki: Kannatan.

Ed. Sillanpää: Teen ehdotuksen n:o 77.

Ed. Saari: Kannatan.

Ed. Tennilä: Teen ehdotuksen n:o 78.

Ed. Apukka: Kannatan.

Ed. Vihriälä: Teen ehdotuksen n:o 79.

Ed. Tenhiälä: Kannatan.

Ed. Vähäkangas: Teen ehdotukset n:ot 80—82.

Ed. Säilynoja: Kannatan.

Ed. Väistö: Teen ehdotuksen n:o 83.

Ed. Jokiniemi: Kannatan.

Ed. Tennilä: Teen ehdotuksen n:o 84.

Ed. Apukka: Kannatan.

Ed. Vihriälä: Teen ehdotuksen n:o 85.

Ed. Tenhiälä: Kannatan.

Ed. Anttila: Teen ehdotukset n:ot 86 ja 87.

Ed. Tenhiälä: Kannatan.

Ed. Jokiniemi: Teen ehdotuksen n:o 88.

Ed. Väistö: Kannatan.

Ed. Koistinen: Teen ehdotuksen n:o 89.

Ed. Kauppinen: Kannatan.

Ed. Anttila: Teen ehdotukset n:ot 90—92.

Ed. Tenhiälä: Kannatan.

Ed. Almgren: Teen ehdotuksen n:o 93.

Ed. Kankaanniemi: Kannatan.

Ed. Pokka: Teen ehdotuksen n:o 94.

Ed. Pelttari: Kannatan.

Ed. Renko: Teen ehdotuksen n:o 95.

Ed. Siuruainen: Kannatan.

Ed. Jokinen: Teen ehdotuksen n:o 96.

Ed. Astala: Kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on tehty ehdotukset n:ot 2—20, 22—61, 63—72 sekä 74—96 ja niitä on kannatettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Päätökset:

Luku 01 Maa- ja metsätalousministeriö, luku 08 Maataloushallinto, luku 10 Valtion maatalouskemian laitos, luku 12 Valtion siementarkastuslaitos, luku 14 Valtion maatalousteknologian tutkimuslaitos ja luku 15

Valtion maitovalmisteiden tarkastuslaitos, hyväksytään.

Luku 29 Valtion viljavarasto.

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta n:o 2.

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus n:o 2 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 33. (Koneään. 183)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 30 Maatalouden neuvontatyön tukeminen.

Puhemies: Ed. Jokiniemen ehdotus n:o 3 ja ed. Saapungin ehdotus n:o 7 ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Saapungin ehdotuksen n:o 7 ja ed. Jokiniemen ehdotuksen n:o 3 välillä.

Ehdotus n:o 7 ”jaa”, ehdotus n:o 3 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 56 ei-ääntä, 18 tyhjää; poissa 35. (Koneään. 184)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Saapungin ehdotuksen n:o 7.

2) Äänestys ed. Saapungin ehdotuksesta n:o 7 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Saapungin ehdotus n:o 7 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 34. (Koneään. 185)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokiniemen ehdotuksesta
n:o 4.

Mietintö "jaa", ed. Jokiniemen ehdotus
n:o 4 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
105 jaa- ja 58 ei-ääntä; poissa 36. (Koneään. 186)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Koistisen ehdotuksesta n:o 5.

Mietintö "jaa", ed. Koistisen ehdotus
n:o 5 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
107 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 35. (Koneään. 187)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Koistisen ehdotuksesta n:o 6.

Mietintö "jaa", ed. Koistisen ehdotus
n:o 6 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
99 jaa- ja 62 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 37. (Koneään. 188)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Siuruaisen ehdotuksesta
n:o 8.

Mietintö "jaa", ed. Siuruaisen ehdotus
n:o 8 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
101 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 189)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vihriälän ehdotuksesta n:o 9.

Mietintö "jaa", ed. Vihriälän ehdotus
n:o 9 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
103 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 36. (Koneään. 190)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vihriälän ehdotuksesta
n:o 10.

Mietintö "jaa", ed. Vihriälän ehdotus
n:o 10 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
99 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 48. (Koneään. 191)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Väänäsen ehdotuksesta
n:o 11.

Mietintö "jaa", ed. Väänäsen ehdotus
n:o 11 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
99 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 33. (Koneään. 192)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vihriälän ehdotuksesta
n:o 12.

Mietintö "jaa", ed. Vihriälän ehdotus
n:o 12 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
111 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 34. (Koneään. 193)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. P. Lahtisen ehdotuksesta
n:o 13.

Mietintö "jaa", ed. P. Lahtisen ehdotus
n:o 13 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
102 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 35. (Koneään. 194)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 31 Maataloustuotteiden hintatuki.

Äänestys ed. Säilynojan ehdotuksesta
n:o 14.

Mietintö ”jaa”, ed. Säilynojan ehdotus n:o 14 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 38. (Koneään. 195)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Puskan ehdotuksesta n:o 15.

Mietintö ”jaa”, ed. Puskan ehdotus n:o 15 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 36. (Koneään. 196)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 32 Maataloustuotteiden vientituki ja tuotannon tasapainottamistoimenpiteet.

Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta n:o 16.

Mietintö ”jaa”, ed. Apukan ehdotus n:o 16 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 109 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 34. (Koneään. 197)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 33 Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen.

Puhemies: Ed. Kankaanniemen ehdotus n:o 17, ed. Röntysen ehdotus n:o 18 ja ed. Saapungin ehdotus n:o 19 ovat vastakkaisia. Äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Kankaanniemen ehdotuksen n:o 17 ja ed. Saapungin ehdotuksen n:o 19 välillä, sen jälkeen voittaneesta ed. Röntysen ehdotusta n:o 18 vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksen n:o 17 ja ed. Saapungin ehdotuksen n:o 19 välillä.

Ehdotus n:o 17 ”jaa”, ehdotus n:o 19 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 57 ei-ääntä, 19 tyhjää; poissa 33. (Koneään. 198)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kankaanniemen ehdotuksen n:o 17.

2) Äänestys ed. Röntysen ehdotuksen n:o 18 ja ed. Kankaanniemen ehdotuksen n:o 17 välillä.

Ehdotus n:o 18 ”jaa”, ehdotus n:o 17 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 128 jaa- ja 24 ei-ääntä, 14 tyhjää; poissa 33. (Koneään. 199)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Röntysen ehdotuksen n:o 18.

3) Äänestys ed. Röntysen ehdotuksesta n:o 18 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Röntysen ehdotus n:o 18 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 32. (Koneään. 200)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puhemies: Ed. Jokiniemen ehdotus n:o 20 ja ed. Vähäkankaan ehdotus n:o 22 ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Vähäkankaan ehdotuksen n:o 22 ja ed. Jokiniemen ehdotuksen n:o 20 välillä.

Ehdotus n:o 22 ”jaa”, ehdotus n:o 20 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 55 ei-ääntä, 12 tyhjää; poissa 31. (Koneään. 201)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Vähäkankaan ehdotuksen n:o 22.

2) Äänestys ed. Vähäkankaan ehdotuksesta n:o 22 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Vähäkankaan ehdotus n:o 22 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 31. (Koneään. 202)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Tenhiälän ehdotuksesta n:o 23.

Mietintö ”jaa”, ed. Tenhiälän ehdotus n:o 23 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 31. (Koneään. 203)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puhemies: Ed. Rengon ehdotus n:o 24 ja ed. Vähäkankaan ehdotus n:o 28 ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Vähäkankaan ehdotuksen n:o 28 ja ed. Rengon ehdotuksen n:o 24 välillä.

Ehdotus n:o 28 ”jaa”, ehdotus n:o 24 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 52 ei-ääntä, 9 tyhjää; poissa 31. (Koneään. 204)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Vähäkankaan ehdotuksen n:o 28.

2) Äänestys ed. Vähäkankaan ehdotuksesta n:o 28 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Vähäkankaan ehdotus n:o 28 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 59 ei-ääntä; poissa 32. (Koneään. 205)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Röntysen ehdotuksesta n:o 25.

Mietintö ”jaa”, ed. Röntysen ehdotus n:o 25 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 55 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 33. (Koneään. 206)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puhemies: Ed. Vihriälän ehdotus n:o 26 ja ed. Vähäkankaan ehdotus n:o 27 ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Vähäkankaan ehdotuksen n:o 27 ja ed. Vihriälän ehdotuksen n:o 26 välillä.

Ehdotus n:o 27 ”jaa”, ehdotus n:o 26 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 50 ei-ääntä, 12 tyhjää; poissa 31. (Koneään. 207)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Vähäkankaan ehdotuksen n:o 27.

2) Äänestys ed. Vähäkankaan ehdotuksesta n:o 27 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Vähäkankaan ehdotus n:o 27 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 34. (Koneään. 208)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puhemies: Ed. Kankaanniemen ehdotus n:o 29 ja ed. Tenhiälän ehdotus n:o 31 ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Tenhiälän ehdotuksen n:o 31 ja ed. Kankaanniemen ehdotuksen n:o 29 välillä.

Ehdotus n:o 31 ”jaa”, ehdotus n:o 29 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 131 jaa- ja 22 ei-ääntä, 16 tyhjää; poissa 30. (Koneään. 209)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Tenhiälän ehdotuksen n:o 31.

2) Äänestys ed. Tenhiälän ehdotuksesta n:o 31 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Tenhiälän ehdotus n:o 31 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 58 ei-ääntä; poissa 31. (Koneään. 210)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Sarapään ehdotuksesta n:o 30.

Mietintö ”jaa”, ed. Sarapään ehdotus n:o 30 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 31. (Koneään. 211)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puhemies: Ed. Säilynojan ehdotus n:o 32 ja ed. Vihriälän ehdotus n:o 33 ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Säilynojan ehdotuksen n:o 32 ja ed. Vihriälän ehdotuksen n:o 33 välillä.

Ehdotus n:o 32 ”jaa”, ehdotus n:o 33 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 47 ei-ääntä, 10 tyhjää; poissa 30. (Koneään. 212)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Säilynojan ehdotuksen n:o 32.

2) Äänestys ed. Säilynojan ehdotuksesta n:o 32 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Säilynojan ehdotus n:o 32 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 33. (Koneään. 213)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta n:o 34.

Mietintö ”jaa”, ed. Apukan ehdotus n:o 34 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 36. (Koneään. 214)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 34 Muut maatalouden menot.

Äänestys ed. Pokan ehdotuksesta n:o 35.

Mietintö ”jaa”, ed. Pokan ehdotus n:o 35 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 33. (Koneään. 215)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puhemies: Ed. Pulliaisen ehdotus n:o 36 ja ed. Säilynojan ehdotus n:o 39 ovat saman sisältöiset. Niin ikään ed. Puskan ehdotus n:o 37 ja ed. Siuruaisen ehdotus n:o 38 ovat saman sisältöiset. Näistä ehdotukset n:ot 36 ja 39 ovat yhdessä vastakkaiset ehdotuksille n:ot 37 ja 38.

Ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ehdotuksista n:ot 36 ja 39 yhdessä ehdotuksia n:ot 37 ja 38 vastaan ja lopuksi voittaneista ehdotuksista mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Pulliaisen ehdotuksesta n:o 36 ja ed. Säilynojan ehdotuksesta n:o 39 ed. Puskan ehdotusta n:o 37 ja ed. Siuruaisen ehdotusta n:o 38 vastaan.

Ehdotukset n:ot 36 ja 39 "jaa", ehdotukset n:ot 37 ja 38 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 46 ei-ääntä, 8 tyhjää; poissa 34. (Koneään. 216)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Pulliaisen ehdotuksen n:o 36 ja ed. Säilynojan ehdotuksen n:o 39.

2) Äänestys ed. Pulliaisen ehdotuksesta n:o 36 ja ed. Säilynojan ehdotuksesta n:o 39 mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ed. Pulliaisen ehdotus n:o 36 ja ed. Säilynojan ehdotus n:o 39 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 34. (Koneään. 217)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laineen ehdotuksesta n:o 40.

Mietintö "jaa", ed. Laineen ehdotus n:o 40 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 35. (Koneään. 218)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 35 Metsästys ja porotalous.

Äänestys ed. Saapungin ehdotuksesta n:o 41.

Mietintö "jaa", ed. Saapungin ehdotus n:o 41 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 38. (Koneään. 219)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Tennilän ehdotuksesta n:o 42.

Mietintö "jaa", ed. Tennilän ehdotus n:o 42 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 220)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 37 Kalatalous.

Äänestys ed. Saapungin ehdotuksesta n:o 43.

Mietintö "jaa", ed. Saapungin ehdotus n:o 43 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 221)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta n:o 44.

Mietintö "jaa", ed. Kankaanniemen ehdotus n:o 44 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 55 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 35. (Koneään. 222)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 45.

Mietintö "jaa", ed. Almgrenin ehdotus n:o 45 "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 36. (Koneään. 223)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Löyttyjärven ehdotuksesta n:o 46.

Mietintö ”jaa”, ed. Löyttyjärven ehdotus n:o 46 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 34. (Koneään. 224)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pulliaisen ehdotuksesta n:o 47.

Mietintö ”jaa”, ed. Pulliaisen ehdotus n:o 47 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 65 ei-ääntä; poissa 35. (Koneään. 225)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 38 Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos.

Äänestys ed. R. Ahon ehdotuksesta n:o 48.

Mietintö ”jaa”, ed. R. Ahon ehdotus n:o 48 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 36. (Koneään. 226)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puhemies: Ed. Saapungin ehdotus n:o 49 ja ed. Siuruaisen ehdotus n:o 50 ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Saapungin ehdotuksen n:o 49 ja ed. Siuruaisen ehdotuksen n:o 50 välillä.

Ehdotus n:o 49 ”jaa”, ehdotus n:o 50 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 37 ei-ääntä, 14 tyhjää; poissa 35. (Koneään. 227)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Saapungin ehdotuksen n:o 49.

2) Äänestys ed. Saapungin ehdotuksesta n:o 49 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Saapungin ehdotus n:o 49 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 57 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 37. (Koneään. 228)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Tenhiälän ehdotuksesta n:o 51.

Mietintö ”jaa”, ed. Tenhiälän ehdotus n:o 51 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 59 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 33. (Koneään. 229)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Sarapään ehdotuksesta n:o 52.

Mietintö ”jaa”, ed. Sarapään ehdotus n:o 52 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 33. (Koneään. 230)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 40 Vesivarojen käyttö.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 53.

Mietintö ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus n:o 53 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 231)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Koistisen ehdotuksesta n:o 54.

Mietintö ”jaa”, ed. Koistisen ehdotus n:o 54 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 58 ei-ääntä; poissa 34. (Koneään. 232)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta n:o 55.

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus n:o 55 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 56 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 38. (Koneään. 233)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Koistisen ehdotuksesta n:o 56.

Mietintö ”jaa”, ed. Koistisen ehdotus n:o 56 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 234)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Rengon ehdotuksesta n:o 57.

Mietintö ”jaa”, ed. Rengon ehdotus n:o 57 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 36. (Koneään. 235)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 58.

Mietintö ”jaa”, ed. Almgrenin ehdotus n:o 58 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 39. (Koneään. 236)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pulliaisen ehdotuksesta n:o 59.

Mietintö ”jaa”, ed. Pulliaisen ehdotus n:o 59 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 36. (Koneään. 237)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puhemies: Ed. Tenhiälän ehdotus n:o 63, ed. Koistisen ehdotus n:o 61 ja ed. Helteen ehdotus n:o 60 ovat vastakkaisia. Ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ehdotusten n:ot 63 ja 61 välillä, sen jälkeen voittaneesta ehdotusta n:o 60 vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Tenhiälän ehdotuksen n:o 63 ja ed. Koistisen ehdotuksen n:o 61 välillä.

Ehdotus n:o 63 ”jaa”, ehdotus n:o 61 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 35 ei-ääntä, 22 tyhjää; poissa 39. (Koneään. 238)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Tenhiälän ehdotuksen n:o 63.

2) Äänestys ed. Helteen ehdotuksen n:o 60 ja ed. Tenhiälän ehdotuksen n:o 63 välillä.

Ehdotus n:o 60 ”jaa”, ehdotus n:o 63 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 46 ei-ääntä, 10 tyhjää; poissa 37. (Koneään. 239)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Helteen ehdotuksen n:o 60.

3) Äänestys ed. Helteen ehdotuksesta n:o 60 mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Helteen ehdotus n:o 60 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 35. (Koneään. 240)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. R. Ahon ehdotuksesta n:o 64.

Mietintö ”jaa”, ed. R. Ahon ehdotus n:o 64 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 34. (Koneään. 241)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 65.

Mietintö ”jaa”, ed. Almgrenin ehdotus n:o 65 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 59 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 36. (Koneään. 242)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 66.

Mietintö ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus n:o 66 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 46 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 33. (Koneään. 243)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 67.

Mietintö ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus n:o 67 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 47 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 36. (Koneään. 244)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Koistisen ehdotuksesta n:o 68.

Mietintö ”jaa”, ed. Koistisen ehdotus n:o 68 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 57 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 33. (Koneään. 245)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kokon ehdotuksesta n:o 69.

Mietintö ”jaa”, ed. Kokon ehdotus n:o 69 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 34. (Koneään. 246)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. P. Leppäsen ehdotuksesta n:o 70.

Mietintö ”jaa”, ed. P. Leppäsen ehdotus n:o 70 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 58 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 32. (Koneään. 247)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Löyttyjärven ehdotuksesta n:o 71.

Mietintö ”jaa”, ed. Löyttyjärven ehdotus n:o 71 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 127 jaa- ja 37 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 33. (Koneään. 248)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pekkarisen ehdotuksesta n:o 72.

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen ehdotus n:o 72 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 34. (Koneään. 249)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Röntysen ehdotuksesta
n:o 74.

Mietintö ”jaa”, ed. Röntysen ehdotus
n:o 74 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
109 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 33. (Koneään. 250)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Saaren ehdotuksesta n:o 75.

Mietintö ”jaa”, ed. Saaren ehdotus n:o 75
”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
113 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 34. (Koneään. 251)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Sarapään ehdotuksesta
n:o 76.

Mietintö ”jaa”, ed. Sarapään ehdotus
n:o 76 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
102 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 252)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Sillanpään ehdotuksesta
n:o 77.

Mietintö ”jaa”, ed. Sillanpään ehdotus
n:o 77 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
106 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 38. (Koneään. 253)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Tennilän ehdotuksesta
n:o 78.

Mietintö ”jaa”, ed. Tennilän ehdotus
n:o 78 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
101 jaa- ja 59 ei-ääntä; poissa 39. (Koneään. 254)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vihriälän ehdotuksesta
n:o 79.

Mietintö ”jaa”, ed. Vihriälän ehdotus
n:o 79 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
101 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 41. (Koneään. 255)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vähäkankaan ehdotuksesta
n:o 80.

Mietintö ”jaa”, ed. Vähäkankaan ehdotus
n:o 80 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
105 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 40. (Koneään. 256)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vähäkankaan ehdotuksesta
n:o 81.

Mietintö ”jaa”, ed. Vähäkankaan ehdotus
n:o 81 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
107 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 257)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vähäkankaan ehdotuksesta
n:o 82.

Mietintö ”jaa”, ed. Vähäkankaan ehdotus
n:o 82 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu
105 jaa- ja 50 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 41. (Koneään. 258)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Väistön ehdotuksesta n:o 83.

Mietintö ”jaa”, ed. Väistön ehdotus n:o 83 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 57 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 35. (Koneään. 259)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 50 Yleismetsätalous, hyväksytään.

Luku 58 Yksityismetsätalous.

Äänestys ed. Tennilän ehdotuksesta n:o 84.

Mietintö ”jaa”, ed. Tennilän ehdotus n:o 84 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 40. (Koneään. 260)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vihriälän ehdotuksesta n:o 85.

Mietintö ”jaa”, ed. Vihriälän ehdotus n:o 85 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 109 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 261)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 60 Maanmittaushallinto ja luku 65 Geodeettinen laitos, hyväksytään.

Luku 70 Maatalouden tutkimuskeskus.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 86.

Mietintö ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus n:o 86 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 50 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 37. (Koneään. 262)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 87.

Mietintö ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus n:o 87 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 43 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 46. (Koneään. 263)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokiniemen ehdotuksesta n:o 88.

Mietintö ”jaa”, ed. Jokiniemen ehdotus n:o 88 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 48 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 38. (Koneään. 264)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Koistisen ehdotuksesta n:o 89.

Mietintö ”jaa”, ed. Koistisen ehdotus n:o 89 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 39. (Koneään. 265)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 90.

Mietintö ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus n:o 90 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 44 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 43. (Koneään. 266)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 91.

Mietintö ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus n:o 91 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 50 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 40. (Koneään. 267)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Anttilan ehdotuksesta n:o 92.

Mietintö ”jaa”, ed. Anttilan ehdotus n:o 92 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 42 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 42. (Koneään. 268)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 72 Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos ja luku 76 Metsätutkimuslaitos, hyväksytään.

Luku 80 Eläinlääkintätoimi.

Äänestys ed. Almgrenin ehdotuksesta n:o 93.

Mietintö ”jaa”, ed. Almgrenin ehdotus n:o 93 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 109 jaa- ja 49 ei-ääntä; poissa 41. (Koneään. 269)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 84 Valtion eläinlääketieteellinen laitos, luku 90 Valtion margariinitehdas, luku 95 Metsähallituksen metsät ja luku 98 Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta, hyväksytään.

Luku 99 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot.

Äänestys ed. Pokan ehdotuksesta n:o 94.

Mietintö ”jaa”, ed. Pokan ehdotus n:o 94 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 57 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 38. (Koneään. 270)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Rengon ehdotuksesta n:o 95.

Mietintö ”jaa”, ed. Rengon ehdotus n:o 95 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 38. (Koneään. 271)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Jokisen ehdotuksesta n:o 96.

Mietintö ”jaa”, ed. Jokisen ehdotus n:o 96 ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 49 ei-ääntä; poissa 45. (Koneään. 272)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

P ä ä l u o k k a 31

Yleiskeskustelu:

Liikenneministeri Vistbacka: Herra puhemies! Liikenteen osalta ensi vuoden tulo- ja menoarvio on monessa mielessä uraauurtava. Suurimmat muutokset ovat tietysti Posti- ja telelaitoksen sekä Valtionrautateiden muuttuminen uuden tyypiksi liikelaitoksiksi ensi vuoden alusta.

On myönteistä, että valiokunta on mietinnössään antanut tukensa hallituksen näitä liikelaitoksia koskeville esityksille. Onhan budjetissa tältä osin kysymys myös uuden tyypisestä eduskunnan päätöksenteosta eli keskeisten palvelu- ja toimintatavoitteiden hyväksymisestä. Toisaalta on kyllä todettava, että hallituksen esitys PTL:n voiton tuloutustavoitteeksi, lähes 400 miljoonaa markkaa, on varsin merkittävä, ja hallitus joutunee vielä myöhemmin tammikuussa tästä lopullisesti päättäessään harkitsemaan asiaa uudelleen.

Jo budjettiesitystä julkistettaessa liikenneministeriöstä esitettiin, että tulo- ja menoarvioesitys on liikenteen osalta varsin kohtuullinen lukuunottamatta yleisten teiden kunnossapitoon osoitettuja määrärahoja. Tältä osin tietenkin paljon riippuu tulevan talven säästä, joten toistaiseksi on liian aikaista esittää kovin suuria epäilyjä rahan riittävydestä.

Eduskunta on jo useana vuotena osoittanut varsin suurta aktiivisuutta liikennebudjettia käsitellessään. Monet liikennepolitiikan linjaratkaisut ja linjatarkistukset, todettakoonpa esimerkkeinä vaikkapa pääteiden kehittämistarpeet ja periaatteet ja parlamentaarisen liikennekomitean asettaminen, ovat itse asiassa saaneet alkunsa eduskunnan budjettilausumista.

Suurten kysymysten ohella myös monet harmilliset yksittäisongelmat, joita eri syistä hallituksen budjettiesitykseen aina tahtoo jäädä, ovat viime vuosina ratkenneet eduskunnan budjettikäsittelyssä liikennebudjetissa myönteisesti. Ensi vuoden budjettikäsittely ei valiokunnan mietinnön perusteella näytä muodostavan poikkeusta viime vuosien linjaan. Voin todeta, että valiokunnan mietinnössä edellytettävät selvitykset ulkomaanliikenteen verotuksellisen kohtelun yhdenvertaisuudesta, linja-autoliikennekaluston liikevaihtoverottomuudesta sekä ns. rannikkoradiotoiminnan koordinoinnista suoritetaan pikaisesti eduskunnan toivomalla tavalla.

Myös voin todeta, että yleisten teiden budjettirakenteen kehittämistä eduskunnan toivomalla tavalla siten, että päätieverkkoa voidaan tarkastella kokonaisuutena, tullaan aktiivisesti kehittämään.

Lentoasemien maksupolitiikan kehittämistä eduskunnan toivomalla tavalla siten, että se osaltaan edistää alueellisten lentoyhteyksien syntymistä eikä vaaranna kotimaisen lentoyhtiön kansainvälistä kilpailukykyä, tullaan selvittämään ministeriössä taikka erikseen asetettavassa työryhmässä.

Joukkoliikenteen kilpailukyvyyn ja palvelutason säilyttäminen ovat tärkeitä tavoitteita. Valiokunnan esittämä 1,5 miljoonan markan lisäys joukkoliikenteen säilyttämiseen tähtäviin korvauksiin tulisi hyvään tarpeeseen. Tässä yhteydessä on myös tyydytyksellä todettava valiokunnan esittämä miljoonan markan lisäys Heli-radon suuntausvaihtoehtojen ja Samu-ratahankkeen selvittämiseen.

Liikenneministeriössä on eduskunnan viime vuonna lisäämän määrärahan avulla parhaillaan valmistumisvaiheessa selvitys Helsinki — Tampere-junanopeuksien noston vaikutuksista. Tämän selvityksen luontevana jatkona on nähtävä Helsingistä itään suuntautuvien rautatieyhteyksien kehittämisselvitykset.

Herra puhemies! Lopuksi haluan pienenä

yksityiskohtana todeta, että kun valiokunta on esittämässä momentille 31.32.31 Kauppa- ja teollisuussatamien rakentamisen korkotuki, lisäystä yhteensä 800 000 markkaa, edellyttäisi tämän tuen tehokas käyttö, että eduskunta vastaavasti nostaisi momentin päätösosassa mainittujen, vuonna 1990 myönnettävissä olevien korkotukilainojen myöntämiskaton 25 miljoonasta markasta 40 miljoonaan markkaan.

Ed. Anttila: Arvoisa herra puhemies! Liikenneministeriön hallinnonalan pääluokassa valtiovarainvaliokunta toistaa tieverkon kehittämisen osalta aikaisempien tulo- ja menoarvioiden käsittelyjen yhteydessä esittämänsä lausuman. Pidän tavattoman valitettavana sitä, että valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto ei ole tässä yhteydessä pystynyt lisäämään yleisten teiden tekemisen määrärahaa, koska tarve on aivan ilmeinen. Tieverkko on kunto on huomattavasti heikompi johtuen siitä, että ne liikennesuunnitteet ja -määrät ja -arviot liikenteen kehityksestä on arvioitu 3—4 vuotta sitten aivan liian alhaisiksi. Silloin arvioitiin, 1980-luvun alkupuolella, että liikenne kasvaisi noin 4 prosenttia vuodessa. Kasvu on ollut 9 prosenttia, jopa yli sen. Tämä liikenteen määrien voimakas kasvu toki rasittaa tieverkkoamme.

Aivan erityisesti pahoillani olen siitä, että Hämeen tiepiiriin rahoitusvaje ensi vuonna TVH:nkin esityksen mukaan on 6 miljoonaa markkaa. Tämä ehkä tuntuu pieneltä rahalta, mutta jos tällainen 6 miljoonaa markkaa saataisiin Hämeen tieverkon kehittämiseen, sillä voitaisiin kaksi tai kolme alemman asteisen tieverkon hanketta aloittaa.

Tässä yhteydessä todella mielellään kuulisinkin liikenneministerin näkemykset siitä, onko jatkossa tarkoitus jollakin tavalla huomioida se, että esimerkiksi Hämeen tiepiiri on yksi hyvä esimerkki tiepiiristä, jonka aluetta halkoo tavattoman monta isoa valtavyä. Parhaillaan rakennetaan valtatie kolmosta Riihimäeltä eteenpäin, ja nyt on tilanne se, että tämä rakentamistarve vie tiepiiriin budjetista melkoisen osan. Myönnän sen, että meidän rahoituskehityksiämme on nostettu mutta mielestäni ei samassa suhteessa, kuin yli 100 miljoonaa markkaa vuodessa rahoja tarvitseva moottoritien rakentaminen vaatii.

Toiseksi haluan nostaa esille keskustelun näiden postien sulkemisesta. Lehdissä on näkynyt erilaisia käsityksiä siitä, mikä on posti- ja telehallituksen nykyisen pääjohtajan toimintalinja. Siinä mielessä todella haluaisin kuulla liikenneministerin ajatuksia siitä, millä tavalla aiotaan maaseutuposteja jatkossa pitää hengissä. Otan nimittäin yhden esimerkin.

Taipaleen postin toiminta Kymäläkoskella keskeytyi siitä syystä, että postin hoitaja jäi eläkkeelle ja se tila, jossa posti toimi, myytiin toisiin tarkoituksiin. Nyt oli tarkoitus posti avata uudelleen, mutta Tampereen postipiirin konttorin päällikkö on ilmoittanut, että ok, posti voidaan avata, jos postinhoitaja, joka sinne saadaan, suostuu toimimaan provisiopalkalla.

Minusta on täysin kestävä tie, jos pidetään pieniä maaseutuposteja jatkossa auki tai pyritään pitämään sillä perusteella, että on provisiopalkka. Minusta tässä on nyt ydinkysymys se, että silloin eduskunnassa, kun postin liikelaitoslakia käsiteltiin, meillä erityisesti keskustassa oli suuri huoli siitä, millä tavalla liikelaitosvaatimus heijastuu erityisesti maaseutupostien kohtaloon. Se, että puhutaan provisiopalkasta, minusta on suoraan johdettu liikelaitosperiaatteista. Siinä mielessä toivoisin, että se eduskunnassa käsitteäkseni ollut laaja näkemys jatkossa voisi toteutua, että on eräitä posteja, nimenomaan maaseutuposteja, jotka meidän tulee pitää auki siitä huolimatta, että ne eivät ole kannattavia pisteitä. Jos me jatkuvasti vain tuijotamme siihen, että postin pitää olla ehdottomasti kannattava, meillä maaseudun postit ovat alta viiden vuoden kaikki kiinni.

Tässä mielessä todella toivoisin, että tässä keskustelussa saisimme vähän valotusta siihen, onko provisiopalkkalinja todella se, jota aiotaan jatkossa soveltaa, niin kuin Tampereen postipiirin päällikkö on nyt soveltamassa Tuomalan eli Taipaleen postissa Kymäläkoskella.

Ed. Vähänäkki: Herra puhemies! Liikenneministeriön hallinnonalan pääluokka sisältää paljon hyvää, mutta myös siinä on hyvin paljon huomauttamisen sijaa. Ruusuja ja risuja on molempia annettavissa ministeriölle tai asian valmistelijoille. Ruusut ensimmäisenä ja erityisesti valtiovarainvaliokunnalle, joka on lisännyt menokohtaan

31.99.22 tutkimus- ja suunnittelumäärärahan Heli-radan suuntausvaihtoehtojen selvittelyyn. Tosin määräraha on vain puoli miljoonaa tätä tarkoitusta varten, mutta pää on kuitenkin asiassa auki. Se on ensimmäinen virallinen budjettiin sisältynyt myönteinen kannanotto Helsinki — Porvoo — Loviisa — Kotka — Hamina-rantaradan rakentamiseen.

Miellyttävää on todeta, että VR:n uusi johto on ottanut uuden ja hyvän kannan asiaan. Erityisen miellyttävänä voin todeta sen, että liikenneministeri Vistbacka on myös asialle myönteinen. Hänen edeltäjänsä samasta ryhmästä ei lämmennyt edes sille, että Heli-radan vaihtoehtoa tutkittaisiin. Kysymyksessähän on ensi vaiheessa se, että rakennettaisiin suora oikorata Haminasta Lappeenrantaan eli suuntaan Simola — Raipio. Sen vuoksi tämä osuus on ensimmäisenä toteutettava ja tärkeä, että Vainikkalan kautta tulee noin 5 miljoonaa tonnia kemikaaleja Haminan ja Kotkan satamiin vuodessa ja tällä hetkellä joudutaan näitä vaarallisia aineita kuljettamaan asutuskeskusten läpi mm. Kouvolan — Anjalankosken kautta. Oikoradan myötä riskit huomattavasti pienenevät. Ilahduttavaa on myös todeta, että ministeri Vistbackan aikana on lisätalousarvioon myös kemikaaliliikenteen turvallisuutta lisäämään annettu määräraha Haminan, Vainikkalan ja Kotkan ratapihojen kunnostamiseen ristitekijöiden minimoimiseksi.

Onnettomuudet eivät ole koskaan hyväksi, mutta usein tapahtuneiden onnettomuuksien jälkeen viranomaiset vasta ryhtyvät toimenpiteisiin. Niin on tässäkin asiassa tapahtunut. Neuvostoliittolaisia vaunuja paloi viime kesänä viisi kappaletta Haminan satamassa, ja ne aiheuttivat hyvin uhkaavan vaaran lähitaajamille. Vasta tämän jälkeen lähtivät asiat käynnistymään juuri lisätalousarvion määrärahan ja muiden osalta.

Liikenneministeriön hallinnonalan pääluokassa on myös määräraha Kotkan Mussalon sataman syväväylän, meriväylän ruoppaamiseen. Aikaisemmin on tarkoitukseen myönnetty 15 miljoonaa markkaa ja nyt esitetään loput 8,5 miljoonaa. Tätä on pidettävä erittäin positiivisena asiana. Mutta samaan hengenvetoon on todettava, että Haminan syväväylä odottaa edelleen vuoroon. Saamieni tietojen mukaan asianomaisissa viranomaisissa on puhuttu Haminan 11,5 metrin syvyi-

sen meriväylän rakentamista aloitettavaksi vasta vuonna 1995 ja mahdollisesti toteutettavaksi loppuun vasta vuonna 1997. Tämä on aivan liian myöhäinen ajankohta. Haminaan on nimittäin jo rakennettu Palokankaan laituri, joka on 11,5 metrin syvistä väylää edellyttävä. Samoin on kaupungin suunnitelmissa rakentaa vuonna 1991 syvälahturi myös öljynkuljetukseen. Samassa yhteydessä olisi mitä toivottavinta, että myös tämä syväväylä valmistuisi. Toivon, että ministeri ottaisi tämän asian lämpimästi omakseen.

Ministeri avauspuheenvuorossaan totesi, että valtateiden kuntoonpano on tämän hallituksen pääpyrkimys tiestön osalta. Tämä on koettu toisaalta positiivisena seikkana, mutta sen kielteisenä varjona liikkuu se seikka, että monet kauan vuoroaan odottaneet maantie- ja paikallistiekysymykset ovat jääneet kesänololle. Kymen läänissä esimerkiksi Miehikkälän ja Pitkälän välisen paikallistien, josta ovat valmiit suunnitelmat olleet jo vuosia, rakennustöiden, peruskorjauksen, piti alkaa jo tänä vuonna alkupeurien suunnitelmien mukaan, mutta hallituksen pientiestöä syrjivä politiikka on pudottanut mainitun tien kokonaan listoilta. Samoin Kannusjärven paikallistie Vehkalahden kunnassa on odottanut vuoroaan pitkään.

Ed. Vihriälä: Herra puhemies! Pääministeri Holkerin hallitus on osoittautunut toimikautensa aikana erityisen tehokkaaksi verotuksen kiristäjäksi. Bruttoveroaste tulee nousemaan vuoden 1987 luvusta 36,6 reilusti yli 38:aan vuonna 1990.

Yksittäisistä veroista polttoaineverot ja tätä kautta autoilijat ovat olleet erityisen ankan käsittelyn kohteena. Polttoainevero on korotettu runsaan kahden vuoden aikana kuusi kertaa. Ainakin kaksi kertaa eli 8.1.1988 ja 25.3.1988 korotusta on perusteltu sillä, että veron korotuksista kertyviä tuloja käytetään liikenneinvestointien lisärahoittamiseen. Vuonna 1987, jolloin Holkerin hallitus aloitti, oli polttoaineveron tuotto noin 3,2 miljardia markkaa. Vuoden 1990 valtion tulo- ja menoarvion mukaan polttoaineveron tuotoksi arvioidaan yli 5,8 miljardia markkaa. Veron tuotto tulee lisääntymään kolmen vuoden aikana yli 2,6 miljardia markkaa eli noin 83 prosenttia.

Miten sitten luvattujen liikenneinvestointien on käynyt? Aluksi on syytä palauttaa mieliin valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan ed. Mäki-Hakolan lupaukset ja vaatimukset tieinvestointien lisäämisestä. Ed. Mäki-Hakola lausui eduskunnassa 25.3.1988 polttoaineverolain käsittelyn yhteydessä seuraavaa:

”Siitä huolimatta, että herra puhemies totesi, että liikennepoliittinen selonteko annetaan, niin haluan todeta, että tämä keskustelu on syytä käydä tässä yhteydessä, koska ennen tätä tietävästi tullaan antamaan ensimmäinen lisäbudjetti. Tällä verolla, mikä nyt on esillä, muodostetaan sille katetta, ja on todella käymässä niin, että joudumme tuntuvasti lisäämään määrärahaa tieinvestointeihin. Teiden kunto on romahtamispisteessä. Mitä pitemmälle mennään, sitä vaikeampi tämä on hoitaa, sitä suurempia summia se vaatii, ja kiistämättä vaikeimmat ja kohtalokkaimmat liikenneonnettomuudet ovat tapahtuneet teiden huonon kunnan ansiosta.

Haluan, herra puhemies, lopuksi todeta, että valtiovarainvaliokunta on kolmena vuonna peräkkäin antanut ohjeet eduskunnan kautta siitä, että tiemäärärahoja pitää lisätä. Tämä ei ole käytännössä johtanut riittäviin toimenpiteisiin. Nyt, kun on syntymässä todella katetta ja näyttää, että tämän katteen syntyminen jatkuu, niin mielestäni olisi tähän lisäbudjettiin valtiovarainministerin pantava kaikki ne tiehankkeet, jotka valtiovarainministeriössä poistettiin liikenneministeriön esityksestä tämän vuoden budjetin osalta. Se ei ole paljon verrattuna siihen, mitä ylimääräistä polttoaineveroa nyt kertyy ja mikä tilanne teiden osalta tänä päivänä on.”

Näin jyrkästi valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja lupasi runsaat puolitoista vuotta sitten. Entä lupausten tulokset? Vuonna 1987 yleisten teiden tekemiseen, momentti 31.24.77, käytettiin rahaa yhteensä 1 764 miljoonaa markkaa. Vuodelle 1990 yleisten teiden tekemiseen esitetään 2 318 miljoonaa markkaa. Lisäys tulee olemaan kolmen vuoden 554 miljoonaa markkaa. Korotus vastaa suurin piirtein vuosittaista kustannustason nousua kolmen vuoden ajalta. Reaalista, todellista, korotusta ei ole tullut juuri lainkaan. Polttoaineveron tuottohan lisääntyy vastaavana aikana yli 2 600 miljoonaa mark-

kaa. Mihin ovat jääneet luvut tieinvestointien lisäykset? Pelkiksi lupauksiksi.

Kokoomuslaisen valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan ja koko hallituksen lupaukset tieinvestointien lisäämisestä ovat jääneet yhtä katteettomiksi kuin veronalennuksetkin. Käsitykseni on, että veronmaksajat kyllä vielä muistavat syyskuussa 1988 jaetun esitteen "Verotus kevenee".

Herra puhemies! Kustannustason nousu, liikennemäärien kasvu ja liikenneturvallisuuden heikentyminen huomioon ottaen teiden rakentamiseen osoitettujen määrärahojen määrä on riittämätön. Edellä olen tuonut esille liikenteeltä perittävien verojen ja maksujen voimakkaan kiristämisen. Kasvun vuoksi määrärahojen voimakkaallekin lisäämiselle olisi ollut ja on edellytyksiä. Talouspoliittinen tilannekin huomioon ottaen tieinvestointien lisääminen ja elinkeinoelämän edellytysten parantaminen tätä kautta olisi ollut perusteltua.

Keskustan II vastalauseessa esitetään 150 miljoonaa markkaa yleisten teiden hoitoon ja ylläpitoon. Samoin yleisten teiden tekemiseen esitetään 172 miljoonaa markkaa lähinnä alempiasteisen tieverkon rakentamiseen TVH:n esittämien tavoitteiden mukaisesti. Olisi erittäin perusteltua, että nämä esitykset voitaisiin eduskunnassa hyväksyä, jolloin saisimme myös merkittävää parannusta oman läänini eli Vaasan läänin alempiasteisen tiestön kehittämiseen.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vihriälä moittii hallitusta siitä, että polttoainevero on noussut, mutta keskusta on juuri itse vaatinut haittaveroja. Ilmeisesti polttoainevero on tällainen haittavero, niin että minusta on vähän kohtuutonta murista siitä hallituksen suuntaan pelkäämään.

Teiden rakentamisrahoja on joka tapauksessa nyt 2—3 viime vuoden aikana lisätty huomattavasti, niin että esimerkiksi pääteiden rakennusmäärärahat ovat nousseet huomattavasti alle miljardista kai noin 1 300 miljoonaan ja sivuteiden rakennusmäärärahatkin ovat olleet pienessä kasvussa, niin että tässä on kuitenkin menty jo huomattavasti parempaan suuntaan kuin silloin, kun keskustapuolue vielä määräsi tierahoista ja ne putosivat hyvin nopeasti 1970-luvulla. Tie-

tenkin meillä on varaa edelleen lisätä tienrakennusmäärärahoja.

Ed. Hokkanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Valtiovarainvaliokunta on saanut tietoa tieliikenteen kehityksestä viime vuosina Suomessa. On mielenkiintoista todeta, että neljän eteläisen läänin alueella tieliikenteestä tapahtuu nykyisin noin 48 prosenttia samanaikaisesti, kun tiemäärärahoista tälle alueelle kohdistuu vain noin 30 prosenttia.

Kun ensi vuoden budjettia tarkastellaan, voidaan todeta, että siinä ollaan tekemässä varsin laajaa muutosta määrärahojen painopisteen siirtämiseksi sinne, missä liikenne on. Tämä on oikein ja perusteltua. Samanaikaisesti siinä on tehty myös sen kaltainen muutos, että tiebudjetointi uusitaan. 5,1 miljardin markan määrärahoista 2,5 miljardia kohdistetaan tiestön hoitoon, ja tämä on kaikkein tärkein määräraha, jolla alempiasteiset ja muunasteiset tiet pidetään hyvässä kunnossa. Mielestäni se, että tämä budjetointi on nyt ensimmäistä kertaa meillä esillä siinä muodossa, kuin se on ensi vuoden budjetissa, on hyvä asia.

Mitä tulee teiden tekemiseen, johon on tarkoitus käyttää nuo 2,3 miljardia, siitä keskeinen osa käytetään päätieliikenteelle, missä nimenomaan liikenne on kasvanut 65 prosenttia tällä vuosikymmenellä, kun se alemman asteisella tiestöllä on kasvanut noin 18 prosenttia.

Herra puhemies! Mielestäni tämä budjetti on erinomaisen hyvin vastaamassa niitä muutostarpeita, joita aika tuo eteen vuosien vaihtuessa.

Ed. Saari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tiuri puheenvuorossaan antoi ymmärtää, että keskusta on ollut vaatimassa polttoaineverojen korotusta. Tämä oli kyllä, voi sanoa, väärä todistus sen vuoksi, että keskusta ei ole niitä ollut vaatimassa. Me olemme pari kertaa vastustaneet polttoaineveron korotusta. Niinä kertoina, joina olemme olleet sen hyväksymässä, olemme nimenomaisesti edellyttäneet sitä, että niistä kertyvä lisätuotto ohjataan tiestön parantamiseen. Kuten ed. Vihriälän puheenvuorosta kävi ilmi, näin ei ole tapahtunut vaan hyvin pieni prosentti lisätuotosta on tiestön parantamiseen ohjautunut.

Vaikka emme missään tapauksessa vastusta päätiestön kunnostamista — se on meidänkin mielestämme erittäin tärkeä asia — se on johtanut kokonaismäärärahojen kasvun puutteen vuoksi siihen, että alempiasteinen tieverkko nopeassa tahdissa rappeutuu. Meillä on hyvin monelta taholta todettu, että meitä tällä menolla uhkaa kansallinen onnettomuus, kun kansallinen omaisuutemme, tieverkko, esimerkiksi öljysoratieverkon osalta rapistuu nopeassa tahdissa sellaiseen kuntoon, että sen korjaaminen ei ole enää mahdollista, vaan joudutaan uudelleen rakentamiseen.

Ed. Hokkanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluaisin todeta edellisen puheenvuoron johdosta, että valtiovarainvaliokunta ja sen liikennejaosto ovat tätä asiaa erityisesti valvoneet, kun budjettia on läpikäyty. Me olemme saaneet varmuuden ja vakuuden sekä liikenneministeriöstä että TVH:sta, että Suomen nykyinen tiestö pidetään kunnossa. Kun budjetoinnin kautta nimenomaan on osoitettu puolet kaikista rahoista tien kunnossapitämiseen ja hoitamiseen, niin tämä on selkeä osoitus siitä.

Yhdymmekin valtiovarainvaliokunnassa myös siihen, että Suomessa ei välttämättä tarvita uusia teitä, mutta tiestö, joka on olemassa, tulee pitää hyvässä kunnossa. Siitä nimenomaan sekä eduskunnan että valtiovarainvaliokunnan kannattaa kantaa huolta. Olen iloinen, että herra liikenneministeri on paikalla ja kuulee suoraan nämä terveiset. Ne on kirjoitettu myös valiokunnan mietintöön.

Ed. Saari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En suinkaan epäile ed. Hokkasen toteamusta valtiovarainvaliokunnan liikennejaoston ja koko valtiovarainvaliokunnan halusta valvoa tiestön kunnossa pysymistä. En myöskään epäile sitä, ettei liikenneministerillä ja -ministeriöllä ei tätä halua olisi. Kuitenkaan budjetin käsittelyn yhteydessä tämä halu ei ole konkretisoitunut, koska pääluokkaan valiokuntakäsittelyn aikana on ainoastaan 50 000 markan lisäyksesitys tullut kirjatuksi. Käytännössä voi sanoa, että ei mitään.

Olen varma siitä, että myös liikenneministerit, niin nykyinen kuin edellinenkin, ovat olleet hyvin kiusaantuneita ja pahoillaan siitä, että valtiovarainministeriö on liikenne-

ministeriön esitystä hyvin kovalla kädellä karsinut, ja hyvin monet hyvät asiantuntijat ministeriön taholla kertovat, että nykyinen linja väistämättä johtaa alemman tieverkon sellaiseen rapistumiseen, että se käy korjauskelvottomaksi.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Hallituksen liikennepolitiikka heijastaa käytäntöön moottoriteiden lisäämistä, autojen palvontaa ja epäturvettä luonnon ja ympäristön tuhoamista. Kuljetusten siirto on pääosin tulossa maanteille, ja valtavat kuljetusrekat ovat yhä suurenemassa. Vanhemmat pienikokoiset jätetään pois, ja uudet suuret ja leveät rekat kulkevat pitkissä jonoissa maanteilla aiheuttaen hyvin arveluttavia ja kielteisiä seurauksia.

Tämän talvikauden aikana on saatu jälleen kerran hyvin karvaita kokemuksia liikenneonnettomuuksien kasvusta, ei ainoastaan liukkaiden keliänsä ansiosta, vaan jo ennen sitä. Kuluneen vuoden aikana on kuolemaan johtaneiden onnettomuuksien määrä Suomessa noussut korkeammalle kuin koskaan aikaisemmin. Ellei tämä ole hälyttävä tositalanne, niin mikä sitten?

Nopeusrajoitusten ylitykset ovat enemmän sääntö kuin poikkeus. On tarpeen todeta, kun ministerikin on paikalla ja lainsäätäjäkin pitäisi olla kuulemassa näitä keskusteluja, että kun seurataan, miten lainvastaista menettelyä liikenteessä tapahtuu, niin se on todella huolestuttavaa. Miksi ei liikenteen nopeuksia valvota. Liikennenopeudet täällä Helsingin kaupungissa ylittävät jo 100—150 kilometriä tunnissa. Se on yleistä. Sen toteavat taksinkuljettajat ja kaikki, jotka liikenteessä liikkuvat. Kuitenkaan tätäkään ei valvota. Toki tällaiseen menoon pitää riittää valvontaa.

Paljon vähäisempiin lainvastaisiin toimiin kyllä puututaan ja nuorten kimppeun käydään. Sitä, miten nuoret yllytetään juuri tarkalla valvonnalla vastustukseen, äskettäin juuri televisiossa selvitettiin. Tuokin väki, joka kyttäilee ja yllyttää nuoria, voisi vahtia näitä suurilla nopeuksilla, vahvoilla länsiautoilla ajavia ja vauhtia kiihdyttäviä kaupungissa. Se olisi todella tärkeää, samoin tuolla pitkillä maanteilla. Kun ajaa esimerkiksi Turun ja Helsingin välillä ja noudattaa liikennesääntöjä, nopeudet ovat siinä, mitä on sallittu, niin kyllä rekat, linja-autot ja muut

autot ajavat ohi todella niin kovaa vauhtia, että tuntuu, että itse on melkein paikalle jäämässä. Tämä ei ole salaista liikennerikkomusta eikä lainrikkomusta, vaan se on julkista. Tältä paikalta haluankin kysyä, millä oikeudella ja millä tavoin tällainen julkinen, yleisesti tiedossa oleva lainrikkomus jätetään rankaisematta, seuraamatta ja kartoittamatta.

Samoin voidaan kysyä myös koko liikennesuunnittelusta, koko tämän hetken liikennepolitiikasta, onko siinä enää paljon järkeä. Maanteitä tehdään rinnakkain. Suuria moottoritä rakennetaan halki viljavien peltojen entisten teiden rinnalle niin kuin pyritään saamaan tuolla Turun ja Helsingin välillä. Kun esimerkiksi Turun kaupunki on tehnyt päätöksen moottoritien linjauksesta, niin kuitenkin nämä valtion tie- ja vesirakennuslaitoksen virkamiehet eivät ota huomioon kuntien päätöksiä, vaan toteuttavat eri linjaa ja tekevän oman päätöksensä mukaisesti tiesuunnitelmia alueelle, minne heillä ei ole oikeutta tätä tehdä. Näin uhrataan suunnitelmiin hyvin paljon rahaa, yhteiskunnan veromarkkoja, kuntien ja valtion veromarkkoja ja tulos on erittäin huolestuttava.

Nämä ovat sellaisia kysymyksiä, jotka tänä päivänä nousevat joka päivä esiin. Myös tiedotusvälineet ovat ottaneet jo kantaa monesti siihen, mihin tämän päivän suomalainen liikennepolitiikka todellakin menossa. Juuri tällä hetkellä vuoden 1990 tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä tämän kysymyksen pitäisi nousta kaikkein keskeisimmäksi ja päällimmäiseksi, sillä toki ihmisten henki ja elämä on tärkeämpää kuin ne taloudelliset arvot, joilla voidaan säästää muutamia markkoja tai korjata lisää voittoja ja tehdä ihmisten kulkeminen tiellä yhä vaaranalaisemmaksi.

Ed. Jansson: Herr talman! Eftersom Finland har upphört att vara en sjöfartsnation skall jag ånyo med några ord beröra situationen för vår handelssjöfart och hoppas också eventuellt få till stånd en diskussion kring ämnet med trafikministern under vars ministerium sjöfartsärendena numera hör.

Finland har upphört att vara en sjöfartsnation därför att antalet fartyg under finländsk flagg, alltså i register i Finland, har sjunkit dramatiskt och betydligt under den gräns som är gräns för benämningen sjöfarts-

nation. Under de fem senaste åren har handelsflottan halverats och bruttoregister-tantalet sjunkit med t.o.m. 65 procent. I en sådan här situation, det har jag nämnt förut många gånger, skulle ingen annan näring i Finland tillåtas lida såsom sjöfarten. Jag kan som tankeexperiment nämna att om till exempel skogsindustrin eller delar av lantbruksproduktionen råkat ut för motsvarande nedgång som handelssjöfarten har gjort under 10–15 år så skulle ingen möda ha sparats i detta land för att skrida till åtgärder.

Det var ju den här insikten man gjorde i Norge för några år sedan och märkte att det bar utför med fart. Där förstod man att reagera. Hos oss anser jag att man inte ännu har gjort det tillräckligt kraftigt, alltså har näringen själv fått försvara sig så gott det nu har gått med de medel som står till buds, dvs. man har sökt sig till marknader där det har varit möjligt att överleva med hjälp av det fenomen, som vi kallar utflaggning.

Under den här femårsperioden jag nu nämner har ungefär 70 fartyg flaggats ut och dessutom har några försvunnit för gott, sålts bort och kommer icke igen. Det här betyder ju också som vi alla kan förstå att ungefär hälften av sjöarbetsplatserna försvann, åtminstone bort från finländska fartyg. I pengar betyder det här mer än vad man uppenbarligen tror eller vill inse, det är ingen hemlighet att en stor orsak till vårt betydan- de underskott i bytesbalansen beror på den här nedgången. De uteblivna fraktintäkterna det handlar om rör sig ju som vi kan förstå i klassen av tusentals miljoner på årsnivå, alltså det är förluster i miljardklassen som vi upplever och lider av årligen.

Det här är nästan bara början, därför att vi har vaknat för sent medan konkurrentländerna framför allt i Norden, men också i övriga Europa har vidtagit kraftfulla åtgärder för att bibehålla och rädda tillbaka hem det som räddas kan med tanke på vad hela sjöfartsnäringen och den s.k. marina miljön betyder.

När det till råga på allt har lyckats för våra konkurrentländer Norge, kanske ännu bättre för Danmark, numera också för Sverige, så blir situationen hos oss trots vidtagna åtgärder sämre därför att det vi har gjort har inte klarat sig i den här konkurrensen. Det som de andra länderna har lyckats med.

Dessutom har många av de ingrepp vi har försökt med i Finland stupat på sådant som man enklast kan kalla egoism, korporativism. Men när det ju ändå förhåller sig på det här sättet så gör jag gällande att tiden nu senast är inne att göra det som kan rädda en handelssjöfart för Finlands del, fortbeståndet för vår handelssjöfart, av det enkla skälet att Finland är europeiskt betraktat avlägset beläget likt en ö och för sin överlevnad beroende av sjöfart.

När bristen blir tillräckligt stor fungerar marknadskrafterna så att i ett krisläge blir vi till och med ett för begärligt byte för andra krafter. Vi har inte nått den gränsen ännu, men med den här farten kommer vi att göra det ganska snabbt till och med, och i ett krisläge som vi inte själva kan behärska eller råda över blir vi så att säga helt utsatta för andras vilja eller ovilja och det vet vi ju av erfarenhet att det kostar mer än ett litet land orkar bära.

Så vad kan man göra och kan man göra någonting? Svaret på bägge frågorna är ja. Vi kan göra och vi måste ingripa, därför att svaret i sin enkelhet är inte mera invecklat än som så att kostnadsnivån för finländska lastfartyg måste bringas ner till en nivå som ungefär motsvarar kostnadsnivån i övriga Norden. Svårare än så är det inte.

Sjöfarten är som vi vet en internationell verksamhet som inte tar hänsyn till gränsskydd eller importavgifter eller andra raffinerade metoder utan här har man ett globalt perspektiv för sin internationella verksamhet.

Det egendomliga är i varje fall att man inte tycks inse detta behov av att komma ner på en konkurrenskraftig kostnadsnivå hos oss, alltså så mycket kan verklighetsuppfattningarna skilja sig från varandra. Det blir ännu mera egendomligt när man ju har kunnat praktisera detta i Norden genom att registrera likadana fartyg i de olika länderna, identiska fartyg under identiska konkurrensvillkor precis på jämförbar bas. Nu har det visat sig att alla jämförelser utfaller till Finlands nackdel. Inte i jämförelse med något register, inte i jämförelse med någon flagga i Norden, kan vi uppvisa lägre kostnadsnivå än konkurrenterna. Vi kommer från en rimlig närhet till en flera hundra procent dyrare nivå och så kan det ju naturligtvis inte fortsätta. Jag menar att vi måste vidta både omedelbara åtgärder och

åtgärder på längre sikt och den här betraktelsen föranleds naturligtvis av anteckningen i budgetförslaget, som vi nu har inför nästa år, som förutsätter att en fartygsregisterkommission eller en utredning om vi så vill, tillsätts och att den med parlamentarisk majoritet snabbt anvisar vägar ur krisen, vägar och förslag som bör vara både realistiska och uthålliga.

Min bedömning av kommissionens arbete är att den kan klara sitt uppdrag inom den utsatta tiden vid utgången av denna månad för att arbetet där går realistiskt och sakligt helt snabbt framåt. Jag tror därför att det är möjligt för riksdagen att redan under vårsessionen, alltså nu i vår, få till behandling förslag som kan vända utvecklingen i en sundare och för vår nationalekonomi också klokare riktning.

Jag gör också den bedömningen att realism hos arbetsmarknadens parter i denna bransch underlättar processen. Men hur kan man då få ned kostnadsnivån? Det är inte heller så svårt att lyckas, eftersom vi har tillräckligt med modeller och förebilder om vi vill titta litet ut över landets gränser. Det bör vi göra i ett sådant här sammanhang.

Vi kan som en omedelbar åtgärd gripa in med direkt stöd för näringen som har det enda och enkla syftet att bringa ner kostnaderna och därefter mera långsiktigt göra precis som man har gjort i de länder jag har nämnt. Jag kan lägga till alla de europeiska länderna och en stor del av handelssjöfartsländerna i världen i övrigt, dvs. man tillgriper registerlösningar som tar hänsyn inte bara till den kommande bristen på arbetskraft som inträffar i Finland, som redan är här och som kommer att bli akut på 90-talet, alltså efter två veckor ungefär. Vi måste också ta hänsyn till den internationella verksamhet som det nu är fråga om samt pruta på vår egoism och inse att man minsann kan sjöfart och shipping i andra delar av världen än hos oss, där det också finns tillgång till personal som kan sådana här saker. Vi har tillräckligt med exempel. Vi skulle inte längre behöva gräla om medlen, nu har vi ett mål som jag hoppas vi gemensamt skall försöka nå, och det tror jag lyckas bäst genom att kombinera de här två metoderna, dvs. att vi förslagsvis 1991 får ett system med direkt stöd till näringen och under åren framöver går in för en registerlösning som så mycket

som möjligt påminner om den danska och varför inte med registret lokaliserat i Mariehamn.

Ed. Saari: Arvoisa puhemies! Vaikka salissa olevien edustajien määrästä ei oikein sitä voisi päätellä, (Ed. P. Lahtinen: Taso on hyvä!) liikenneministeriön pääluokka tulo- ja menoarviossa on erinomaisen tärkeä monestakin syystä. Ensinnäkin meidän elinkeinoelämämme kannalta riittävän hyvä siirtoverkosto niin tavaroitteen, ihmisten kuin tietojenkin osalta on välttämätöntä. Tämä tärkeys korostuu erityisesti sen vuoksi, että meidän maamme sijaitsee syrjässä. Me olemme aika etäällä tärkeimmistä markkina-alueistamme. Meidän yrityksemme nyt jotta ajattelun aikana joutuvat lähtemään noin 24 tunnin takamatkalta, tuollaista ravitermiä käyttäkseni, tärkeimpiin kilpailijoihimme verrattuna. Sen vuoksi on erinomaisen tärkeää, että meidän siirtoverkostomme on hyvä ja toimiva.

Myös kansallisen rikkautemme, metsien, hyödyntäminen ja jalostaminen edellyttää, että tieverkostomme olisi mahdollisimman kattava ja hyväkuntoinen koko maassa.

Toinen erinomaisen tärkeä aspekti, joka liikenneministeriön pääluokalla on, on aluepoliittinen. Hyvin usein kun aluepolitiikasta keskustellaan, tuijotetaan johonkin kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokkaan, jossa on muutamia kymmeniä tai enintään muutamia satoja miljoonia aluepoliittisten määrärahojen nimikkeellä, lähinnä yritysten käynnistys-, kehitys- ja investointiavustuksina. Kuitenkin todellisuudessa liikenneministeriön pääluokassa siirrellään ja ohjataan yhteiskunnassa huomattavasti suurempia määrärahoja, joitten aluepoliittinen merkitys on erinomaisen paljon suurempi loppujen lopuksi kuin kauppa- ja teollisuusministeriön varsinaisten aluepoliittisten määrärahojen.

Tänä päivänä me tiedämme tavattoman paljon yrityksiä, joitten sijoittumispäätöksiin on vahvat perusteet sillä, millainen infrastruktuuriverkosto sillä alueella on, onko sinne riittävän hyvät tiet, onko sinne rautatie ja onko siellä riittävän korkeatasoinen televerkko ja mitkä taksat televerkossa vaikuttavat.

Tällä hetkellä me voimme todeta, että televerkon kehitys ja kaukotaksojen merkitys tulevat nähtävästi tulevina vuosina edelleen

korostumaan. Maassamme on tällä hetkellä vielä alueita, jonne Posti- ja telelaitos ei ole voinut tai ehtinyt rakentaa sen tasoista televerkkoa, että tietokoneliikennöinti siinä verkossa onnistuisi, ja hyvin monen yrityksen sijoittumisen osalta tällainen puute on selkeä este.

Kaukotaksat tuottavat Posti- ja telelaitokselle tänä vuonna useitten satojen miljoonien voiton, jonka Posti- ja telelaitos tulouttaa valtiolle. Muistaakseni se kuluvana vuonna on noin 800 miljoonan markan luokkaa. Ensi vuodelle asetettu Posti- ja telelaitoksen tulostavoite on selkeästi pienempi, ja tulostavoitteen pienentämisen vuoksi Posti- ja telelaitos voinee merkittäväällä tavalla kaukotaksoja alentaa. Mielestäni tämä kehityssuunta on hyvä. Me tulemme sitä kaikin tavoin keskustassa tukemaan. Me toivomme, että hallitus nopeutetussa tahdissa jatkaisi Posti- ja telelaitoksen tulosvaatimuksen alentamista niin, että kaukotaksoissa päästäisiin mahdollisimman pian mahdollisimman lähelle samantapaista tasoa kuin kirjepostin puolella, jossa postimerkki on saman hintainen kaikkialla maassa. Sillä kehityksellä olisi erinomaisen suuri aluepoliittinen merkitys. Se tasaisi eri alueitten kehitysmahdollisuuksia.

Hallitus on luvannut uuden lakiesityksen joukkoliikennelaista lähiaikoina eduskunnan käsittelyyn. Toivon mukaan se ennen pitkää tänne saadaan. Joukkoliikenne on nimittäin alue, jolla on aikamoisia ongelmakenttiä ja ongelmat ovat hyvin erilaisia eri osissa maata. Siinä on kaksi ääripäätä:

Toisaalta on tämä Helsinginniemi, jossa liikenteen ongelmana on ruuhkautuminen, ympäristön saastuminen ja suuret taloudelliset ja ajankäytölliset ongelmat. Jos aiotaan välttää sellaisia yksityisauton käytön rajoituksia, joita useimmissa Euroopan suurkaupungeissa jo nykyään harrastetaan, joukkoliikenteen tehokas järjestäminen pääkaupunkiseudulla on välttämättömyys.

Toinen ääripää on haja-asutusalueet, missä toisaalta joukkoliikenteen kannattavaksi tekevää kuormaa ovat kuluttaneet yksityisautot, syöneet joukkoliikennevälineitten käyttäjien joukkoa, ja toisaalta myös harveineva asutus. Siellä on jouduttu sellaisiin ongelmiin, että suurilta alueilta ovat viimeiset säännönmukaiset järjestetyt joukkoliikenteen käyttömahdollisuudet loppumassa. Kuitenkin meidän tulisi huomioida sivistysval-

tiossa myös niitten pysyvästi yli kahden miljoonan Suomen kansalaisen joukkoliikennetarpeet, jotka eivät voi liikennöintiään perustaa omaan autoonsa, koska heillä ei ole esimerkiksi ajokorttia. Jotta haja-asutusalueilla voitaisiin riittävän tasoinen joukkoliikennepalveluverkosto säilyttää, se edellyttää ehdottomasti yhteiskunnan mukanaoloa järjestelyissä.

Nyt käsittelyssä olevan budjetin liikenneministeriön pääluokan ehkä yksi merkittävimpiä heikkouksia onkin siinä, että joukkoliikenteen tukijärjestelmässä on selkeästi osoitettavissa noin 50 miljoonan markan aukko kuluvaan vuoteen, koska nyt ollaan luopumassa dieselpolttoaineen palautusjärjestelmästä ja vastaavasti sitä korvaavia riittäviä tukirahoja ei budjettiin ole saatu.

Kun samanaikaisesti liikelaitokseksi muutunut Posti- ja telelaitos pääjohtajansa suulla ilmoittaa karsivansa lyhyessä ajassa noin puolet postibussivuoroista, voidaan pitää todennäköisenä, että tämä kehitys johtaa suurilla aloilla viimeisten joukkoliikennevuorojen häipymiseen.

Sama tilanne on sekä bussiliikenteen osalta että rautatieliikenteen osalta. Tärkeää olisikin mielestäni, että liikenneministeriö erityisen ponnekkaasti toimisi siihen suuntaan, että eri liikennemuodot eivät samaan tapaan jonkin verran vihamielisesti toisiaan kyräillen taistelisi markkinaosuuksistaan, vaan pyrkisivät todella hyvässä yhteisymmärryksessä ja yhteistyössä luomaan sellaisen järjestelmän, että joka paikassa säilyisi jonkinlainen järjestetty joukkoliikenne.

Hyvin mielenkiintoista on nähdä, miten Valtionrautatiet nyt sitten käytännössä alkaa kehittyä, kun se ensi vuoden alusta muuttuu liikelaitokseksi. Selvää trendiä siihen suuntaan on, että kiinnostusta kiskoliikenteen kehittämiseen on kaikkialla Euroopassa ja niin varmasti myöskin meillä. Ottaen huomioon kiskoliikenteen energiankäytön edullisuus, liikenneturvallisuus ja saasteettomuus meidän on syytä kaikki mahdollinen tehdä kiskoliikenteen kehittämiseksi ja sen kuljetusmäärien lisäämiseksi, niin ihmisten kuin tavarankin osalta.

Kuitenkaan meidän ei tulisi tässä yhteydessä antautua sellaisen harhan valtaan, että kiskoliikenteen kehittäminen mahdollistaisi meidät laiminlyömään tieverkkomme kehittämisen ja kaikinpuolisen ylläpitämisen. Mei-

dän täytyy muistaa, että kiskoliikenne edustaa kuitenkin volyymiltaan ja verkoston tiheydeltään vain muutamaa prosenttia tieliikenteen määristä. Olen varma siitä, että jos me laiminlyömme yhden kansallisuusomaisuutemme, tieverkon, kehittämisen ja ylläpitämisen, siitä koituu tulevaisuudessa suuri vahinko ja suuri lasku.

Kuten tässä keskustelussa aikaisemmin on käynyt ilmi, vain murto-osa siitä rahamäärästä, jonka valtio rahastaa tieliikenteestä, ja vain pieni osa verojen korotuksesta aiheutuuneesta lisätuotosta on ohjautunut tiestön kehittämiseen. Mielestäni eduskunta on hyvin useaan otteeseen tavalla tai toisella lausunut toiveensa hallitukselle siitä, että näitä rahoja tulisi entistä suuremmassa määrin ohjata tiestön kehittämiseen, ja valitettavasti tämä eduskunnan toive ei kyllä merkittävällä tavalla ensi vuoden budjetissa näy.

Katsoisinkin, että eduskunta voisi joka tasolla mahdollisimman arvovaltaisesti tukea liikenneministeriötä tulevaisuudessa niissä ponnistuksissa, kun liikenneministeriö yrittää budjettineuvotteluissa saada kohtuullisen osuutensa valtion kakusta, niin ettei tärkeä ja toteutettava päätieverkon kunnostusoperaatio johtaisi siihen, että alempi tieverkko rapistuu käyttökelvottomaksi ja korjauskelvottomaksi.

Arvoisa puhemies! Myöskin liikenneturvallisuuteen on viime aikoina kiinnitetty erityisesti huomiota johtuen siitä, että onnettomuusmäärät ovat jälleen hälyttävästi kääntyneet nousuun. Varmasti on niin, että asenteilla on hyvin suuri merkitys tässä kehityksessä, ja jokainen olemme voineet todeta, kuinka suuri muutos esimerkiksi automaionnassa on tapahtunut. Enää ei kovinkaan paljon kiinnitetä automaionnassa huomiota taloudellisuuteen ja passiiviseen turvallisuuteen, vaan erityisesti turbohuuma on siellä päässyt vallalle.

Kuitenkin asenteiden lisäksi ehdottomasti on tärkeää myöskin valvonnan taso. Ensi vuoden budjetissa selkeästi käy ilmi, vaikka valtioneuvoston kyselytunnilla käydyssä keskustelussa pääministeri ei tätä myöntänytkään, niin kuitenkin poliisitoimen perustelujen osalla todetaan, että esitutkintalain edellyttämä lisätyövoiman tarve on noin 100 poliisityövuotta, ja siitä tyydytetään 54 uusia virkoja perustamalla. Muilta osin tarve tyydytetään muilta toimintasektoreilta henkilöi-

tä esituskintaan siirtämällä. Ainuttakaan uutta poliisin virkaa ei perusteltu tieliikenteen valvonnan tehostamisella. Päinvastoin voisi päätellä, että siirto muilta sektoreilta esituskintalain edellyttämiin tehtäviin tarkoittaisi sitä, että myös tieliikenteen valvonnan puolelta resursseja oltaisiin sinne siirtämässä. Toivoisin, että herra liikenneministeri tähän asiaan erityisesti kiinnittäisi huomiota ja valtioneuvostossa pyrkisi valvomaan, että näin ei tapahtuisi.

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saari kiinnitti aivan oikein puheenvuorossaan huomiota liikenneturvallisuuteen, tieverkon kuntoon ja valvonnan lisäämiseen.

Eräs tärkeä asia häneltä kuitenkin jäi huomaamatta niin kuin monelta muultakin, joka on kiinnostunut ja huolestunut liikenneturvallisuudesta. Nimittäin kun itse liikun tien päällä hyvin paljon, päivittäin 250 kilometriä, olen havainnut, että seuraavat rekisteritunnukset A, B, C ja Z tekevät autoilijasta sellaisen, että hän ajaa ylinopeutta, ohittaa keltaisen viivan kohdalla risteysalueella, kiilaa ja aivan selvästi lisää liikenteessä turvattomuutta ja ainakin riskejä. Näin ollen pitäisikin vakavasti harkita, että tällaiset rekisteritunnukset poistetaan, jolloin voitaisiin siirtyä esimerkiksi H-rekistereihin, jotka esiintyvät huomattavasti maltillisemmin tien päällä ja aiheuttavat vähemmän onnettomuustilanteita. Tällainen ”ehdotus” ministeriölle.

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saari lähti hyvin laaja-alaisesti liikkeelle kertoessaan toiveistaan nimenomaan liikenneturvallisuuden ja liikenteen kehittämisen kannalta. Hän myös otti tämän elementin Euroopan yhdentymisestä ja siihen liittyvät kysymykset.

Mutta eräs liikennemuoto minun mielestäni olisi voinut olla liikennevaliokunnan puheenjohtajalla vielä puheessaan, ja se oli lentoliikenne, sillä lentoliikenne on tärkeimpiä tulevaisuuden liikennemuotoja, kun me yhdyntävään Eurooppaan olemme menossa. Haluankin nyt ihan evästyksenä liikennevaliokunnan puheenjohtajalle samoin kuin ministerillekin tuoda esiin sen, että nimenomaan Helsinki — Vantaan lentoaseman kehittäminen on erittäin tärkeitä koko Suo-

men kannalta, jotta me pysyisimme siinä kilpailussa, jota meiltä edellytetään. Tällä hetkellä ne resurssit, mitkä on sinne annettu, eivät ole ollenkaan riittävät. Jos tätä ei oivalleta eduskunnassa, niin todellakin tipahdamme maailman laajuisesta ja Euroopan laajuisesta kilpailusta pois. Toivonkin, että nimenomaan liikennevaliokunta kiinnittäisi tähän asiaan erityistä huomiota, jotta me pystyisimme turvaamaan suorat lentoyhteydet eri puolille Eurooppaa ja maailmaa.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansanedustaja Saari puhui monia asioita, jotka olivat juuri ihan oikein, ja toivoisin, että keskustapuolueessa muutkin vähitellen kallistuisivat samalle suunnalle, kun hän mainitsi, että tiet ovat tärkeitä aluepolitiikan kannalta. Nythän Suomessa on se tilanne, että meillä on tierahoja aika paljon suunnattu juuri kehitysalueille, mutta tiet, jotka johtavat kehitysalueille, ovat huonossa kunnossa. Siitä syystä kehitysalueet kärsivät.

Meidän olisi välttämättä saatava moottoritieverkko nopeasti kuntoon, ja kun se nykyään rakennetaan sillä periaatteella, että jonnekin tiepiiriin annetaan määrätty määrä rahaa, täällä etelässä ne joudutaan panemaan moottoriteihin, jotka ovat lähinnä kuitenkin muuta Suomea palvelevia. Se johtaa sitten tällaiseen vinoutumaan, että muut tiet jäävät näillä alueilla vielä huonompaan kuntoon. Kaiken kaikkiaan pitäisi saada moottoritieverkko nopeasti valmiiksi, ja sen jälkeen yrityksillä olisi jo paljon paremmat toimintaedellytykset kauempanakin pääkaupunkiseudulta.

Ed. P. Lahtinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän hyvin sen, että liikennevaliokunnan puheenjohtaja Saari paneutuu suuriin kattaviin linjoihin, mutta siitä huolimatta olisin toivonut, että hän enemmän olisi puuttunut juuri tähän problematiikkaan, josta ed. Tiuri edelläni kertoi, eli näitten pienten tieverkkojen hoitoon ja niihin tuleviin määrärahoihin, jotka nyt budjetissa määrätään.

Pohjois-Hämeen puolella on rospuutto-kausien aikana todella ongelmallisia tilanteita, kun esimerkiksi kauppa-autot ja linja-autot eivät voi ollenkaan kulkea, eli ne siis kieltäytyvät kulkemasta sivuteitä juuri sen

takia, että ne ovat todella huonossa kunnossa. Tästä syystä pitäisi nyt tässä budjetissa saada näitä määrärahoja lisää, jotta pientä tieverkostoa pantaisiin kuntoon, ja annettaisiin suurten moottoritiehankkeiden vähän aikaa olla.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiurille haluaisin todeta, että olisi kyllä kansantaloudellisestikin vahingollista, jos maassamme tieverkostoa kehitettäisiin sillä tavalla kuin ed. Tiuri esitti eli annettaisiin varoja pelkästään päätieverkoston ja moottoriteiden rakentamiseen. Näinhän valitettavasti on käynyt viime vuosina. Painopiste on ollut päätieverkoston kehittämisessä, ja nyt on aivan selvästi nähtävissä se, että alempi tieverkosto maassamme on joutunut huonoon kuntoon, ja tästähän seuraa vain tulevaisuudessa julkiselle vallalle lisää kustannuksia, koska ajoissa ei pidetä alempaa tieverkostoa kunnossa sillä tavalla kuin se edellyttäisi.

Haluan vain todeta ed. Tiurille, että TVH on tehnyt varsin huolellisesti ensi vuoden tulo- ja menoarvioesityksensä. Ja kun TVH:n esitystä vertaa valtion ensi vuoden tulo- ja menoarvioon, niin voi todeta, että TVH:n esityksestä puuttuu 172 miljoonaa markkaa. Monien tie- ja vesirakennuspiirien kohdalla on suuria vajeita juuri alemman tieverkoston tarpeita ajatellen. Niitä on sekä etelässä että pohjoisessa. Näkisin, että on kaikkien yhteinen etu, jos suunnittelemme tiepolitiikkaa sillä tavalla, että molemmista pidämme huolen.

Ed. Saari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Drombergille toteaisin, että liikennevaliokunta on tästä ongelmasta tietoinen ja mainitsi mm. lausunnossaan hallituksen kertomuksesta noin vuosi sitten tästä asiasta ja totesi sen hyvin tärkeäksi. Kuitenkaan aikani ei riittänyt, ainoastaan arvoisan puhemiehen hienotunteisuus päästi minut pälkähästä siten, että hän ei minulle koputanut, eli aikani ei siihen riittänyt.

Muihin vastauspuheenvuoroihin voisin todeta, että me tunnumme olevan hyvin yksimielisiä siitä, että tiemäärärahoja kokonaisuutenaan olisi saatava lisää niin, että kaikki kansantaloudellisesti ja ihmisten tasa-arvon kannalta tärkeät kohteet voitaisiin toteuttaa, ettei tulisi tällaista kiistaa, että jos toteute-

taan tämä sektori, niin toinen jää toteuttamatta. Käytännössä voidaan todeta, että kun eri puolilla valtakuntaa liikkuu, lähes jokaisessa tiepiirissä piiri-insinööri valittaa, että heille ylhäältä päin tulee sellaiset ohjeet, että mikäli te ette esitä suuria päätiehankkeita, te ette tule saamaan rahoja juuri lainkaan tai että teidän osuutenne tulee ratkaisevalla tavalla putoamaan. Mielestäni tästä tilanteesta meidän olisi päästävä. Siitä nähtävästi päästään ainoastaan niin, että kokonaismäärärahaa lisätään.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ymmärrä sitä, että täällä jatkuvasti kansanedustajat moittivat, että sivuteiden, alemman asteisten teiden rakentamiseen annetaan liian vähän rahaa, koska joka ainoa vuosi näiden teiden määrärahat ovat nousseet. Sen sijaan pääteiden rakentamiseen menneinä vuosina jatkuvasti vähennettiin ja vasta aivan parina vuotena on lisätty rahaa, niin että suurin osa lisäyksistä on mennyt pääteiden rakentamiseen. Kyllä sivutiet ovat varmasti saaneet ainakin kohtuullisen osuuden, mutta tietenkin Suomesta voi aina löytyä niin paljon teiden rakentamispuutetta, että sinnekin voitaisiin lisätä. Mutta niin kauan, kun päätiet eivät ole kunnossa, ei niistä sivuteistäkään ole kovin paljon hyötyä. Kyllä moottoritieverkko ainakin palvelee koko Suomea.

Ed. Paloheimo: Rouva puhemies! Toivon, että ministeri Vistbacka on riittävän valistunut, ettei hän anna tämän täysin päätetönnä keskustelun millään tavalla vaikuttaa itseensä. Tässä on kysymys tietysti siitä, että uudelle ministerille yritetään antaa jonkinlaisia eväitä toiminnan pohjaksi. Täytyy ensinnä todeta, että koko tämä puhe sivuteistä ja pääteistä, olipa sitten kummalla puolella hyvänsä, on järjetöntä, koska teitä ei tietenkään pitäisi ensisijaisesti Suomessa kehittää. On ainakin kolme seikkaa, jotka viittaavat siihen, että koko tienrakennuksen kehittäminen kaiken muun liikenteen asemesta on virheellistä.

Ensinnä ympäristötietoisuus tulee ilman muuta lisääntymään seuraavien vuosikymmenien aikana. Ei tarvitse olla kovinkaan viisas huomataksaan, että henkilöautoliikenne, maantieliikenne kokonaisuudessaan on ympäristön kannalta kaikin puolin haitalli-

sinta. Siitä pitäisi, jos mahdollista, päästä eroon.

Toinen liittyy öljyn loppumiseen. Kaikki tietävät, että öljy tulee loppumaan 30—50 vuoden kuluessa tai ainakin vähentymään niin huomattavasti, että se aiheuttaa merkittäviä muutoksia hintaan ja tällä tavoin rautatien, tietoliikenteen ja maantieliikenteen keskinäisiin hintasuhteisiin. Maantieliikenne aivan ilmeisesti tulee kannattamattomaksi huomattavasti aikaisemmin kuin maantieverkko pystytään kuolettamaan.

Kolmantena seikkana tietoliikenne tulee ilman muuta kehittymään jo seuraavien kymmenen vuoden aikana siten, että koko se liikenne, jossa itse asiassa siirretään tietoa, mutta kuitenkin konkreettisesti siirtyy toistatuhatta kiloa metallia yhden ihmisen ympärillä, korvataan tietoliikenteellä.

Sitten haluaisin puuttua erääseen seikkaan, joka täällä on joissakin puheenvuoroissa tuotu esiin, nimittäin siihen, että pitää samanaikaisesti kehittää rautatieliikennettä, tietoliikenneverkkoa ja maantieliikennettä. Ei tässä ole mitään järkeä. Niiden välille pitää kehittää työnjako. Joissakin kohdissa asetetaan ilman muuta rautatieliikenne etusijalle. Sitä kehitetään, pyritään siihen, että ihmiset liikkuvat rautateitse eivätkä käytä kilpailevaa liikennemuotoa, joillakin toisilla alueilla taas ehdottomasti pyritään maantieliikenteeseen. Nämä täytyy pyrkiä yhdistämään sillä tavalla, että koko liikennesysteemistä tulee mielekäs.

Arvoisa puhemies ja herra ministeri! Liikennesuunnittelu on pitkäjänteisin osa koko yhdyskunnan suunnittelun osasektoreista. Mikään ei vaikuta niin kauas tulevaisuuteen kuin rautateitten ja maanteitten sijoittelu. Yksittäisiä rakennuksiakin voidaan tietysti purkaa tai siirtää toiseen paikkaan, mutta jos rautatie on sijoitettu tiettyyn paikkaan, niin se pysyy siinä kymmeniä, usein satoja vuosia. Sama koskee maanteitä. Tämähän on nähtävissä historiasta.

Meidän koko liikennesuunnittelussamme ja liikennepolitiikassamme on eräs perusvirhe, nimittäin se, että tavaraa, ihmisiä ja tietoja pyritään siirtämään käyttäen samaa infrastruktuuria. Minkäänlaista analyysia ei meillä ole siitä, mikä eri liikennemuodoista soveltuisi parhaiten tiedon, ihmisten tai tavaran siirtämiseen. Jos sellainen analyysi tehtäisiin ja muistettaisiin samalla, että Suo-

nessa pannaan noin 50 miljardia markkaa vuodessa liikenteeseen tai liikkumiseen, niin silloin päädyttäisiin varmasti hyvin toisentyppisiin lopputuloksiin kuin tämän päivän todellisuus on.

Pitäisi tehdä analyysi, jossa käytettäisiin eräänlaisia panos — tuotos-malleja lähtien siitä, mitkä ovat panokset, mitkä ovat tuotokset, ei pelkästään rahassa, vaan myös ympäristövaikutuksina ja, ed. Kekkonen, turvallisuuskysymyksissä, jotka otettaisiin mukaan tähän analyysiin. Pyritäisiin selvittämään, miten turvallisuuden vaikuttaa valinta eri liikennemuotojen välillä, ja pyritäisiin sitten muuttamaan nämä jollakin tavoin taloudelliseksi arvoiksi. Tehtäisiin vertailuja eri liikennemuotojen välillä. Otettaisiin mukaan tähän kokonaisanalyysi, jolloin siinä olisi myös kaikki ympäristötekijät mukana ei pelkästään nyt, vaan pidemmälle tulevaisuuteen, ja sitten selvitetäisiin, miten tietoa, ihmisiä ja tavaraa pitäisi liikuttaa maan sisällä. Silloin päädyttäisiin luultavasti osapuileen seuraaviin ratkaisuihin. Tämä ei nyt tietysti perustu mihinkään tutkimukseen, mutta ennustan, että päädyttäisiin seuraaviin ratkaisuihin, jos tämä asia analysoitaisiin kunnolla:

Ensinnäkin todettaisiin luultavasti, että tietoliikenneverkkoa kannattaa ilman muuta kehittää ja tukea. Kannattaa pyrkiä siihen, että mahdollisimman paljon tiedosta siirtyisi sähköisesti eikä siten, että ihmiset ajavat autolla ympäriinsä paikasta toiseen. Pitäisi kehittää sellaisia päätteitä, joissa voitaisiin digitaalisesti siirtää paitsi tekstiä myös kuvia ja mahdollisesti liikkuvaa kuvaa. Tosin tällä hetkellä ei vielä maailmassa ole systeemiä, joka taloudellisesti pystyisi siirtämään liikkuvaa kuvaa puhelinverkon välityksellä, mutta se on luultavasti tulossa. Ja lasiset valonsiirtokaapelit muuttavat tilannetta sillä tavoin, että verkostojen kapasiteetti nousee huomattavasti nykyisestä. Tällä tavoin päästäisiin irti osasta tarpeetonta henkilöliikennettä.

Mitä tulee henkilöliikenteeseen, niin ongelmahan on ollut se, että rautatietä yleensä pidetään erittäin hyvänä ympäristön kannalta, turvallisuuden kannalta ja muutenkin verrattuna maantieliikenteeseen. Mutta koska rautatietä ei voida viedä joka paikkaan, pullonkaulaksi muodostuu liityntäliikenne, rautatien syöttöliikenne eri paikkakunnilla. Tässä on taas se ongelma, että jos käytetään

henkilöautoja liityntäliikenteeksi ja syöttöliikenteeksi, niin parkkeerausalueet pakkaavat muodostumaan tarpeettoman laajoiksi. Polkupyörä taas ei sovellu muuta kuin hyvin lyhyille etäisyyksille, ja bussiliikenne ei sovelu haja-asutusalueelle siitä syystä, että ihmiset joutuvat käyttämään liian paljon aikaa bussissa liikkumiseen. Sen tähden täytyisi koko henkilöliikenneongelman ratkaisemiseksi kehittää rautateille uusi joustava liityntäliikennemuoto.

Tämä on se pullonkaula, missä pitäisi edistyä. Minä en tiedä, onko ministeri kuulut siitä, mutta tästä on käyty eräitä keskusteluja jo ja on pyritty ensin teoriassa suunnittelemaan sen tyyppistä liityntäliikennemuotoa, joka perustuisi hyvin pieniin sähköisiin ajoneuvoihin, jotka olisivat Valtionrautateitten omistuksessa ja joita voisi lainata asemilta liityntäliikennematkoja varten.

Minä en nyt rupea selittämään tätä kovin yksityiskohtaisesti ja esittelemään tämän teknisiä ominaisuuksia, mutta tässä olisi kysymys ajoneuvosta, joka maksaisi noin 15 000 markkaa, joka toimisi sähköllä, joka olisi VR:n omistuksessa ja jota voisi lainata tiettyä korttia vastaan liityntäliikenteeseen joko työpaikalle tai kotiin. (Ed. Laine: Entäs maakaasulla!) — Kyllä se tietysti voisi maakaasullakin käydä, mutta sähkö olisi parempi siitä syystä, että se liittyisi rautateihin paremmin sillä tavalla. Mutta kyllä otetaan vastaan kaikkia hyviä ideoita, jos teillä on esittää tässä puheenvuoron aikana. (Ed. Dromberg: Se täytyy tuottaa jollain!) — Se pitää paikkansa. Minä olen sattumalta tietoinen siitä, ed. Dromberg, että sähkökin täytyy tuottaa, ei siitä ole kysymys, vaan kysymys on ainoastaan siitä, että sitä sähköä käytettäisiin nimenomaan tässä liikennemuodossa lopullisesti. (Ed. Seppäsen välihuuto.) — Ed. Seppänen lopettaa sen viisastelunsa siellä ja kuuntelee, niin oppii jotain.

Sen jälkeen haluaisin puuttua tavaraliikenteeseen. Tavaraliikenne toimii tällä hetkellä siitä syystä kömpelösti, että tavaraa siirretään paikasta toiseen useissa tapauksissa edestakaisinkin. Se siirretään ensin tuotantopaikalta tukkuliikkeeseen, sen jälkeen vähittäiskauppoihin ja lopuksi kuluttajalle ja viimeksi tietysti kaatopaikalle. Nyt jos te pysyisitte kehittämään liikenneministeriössä sellaisen systeemin, jossa toimisivat ns. sähköiset markkinat, mitä on kokeiltu Ranskassa

aika paljon, silloin tavarantoiminnan edestakaisia kuljetuksia pystyttäisiin välttämään. Päästäisiin siihen tilanteeseen, että jokainen voisi kotoaan tietysti sähköisesti tilata tarvitsemansa tavarat mieluummin suoraan tuotantolaitokselta ilman väliportaita. Olen kuullut, että liikenneministeriössä on tällainen projekti menossa, ja toivotan sille onnea ja menestystä. Minä en ole toistaiseksi kyllä kuullut mitään raporttia, jossa pyritäisiin selvittämään, mitä tässä oikein on tulossa tai kuinka pitkälle tässä on päästy.

Arvoisa puhemies! Minä haluaisin lopuksi rohkaista uutta liikenneministeriä ennakkoluulottomaan asenteeseen ja siihen, että hän ei missään tapauksessa uskoisi näitä maantietointilijoita, jotka täällä yrittävät pitää suomalaisen liikennepolitiikan 1800-luvun tai 1900-luvun alkuvaiheen tasolla.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos kansanedustajan ei pitäisi käyttäytyä arvokkaasti, niin sanoisin, että oli aika lailla älyvapaata tekstiäkin tuossa mukana. Ed. Paloheimo väitti, että tieliikenne on haitallista. Tietenkin ihmisetkin ovat haitallisia, jos ajatellaan luontoa. Mutta kun ihmisiä on olemassa, niin tarvitaan tieliikennettäkin. Meillä on valtava määrä tietoyhteiskunnassa asioita, jotka perustuvat nimenomaan tieliikenteeseen, suuri määrä ammatteja. Ei voi olla koko yhteiskuntaa olemassa, jos meillä ei ole hyviä tieyhteyksiä ja autoja käytettävissä.

Ympäristöhaittoja liikenne tietenkin aiheuttaa niin kuin kaikki muutkin ihmisten toiminnat, mutta eihän niitä tarvitse jatkuvasti hyväksyä. Kyllä me voimme kehittää liikennemuotoja, maantieliikennettä, joka ei ole kovin vaarallinen ympäristölle. Sanotaan vetyteknikka tulevaisuudessa. Muutamassa kymmenessä vuodessa voidaan siirtyä vedylä toimiviin autoihin, jolloin ei ole minkäänlaisia päästöjä, ei edes hiilidioksidipäästöjä, niin että kyllä ympäristöasiat varmasti saadaan kuntoon. Ei sitä varten tarvitse ruveta liikennettä muuttamaan siihen suuntaan kuin Paloheimo esitti.

Yhdysvalloissahan on nähty, miten tämä kehitys on mennyt. Kanavat olivat noin 200 vuotta sitten pääliikenneväline, rautatiet olivat sata vuotta sitten, maantiet olivat muutama kymmenen vuotta sitten, ja tällä het-

kellä lentoliikenne alkaa voittaa jo maantietkin matkustajamäärässä.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvin helppo yhtyä ed. Paloheimon toiveeseen siitä, että liikenne tarvitsisi kokonaisanalyysinsä. Tämä maanteihin juuttunut keskustelu tässä salissa ei todellakaan anna kovin korkeata kuvaa siitä, millä tasolla Suomessa liikennepoliittista keskustelua käydään.

On todella edelleenkin helppo yhtyä ed. Paloheimoon siinä, että toivottavasti ministeri ei ota kovin vakavasti tätä keskustelua. Nimittäin tämän hetken keskustelu ei ihan mene 1800-luvulle, mutta ajattelutavaltaan se tulee autoistumisen kaudelta 1950-luvulta. Toteutukseltaan se on 60-lukua, ei tätä päivää, puhumattakaan että se olisi tulevaisuutta, josta sittenkin viime kädessä tässä salissa pitäisi ensisijaisesti puhua.

Ed. Paloheimo viittasi liikenneturvallisuuteen. On tietenkin niin, että liikenne on aina aikansa kuva, ja tällä hetkellä tuo kuva on aika kolkko. Sen me näemme liikenneonnettomuustilastoista.

Yksi asia, johon haluaisin vielä puuuttua, on se, että kun ed. Paloheimo viittasi öljyn loppumiseen, niin tämä tieto ei ole aivan kiistaton. Viimeiseltä kolmelta vuodelta on olemassa nimenomaan merenalaisia, vedenalaisia, öljylähteitä niin paljon, että hänen arvionsa öljyn loppumisesta 30—50 kuluessa lienee himpun verran liioiteltu. Vakava huoli ja huolta ansaitseva asia kyseessä joka tapauksessa on.

Ed. Saari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huomioon ottaen vihreitten taholta viime aikana esiin tulleen viehtymyksen hallitukseen menoon tunsin kyllä kylmiä väreitä ed. Paloheimon aloittaessa puheenvuoronsa, jos hän olisi vaikkapa seuraava liikenneministeri. Nimittäin me tunnemme aika mahdottomana sellaisen kehityssuunnan, että liikenteenkään osalta tässä maassa ryhdyttäisiin harjoittamaan jonkinlaista pakkovaltaa. Me pyrimme siihen, että ihmiset saisivat mahdollisimman paljon toteuttaa niitä toiveita, joita heillä on. Emme halua myöskään liikenteen osalta sellaista keskusjohtoista pakkovaltaa, että ylhäältä päin määrättäisiin, millä kukin saa liikkua.

Jatkossa kyllä ed. Paloheimon puheessa oli hyvin paljon järkeä ja sitä ei pidä aliarvioida. Kyllä varmasti on niin, että tällä hetkellä maanteillä liikkuu tarpeettoman paljon, tonneittain, rautaa, jossa kuljetetaan vain pientä tiedon määrää paikasta toiseen, ja erityisesti sähköisen tietoliikenteen kehittymisen tulee olla meille tärkeä kysymys.

Öljyn kulutus liikenteessä on kuitenkin öljyn kulutuksesta aika pieni osa, ja jos muussa energian tuotannossa päästään pois öljypohjaisuudesta, niin meillä kyllä varsin pitkiksi ajoiksi on sellaiset öljyvarat, mitä liikenteen energian kehittäminen tarvitsee.

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Paloheimo otti nimenomaan lähtökohtanaan liikenteeseen sen, että yksityisautoilua tulee supistaa ja keksiä kaikkea muuta mahdollista sen tilalle. Kuitenkin 90 prosenttia henkilöliikenteestä tapahtuu maanteillä, ja kun tiedämme Suomen asutuksen ja haja-asutusalueiden elämisen eri muodot, niin emme voi ajatella, että muita liikennemuotoja edes tulevaisuudessa on taroituksenmukaista kehittääkään näille alueille kuin yksityisautoilu.

Sitä paitsi me emme myöskään voi kieltää sitä, että ihmiset haluavat liikkua yksilöllisemmin ja nimenomaan syöttöliikenneasiatkin pitää tarkkaan harkita, mille alueille niitä kehitetään, ovatko ne järkeviä. Siinä mielessä kyllä nimenomaan pitäisi, niin kuin hallitus on tehnytkin, tukea myös yksityisautoilua ja keksiä erilaisia mahdollisuuksia nimenomaan ympäristön kannalta ystävälliseen suuntaan kuten lyijytön bensiini ja sen edullisuus, katalysaattoriautot jnp. ja tältä puolelta lähteä kehittämään yksilöllistä autoilua ja yksityisautoilua, koska voimme ihan rehellisesti sanoa, että se on yksi tärkeimpiä tulevaisuuden liikkumismuotoja edelleenkin. Se on ihan kiistaton tosiasia.

Sitä paitsi vielä öljyn loppumiseen. Kun itse kävin koulua 50- ja 60-lukujen vaihteessa, niin silloin uhkailtiin jo, että on ainoastaan 30 vuoden öljyvarat, ja nyt uudelleen jälleen 90-luvun taitteessa puhutaan samalla lailla, että 30 vuotta on ainoastaan öljyvaranto. Varmasti niitä löytyy vielä lisää.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. Paloheimon puheenvuoro oli mielenkiintoinen. Se ei he-

rättänyt minussa kylmiä väreitä, eikä se ollut älyvapaa, vaan se oli asiaa.

Täällä keskustelussa on eri päivinä hyvin mielivaltaisesti käsitelty Ruotsin verouudistusta, poimittu sieltä milloin mitään. En ole siitä erityisesti tykännyt, mutta nyt sorrun itse vähän samaan asiaan. Kun minustakin on tärkeää yhteiskunnallisesti ohjata liikennettä, niin en malta olla tuomatta keskusteluun mukaan Ruotsin verouudistuksen yhteydessä toteutettavaa huomattavaa bensin hinnan korotusta. Sehän merkitsisi Suomen oloissa suuruusluokkaa yhden markan korotusta bensalitraan tai lähes sitä. Katsoisin itse, että tämä toimenpide olisi vähentämässä sen tyypistä autoilua, joka ei ole aivan välttämätöntä.

Toiseksi haluaisin viitata myös ajankohtaisiin verokysymyksiin, kilometrikorvauksiin ja päivärahoihin. En väitä, että läheskään kaikki ajavat autoa tienatakseen, mutta katsos paremmaksi linjaksi sen, että maksetaan ihmisille kunnan palkka, eikä niin, että pitää tienata autoa ajaessaan.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kommenttina ed. Kekkonen äskeiseen pohdiskeluun raakaöljyvarojen riittävydestä palautan mieleeni ja samalla tuon julki äskettäin lukemani Neste Oy:n toimitusjohtajan kannanoton samaan asiaan. Hän firmansa lehdessä kertoi, että Neste Oy lähtee siitä, että Suomeen voidaan tuoda 35 vuotta tästä eteenpäin raakaöljyä, sitten tämä tarina on päättynyt. Sitten ehkä tarvitaan synteettistä öljyä tai muuta sellaista.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen viittasi Nesteen toimitusjohtajaan. Nyt en ole ihan varma. Minäkin olen lukeissut tämän lausahduksen mutta ilmeisesti vähän huolimattomasti. Voi tulkita kai myöskin niin sitä puheenvuoroa, että se tarkoitti niistä kohteista tulevaa tuontia, mitä Nesteellä nyt on.

Mutta minulla oli tilaisuus, ed. Pulliainen, vieraillla Yhdysvalloissa taannoin ja olla siellä aika pitkään ja tutustua sikäläiseen energiatuotantoon, ja siellä väitettiin, että nimenomaan merenalaisia öljyesiintymiä on tällä hetkellä huomattavasti enemmän kuin jo nyt on otettu käyttöön. Heille 30—50 vuotta oli ajanjakso, johon he eivät jaksaneet uskoa.

Arvoisa puhemies! En tässä nyt millään muotoa halua esiintyä suurempana asiantuntijana kuin olen, mutta ajattelin tämän saat-taa myöskin ed. Pulliaisen tietoon ihan sen seikan takia, että bisnes sittenkin on sillä tavalla raakaa toimintaa, että se ei voi lähteä olemattomista lähtökohdista. He olettavat ja katsovat todistetuksi, että öljyä riittää kymmeniksi, kenties sadoiksi vuosiksi. He eivät missään tapauksessa hyväksyneet 30—50:tä vuotta. Tämä ei ole minun mielipiteeni, vaan tämä on sieltä saatu tieto.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä olin hyvin pettynyt ed. Tiurin puheenvuoroon, koska olen tottunut siihen, että ed. Tiuri käyttää täällä melkoisen sivistynyttä kieltä. Kun hän puhuu älyvapaudesta, niin sitten hän todistaa älyvapauden sillä, että kertoo, että jos on ihmisiä, niin tieliikenne henkilöautoilla on välttämätön. Tämä on aika kummallista tekstiä teknisesti oppineelta henkilöltä. Jos käyttäisin saman tyyppistä kieltä kuin ed. Tiuri, niin sanoisin, että se on älyvapaata tekstiä. Mutta minä en sellaiseen sivistymätömään kielenkäyttöön aio alentua.

Mitä tulee ed. Saaren puheenvuoroon, joka sai kylmiä väreitä minun puheenvuorostani, koska minä olisin muka pakottamassa ihmisiä jonkin tyyppisten kulkuneuvojen käyttöön. En minä siihen ollut pakottamassa ketään. Minusta riittää, jos ihmiset pääsevät paikasta toiseen jollakin tavalla ja että kehitetään jokin tapa, joka on parempi kuin muut, ja ihmisten ei tarvitse jäädä valitsemaan sitä. Riittää, kun ihmiset voivat liikkua hyvin paikasta toiseen. Ei tarvitse olla useita vaihtoehtoja, jotka ovat samanarvoisia paikasta toiseen liikkumiseen.

Lopuksi ed. Drombergille, kun hän väitti, että minun koko puheenvuoroni ydin oli se, että pitäisi supistaa yksityisautoilua: Ei se se ollut. Minun puheenvuoroni ydin oli se, että pitää tehdä kokonaisvaltainen analyysi, ja oletin, että sen kokonaisvaltaisen analyysin kautta automaattisesti yksityisautoilu supistuisi.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Esillä olevassa pääluokassa käsitellään vesiteitä, merenkulkulaitosta, merenkulun ja muun vesiliikenteen edistämisen kysymyksiä. Kun ainakin pääosaan näistä nimikkeistä liittyy

merivartioasemien toiminta, haluan lyhyesti viitata siihen, että on tehty suunnitelmia merivartioasemien lakkauttamisesta. Tästä johtuen jätin ministerin vastattavaksi 7 päivänä marraskuuta eduskuntakyselyn, joka tietävästi on lähetetty sisäasiainministeriöön 10 päivänä marraskuuta. En ole saanut vielä vastausta, joten en tiedä, mitä hallituksen nimissä tullaan tähän asiaan vastaamaan.

Siitä syystä olen iloinen, että valtiovarainvaliokunta liikenneministeriön pääluokan johdanto-osassa nimenomaan edellyttää, että hallitus viipymättä selvittää, miten merivartioston, luotsiviranomaisten, rannikkoradio-toiminnasta vastaavien tahojen sekä muiden sellaisten valtion viranomaisten ja laitosten, jotka toimivat valvonnan, meriturvallisuuden, meripelastuksen, öljyntorjunnan, luonnonsuojelualueiden valvonnan sekä muiden tämän laatuisten tehtävien parissa, toimintaa koordinoitaisiin. Valtiovarainvaliokunta edellyttää, että sitä ennen pidättäydytään suorittamasta toiminnallisia tai organisatorisia supistuksia. Toivon, että liikenneministeri pitää kiinni kuin sika leivästä tästä valtiovarainvaliokunnan lausumasta, jonka toivottavasti eduskunta sellaisenaan hyväksyy. Silloin en ole lainkaan huolissani, mitä siinä vastauksessa sanotaan, jonka kyselyyni tulen saamaan.

Toiseksi esitän eräitä toivomuksia ja ehdotuksia liikenneministeriön suuntaan ja myös eduskunnalle. Täällä on monissa puheenvuoroissa korostettu rautatieliikenteen, raideliikenteen, kehittämisen välttämättömyyttä. En lähde toistamaan esitettyjä perusteluja, mutta viittaan ed. Tennilän nimissä olevaan devan raha-asia-aloitteeseen, jossa ehdotetaan tämän toivomuksen toteuttamista varten merkittävästi liikenneministeriölle ja rautatielaitokselle lisää määrärahoja, rautatieliikenteen kehittämistä varten. Toivottavasti tuo raha-asia-aloite saa lähestyvässä äänestyksessä laajaa kannatusta.

Samoin kannatan myös niitä lukuisia ehdotuksia, joilla täällä on korostettu muun joukkoliikenteen kehittämisen tarvetta. Minusta tuntuu, että ed. Paloheimo oli hyvin pitkällä siinä oikeassa, kun hän korosti raideliikenteen, rautatieliikenteen, merkitystä mutta totesi, että kaikkialla se ei ole käytettävissä, tarvitaan myös muiden liikennemuotojen kehittämistä.

Olin aika lailla huolissani, kun ministeri

puheenvuorossaan tänään teistä puhuessaan puhui vain päätieverkosta. Minusta ei saa unohtaa pientieverkkoa ja sen kuntoon saatamisen tarvetta. Henkilökohtaisesti olisin sen asettamassa edelle, sillä moottoriteitä meillä on, pääteitä meillä on. En kiistä, ettei siellä täällä jotakin lisätarvetta ole, mutta ennen kaikkea tarve on pienemmän tiestön kehittämisestä, parantamisesta, perusparannustoista jne.

Ministeri puhui alueellisen lentoliikenteen kehittämisestä. Haluaisin tässä yhteydessä todeta, että minun mielestäni Finnairin suhtautuminen ei ole riittävän aktiivista ja myönteistä lentoliikenteen kehittämistä ajatellen. Viittaan esimerkiksi sellaiseen ehdotukseen, joka on syntynyt Varsinais-Suomen suunnalla, nimittäin Leningradin ja Turun välisen lentoliikenteen kehittämiseen, suoran lentoyhteyden aikaansaamiseen. Tiedossani on, että Turun kaupunki on tähän ehdotukseen suhtautunut myönteisesti mutta Finnairin suhtautuminen on nihkeää. Siitä syystä on noussut esiin kysymys SAS:n halukkuudesta. En oikein tiedä, pitääkö suuntautua muiden maiden yhtiöiden käyttöön, kun meillä itsellämme on Finnair, joka voisi tätä liikennettä harjoittaa.

Postipalvelujen osalta haluaisin myös kantaa huolta niistä toiveista, joita kansalaisten keskuudessa erityisesti syrjäseuduilla, saariston piirissä, reuna-alueilla, on postipalvelujen turvaamisesta. Nimittäin aika ajoin näkyy suunnitelmia, joihin täälläkin on eräissä puheenvuoroissa viitattu, postitoimistojen lopettamisiin, onhan asia ollut aiemmin eduskunnassakin esillä. Jos entinen liikenneministeri nyt siirryttyään Posti- ja telelaitoksen johtoon alkaakin toteuttaa toisenlaista politiikkaa kuin on ollut eduskunnan tahto, sitä valitan. Toivon, että uusi liikenneministeri pitää ryhdin yllä, torjuu sellaiset suunnitelmat, jotka tulisivat heikentämään syrjäseutujen ja yleensäkin postipalveluja tässä maassa. Erityisesti tämä mielestäni tulee ottaa huomioon myös postiautolinjojen olennaista karsimista koskevien suunnitelmien käsittelyssä.

Olen jättänyt raha-asia-aloitteen, jossa ehdotan lisättäväksi katumaksulain mukaisiin korvauksiin määrärahoja, siis rahoja kunnille. Tällä ehdotuksella tarkoitan ylimääräisen rahan myöntämistä kunnille ja niin, että

katumaksua maksettaisiin myös katujen rakentamiseen, katujen perusparantamiskustannuksiin, jotka ovat aika olennainen menoerä kunnissa.

Ed. Jokinen puhui eräiden TVL:n virkamiesten painostusyrityksistä kuntiin päin. Vaikka en tähän asiaan nyt tämän pidemmälti puutu, olen samaa mieltä, että on asiatonta yksittäisten TVL:n virkamiesten, ovat he sitten Helsingissä taikka piireissä, puuttua kuntien päättävältään tai painostaa kuntia muuttamaan niitä suunnitelmia, joita esimerkiksi moottoritielinjausten tai yleensä tielinjausten suhteen kunnat ovat tehneet.

Olen tehnyt raha-asia-aloitteen, jossa esitän TVL:n Turun piirin konekorjaamon rakentamiseen 4 miljoonaa markkaa. Tässä olen samassa suunnassa kuin hallituksen esitys. Hallitus ehdottaa 3,5 miljoonaa markkaa, mutta ehdotettu markkamäärä ei riitä, ja siksi ehdotukseni 4 miljoonan markan lisäyksestä on välttämätön.

Sitten haluaisin todeta, että tämä on merkittävä liikennepoliittinen keskustelu, kun täällä tähän mennessä kukaan ei ole muistuttanut Lehmäkurkun tiehankkeesta. (Naurua) Kun tästä asiasta kuitenkin on tehty raha-asia-aloite ja eduskunta on melkein ollut valmis tämän asian aikaisemmin hyväksymään, toivoisin, että nyt, kun meillä on uusi liikenneministeri, tämä edellisen liikenneministerin kannattama asia vihdoinkin saisi eduskunnan enemmistön suostumuksen ja niin voitaisiin Kustavin ja Lokalahden ja koko maan kannalta tärkeä tiehanke saada alulle.

Sitten viittaan vielä kahteen aloitteeseen, joiden arvellen olevan lähellä liikenneministerin sydäntä. Olen tehnyt aloitteen Seinäjoen — Kaskisten radan eli Suupohjan radan perusparantamisesta, pienen määrärahan varaisesta tähän tarkoitukseen, samoin kuin ehdotuksen Lassilan — Ranta-ahon tieosuuden perusparantamisesta. Toivon, että ministeri tulee myötävaikuttamaan näiden asioiden kuntoon saamiseen. En halua äänestytää näistä asioista tällä kertaa, mutta ellei tilanne ole ensi syksyyn mentäessä tämän kertaista parempi, tulen ensi syksynä uusiin nämä raha-asia-aloitteet ja saattamaan ne myös äänestettäväksi tässä salissa, ellei ministeri näitä asioita sitä ennen kuntoon saa.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Alueellisessa kehittämistyössä toimiva liikenneverkko on avainasemassa. Pääteiden ohella on kehitettävä, kuten tässä keskustelussa on useaan otteeseen jo todettu, myös alemman asteista tiestöä. Huomiota on kiinnitettävä samoin rautateiden kehittämiseen ja kuljetuspalvelujen parantamiseen. Keskeisenä aluepoliittisena välineenä on fyysisten liikennepalvelujen ohella nähtävä tietoliikenteen kehittäminen. Itse asiassa alueilla, missä yritystoiminnan muut edellytykset ovat rintamaita heikommat, juuri liikenne- ja tietoliikennepalvelujen tärkeys korostuu.

Arvoisa puhemies! Pohjois-Karjala on kehitysaluemaakunta, jossa on kuitenkin vahva kehittämistoiminta käynnissä. Onhan maakunnassa vireillä mm. Uimaharjun Enocellin jättiselutehtaan rakentaminen yhteistyössä neuvostoliittolaisen osapuolen kanssa. Odotamme samoin, että Niiralan raja-asema avautuisi lähitulevaisuudessa viralliseksi rajanylityspaikaksi henkilöliikenteelle ja tätä kautta maakunnan matkailuelinkeino saisi uutta vireyttä. Tehtyjen tutkimusten mukaan Niiralan raja-asemasta on tulossa vilkas rajanylityspaikka.

Pohjois-Karjalan kehitystä ajatellen viime vuosien tiebudjetit ovat olleet vakava takaisku. Vuodesta 1988 tälle vuodelle maakunnan tiestön tekemiseen osoitettu määräraha supistui viidenneksellä. Kuluvalla vuodelle maakunnan teiden rakentamiseen ja suunnitteluun oli budjetissa 35,5 miljoonaa markkaa. Tämän lisäksi työllisyysrahoitusta on saatu 12,5 miljoonaa markkaa, mikä oli odotettua vähemmän. Supistusta on ollut, ja se on tuntunut käytännössä myös kunnossapitorahoissa. Pohjois-Karjalan teiden pituus koko maan tiestöstä on kuitenkin 6,7 prosenttia ja liikennesuorite 4 prosenttia. Tämä edellyttää vastaavasti tiebudjetin lisäämistä vähintään noin kolmanneksella nykyisestä tasosta. Ensi vuodelle budjettiesityksessä on 41 miljoonaa markkaa, kun määrärahaesityksen tulisi olla edellä mainitun tason toteutumisen turvaamiseksi vähintään 60—70 miljoonan markan tasoa.

Arvoisa puhemies! Toivon, että liikenneministeri Vistbacka ottaa todella vakavasti ne tarpeet, joita Pohjois-Karjalan tiebudjetin osalta tällä erää on. Erityisesti määrärahan lisäystarvetta korostaa Uimaharjun tehtaan valtava laajentaminen. Se heijastuu useiden

uusien tieosien peruskorjaustarpeena, mutta myös tuntuvana rautateiden kehittämistarpeena. Olemme Pohjois-Karjalasta liikenneministeriön ja liikenneministerin evästäneet erillisen määrärahan saamisesta jo ensi vuonna, mieluummin jo lisäbudjetin kautta niin, että teiden rakentaminen saataisiin käytiin, samoin rautateiden kunnostaminen niin, että liikenneyhteydet olisivat kunnossa silloin, kun Uimaharjun tehdas käynnistää laajennustussa muodossa toimintansa ja puuvirrat sekä omasta maasta että myös Neuvosto-Karjalan suunnasta tuntuvasti nykyisestään kasvavat.

Arvoisa puhemies! Täällä on korostettu myös joukkoliikenteen kehittämisen tarvetta. Tämä on yhtä lailla tärkeää myös harvaan asutussa maakunnassa, niin kuin myös täällä, missä oman auton käyttö koetaan tiestöä ruuhkauttavana, liikenneturvallisuutta heikentävänä ja monella tavalla tarpeettomana julkisen liikenteen rinnalla, joka pystyisi monessa tapauksessa huolehtimaan kuljetustarpeista.

Keskustelussa on ollut esillä myös lento liikenteen kehittäminen. Joensuun lentoaseman kiitoradan jatkaminen ei ole vielä kukaan etenemässä. Samalla Pohjois-Karjalassa on hankkeilla myös Kiteen lentokentän saaminen siihen kuntoon, että säännöllinen reittiliikenne pienkoneilla voisi käynnistyä viimeistään vuoden 1991 aikana. Nykyisellään lentokenttä on keväällä valmistuneena sorapäällysteinen ja sen päällystämiseen tarvitaan varoja. Toinen lentokenttähanke pienkoneita ajatellen maakunnassa on Lieksan ja Nurmeksen yhteinen lentokenttähanke. Myös tälle toivomme liikenneministeriöltä tukea. Kyseiset lentokenttähankkeet ovat maakunnan yritystoiminnan kehityksen kannalta tärkeitä. Ne ovat tukemassa juuri niitä yritystoiminnan edellytyksiä, jotka osaltaan ovat parantamassa myös kehittämismahdollisuuksia, ja tätä kautta näkisin, että näiden lentokenttien liikenteen aloittamista tulisi tukea myös jonkinlaisella käynnistämisavustuksella tai muulla jatkuvallakin tuella.

Arvoisa puhemies! Postiliikenteessä Pohjois-Karjalassa on koettu monia takaiskuja. Postitoimipaikkojen sulkeutuminen on sielläkin ollut edelleen tuttua, mutta hyvin valitettavaa. Pidän hyvänä niitä ajatuksia, joita liikenneministeri eduskunnan kyselytunnilla muutama viikko sitten toi esiin niistä tavoit-

teista, joilla postitoimipaikkoja voitaisiin pitää kiinteinä ja mahdollisimman hyvin alueen asukkaita palvelevina. Esille tulleilla toimenpiteillä on kuitenkin jo kiire, sillä tiedot kertovat mm. Pohjois-Karjalassa useiden postitoimipaikkojen sulkeutumisuhasta, eikä kiinteiden postitoimipaikkojen sulkeutuessa ole tarjolla muutakaan riittävän hyvin paikallisten asukkaiden palvelusta huolehtivaa postin palvelutoimintaa.

Arvoisa puhemies! Liikennepolitiikasta täällä on tuotu esiin ajatuksia, joihin on helppo yhtyä. Ne toimenpiteet, joita nyt toteutetaan liikenteen suunnittelussa ja käytännön toimissa, ohjaavat pitkälti myös Suomen alueellista kehitystä. Tästä syystä juuri näihin kysymyksiin on paneuduttava erittäin huolella. Luullakseni Pohjois-Karjalassa juuri liikennekysymykset tulevat olemaan ratkaisuvassa asemassa maakunnan tulevaa kehitystä ajatellen.

Ed. Jokinen: Arvoisa puhemies! Täällä ovat monet edustajat jo puhuneet paikallisten heikkoudesta. Osaltani haluan myös puuttua eräiden jo pitkään valmistelun ja suunnittelun alla olleiden teiden rakentamiseen. Kun valtio nyt syyttää miljoonia moottoriteihin, jäävät juuri nämä kansalaisten liikkumisen kannalta tärkeät väylät rakentamatta ja kunnostamatta. Turun talousalueella on useitakin sellaisia kohteita. Esimerkiksi tie n:o 2255 on sellaisessa kunnossa, joka on nykyaikaa ja tämänhetkistä muuta kehitystä kymmeniä vuosia jäljessä. Lisäksi se kiertää kahdeksan turhaa kilometriä. Vaikka oikaisua on vaadittu ja esitetty jo yli 20 vuotta, ei tieviranomaisen kiinnostus ole riittänyt tien rakentamiseen. Tämä on ainakin koululaisien jokapäiväisen pakollisen liikkumisen kannalta todella järjetöntä. Samoin on kunnanvirastoon, terveyskeskukseen ym. kulku todella ongelmallista. Näitä esimerkkejä riittää Turun talousalueella ja kuuluu riittävän kautta maan. Siitä on puhuttu tässä salissa äskenkin.

Toinen asia, johon haluan vielä kiinnittää huomiota, on junaliikenteen kehittämisen tarve. Jo 1960-luvulla senaikaiset Turun eteläisen vaalipiirin kansanedustajat olivat aktiivisesti ja yhdessä ajamassa Elsa-radan rakentamista. Jopa radan oikaisun ja rakentamisen suunnitteluun määrättiin varoja valtion budjettiin 1970-luvun alkupuolella. Sil-

loin astuivat kuitenkin kuvaa suuret kuljetusliikkeet ja näin nitistettiin kansantaloudellisesti sekä edullinen että viisas ratkaisu. Kuljetuksia siirrettiin maanteille ja radan rakentamista viivästyttiin.

Nyt ollaan jälleen tilanteessa, jossa radan sähköistäminen on noussut voimakkaasti esiin. Moottoritien rakentaminen Helsingin ja Turun välille on sittenkin erittäin ongelmallinen ja kustannuksiltaan moninkertainen rautatien sähköistämiseen verrattuna. Nyt voidaan junalla ajaa tämä väli jo vähän yli kahden tunnin ajassa. Autolla ajaen matkan kulku viivästyy koko ajan. Vaikka vielä Munkkiniemeen asti pääseeikin ehkä kahdessa tunnissa, vie sieltä keskustaan ajo puolesta tunnista tuntiin, ja yhä hitaammaksi käy matkanteko autojen lisääntyessä.

Ed. Aapo Saari jo puhui myös painavia sanoja kiskoliikenteen tarpeellisuudesta, ja siihen ovat monet muutkin kiinnittäneet huomiota. Jospa järki voittaisi niin, että metro saataisiin Espooseen, ei olisi hätää päästä kauempaakin turvallisesti ja nopeasti Helsingin keskustaan. Mutta kun se suomalainen jääräpäisyys näyttelee edelleen ratkaisevaa osuutta, niin jarrutetaan kaikkea uutta ja edistyskellistä. Jospa sittenkin sinne suureen maailmaan mukaanmeno ja Euroopan yhdentyminen avaisi suomalaisten näkemystä. Se on ainoa toivo tällä kertaa. Siellä osataan rakentaa raideliikenne kansaa palvelemaan vallan toisella tavalla kuin Suomessa.

Kansanedustajien mielipiteiden tulee olla ohjeellisia virkamiehille heidän toimissaan, eikä maan hallitukseen voi olla kuuro eduskunnan esityksille. Ed. Paloheimo sanoi äsken painavat sanansa siitä, mikä on oleellista, eli maantievillitys on aikansa elänyt. Kuitenkin tämän maan tieviranomaiset uhraavat satoja miljoonia moottoriteihin ja niiden suunnitteluun tänäkin päivänä.

Muutama ajatus vielä siitä vakavasta uhasta, jonka suuret rekka-autot aikaansaavat maanteillämme. Ne ovat todellinen vaara. Kuinka monta kuolemaan johtanutta liikenneonnettomuutta on jo syntynyt ja syntyy, kun suuri rekka ohittaa henkilöauton ja lumisohjo peittää näkyvyyden ohitetulta henkilöautolta? Sitten seuraukset vain todetaan ja se, että tuntemattomasta syystä tai ehkä tien liukkaudesta johtuen tieltä suistuminen on tapahtunut. Sama tapahtuu autojen törmätessä vastaan tulevien kaistalla. Suuri

rekka on kuraa heittämällä peittänyt näkyvyyden. Tiedän, mistä puhun. Sen verran ajelen autollani. Nyt en aja enää talvella, koska se on liian vaarallista.

Neljä, kuusi, jopa kymmenen rekkaa tulee vastaan monta kilometriä pitkässä jonossa. Talvikelillä se on todellista venäläistä rulletia. Menossa olevasta talvikaudesta näyttää tulevan kaikki onnettomuustilastot ylittävä kuolemaan johtaneiden kolarien aikakausi. Siihen ovat syyllisiä Suomen teille tulleet kohtuuttoman suuriksi kehitetyt kuljetusvälineet, jotka ensimmäistä kertaa todella täyttävät maantiet, sekä täysin hallitsematon nopeusrajoitusten ylityskäytäntö, josta jo täällä tänään olen puhunut.

Täällä on puhuttu myös öljyn loppumisen mahdollisuudesta lähimpien kymmenien vuosien aikana. Mikä se aika tulee olemaan, siitä tuskin on kovin varmaa tietoa. Paljon varmempaa tietoa sen sijaan on siitä, että saastetuhot pysäyttävät autoliikenteen paljon nopeammin, tahtoi ed. Tiuri sitä tai ei, joten ehkä lämmitys- ym. tarpeisiin jää vielä tätä raaka-ainetta, öljyä. Siinä se lieneekin sittenkin tärkeämpään tarpeeseen, ainakin meidän kylmässä maassamme.

Muun muassa Ateenassa on jo vuosia sitten ajoittain kielletty autoilu saasteiden johdosta. Mitä nuo öljytuhot aiheuttavat viljelyksille, siitä kertoo kai osaltaan hälyttävästi lisääntynyt syöpäsairauksien määrä niin lasten kuin aikuistenkin kohdalla, mutta nimenomaan lasten syöpäsairaudet ovat hälyttäviä. Olisi jo aika ottaa liikennepolitiikka perusteellisempaan käsittelyyn eduskunnassa. Siksi tarvitaan liikennepoliittinen selonteko. Sen aika on nyt tullut. Sen osoittaa tämänkin keskustelu. Liian monta kasvavaa ongelmaa on odottamassa ratkaisua.

Olisin lopuksi puuttunut Lehmänkurtuntien, josta ed. Laine äsken puhui. Se on ollut myös alueen edustajien ajama jo yli 50 vuotta, taitaa olla. Siellä on tilanne sellainen, että yhden tienpätkän ja sillan tekeminen toisi yhteydet hyvin laajalle alueelle. Kustannukset ovat murto-osa siihen nähden, mitä on hyöty, mutta kun ei, niin ei.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silloin kun eduskunnassa käsiteltiin liikennepoliittista selontekoa, liikenneministeriössä jo ihmeteltiin sitä, että suuri osa puheista koski rautateitä. Kuitenkin noin 90

prosenttia henkilöliikenteestä tapahtuu maanteillä ja 70 prosenttia tavaraliikenteestä. Rautateiden osuus on jatkuvasti ollut vähemmän, eikä sitä mikään muuksi voi muuttaa Suomessa, meitä on liian vähän täällä. Aivan hyvin ymmärtää, että Keski-Euroopassa kannattaa nopeilla junilla kulkea suurten kaupunkien välejä silloin, kun matka on vain 100–200 kilometriä. Meillä nopea juna tuskin tai juuri ja juuri kannattaa Turkuun ja Tampereelle, muttei ei varmasti kovin paljon kauemaksi.

Kun puhutaan saasteista, niin tosiasia varmaan lienee, että öljyn loppuminen ei ole syynä siihen, että liikenne muuttaa toiseen muotoon, koska tosiaan saasteet ovat ratkaisuvia. Öljy varataan tulevaisuudessa kemianteollisuuden raaka-aineeksi, mutta liikenne siirtyy sellaisiin muotoihin, jotka eivät saasteita aiheuta. Juuri vetytekniikka on se, mihin tulevaisuudessa varmasti mennään, jos sähköautoa ei pystytä paremmin kehittämään.

Tällä hetkellä suurin ympäristöriski, jonka liikenne on aiheuttanut, ovat suurten kaupunkien dieselbussit, jotka ovat todella syöpää ja perimämuutoksia aiheuttavia.

Ed. Holvitie (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ed. Jokiselle todeta, että on erheellistä väittää, että paikallisteiden ja moottoriteiden rahoitus olisi jotenkin rinnastettavissa, toisen hyväksi ja toisen tappioksi. Näin ei ole Varsinais-Suomessa, jonka alueelta molemmat tulevat. Ei edes siksi, että molemmat rahoitetaan budjetista.

On nimittäin niin, että ykköstie, joka odottaa ollakseen moottoritie Helsingistä Turkuun vain ratkaisua sen suhteen, mihin Turun kaupunki haluaa kaavoittaa sisääntulon, on ollut suoranainen tuhlauksen kohde siksi, että sen suoma mahdollisuus liikkua turvallisesti ja nopeasti kahden merkittävän talouskeskuksen välillä, vanhan ja uuden pääkaupungin välillä, on liian kauan saanut odottaa omaa aikaansa, ja nyt kun se on tulossa, toivoisin, että se ei enää olisi paikallisteiden tiellä.

Mitä tulee rautatiehen, niin väitän, että rautatiekään ei kilpaile moottoritien kanssa. Ne ovat tyypiltään tavattoman paljon erilaisia. Toivon, että me pääsisimme sähköistettyä rataa pitkin Helsingistä Turkuun ennen kuin mennään Rovaniemelle sähköistettyä

rataa. Taitaa ollakin niin, että esteet ovat olleet pääasiassa aluepoliittisia. Varsinais-Suomea on pidetty pitkään vauraana, teollistuneena, viljavana alueena, joka ei julkisia liikennemäärärahoja tarvitse, ja näin ollen me olemme odottaneet tätä ratkaisua.

Liikennepoliittinen selvitys lienee kyllä tarpeen. Mitä taas tulee Lehmäkurkuntiehen, totean vain, että Kustavin terveys-, koulu- ym. palvelut ovat Uudessakaupungissa ja se tie on peräti tarpeellinen. Tosin sitä ei ole suunniteltu 50:tä vuotta, vaan vasta 38 vuotta.

Ed. Lamminen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Jokinen vastustaa moottoritietä, mutta sitten seuraavassa virkkeessä hän toteaa heti ihmetellen, että kun maantiellä tulee vastaan rekka-autoja, ne heittelevät lunta ja kuraa hänen autonsa niskaan. Ed. Jokinen, sen tähden juuri tehdään moottoriteitä, etteivät autot sloodu liikenneväylille, vaan liikenne menee joutuisasti, se on turvallisempaa. Moottoritietä ei kaiken järjen mukaan pitäisi ketään tulla ed. Jokistakaan vastaan ainakaan autolla. Se on kyllä hyvin törkeätä, jos siellä joku ajalee. (Ed. Holvitie: Väärällä kaistalla!) Se on kyllä silloin täysin väärällä kaistalla.

Kysyisinkin oikeastaan, aikooko ed. Jokinen nyt umpioida entisen pääkaupunkimme Turun täydelliseen maantiemottiin. Kuten ed. Holvitie mainitsi, turkulaiset itse kyllä yrittävät sitä parhaansa mukaan tehdä, koska he eivät vielä ole päässeet yksimielisyyteen siitä, mistä moottoritie sisälle menee. Onhan sentään Turun satama turistihenkireikä Eurooppaan ja sekä tavara- että erikoisesti henkilöliikenteelle ja henkilöautoliikenteelle.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitan vastaukseni loppupäästä. Kyllä asia on sillä tavalla, että minä olen sen verran ajanut yli 30 vuotta, että tiedän, miten käy moottoritietä, kun rekka ajaa ohi ylinopeutta. Ne ajavat todella runsaasti ylinopeutta. Sen tietävät myös poliisit, ja sen tietävät taksit, ne ajavat niidenkin ohi, että humina käy. Ne ajavat todella ylinopeutta ja heittävät silloin kyllä kuraa ja suojalunta myös henkilöauton päälle. Se tapahtuu yhtä hyvin ohittaessa, on sitten minkälainen tie tahansa. Kyllä Turun ja Helsingin välillä on osittain moottoritietä ja

sen siellä kokee. Siellähän ne ajavat vielä enemmän ylinopeuksia kuin tavallisella tiellä.

Sitten ed. Holvitielle vielä Lehmänkirkuntiestä. Ehkä sitä on ajettu aikaisemmin siellä paikallisesti jo pitempään, ennen kuin se on tullut eduskuntaan, mutta täällä jo Aitio ajoi sitä koko ikänsä ja oli edustajana niin pitkään, että kyllä se on ollut myös vireillä aika kauan.

Näistä ongelmista, mitä tuon alueen teihin tulee, minä luulen, että ed. Holvitie tuntee myös sen, miten pieniä teosuuksia on kauan ajettu, mutta ne ovat edelleen rakentamatta ja korjaamatta ja kansa ja koululaiset joutuvat kiertämään kahdeksan kilometrin ylimääräisen matkan. Kyllä se kohtuutonta on, ettei niihin pieniin kustannuksiin riitä rahoitusta. Tällaisia esimerkkejä sieltä riittää.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Tasavallan hallitus solmi eilen Ees-valmistelusopimuksen, joten tästä eteenpäin kai pitää ottaa erinomaisen vakavasti kaikki EY:n taholta tulevat ehdotukset. Länsi- ja Etelä-Euroopassa on ryhdytty voimallisesti kehittämään raideliikennettä, ja tässä mielessä Euroopan yhteisö asetti erityisen komission tekemään ehdotuksia raideliikenteen kehittämiseksi. Komission ehdotukset julkistettiin pari päivää sitten.

Komissio päätyy siihen, että nykyisistä rautateiden omistajista, olkoot ne sitten valtioita tai valtionyhtiöitä, pitäisi tehdä yksistään omistajayhtiöitä ja antaa palvelut yksityisten yritysten hoidettaviksi, ensin tietysti kilpailtaviksi siitä, mikä yhtiö tuon palvelun saa hoitaakseen, ja sitten tietysti varsinaiset rautatiepalvelut olisivat yksityisten yhtiöitten hoidossa. Onkin erinomainen asia, että liikenneministeri on paikalla, ja olisi erinomaisen mielenkiintoista kuulla hänen kommenttinsa näihin EY-komission ehdotuksiin, ollaanko Suomessaakin siirtymässä tälle tielle.

Kommenttina aikaisempaan raakaöljykeskusteluun toteaisin sen, että meidän kannaltamme, sellaisen maan kannalta, jolla ei omia raakaöljyvaroja ole, olennaista on, kuinka paljon meille raakaöljyä kukaan viitsii myydä, ja tässä suhteessa voi pää vetävän kouraan tulla aika pian.

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliaisen kanssa olen samaa mieltä, että raideliikennettä tulee ke-

hittää kyllä jatkossa siltä pohjalta, että se on taloudellisesti kannattavaa ja myöskin ne tavoitteet tulevat saavutetuiksi, mitkä sille on asetettu. Ymmärrän hyvin, että Euroopassa tietenkin kehitetään raideliikennettä niillä alueilla, missä väestöpohja on tarpeeksi suuri. Mutta Suomessa ja muuallakin vaaditaan noin 50 000 hengen väestöpohja, että raide-liikenne on kannattavaa, ja niitä paikkoja on Suomessa vielä erittäin vähän.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on viitattu raide-liikennekysymykseen. Jos ajatellaan sillä tavalla kuin ed. Dromberg, että täytyy olla jokin tietty määrä ihmisiä, jotta voidaan aloittaa uusi liikenne, niin sehän johtaa pitkän päälle täydellisesti mahdottomuuksiin, koska me jokainen tiedämme sen, että yhdyskuntasuunnittelua voidaan kaikkein keskeisimmin tehdä liikennesuunnittelun kautta. Ihmisiä siirtyy sinne, minne tehdään liikennettä. Mutta se ei ole minusta ainoa asia, jonka takia tätä ajattelutapaa kannattaa vastustaa.

Minusta olennaisinta silloin, kun puhutaan vaikkapa rautateistä, on, mikä on kyseisen liikennemuodon suhde ympäristöön, luontoon, ja siinä suhteessa minusta ajattelu sillä tavoin, mitä ed. Dromberg erinäisissä puheenvuoroissaan täällä on edustanut, on auttamattomasti vanhentunutta ja toivotonta.

Mitä tulee, arvoisa puhemies, ed. Pulliaisen viittaukseen — palaan siihen vielä hetkeksi — raaka-ainevaroihin, lähinnä öljyvaroihin, on tietysti niin, että jos meillä tulee pää vetävän käteen, niin kyllä se on tullut jossain muualla jo paljon aikaisemmin. Me emme ole sellainen maa, joka ensin jää jumiin sen takia, että ei ole öljyä. Kyllä se silloin on loppunut jostain muualtakin. Nyt huomaaan puhuvani hiukan eri kieltä kuin itse äsken puhuin, mutta tämä nyt selvennykseksi siihen keskusteluun, jota olemme ed. Pulliaisen kanssa täällä käyneet.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun oli erittäin vaikea ymmärtää oman puheenvuoroni perusteella sitä, mitä ed. Dromberg äskeisellä puheenvuorollaan oikein ajoi. Nimittäin siitä, miten hän sen asian esitti, voidaan tehdä sellainen johtopäätös, että kansallinen kokoomuspuo-

lue on sitä mieltä, että Suomessa ei missään nimessä pitäisi koskaan antaa raideliikennettä yksityisten yhtiöiden hoidettavaksi sen takia, että siitä ei voi tulla liiketaloudellisesti kannattavaa. Toisin sanoen sitä pitää ympäristönsuojelullisista ja sosiaalisista syistä yhteiskunnan ylläpitää.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilannehan on se, että silloin, kun on väkeä kymmeniä miljoonia, satoja miljoonia semmoisilla alueilla, missä Suomessa on vain miljoona tai pari, liikennemuodot ovat tietenkin kokonaan toisenlaisia. Uskon, että Keski-Euroopassa on kysyntää niin paljon, että siellä varmaan yksityiset yritykset mielihyvin ryhtyvät hoitamaan myös rautatieliikennettä, ja ehkä sitä ei olisi haitaksi kokeilla Suomessakin. Mutta Suomessa ei ole kuitenkaan niin paljon väestöä, että kovin monta rautatieliikenneyhteyttä täällä voitaisiin aikaansaada, niin että ei ole ollenkaan sama tilanne kuin Keski-Euroopassa.

Kun kansanedustaja Kekkonen sanoi, että tämä johtaa siihen, tarvitaan 50 000 tai 100 000 ihmistä, ennen kuin voidaan liikennettä ylläpitää, niin täytyy muistaa, että Suomessa väkiluku nyt on maksimissaan. Mikäli tänne nyt ei ala aivan mahdottomasti yhtäkkiä tulla pakolaisia, niin meillä ei enää mistään löydy 50 000 ihmistä jonnekin uudelle alueelle, vaan kyllä ihmiset suurin piirtein vähitellen vähenevät Suomesta. Niiden asutuskeskusten varaan, mitä meillä tällä hetkellä on, tämä systeemi täytyy kehittää. Ei mitään uusia keskuksia varmaan enää voida rakentaa. Siinä suhteessa Suomen harva asutus ja suomalaisten kiinnostus siihen, että saa asua suhteellisen rauhassa, väistämättä johtaa siihen, että täällä yksityinen henkilöautoliikenne on aina hyvin tärkeä ja myös maantieliikenne tavarankuljetuksessa.

Ed. Lamminen: Arvoisa rouva puhemies! Tämä liikenneluu on nyt kaluttu vähän kaikkialta. Loppujen lopuksi päästiin myös Lehmänkurkkuun käsiksi, enkä ryhdy kovin paljon toistelevaan näitä vanhoja asioita, mitä täällä on tullut esille. Yleisesti ottaen en minäkään voi olla tietysti tyytyväinen vaali-piirini tieasioihin, vaikka tämän hallituksen aikana sinne paljon on tietysti apua saatu, paljon enemmän kuin aikaisempien hallitusten aikana.

Korjaamista silti on vielä aivan riittävästi. Mainittakoon esimerkiksi muutamia hyvin harmillisia seikkoja pohjoisosassa, missä tiet ovat jääneet perustamatta, ilmeisesti tehty lehmäpoluille aikanaan, vähän levennetty. Raskaat tukkiautot ajaessaan kuormia rannikon satamiin ja sahoille uppoavat kelirikkoaikana akseleitaan myöten, ja tämän ei enää tietysti olettaisi olevan nykypäivää. Etelässä taas tiet ovat urautuneet niin, että Porista ulos johtavillakin väylillä on melkoisia uria, ettei aina välillä tiedä, ajaako rautatiellä vai maantiellä. (Ed. Rinne: Lentokoneessa on mukavampaa kuin maanteillä!) — Ne ajavat lentokoneilla, joiden kaupunkien liepeillä on lentokenttä. (Ed. Kekkonen: Eikä paljon maksa!) — Suurin jarru tiekehitykselle on tietenkin se, että se, mitä liikenteestä veroina otetaan, palautuu ainoastaan 1/3:lta takaisin oikeaan kohteeseen.

Etelä-Suomen kansanedustajat ja erikoisesti Turun ja Porin läänin pohjoisosan edustajat ovat tuoneet julki jo monesti huolensa seuraavasta epäkohdasta: Suuret tiehankkeet, esimerkiksi moottoritiet, otetaan aina läänin tulevasta yhteisestä kakusta, jolloin on aivan selvää, että läänin sivutiet, osittain myös päätiet jäävät hoidotta ja jopa rakentamatta. Esimerkkinä on jo aikaisemmin tullut mainituksi Turun ja Helsingin välinen moottoritie, joka vie yhteisestä kakusta 800 miljoonaa. Etelä-Suomen kansanedustajat ovatkin moneen moneen otteeseen lähestyneet ministeriä ja ministeriötä pyynnöllä, että tällaiset isot hankkeet budjetoitaisiin aivan omaksi menokohteekseen, mutta tähän ei ole kuitenkaan saatu parannusta.

Arvostelun sijaa löytyy myös ilma- ja maaliikenteen koordinoimisessa. Järkeväähän olisi, kuten täällä on äsken juuri mainittu, että näinkin suuressa maassa kuin Suomi lyhyet matkat hoidettaisiin pääosin linja-autoilla, keskipitkät matkat rautateitse ja pitkät etäisyydet lentokonein. Forssasta voisi varsin hyvin tulla esimerkiksi hevosella. Nyt kaikki kilpailevat hyödyttömästi.

Äsken mainitut kulkumuodot kilpailevat toisiaan vastaan aivan hyödyttömästi ja epätaloudellisesti. Finnair tämän lisäksi suhtautuu monopoliyhtiönä hyvin yliolkaisesti asiakkaisiinsa. Taakse ovat jääneet ne ajat, jolloin sinivalikoiset siivet lensivät aikataulussa, ja kuuroille korville ovat kaikuneet myös

anomukset maamme poikittaisen lentoliikenteen järjestämiseksi.

Näin ollen kun minäkin olen jättänyt uudelle ministerille omat joululahjatoivomukseni, (Ed. Laaksonen: Menivätkö perille?) niin toivoisin, että hänellä olisi tämä tie vähemmän kuoppainen kuin yleensä liikennesektorilla on edeltäjillään ollut. Onhan niin, että liikennesektori on juuri varojen puutteessa tavattoman vaikea hoitaa.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Liikenne on oleellinen osa aluepolitiikkaa ja elinkeinoelämän kehittämisen perusedellytys. Euroopan yhdentyessä Suomelle tulee eittämättä vähän sama asema liikennepoliittisesti Eurooppaan nähden kuin tällä erää on Pohjois-Suomella muuhun Suomeen nähden. On helppo visioda kehitystä omalla kokemuksellaan ja myös nähdä kehityksen suunnan tärkeys ja myös kiireellisyys, jotta Suomi ei jäisi Euroopan kehitysmaaksi, pysähtyisi huonojen liikenneyhteyksien takia liian etäälle sykkivästä Keski-Euroopasta.

Olisi erittäin tärkeätä, että Suomi olisi muustakin napanuorasta kiinni Keski- ja Länsi-Euroopassa paitsi Helsingin kansainvälisen lentokentän kautta. On ilmeistä, että jatkossa myös eurooppalaiset lentoyhtiöt tekevät työnjakoa keskenään. On yhtiöitä, jotka suorittavat lentoja merien ylitse, on yhtiöitä, jotka suorittavat mantereen sisäisiä lentoja, ja sitten ovat ne muut, jos niitä ylipäättään enää on. Mikäli Suomi ei ole useammalla napanuoralla kiinni näissä lähtöasetelmissä, niin meillä on vaarana jäädä kohtaan ”muut” eli hoidamme sisäisesti sen minkä kykenemme, mutta olemme viiveellä kiinni talouselämän ydinkysymyksissä.

Oulun kansainvälistä lentokenttää on luovuttu kehittää kansainväliseksi lentokentäksi, ja edellinen ministeri Pekka Vennamo oli erittäin suopea tälle ajatukselle. Kuitenkin näyttää siltä, että tähän on tulossa viiveitä matkaan ja näitä hankkeita ollaan siirtämässä tuonemmaksi. Näen kuitenkin koko Suomen kannalta erittäin tärkeänä, että myös Pohjois-Suomesta ovat selvät kansainväliset lentoyhteydet. Ovatko ne sitten Tampereen vai Turun välilaskun kautta, se on sekundääristä, mutta kuitenkin suoremmat kuin että jonotetaan Vantaan kentän kautta. Tästä on seutukaavaliiton ja maakuntaliitosten yhteiset esitykset niin Lapin kuin Oulun

läänin osaltakin, ja toivoisi, että ministeri Vistbacka lähes pohjoissuomalaisena tämän asian hoitaa kuntoon jo 1991 budjetilla.

Toisessa isossa kysymyksessä toivoisin, että kauppa- ja teollisuusministeri Suominen, joka äsken täällä oli, mutta ehti livahtaa muualle, tulisi liikenneministerin yhteistyökumppaniksi ja näkisi koko Pohjois-Suomen luonnonvarojen hyväksikäytön ja elinkeinoelämän kehittämisen kannalta tärkeänä, että pohjoisen liikenneyhteyksiä katsottaisiin alueellisesti yhdessä, ei vain pelkkänä tilastollisena liikenneasiana vaan myös elinkeinoelämän kehittämisen kannalta. (Ed. Vähänäkki: Lisää moottoriteitä!) — Minä en niinkään moottoriteistä kantaisi huolta, kun ne rahat, mitä vähän saadaan, uppoavat sinne. Meidän pohjoisen tiepiireiltä on siirretty kymmeniä miljoonia markkoja etelän tiepiireille. Meillä ei riitäkään varoja muualle kuin korkeintaan niihin tavoitteisiin, mitä on runkotien rakentamiseen. Meillä lanaillaan löllyä ja savivelliä, niin kuin tiepiirin insinööri sanoo. Ja turha kohta lähteä lanailemaan, kun se lana-autokin jää sinne kiinni. Meillä on rahapula. Meiltä on siirretty useamman vuoden ajan tierahoja etelään.

Olen tulossa siihen, että itä — länsiliikenteen kehittäminen on ensiarvoisen tärkeätä, kun ajatellaan koko Pohjoiskalotin kehittämistä. Kuolan projektien toteutuessa asteittain — liikennevaliokunnassa on keskusteltu kuljetustuen hyväksikäytöstä — eräs ongelma on se, että Lapin läänin alueelta ei ole rautatieyhteyttä Kuolaan, vaan tavarat täytyy kipata Oulun läänin kautta ja siitä tulee useita satoja kilometrejä liikakuljetusta. Ja koska lähtöpiste ei ole Lapin lääni vaan Oulun lääni, niin jäämme alueellisen kuljetustuen ulkopuolelle. Kemijärven radan jatkaminen, suoraan Neuvostoliiton puolelle ei ole kovin pitkä matka, olisi varsin halpa kustannus, se olisi ensiarvoisen tärkeää ja nopeuttaisi liikenneyhteyksiä Kuolasta Perämeren rannikolle.

Tämän päivän lehtitietojen mukaan näyttää siltä, että Vartiuksen asema aukeaa, jolloin yhteydet tietenkin Kainuun kohdalta nopeutuvat, mutta tarvitaan myös itä — länsiyhteyksiä rautateitse Kainuusta kohti Oulun satamaa. Tässä tullaankin siihen poltettavaan kysymykseen satamien kehittämisen suunnitelmasta, johon liittyy osin myös merenkulkupiiriasia. Toivoisin, että ministeri

Vistbacka antaisi meille vastauksen, mihin suuntaan lähikuukausina liikenneministeriö tulee kehittämään merenkulkupiirin hallintoa. Muistamme, että eduskunta edellytti, että ilman erittäin painavia syitä merenkulkupiirien lukumäärää ei nykyisestään vähennetä, mikä merkitsee, että Oulu säilyisi pohjoisten merenkulkupiirin keskuksena.

Ministeri Vennamo ollessaan liikenneministerinä esitti liikennepoliittisen selonteon yhteydessä erittäin mielenkiintoisen ajatuksen, jonka uudelleen haluan tässä yhteydessä ottaa esiin. Keskustelimme silloin liikennepoliittisen selonteon yhteydessä juuri autoliikenteen tärkeydestä, ja ministeri totesi, että yksityisautoilulla tulee olemaan aina näin harvaanasutussa maassa suuri merkitys. Hän totesi, että jopa siinä määrin, että voitaisiin autojen liikevaihtoveroa käyttää aluepoliittisena instrumenttina. Mikä on nykyisen liikenneministerin kanta tähän kysymykseen? Jos haja-asutusalueilla ei ole mitään muuta liikennemuotoa kuin yksityisauto, niin voidaan veropoliittisin keinoin tulla vastaan? Tästä käytti puheenvuoroja silloin myös ministeri Puolanne. Ministeri Puolanne oli toisilla linjoilla kuin silloinen liikenneministeri Vennamo. Olisi mielenkiintoista kuulla, miten tässä asiassa tullaan etenemään ja joko edetään vuoden 1991 verolaeilla.

Eilen illalla täällä käytiin pitkään keskustelua sivistyspäätöksistä, ja siinä yhteydessä sivusimme myös viestintää. Valitettavasti ministeri Vistbacka ei ollut paikalla, että olisi samanaikaisesti voitu keskustella kolmen ministerin kanssa siitä, mikä on tulevaisuudessa viestinnän hallinnollinen pää. Onko se edelleenkin, niin kuin tähän saakka, liikenneministeriö, vai voidaan se siirtää opetusministeriön alaisuuteen? Tiedämme, että Yleisradio, kaupalliset radiot, kaapelitelevisio jne. alkavat täyttää ohjelmillaan 24 vuorokaudessa. Ongelmaksi on tulossa ohjelmien taso ja niiden riittävyys. Olen aika varma, että liikenneministeriö asiantuntemuksellaan ei tähän ongelmaan pysty riittävästi vastaamaan. Se lähestyy yhä suuremmissa määrin opetus- ja sivistyspuolen vastuualuetta. Vastikään työnsä päättänyt viestintäpoliittinen toimikunta on tehnyt lukuisia uudistusesityksiä ja hyvin paljolti nojautuu kulttuurin, koulutuksen ja vapaa-ajan harrastusten aihepiireihin. Kaikki nämä tukevat viestintävastuun siirtämistä opetusministeriön alaisuuteen.

Ministeri Kasurinen sivusi vastauspuheenvuorossaan kansanedustajien esittämää kysymystä ja totesi, että valtioneuvostossa ei ole tietävästi ainakaan vielä yksimielistä kannanottoa eikä siitä ole vielä vakavasti keskusteltukaan, ja epäili, että yksimielisyys ei olisi vielä ihan kypsä. Kysynkin liikenneministerin henkilökohtaista kantaa, ja sitä, onko ehkä ministeriöllä jo valmiina oma kanta tähän isoon asiaan. Ja samalla, jos vastustus ei tule teidän taholtanne, niin mistä se epäily tulee, että valtioneuvostossa ei olisi valmiuksia vielä siirtää tätä opetusministeriön alaisuuteen, niin kuin yleisesti nähdään?

Ed. Tiuri: Herra puhemies! Ed. Renko ilmeisesti ei ole ihan tarkkaan selvillä suomalaisesta systeemistä. Meillähan vallitsee sananvapaus, ja siitä syystä viestinnässä valtio ei edusta pääosaa, vaan yksityiset ihmiset ja yritykset hoitavat viestintää. Viestintä on lähinnä tekniikkaa, ja siitä syystä se hyvin voi kuulua liikenneministeriöön. Sen tyyppisissä maissa kuin esimerkiksi Romania se voisi olla, ja varmasti onkin, opetusministeriössä, kun siellä halutaan kansaa jatkuvasti valistaa.

Ed. Kekkonen: Herra puhemies! Ed. Tiuri jälleen kerran provosoi. Vanha poliittinen viisaushan on, ettei pidä provosoitua, kun provosoidaan. Hän sanoi, että viestintä on lähinnä tekniikkaa. No, kun juuri niin ei ole. Viestintä ei todellakaan ole lähinnä tekniikkaa, vaan viestintä on lähinnä jotakin aivan muuta.

Kun ed. Renko puhui ohjelmien riittäväydestä, niin minusta sekin on vähän kummallinen lähestymistapa aikana, jolloin Suomeenkin tulee ohjelmia eri eri kanavilta enemmän kuin ihminen pystyy katsomaan, vaikkei hän tekisi mitään muuta kuin katsoisi televisiota tai kuuntelisi radiota. Toisin sanoen tällaista tuotantoa on yli 24 tuntia vuorokaudessa.

Mutta muutoin, mitä tulee ed. Rengon pohdiskeluun siitä, pitäisikö tai voisiko viestintä olla jossain muualla kuin liikenneministeriössä, niin minusta se on hyvin vakavaa ja aiheellista pohdiskelua, koska todellakin viestintä on jotain aivan muuta kuin pelkkää tekniikkaa. Silloin kun se on jotain aivan muuta kuin pelkkää tekniikkaa, sen täytyy olla muiden kuin pelkästään tekniikasta vas-

taavien ihmisten käsissä. Sisältöhän se siinäkin asiassa ymmärtääkseni on ratkaisevin, niin kuin pitäisi muuten olla eduskunnassa-näissä keskusteluissa.

Ed. Dromberg: Arvoisa puhemies! Ed. Renko otti esille tiemäärärahojen jakaantumisen eri puolille maata ja nimenomaan väitti, että Pohjois-Suomeen on entistä vähemmän ohjattu tiemäärärahoja. Minä kyllä henkilökohtaisesti esitän siihen oman kritiikini. Tuskin näin on tapahtunut. Tuskin. Kun otetaan kaikki aluepoliittiset ns. piilotuet, mitkä sinne ohjataan, ja työllisyysmäärärahat ja summat lasketaan yhteen, niin epäilen vahvasti, että määrärahat todellakin ovat pienentyneet. Pidän erittäin tärkeänä sitä näkökohtaa, minkä nykyinen hallitus ottaa ja edellinenkin hallitus otti toimintansa pohjaksi, että suoriteperusteella ohjataan tien rakentamis- ja kunnossapitomäärärahoja. Pidän sitä erittäin oikeudenmukaisena.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Nythän me puhumme liikenteestä eikä työllisyydestä, ja siitäkin voidaan keskustella sen pääluokan kohdalla. Mutta Pohjois-Suomi maksaa kaukopuhelutaksoina niin paljon piiloveroa, että suorastaan tämä kaukopuhelutaksojen kalteus on meillä monen pienen ja keskisuuren yrityksen kynnyskysymys nykyaikana. Me pyrimme ja vaadimme tasatariffiin siirtymistä niin pian kuin se on mahdollista. Siinä on jonkin verran edetty mutta ei riittävällä aikataululla. Tuskin tässä maassa minkään tiepiirin osalla näillä tariffimaksuilla tierahojä kompensoidaan. Budjettia seurattaessa voimme sieltä selvästi osoittaa ja jatko-
puheenvuorossa se tullaan osoittamaan, kuinka paljon me olemme siirtäneet tiepiirien sisäisessä jaossa rahaa eteläisille tiepiireille pohjoisilta tiepiireiltä.

Toteaisin vielä viestintään sen verran, että kotimaisen kulttuurin kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että vastuu olisi opetusministeriöllä. Ei riitä, että meillä on tuutin täydeltä jotakin, vaan nimenomaan meidän täytyisi päästä kotimaisen kulttuurin kannalta ohjelmalliseen tuotantoon. Se ei tapahdu, jos nämä kaksi ministeriötä eivät pääse äärettömän nopeasti hyvään yhteistyöhön.

Ed. Tiuri: Herra puhemies! Ed. Kekkonen ilmeisesti sotkee asioita. Silloin, kun

minä puhuin viestinnästä, tarkoitin valtion osuutta viestinnässä. Kyllä se valtion osuus lähinnä on mahdollisuuksien järjestämisessä ja tekniikassa, koska tarvitaan taajuuksien käyttöluvia ja vastaavia ja kaukopuheluliikennettä ja muuta. Tietenkin viestinnässä pääosa on muulla kuin tekniikalla, koska sisältöhän on se, joka ihmisiä kiinnostaa, ja ihmiset sitä käyttävät. Mutta valtion osuus on varmasti suureksi osaksi tekniikkaa ja siitä syystä sopii hyvin liikenneministeriöön niin kauan kuin emme halua, että valtio ryhtyy meitä holhoamaan ja opettamaan.

Sen verran vielä vastaisin Rengolle, että työllisyysmäärärahoja teiden rakentamiseen on joka vuosi ollut noin 100 miljoonaa markkaa. Ne ovat lähinnä menneet juuri pohjoiseen. Jos suuri osa järkevistä projekteista on jo rakennettu, niin silloin ei tietenkään voida enää tierahojä yhtä paljon panna. Esimerkki on juuri Kainuun tiepiiri, jossa järkevin projekti on kuulema Oulujärven poikki tien rakentaminen.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Herra puhemies! Kun ed. Dromberg totesi äsken, että tuskin tiemäärärahat ovat pohjoisesta ja nimenomaan Oulun läänistä vähentyneet, niin kyllä voin vahvistaa ed. Rengon puheeseen totta, kun hän totesi, että määrärahat ovat vähentyneet, kokonaismäärärahat. Jos verrataan tämän vuoden budjettia ja ensi vuoden tulo- ja menoarvioesitystä, johon ei tullut ollenkaan lisäystä, niin muistaakseni tämän vuoden budjetissa on 118 miljoonaa Oulun läänille ja ensi vuoden budjetissa on 109 tällä momentilla 77. Nimenomaan vähennys on tapahtunut alemman päätieverkoston määrärahoissa. Oulun läänissä rakennetaan moottoriteitä, joihin tulee rahaa tarpeeksi, mutta alemman tieverkkoston ylläpitoon ja parantamiseen emme ole saaneet sitä, mitä olemme esittäneet. Emme saaneet edes tämän vuoden tasoa ensi vuodelle.

Muistutan ed. Drombergille myös siitä, että kun lisätalousarviota tälle vuodelle tänä syksynä käsiteltiin, Oulun lääni jäi siitäkin pois. Ihan loppuvaiheessa, viimeisellä viikolla, liikenneministeriö oli karsinut budjettia, ja Oulun tie- ja vesirakennuspiiri taisi olla ainoa, joka jäi saamatta pennin penniä lisätalousarviossa. Eli summa summarum: on aivan aiheellista valittaa juuri Oulun tie- ja

vesirakennuspiiriin kohdalla kehityksen kulkevan alaspäin.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Tunnen parhaiten Pohjois-Karjalan tienpidon rahoituksen ja siltä pohjalta voin todeta, että tierahat ovat todella siellä supistuneet niin, että kuluvalle vuodelle määrärahoja oli lähes viidennes vähemmän kuin edellisenä vuonna. Jos verrataan 1980-luvun alkupuoleen, niin tierahat ovat alentuneet lähes puoleen.

Minusta ed. Drombergin peruste siitä, että otetaan lähtökohdaksi tietty liikennesuorite, antaisi Pohjois-Karjalalle toki hyvin paljon oikeudenmukaisemman tiebudjetin. Siellä on tien pituudesta 6,7 prosenttia koko maan tiestöstä ja liikennesuoritteesta 4 prosenttia. Tierahojen osuus on kuitenkin vajaat 2 prosenttia. Myöskään työllisyysrahat eivät ole täyttäneet enää niitä tasoja, mitä aiempina vuosina on ollut, ja aluepoliittisten rahojen kanssa tierahoilla ei ole mitään tekemistä.

Minusta tällainen tarkastelu, jota nyt on tehty eri alueiden osalta, on toki hyvä. Se on otettava lähtökohdaksi, kun jatkossa suunnitellaan rahoitusta ja todella niin, että saadaan koko maan kannalta toimiva tieverkosto ja eri alueille riittävät tierahat myös alemman asteisen tieverkon kehittämiseen.

Liikenneministeri Vistbacka: Arvoisa puhemies! On mielenkiintoista kuunnella näin monipuolista keskustelua liikennepoliitikasta. Alussahan puheenvuoroja oli varattu ainoastaan viisi, mutta ilmeisesti lienee varsinaisia puheenvuoroja käytetty noin 15. Sen johdosta pyrin lyhyesti käsittelemään näkemyksiä, joita itselleni muodostui, kun kuuntelin edustajien puheenvuoroja.

Ensimmäinen yleispiirre näköjään on se, että jokaisessa tiepiirissä tiemäärärahat ovat alentuneet ja jokaisessa piirissä, mistä kyseinen puheenvuoron käyttänyt kansanedustaja on, tiestö on todella surkeassa kunnossa, jopa niin surkeassa kunnossa, että nämä lanojen vetäjät, jos se on kuorma-auto tai jokin muu vastaava, eivät kohta pysty liikumaan siellä teillä. Tämä oli sellainen yleishavainto käytetyistä puheenvuoroista.

Toisaalta on mielenkiintoista todeta myös se, että eräässä piirissä, jossa aikaisemmin määrärahat ovat olleet korkealla, kun tällä hetkellä ei ole mitään suurempia kohteita,

määrärahoja on hieman laskettu, ja se koetaan tietenkin epäoikeudenmukaiseksi. Minun mielestäni tiepolitiikassa täytyisi edetä sillä tavoin, että kehitetään, jos puhutaan maantieliikenteestä, tasapuolisesti sekä päätieverkostoa että myös alemman asteista tiestöä, koska on lähdettävä siitä, että ei riitä yksin se, jos parannetaan ainoastaan alemman asteista tiestöä, taikka se, että ainoastaan päätieverkostoa.

Olen useasti käyttänyt esimerkkinä nimenomaan tästä sellaista tilannetta, mikä on ollut Pohjanmaan joissa. Siellä on latvavedet putsattu, mutta alajuoksulla ei ole tehty mitään. Kun keväällä lumet sulavat tai on pidempi sadejakso, vedet pääsevät virtaamaan esteettä jonkin matkaa, mutta kun ne lähestyvät alajuoksua, syntyy tulvia. Tiestön osalta käsitykseni mukaan tilanne on aivan samanlainen. Jos perusparannamme ainoastaan alemman asteista tiestöä eikä lainkaan päätieverkostoa, niin sen jälkeen liikenne ruuhkautuu täysin nimenomaan asutustaajamien läheisyydessä ja niillä alueilla, jonne liikenne pääasiallisesti virtaa. Ja se aiheuttaa myös taloudellisia kustannuksia, jotka ostajat loppujen lopuksi maksavat. Tämän johdosta mielestäni täytyy kehittää tasapuolisesti sekä päätieverkostoa että alemman asteista tieverkostoa.

Alemman asteisen tieverkon kehittämisen on sen johdosta tärkeää nimenomaan niillä alueilla, missä ei ole muita liikenne-muotoja. Ilman tätä toimenpidettä maaseudulle, haja-asutusalueille, ei saada esimerkiksi uusia yrityksiä. Niin kuin useassa puheenvuorossa todettiin, liikenneyhteydet ovat tärkeitä. Ne ovat todella sitä nimenomaan haja-asutusalueella, jos halutaan saada uusia yrityksiä alueelle.

Arvoisa puhemies! Täällä puhuttiin aika paljon posteista ja siitä käytiin muutama viikko sitten kyselytunnilla keskustelua. Liikenneministeriö on yhä edelleen samalla kannalla, joka silloin ilmoitettiin, ja se kirje, joka tämän vuoden tammikuussa on lähetetty PTL:ään, on yhä edelleen voimassa, ja sen sisältöä myös PTL toteuttaa. Kuten olen aikaisemminkin täällä todennut, on aivan selvää, että jos ihmiset eivät käytä postikonttoria, työntekijä itsekin turhautuu, kun hän kahdeksan tuntia istuu tiskin takana ja asiakkaana käy vain kaksi tai kolme ihmistä päivän aikana. Minun ymmärtääkseni jokai-

nen kansanedustaja ymmärtää sen tilanteen, ja sen johdosta nimenomaan näissä ohjeissa on maininta siitä, että viranomaisten, postin edustajien, on käytävä keskusteluja ja neuvotteluja kunnan ja samoin kylätoimikuntien edustajien kanssa siitä, mikä on paras ratkaisu ja millä tavoin voidaan säilyttää palvelut kyläläisillä. Kuten useasti eduskunnassa on ilmoitettu, vaihtoehtoja on useita, joita haetaan, ja näitten periaatteitten perusteella lähdetään liikkeelle.

Itse ensi kertaa kuulin sen esimerkin, mitä ed. Anttila totesi provisiopalkasta. En tunne tapausta lähemmin, mutta jos on tarjottu työsuhdetta postiin ja tarjotaan provisiopalkkaa perustana, pidän sitä hieman outona, mutta silloin minä ymmärrän tilanteen paremmin, jos on kyse esimerkiksi kyläkaupasta.

Ed. Anttila totesi Hämeen tiepiirin osalta nimenomaan, että on tullut hyvin vähän tiemäärärahoja. Tarkistin nopeasti. Ensi vuodelle tulee 4 uutta tiekohdetta ja 12 tiekohteessa jatkuvat työt. Kun ottaa keski-
verron, niin ed. Anttila voisi minun ymmärtääkseni olla sangen tyytyväinen siihen, koska ainakin näitten määrärahojen mukaan se on myös tulevaisuudessa turvattu, kun siellä on jatkorahoitussuunnitelmia.

Hyvin useassa puheenvuorossa todettiin nimenomaan tieliikennemäärärahoista hyvin erilaisia käsityksiä, mutta saman suuntaisia, että tiemäärärahat eivät ole kehittyneet liikenteen kasvua vastaavasti. Saattaa osin pitää paikkansa, mutta silloin on kyllä minun ymmärtääkseni muistettava se, mitä tapahtui 1973—1974 tiemäärärahojen suhteen. En tiedä, oliko jopa eduskuntakin mukana vahvistamassa niitä suunnitelmia, kun arvioitiin, millä tavoin liikenne kehittyi Suomessa tulevaisuudessa. Niinä vuosina pu-
dotettiin tiemäärärahojen tasoa, mikäli muistan oikein, noin 500 miljoonaa markkaa. Ja nyt me maksamme yhä edelleen niitten päätösten kautta syntyneitä virheitä. Me emme ole vielä kukaan päässeet kokonaisuudessaan niin reaaliselle tasolle, missä silloin oltiin. Viime vuosina on päästy ylöspäin, mutta vuoden 1973 jälkeen muutamana vuonna tiemäärärahat putosivat todella rajusti.

Ed. Vähänäkki jakoi pääasiassa ruusuja. Ainut murheen aihe hänellä oli nimenomaan Haminan sataman kehitys. Merenkulkuhallituksessa on tehty kartoitustyötä siitä, millä

tavoin syväsatamien osalta edetään tulevaisuudessa.

Kuten äsken totesin, useat kansanedustajat käyttivät nimenomaan saman suuntaisia puheenvuoroja tiemäärärahoista, mutta ed. Jokinen varsinaisessa puheenvuorossaan mainitsi jälleen kerran, kuten jotkut muutkin edustajat, raskaista rekoista, jotka tulevat liikenteeseen. Olen yhä edelleen täysin toista mieltä. Mittausjärjestelmä aiheuttaa sen, että varsinaisesti teitä rasittavat rekat, jotka ovat tällä hetkellä laillisia, saattavat painaa yli 90 tonnia, vaikka painorajoitus periaatteessa näille ajoneuvoille on 48 tonnia. Se johtuu ainoastaan siitä mittausjärjestelmästä, mikä meillä ainoana Euroopassa tällä hetkellä on, eli metrinmitalla mitataan kiloja.

Ed. Jokinen mainitsi myös siitä, että pitäisi antaa uusi liikennepoliittinen selonteko. Mikäli muistan oikein, tällainen selontekohan on annettu, oliko 1988 kevättalvella. Minun ymmärtääkseni se selonteko oli sangen laaja ja perusteellinen. Sitä keskusteluahan käytiin kolme päivää, ja olisi saatava purettua kun-
nolla ne eväät, joita keskustelussa täällä annettiin.

Ed. Jokisen ja sangen monen muunkin puheenvuoroissa puututtiin liikenneturvalli-
suuteen, miksi nopeuksia ei valvota jne. Valtioneuvosto on tänä syksynä antanut liikenneturvallisuuspaketin, ja siihen liittyviä asioita viedään koko ajan eteenpäin. Muun muassa liikenneministeriössä on valmisteilla ajokorttilainsäädäntöön tulevia uudistuksia. Tämä ehdotus on laintarkastuksessa tällä hetkellä. Liikenneministeriön kaavailut tuodaan eduskunnalle heti, kun laintarkastus on ne hyväksynyt.

Liikenneturvallisuuspaketista voi todeta sen, että tällä viikolla valtioneuvostossa sisäministeri Rantasen toimesta tuodaan tähän asiaan liittyvä valtioneuvoston päätös, ja siinä on mainittu nimenomaan niitä toimenpiteitä, joihin poliisin puolelta liikenneturval-
lisuuskysymyksissä puututaan.

En tiedä, kuinka hyvin ed. Jokinen tuntee liikennevalvontaa, mutta en henkilökohtaisesti usko, että jos rekat ajavat ylinopeudella poliisiautojen ohi, mitä kieltä hän käytti, niin poliisit eivät silloin puuttuisi asiaan.

Ed. Jansson käsitteli erittäin tärkeää asiaa, joka on ollut ministeriön tiedossa, ja kuten hän puheenvuorossaan mainitsi, parlamentaarinen alusrekisteritoimikunta tekee työ-

tään, joka pitäisi saada valmiiksi tämän vuoden loppuun mennessä, ja niiden tietojen mukaan, joita olen kuullut, toimikunta saa työnsä päätökseen. Liikenneministeriössä on valmiuksia viedä toimikunnan esityksiä sangen nopeasti eteenpäin, koska ne ongelmat, jotka on tiedostettu nimenomaan ulosliputusten kautta, ovat siinä määrin huolestuttavia, että mikäli me haluamme turvata oman kauppalaivaston tai oman kauppamerenkulun, toimenpiteisiin täytyy ryhtyä niin nopeasti kuin se suinkin on mahdollista. Toivon, että kevätkaudella 1990 voimme tuoda eduskuntaan sellaisen esityksen, jossa asiaa voidaan käsitellä.

Ulosliputuksen yhteydessä ihmettelin hie-man sitä, että yksikään kansanedustaja ei puuttunut maantieliikenteessä ulkomaanliikenteen harjoittajien ongelmiin. Se on verrattavissa nimenomaan merenkulkuun tällä hetkellä, ja huolestuttavasti on voitu todeta se, että suomalaisten osuus on pudonnut tänä vuonna alle 50 prosentin.

Arvoisa puhemies! Liikennevaliokunnan puheenjohtaja ed. Saari käsitteli varsin mallillisessa puheenvuorossaan asioita hyvin monipuolisesti. Eräaseen asiaan haluaisin puuttua: hän mainitsi pääjohtaja Vennamon maininnat postilinjojen puolittamisesta. Tiedän, mihin kirjoitukseen hän viittasi, ja se kirjoitus on laadittu jossakin toisessa lehdes-sä olleeseen kirjoitukseen. Kun tämän artikkelin lukee, niin siellähän pääjohtaja Vennamo toteaa, että jos ja kun on päällekkäisiä joukkoliikennemuotoja, on yksityinen, on PTL:n auto ja vielä VR, ja yhteiskunta kokee kaikkia näitä liikennemuotoja, niin eikö ole järkevää koordinoita sillä tavoin, että yksi siihen tilanteeseen parhaiten sopiva joukkoliikennemuoto hoitaa kuljetuksen, kun vain taataan, että joukkoliikenne toimii siellä myös. Sen johdostahan on hyvin monilla paikkakunnilla tarjottu yhteiskunnan kustantamia taksipalveluja, että on katsottu, että ne ovat huomattavasti halvempia kuin jonkin VR:n linjan pitäminen toiminnassa. Näin itse ymmärsin tämän kirjoituksen, johon ed. Saari viittasi.

Ed. Joenpalon maininta rekisteritunnuksista A, B, C, Z, että ainoastaan nämä liikkuvat teillä ylinopeuksilla. Siihen en osaa ottaa kantaa, mutta tämä erikoisoikeus tulee muuttumaan, koska lokakuun alusta alkaen enää ei samalla tavoin jaeta läänin-

tunnuksin olevia rekisterilappuja, joka seikka tuntui huolestuttavan erityisesti auto- ja moottorilehtien toimittajia. He olivat sitä mieltä, että täytyy autoissa olla sellaiset rekisterilaput, että näkee, mistä läänistä on, eli siinäkin tuntuu olevan hyvin monenlaisia näköaloja.

Ed. Paloheimon puheenvuoro oli todella mielenkiintoinen, ja sehän herättikin hyvin paljon keskustelua. En tiedä sitten, ovatko ne kaikki ehdotukset toteuttamiskelpoisia, joita hän esitti, mutta yhteen asiaan voin täysin yhtyä, mitä hän esitti. Se oli nimenomaan liityntäliikenne eli syöttöliikenne, se on Suomessa tällä hetkellä aika huonossa jamassa.

Ed. Laine puuttui uutena asiana, ja eräät muutkin edustajat viittasivat siihen, kuuluisaan Lehmäkurkuntiehen. Toivoisin, että tähän pääluokkaan liittyvissä äänestyksissä sen vielä annettaisiin jäädä sillä tavoin, että se voitaisiin suunnitella valmiiksi. Suunnittelu on aloitettu, ja sitä ei voida kuitenkaan toteuttaa, vaikka saataisiin rahat. Mutta jos suunnitelmat saadaan ensi vuoden aikana valmiiksi, niin uskoisin, että se on sitten seuraavan vuoden budjetissa eli 1991. Rahoja ei voida periaatteessa käyttää, jos eivät suunnitelmat ole kokonaisuudessaan valmiit.

Arvoisa puhemies! Ed. Pulliaisella oli erityinen kysymys jostakin EY-sopimuksesta, joka eilen on allekirjoitettu, ja siihen liittyvästä raideliikennettä kehittävästä komission muistiosta. Hän tiedusteli, mitä mieltä liikenneministeriö on sellaisesta asiasta, jossa omistajayhtiö omistaa liikennemuodot, mutta yksityiset hoitavat palvelut. Pidän sitä ajatusta ainakin tällä hetkellä hieman uutena ja outona ja haluaisin nähdä ensiksi, millä tavoin liikelaitosuudistus tulee vaikuttamaan VR:n toimintaan.

Haluan huomauttaa myös, että hyvin useassa puheenvuorossa viitattiin Keski-Euroopan kehitykseen, yleiseurooppalaiseen kehitykseen siitä, kuinka suositaan VR:ää. Mutta kun, hyvät edustajat, te tutkitte tilastotietoja esimerkiksi viime vuodelta, Suomi on lähes ainoita maita, joissa kuljetusmäärät, niin henkilöliikenteen kuin tavaraliikenteen osalta ovat kohonneet. Mikäli muistan oikein, Suomen osalta luku oli plus 3 prosenttia. Esimerkiksi Ruotsissa, johon usein on verrattu ja ilmoitettu, kuinka hyvin siellä

menee, ei ollut saavutettu näinkään hyvää tulosta kuin Suomessa.

Toivon, että liikelaitosuudistuksen kautta VR:n palvelutaso nousee. Palvelutaso on eräs seikka, joka on tärkeä asia otettavaksi huomioon, jos pyritään siihen, että VR:llä matkustajat lisääntyvät.

Rautatieliikenteen osalta, niin kuin äsken totesin, nimenomaan syöttöliikenne on tärkeää. Ainakin Euroopan liikenneministerikonferenssissa Pariisissa, jossa käsiteltiin nimenomaan ympäristökysymysten yhteydessä eri liikennevaihtoehtoja, rautatiet olivat todella korkeassa kurssissa. Siellä korostuivat nimenomaan ns. yhdistelmäkuljetukset. Niihin myös Suomessa täytyy kiinnittää huomiota. Sillä pystytään myös vähentämään päästöjä.

Muistaakseni ed. Tiuri mainitsi nimenomaan dieselautojen päästöjen syöpävaarat ja muut. Siihen kannanottoon täytyy täysin yhtyä, ja esimerkiksi Yhdysvalloissa on kehiteltävänä tällä hetkellä uusi dieselmoottorityyppi, jossa hiukkaspäästöjä pyritään vähentämään, koska siellä vuonna 1994 tulee uudet normit nimenomaan näihin päästöihin, ja myös Suomessa joudumme valmistautumaan siihen suuntaan.

Ed. Renko valitteli todella hyvin voimakkaasti Oulun tiemäärärahojen vähäisyyttä. En ole ehtinyt verrata niitä aikaisempiin vuosiin prosentuaalisesti, mutta mikäli ymmärsin ed. Rengon puheenvuorosta oikein, niin kun nyt ei ole menossa mitään suurempi hankkeita, niin sen johdosta sitten Oulun piirin rahat olisivat laskeneet. Siinä me näemme minun mielestäni aivan selvästi sen, että jos jossakin rakennetaan teitä ja on vähän suurempi tiehanke ja jos seuraavana vuonna ei olekaan, niin kun varoja siirretään johonkin muuhun piiriin, jossa on useamman sadan miljoonan tiehankkeet, sitten ollaan katkeria ja arvostellaan sitä.

Ed. Rengon puheenvuorossa oli hyvin voimakkaasti esillä länsi — itä-liikenteen kehittäminen. On totta, että sitä ei ole kehitetty. Yleisestikin ottaen edustajien puheenvuoroissa ei kovinkaan voimakkaasti puututtu poikittaisliikenteeseen. Mielestäni se on kuitenkin tärkeimpiä asioita, joita nimenomaan kehitysalueilla täytyisi ottaa huomioon.

Ed. Rengon puheenvuorossa puhuttiin rautatieyhteyksistä Kuolaan. Suomalaisten

kanta, lähinnä liikenneministeriön edustajien kanta, tältä osin on se, että ehkä paras vaihtoehto on Kostamuksen kautta Murmankin radalle. Sal'n kautta rakennettava yhteys, jota neuvostonittolainen osapuoli pitää erittäin tärkeänä, saattaa olla kustannuksiltaan sängen korkea. Kun ottaa huomioon vielä ne liikennemäärät, mitkä siellä liikkuisivat, saattaa olla, että Sallan vaihtoehto ei ole niin hyvä kuin tämä alempi vaihtoehto. Eilen, kun neuvottelin asiasta rautatieministeri Konarevin kanssa Moskovassa, sovimme, että liikenneministeriö ja heidän virkamiehensä kartoittavat tätä asiaa jonkin verran, ennen kuin siitä aletaan suurempaa keskustelua. Eli kartoitetaan nimenomaan ne mahdolliset liikennemäärät ja tarve ja se, kumpi vaihtoehto olisi taloudellisesti hyödyllinen ja paras sekä Neuvostoliiton että Suomen kannalta.

Ed. Anttila: Herra puhemies! Ministeri Vistbackan vastauspuheenvuoron johdosta toteaisin aluksi sen, että kun ministeri oli aivan oikein selvittänyt, että ensi vuonna Hämeen tiepiirissä alkaa 4 uutta hanketta, se pitää toki paikkansa, mutta aikaisemmin, ennen kuin valtatie 3:a rakennettiin moottoritiekse, meillä oli alkavia hankkeita 7—8 vuotta kohti. Tässä yhteydessä menetimme 3—4 hanketta juuri siitä syystä, että moottoritie vie ymmärrettävästi aika suuren osuuden koko piirin rahoituskehystä. En suinkaan epäile sitä, ettei liikenneministerillä olisi halua ja pyrkimystä jatkossakin lisätä tiemäärärahoja. Toivon, että muut ministerit ja erityisesti valtiovarainministeri nämä tarpeet ymmärtävät, koska tieverkon kehittäminen on kuitenkin hyvin keskeinen tekijä tällaisessa maassa, jossa etäisyydet ovat pitkät. Emme voi kuvitellakaan, että rautatieverkon varaan haja-asutusalueet voisivat yksinomaan jäädä.

Toiseksi haluaisin korostaa, että todellakin pitää paikkansa se tieto, jonka esitin, että Tampereen postipiirin päällikkö on tarjonnut Tuomalan postin mahdolliselle hoitajalle provisiopalkkaa. Tarkoituksena olisi, että hän saisi tietyn osuuden myös tuotosta, jonka postipiste käytännössä tuottaisi, provision muodossa. Tällä tavalla postipisteen avaaminen on täysin mahdotonta haja-asutusalueella. Toivoisin, että liikenneministeriö ottaisi ja selvittäisi tämän käytännön, jotta ei

käy niin, että tämän järjestelmän kautta yhä useampi piste joutuu suljetuksi.

Olen ministerin kanssa tismalleen samaa mieltä siitä, että ei ole mitään järkeä istuttaa postitoimihenkilöä siellä kahdeksaa tuntia, jos ei ole tarvetta kuin tuntiin taikka kahteen. Niin kuin ministeri totesi, yhdessä kylälaisten kanssa pitää tämä tarve selvittää. Mutta sen jälkeen postilla pitää olla valmius maksaa henkilölle ihan normaali, työehtosopimusten mukainen palkka. Minusta valtiolla lähdetään ennen arvaamattomalle tielle, jos tehdään provisiopalkalla toimivia ihmisiä.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Arvoisa puhemies! Ministeri linjasi oman pääluokansa budjettia mielestäni monella tavalla aivan oikein. Hän otti oikean kannan siihen, niin ymmärsin, että maassamme on kehitettävä sekä päätieverkostoa että alempaa tieverkostoa. Tälle on annettava täysi tunnustus.

Ministeri selvitteli mielestäni aivan oikein postin kehittämistä. Niin kuin ed. Anttilakin totesi, ei varmasti ole mitään järkeä pitää henkilöä kahdeksaa tuntia työpaikalla, jos työtä ei ole.

Haluaisin kuitenkin kiinnittää ministerin huomion haja-asutusalueiden postipalveluihin siltä osin, kuin on kysymys postinannon palveluista. Kun nyt monilla pienillä postitoimialueilla on lakkautettu postinkantajan virkoja ja postitoimenhoitajan virka on pantu puolipäiväiseksi tai muutaman tunnin kestäväksi ja lisäksi on postiautovuoroja vähennetty, nyt postipiireistä ilmoitetaan, että ei ole rahaa eikä ole henkilöitä yksittäisten talouksien postin kanton sillä tavalla kuin aiemmin on ollut. Esimerkiksi omassa kunnassani, joka sijaitsee aivan lähellä Oulun kaupunkia, on aika monia sellaisia yksittäisiä talouksia, joihin ei kanneta postia ollenkaan, joilla tänä päivänä ei myöskään ole osoitetta lainkaan. He saavat hakea lähimmästä postitoimistosta postinsa aina silloin, kun haluavat. Minusta tämä, ministeri Vistbacka, ei ole oikeaa linjaa nykyaikana, varsinkin kun tiedämme, että postilaitos tuottaa useita satoja miljoonia markkoja voittoja arvioiden mukaan ensi vuonnakin.

Toivoisin, että ministeri kiinnittäisi aivan erityistä huomiota peruspalvelujen tuottamiseen kaikille kansalaisille riippumatta siitä,

missä he asuvat. Näen, että postin kantaminen on yksi peruspalveluista.

Ed. Dromberg: Herra puhemies! Ministeri ei ottanut ollenkaan puheessaan esille erittäin tärkeitä lentoliikennettä. Kun me olemme nyt yhdistymässä Eurooppaan ja tiedämme, että Helsinki-Vantaan lentoasema on jäämässä jälkeen eurooppalaisesta kehityksestä, niin olisin todellakin mielelläni halunnut tietää liikenneministeriön kannan kysymykseen, miten tullaan lentoliikennettä vastaisuudessa kehittämään niin, että me pysymme kilpailukykyisenä Euroopan markkinoilla ja siinä, että me pystymme myöskin hoitamaan nimenomaan kansainvälistyvän toiminnan Suomen kannalta, ettemme tipahda pois siitä ydinalueesta, jonka kautta Euroopan yhdentymisen tapahtuu.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Toivoisin, että ministeri vastaisi todella lentoliikennekysymykseen, jonka myös puheenvuorosani esitin.

Toinen tarkennus Kostamus — Murskankorvan rakentamisen aikatauluun: jos siitä on näin tuoreesti ja korkealla tasolla neuvoteltu, olisi myös mielenkiintoista kuulla.

Mitä tulee siihen heittoon, ettei meillä hankkeita ole, otan esimerkiksi nelostien ohitustien Oulun kohdalla. Sen kokonaisarvio on 250 miljoonaa, ja ensi vuoden budjetissa annetaan 15,6 miljoonaa. 10—20 vuotta tällä aikataululla jyräämme siinä ohitustietä. Sen lisäksi Oulun ja Keski-Pohjanmaan piireillä on valmiina suunniteltuja tiehankkeita yli 400 miljoonan markan edestä. Ja raha-asiat aloitteita, jos ministeri on vaivautunut niitä vilkuilemaan, kyllä löytyy lähes 100 miljoonan edestä, joka on vähimmäisvaatimus.

Kainuun osalta toteaisiin, että vuonna 1986 Kainuulla oli 95 miljoonaa markkaa käyttää tiemäärärahoina, ensi vuoden budjetissa on esitetty 40 miljoonaa markkaa. Vaikka työllisyysrahat, 15 miljoonaa, otettaisiin huomioon, niin se on 55 miljoonaa, eli putoaa lähes puoleen siitä, mitä on. Kainuullakin on yli 200 miljoonan edestä valmiiksi suunniteltuja hankkeita. Tässä suhteessa tällaisen herjan heittäminen tietenkin on kohtalokasta, koska tilastoja meiltä kyllä pesee ja tarvittaessa valmiita suunnitelmia vetää pöytään.

Ed. Väistö: Herra puhemies! Arvoisalla ministerillä on sinällään oikea linjaus koko maan liikenneverkon kehittämiseen ja liikennepolitiikan kokonaisuudesta huolehtimiseen. Käytännössä tilanne on kuitenkin usein toinen.

Kuluva vuosi on Pohjois-Karjalan tieverkon kehittämisen kannalta nykyisen alenevan rahoituskehityksen pohjanoteeraus. Huolestuttavaa tässä on se, että sama alhainen taso jatkuu budjetin mukaan myös ensi vuonna. Samaan aikaan on kuitenkin lukuisia hankkeita jouduttu siirtämään, kun uutta viisivuotissuunnitelmaa on tiepiirissä rakenneltu. Maakunnan teistä lähes puolet on sorateitä. Se on suhteellisesti suurempi osuus kuin missään muussa tiepiirissä. Samoin ne näkymät, joita maakunnan elinkeinoelämän kehityksen kannalta on olemassa, jäävät nyt huomioon ottamatta. Erityistä panostusta odottaisimme juuri Uimaharjun tehtaan laajennushankkeen liikenneverkon kehittämiseen. Toivomme, että todella tähän satsataan erillismäärärahalta niin, ettei se heijastu muun maakunnan pysyvän vuotuisen tierahoitukseen alentamiseen. Mielestäni olisi oleellista, että tierahoituksessa jatkuisi tasainen perustaso ja erillisrahoitukset tulisivat aina suurten kohteiden niin vaatiessa vuosittain.

Ed. Tiuri: Herra puhemies! Minusta on valitettavaa, että Suomessa on menty ja mennään ilmeisesti lopullisesti siihen, että auton rekisterikilvestä ei näe, mistä päin auto on kotoisin. Siinä on minusta huomattava liikenneturvallisuusasia kysymyksessä. Jos esimerkiksi Kuopiossa nähdään A-rekisteritunnuksella varustettu auto, kaikki kuopiolaiset autoilijat varmasti osaavat varoa sitä, koska ei tiedä, mitä se keksii. Sama on vastaavasti täällä etelässä. Minusta on hyödyllistä tietää, että joku autoilija on vieraalta paikkakunnalta, että hän on outo. Hänen toimiaan täytyy silloin tarkemmin pitää silmällä niin, että ei joudu törmäyksiin. Toivoin, että Suomessa mentäisiin takaisin siihen, mikä yleensä kaikissa muissa maissa on voimassa, että autosta näkee, mistä päin se on kotoisin.

Ed. Röntynen: Herra puhemies! Ensinnä on ministeriä kiitettävä rehellisestä ja reaalista vastauksesta ja puheenvuorosta,

jonka hän äsken käytti, ja todettava ministeriin yhtyen, että poikittaisliikenne tässä tasavallassa on tosi surkea. Jos aikoo mennä itä- tai länsisuunnassa, on käytävä Helsingistä hakemassa vauhtia, ennen kuin kyydin saa.

Sitten hänen puheenvuoroonsa pääteiden kunnostuksesta. Minä toivoisin, että hän sanojensa mukaan toimisi niin, että myös alemman tieverkon kunnostus jatkuisi siinä mielessä, että se ei pääsisi rapautumaan, koska sehän on tunnettua, että päätieverkkoa me kehitämme ja siellä ovat rahat ja sinne menevät rahat tänä päivänä. Ei meillä kenelläkään varmasti mitään sitä vastaan ole, että päätieverkko on kunnossa, mutta ei se saa tapahtua alemman tieverkon kustannuksella. Minä toivoisin ja uskoisin ja kysyinkin ministeriltä, huolehtiiko hän siitä, että myös alemman asteinen tieverkko ja sen kunnostaminen saa rahaa tulevaisuudessa.

Ed. Siuruainen: Herra puhemies! Ministerin tekemä liikenteen vertaus jokien virtaamaan on mielestäni tavattoman osuva, eli se antaa oikean kuvan siitä, millä tavalla liikennetutkimusta ja liikenteen ymmärtämystä tuleekin tehdä. Tämähän edellyttää sitä, että meillä on toimivat päätet ja hyvä alempi tieverkko, että voidaan yhteiskunnan toiminnot hyvin hoitaa.

Kuitenkin ministerin puheenvuorossa oli eräs asia, johon minä en yhtyisi aivan täydellisesti koskien nimenomaan latvavesien hyviä ruoppauksia. Eivät meidän latvavesiemme ruoppaukset ole kunnossa, eli meidän alempi tieverkkomme kaipaa vielä varsin paljon korjausta. Siihen on tullut aivan erityinen tarve sen takia, että meillä on esimerkiksi puutavaran kuljetuksessa siirrytty maakuljetuksiin, meillä on tullut hyvin paljon turvekuljetuksia ja muita tällaisia juuri pienimmältä tieverkolta kestävyyttä vaativia toimintoja, jotka edellyttävät panostusta myös sille puolelle, joten tämä virtaama suhteessa talouselämän koko toimintaan kannattaa tarkkaan myös ministerin pohtia.

Poikittaisliikenne meillä Suomessa on varsin kurja, ja ennen kaikkea yhteydet ulkomaille täytyy tällä hetkellä hoitaa Helsingin kautta, mikä aluerakenteellisesti ei ole Suomen toiminnan kannalta oikea suuntaus. Pitäisi enemmänkin saada Oulusta, Kuopion kautta yhteyksiä suoraan ulkomaille.

Vielä eräs asia, johon täällä kiinnitettiin varsin paljon huomiota, on peruspalvelujen turvaaminen nimenomaan postinkannon osalta maaseudulla. Se on tulevaisuudessakin perustuslain arvoisia kysymyksiä, joista tulee pitää huolta.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Vastauksena ministeri Vistbackan minulle osoittamaan epäilyyn, että en olisi ollut perillä niistä asioista, joista selitin: Minä nyt ihmetelen tavattomasti, että ministeri ei ole perillä niin läheisesti omaan alaansa kuuluvista asioista kuin siitä, että liikennenopeudet ovat todella niin yli sallitun rajan jatkuvasti. Sitähän käsitellään televisiossa ja kaikkialla, ja se on aivan selvä asia, ihan yleisesti tunnettu. Tämä pitäisi ministerin tietää ja myös se, että kun taannoin suoritettiin tutkimus ylinopeusrajoituksista, juuri raskaan kuljetusajoneuvon kuljettajilta otettiin välitönnästi kortti pois siinä yhteydessä. Muutamat saivat sakkoja, toiset enemmän ja toiset vähemmän. Todella kiinni joutuneita oli ropakaupalla, joten se on niin yleistä. Kun nyt ajatellaan, niin tuoltahan rahaa valtiolle tulisi tavattoman helpolla miljoonia jopa, kun pantaisiin vain lain mukainen rahastus käyntiin, mutta ilmeisesti ministeri ei satu tietämään tätä asiaa. Minä en ymmärrä, missä hän silloin on ollut, kun televisio, radio ja tiedotusvälineet kertovat näistä ja mekin täällä olemme kertoneet. Mutta jos ei usko, niin ei mahda mitään. (Naurua)

Liikenneministeri Vistbacka: Herra puhemies! Ed. Jokiselle toteaisin, että minä olen yleensä tekemässä töitä siihen aikaan ministeriössä, kun virka-aikana ei ehdi.

Voisin ed. Jokiselle todeta vain sen, että minä ehkä vuodesta 1966 jonkin verran olen ollut mukana siellä, joten suurin piirtein tiedän. Tiedän myös TVH:n viimeaikaiset mittaustulokset. Tämän johdosta on nimenomaan valtioneuvosto kiinnittänyt huomiota liikenneturvallisuuskysymykseen. Nimenomaan nopeudethan ovat nousseet, se on totta, ja sen seurauksena tieltä suistumiset ja kohtaamisjonnettomuudet ovat osaltaan lisääntyneet.

Mutta kun me keskustelemme liikenneturvallisuudesta ja taas toisaalta teistä, jotkut ilmoittavat, että teitä ei pitäisi kunnostaa, koska se lisää nopeuksia. Toiset ovat sitä

mieltä, että huonot tiet aiheuttavat onnettomuuksia. En tiedä, kuka on oikeassa, mutta minun mielestäni, niin kuin hyvin monessa puheenvuorossa on todettu, tiestön kuitenkin on oltava sellaisessa kunnossa, että siellä voidaan hyvin liikkua ja nimenomaan myös haja-asutusalueilla ihmisten on voitava päästä omalla autollaan pelkäämättä sitä, että jäävät kiinni.

Lentoliikenteen osalta en todellakaan maininnut mitään. Yritin kahlata läpi melkein kaikkia aiheita, joita runsaassa kymmenessä puheenvuorossa käytiin läpi. Finnairhan tällä hetkellä kehrittelee yhteistyötä ja nimenomaan sillä tavoin, että suomalainen lentoyhtiö pystyisi olemaan mukana kansainvälisessä kilpailussa. Se työ on tällä hetkellä vielä kesken, mutta toiveet nimenomaan sen suuntaisesta yhteistyöstä ovat erittäin hyvät. Se tarkoittaa lähinnä sitä, että myös suomalaiset voivat kansainvälisillä kentillä saada palveluja halvemmalla yhteistyössä asianomaisten kahden yhtiön kanssa, mikäli siitä päästään sopimukseen. Siinä on erilaisia järjestelyjä ja neuvotteluja tällä hetkellä menossa.

Kansainvälisten kenttien osalta asiaa selvitetään ja charter-lentoja pyritään lisäämään, mutta Oulun kentän osalta en tiedä, minkälaisia lupauksia tai selvityksiä sieltä on tullut tai annettu.

Ratahankkeiden osalta sanottiin, että olisi mielenkiintoista tietää, mikä on se vuosi, milloin ne tehdään. Eilen asiasta on keskusteltu, ja niin kuin ilmoitin, selvitetään, mikä on paras vaihtoehto ja onko neuvostoliittolainen osapuoli valmis rakentamaan ja millä tahdilla sitä. Minun on henkilökohtaisesti hyvin vaikea sanoa, koska selvitystyötä ei ole vielä aloitettu sillä tavoin kuin se on tarkoitus aloittaa. Mutta suomalaiset ovat olleet kiinnostuneita nimenomaan Uimaharjunkin osalta, koska siellä on suuri projekti, lähinnä raakapuutavaran osalta, että sitä tuotaisiin Suomeen.

Rekisteritunnusten osalta toteaisin, että se on kaksipiippuinen juttu, ed. Tiuri. Jotkut pitävät hyvänä, että tiedetään, mistä päin auto on. Muistan 1960-luvulla, kun olin poliisina täällä, oli hyvin mieltä ylentävää mennä A-rekkarilla Pohjanmaalle. Kaikki huomasivat, että poika on ollut Helsingissä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Pääluokan käsittely keskeytetään.

P ä ä l u o k k a 32

Yleiskeskustelu:

Ed. Laine: Herra puhemies! Käsittelen lyhyesti kolmea asiakohtaa kauppa- ja teollisuusministeriön toimialalta.

Ensinnäkin mielestäni kauppa- ja teollisuusministeriön tärkeänä tehtävänä tulisi olla valtion oman teollisuustoiminnan kehittäminen. Tässä suhteessa viittaan siihen, että budjettiesityksessä on ehdotettu menoja valtionyhtiöiden osakehankintoihin, mutta jos katsotaan tulopuolta, niin tulopuolella on todella erittäin huomattavat tulot. Osinkotuloja muistaakseni budjetin tulopuolelle on merkitty valtionyhtiöistä noin 700 miljoonaa markkaa. Se on todella huomattava summa, ja ilmeisesti tämän osuuden kasvattamiseen olisi mahdollisuuksia. Jotta sitä osuutta voitaisiin kasvattaa, pitäisi valtion omaa teollista toimintaa kehittää ja laajentaa. Ellei näin menetellä, niin kuin pelkään, linjana on se, että hallitus suuntautuu yhä enemmän valtionyhtiöiden siirtymiseen pörssiin, pörssilinjalle, joka merkitsee yksityistämistään vahvistumista, eräänlaista valtion oman teollisen toiminnan syrjintälinjaa, ellen sanoisi valtion oman teollisuuden hävittämislinaa. Tässä suhteessa toivoisin aktiivisempaa, myönteisempää otetta valtion oman teollisuustoiminnan kehittämiseen. Tämän enempää tältä osin en yksityiskohtiin mene.

Toinen asia, joka voi läheisesti liittyä edelliseen, on telakkateollisuuden tilanne. Tässäkin käsitykseni mukaan olisi tärkeitä ehkä valtion oman telakkayrityksen perustaminen, ainakin valtion osuuden vahvistaminen telakkateollisuuden piirissä. Olen tehnyt raha-asia-aloitteen, jossa kiinnitän huomiota paitsi varsinaisen telakkateollisuuden myös konepajateollisuuden kriisialttiuteen. Ehdotan tässä raha-asia-aloitteessa budjettiin merkittäväksi 10 miljoonaa markkaa työllisyys- ja teollisuuspoliittisen kehittämisohjelman laatimiseksi telakkateollisuuden työllisyyskatastrofin torjumiseksi. Toivon, että eduskunta voisi tähän ehdotukseen yhtyä. Ehkä se antaisi kauppa- ja teollisuusministriöllekin eräitä sellaisia keinoja ja mahdollisuuksia,

joita ei riittävästi tällä hetkellä ole, torjua sitä uhkaa, joka telakkateollisuuden kriisin muodossa on itse asiassa jo vallinnut ja valitettavasti näyttää olevan yhä enemmän näköpiirissä. Viittaan vain siihen, että telakkateollisuuden palveluksessa olevan henkilöstön määrä on varsin lyhyenä aikana supistunut alle puoleen niistä luvuista, joissa vielä oltiin 10—15 vuotta sitten.

Edellä käsittelemääni asiaan liittyvät läheisesti toimenpiteet idänkaupan kehittämisen suhteen, mikä on mielestäni hyvin keskeinen tehtävä myös kauppa- ja teollisuusministeriön toimialalla. Demokraattinen vaihtoehto on eduskuntaryhmänsä kautta tehnyt budjettiin liittyen useitakin raha-asia-aloitteita, jotka tarkoittaisivat idänkaupan kehittämisessä konkreettisia toimia. Tarkoituksena ei ole nyt aivan kaikkia näitä raha-aloitteita tuoda äänestykseen. Esittelen tässä kuitenkin eräitä sellaisia ehdotuksia, joiden hyväksymistä pitäisimme erittäin tärkeänä.

Ensinnä kiinnitän huomiota siihen, että Suomen tulisi lisätä aloitteellisuutta Kuolan ja muiden pohjoisten alueiden yhteistyön rakentamiseksi, Neuvostoliiton ja Pohjoismaiden energiayhteistyön kehittämiseksi. Myös Suomen tulisi valmistautua toimiin, jotka tulevat mahdollisiksi erityistalousaluevyöhykkeen toteutuessa Viipurin —Lenin-gradin alueella.

Me olemme raha-asia-aloitteessamme ehdottaneet myös telakka-alan yhteisyrityksen perustamista. Tämä asia on tosin ollut eduskunnassa keskustelun piirissä jo useiden vuosien ajan ja onpa tästä aikanaan tehty myös ehdotuksia, jotka ovat tulleet torjutuiksi. Nyt näyttää kuitenkin siltä, että asiassa on ainakin ammattiyhdistysliikkeen piirissä uusi puhti päällä. Aktiivisuutta on ollut myös poliittisella puolella, ja eräistä ministeri Suomen vastauksista päätellen asia on kyllä ainakin jossain määrin ollut vireillä myös viranomaisten piirissä käydyissä keskusteluissa. Jotta asiassa alkaisi syntyä myös toimia, tulemme ehdottamaan määrärahan merkitsemistä telakka-alan yhteisyrityksen perustamiseksi.

Silloin kun teimme tuon raha-asia-aloitteen, niin sen tekijänä tai valmistelijana arvelin, että olisi luonnollisinta, että Valmet jatkaisi valtion telakkateollisuustoimintaa ja juuri Valmetin osakepääoman korottamisen kautta asiaa ryhdyttäisiin eteenpäin kehittä-

mään. Sen jälkeen, kun olen aloitteeni kirjoittanut, olen havainnut, että Valmetin osalta on tehty kokonaan toisen suuntaisia ratkaisuja. Näin ollen siinä muodossa kuin ehdotus nyt aloitteessa tulee äänestykseen, Valmetin osakepääoman korotusvaihtoehto on jäänyt, voisiko sanoa, odottamaan tulevia aikoja.

Kolmas raha-asia-aloitteemme koskee maakaasua. Devan taholta on tältä osin tehty kyllä useitakin ehdotuksia, mutta nyt kiinnitän huomiota eteläiseen maakaasujohdoton. Me olemme sitä mieltä, että eräs tapa olisi Neste Oy:n osakepääoman korottamisen kautta varata valtion rahaa maakaasuputken rakennustyön rahoittamista varten. Totta kai on myös muunlaisia vaihtoehtoja. Me olemme hieman nyt päättäneet tinkiä omasta raha-asia-aloite-ehdotuksestamme, jossa esitettiin peräti 100 miljoonaa markkaa tätä tarkoitusta varten. Tulen nyt kuitenkin ehdottamaan 40 miljoonan markan määrärahaa. Totean samalla, että ed. Tennilän nimissä on ehdotus pohjoisen maakaasujohdon rakentamista varten 50 miljoonan markan määrärahan varaamisesta.

Olemme tehneet eräitä pienempiä ehdotuksia, jotka liittyvät Suomen ja Neuvostoliiton taloudelliseen yhteistyöhön, esimerkiksi ehdotuksen siitä, että budjettiin otettaisiin 10 miljoonaa markkaa käytettäväksi tieteellistekniseen yhteistyöhön Neuvostoliiton kanssa teknologiakylien puitteissa. Tässä on eräänlaisena pohjana Oulusta saadut kokemukset. Tämän mallin soveltamista laajemmin siis ehdotamme.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä on kiinnitetty huomiota kyllä pienyritysten ja keskisuurten yritysten toimintamahdollisuuksiin. Me olemme halunneet myös ehdottaa budjettiin määrärahaa pienten ja keskisuurten yritysten yhteistyön kehittämiseksi Neuvostoliiton kanssa. Tässä tarkoituksessa ehdotamme 30 miljoonan markan määrärahan varaamista budjettiin.

Aiemmin esitin käsityksen siitä, että Suomessa tulisi valmistautua Viipurin — Leninigradin erityistalousvyöhykkeellä tapahtuvaan yhteistyöhön. Tätä silmällä pitäen tulemme ehdottamaan 10 miljoonan markan merkitsemistä budjettiin siinä tarkoituksessa, että tälle erityistalousvyöhykkeelle voitaisiin perustaa suomalais-neuvostoliittolaisia yhteis-yrityksiä.

Vielä yksi idea idänkaupan kehittämiseksi. Tässä aloitteessa ehdotamme selvitettäväksi mahdollisuuden Suomen ja Neuvostoliiton autoteollisuuden yhteistuotannon toteuttamiseen. Idea on joskus aiemminkin ollut eduskunnan keskusteluissa esillä, on saattanut olla myöskin äänestysten kohteena. En nyt aivan varmuudella sitä muista. Meidän ideamme lähtee kuitenkin siitä, että Suomi voisi käydä keskusteluja siitä, voitaisiinko varata tilat esimerkiksi Samaran kokoonpanotuotannon käynnistämiseksi Suomessa. Siinä mielessä tämä 2 miljoonan markan määrärahaehdotus on tehty.

Tulemme myöskin ehdottamaan 20 miljoonan markan määrärahaa Vapo Oy:n osakepääoman korottamiseen. Tällä ehdotuksella tähtäämme Lieksan Kevätniemen sahan aihiointilaitoksen rakentamiseen, joka mielestämme on tärkeä alueen teollisen toiminnan kehittämisen kannalta. Kun alueella ei metsävaroista ole puutetta ja työn tarvetta on, niin tämä voisi olla tai ainakin meidän mielestämme on hyvä mahdollisuus saada työtä tälle alueelle.

Siltä varalta, että kauppa- ja teollisuusministeriöllä olisi käytettävissä sellaisten kriisitilanteiden varalta varoja, joita näyttää siellä täällä maassa esiintyvän, ehdotamme budjettiin otettavaksi 20 miljoonaa markkaa yksityisten yhtiöiden osakkeiden lunastamiseksi valtion kehitysyhtiön nimiin. Itse asiassa tässä on ehdotus siitä, että perustettaisiin valtion kehitysyhtiö, joka voisi tarvittaessa lunastaa sellaisten yksityisten yhtiöiden osakkeita, joiden toiminnan käynnissä pitäminen olisi alueen työllisyyden kokonaistilanteen kannalta katsoen välttämätöntä. Tämän rahan käyttö tietysti jäisi ministeriön ja valtioneuvoston harkintaan.

Ed. V ä h ä n ä k k i: Herra puhemies! Eräs takapenkin uskollinen istuja sanoi eilen tehneensä tukkimiehen kirjanpitoa puheenvuoroista: kuinka suurella prosenttimäärällä on haukuttu puheissa hallitusta ja kuinka paljon on keuhuttu. Suhteeksi tuli, että moitiskelevia puheenvuoroja tuli 80 prosenttia ja keuhuskelevia eli hallitukseen tyytyväisyyttä osoittavia puheenvuoroja 20 prosenttia. (Ed. Rinne: Olivatko ministerien puheenvuorot mukana?) — Niitä ei laskettu. — Hallituksen uskollisena soturina tietysti huolestuin kovasti tästä prosenttijakautumasta, ja olen nyt kolme

kertaa käynyt eri pääluokkien kohdalla puhumassa ja lähinnä kehumassa hallituksen hyviä tekoja.

Niitä on kyllä aika vaikea löytää, siis tyytyväisyyden aiheita, mutta yhden löysin kauppa- ja teollisuusministeriönkin asioista. Siellähän on määrärahat erilaisiin aluepoliittisiin tukiin, eikö niin? Parhaana joululahjana minulle olisi tieto huomenna siitä, että Haminan kaupunki ja Vehkalahten kunta tulisivat valituiksi aluepoliittisiksi erityisesti tuettaviksi alueiksi ja että samanaikaisesti Kotka — Pyhtää saisi jatkovuoden samaan asiaan.

Tiedän, että aluepoliittinen ministerivaliokunta on asiasta tehnyt yksimielisen esityksen. Todennäköisesti, ilman muuta varmaan, ministeri Suominen on tuossa valiokunnassa jäsenenä, ja tiedän varmasti, että ministeri Liikanen on. Ministeri Liikasta olen jo valiokunnan kannanotosta kiittänyt ja nyt kiittän ministeri Suomistakin, mikäli hän on siellä ollut, mutta toivon, että kauppa- ja teollisuusministerikin vahvasti vaikuttaa siihen, että se tulee myös valtioneuvoston päätökseksi. Se on nimittäin tärkeä ja vakava asia Etelä-Kymenlaaksossa ja koko Kymenlaaksoakin ajatellen. Etelä-Kymenlaakso on ehkä pahinta rakennemuutosaluetta teollisuuden osalta. Useita tuhansia teollisuuden työpaikkoja on mm. pelkästään Kotkan kaupungissa menetetty, ja kunnat kamppailevat erilaisin tavoin elinkeinoelämänsä kehittämiseksi, jossa tämä erityistuki olisi hyvin suurena apuna.

Kotka ja Pyhtää ovat todella tämän vuoden myötä tulleet olleeksi kaksi vuotta erityisesti tuettavana alueena, mutta siinä ajassa ei etuisuuksia voida riittävän hyvin hyödyntää. Edelleen on todettava se, että mielestäni on virheellinen ajankohta loppuvuodesta tehdä erityistukialueista päätös, joka astuu, mikäli on myönteinen, voimaan 1.1. seuraavana vuonna. Kunnat vaativat tai tarvitsevat hyvinkin paljon valmistelua omassa organisaatiossaan, jopa määrärahoja. Näin ollen pitäisi aikaisemmin tämä päätös tehdä.

Kansanedustaja Vuoristo ja minä teimme noin vuosi sitten kauppa- ja teollisuusministerille kirjallisen kysymyksen, joka koski sitä epäkohtaa, että Turun ja Porin läänissä on Porin kaupunki erityistuen piirissä ja Kymen läänissä Kotkan kaupunki, mutta ei sen sijaan samalla talousalueella Satakunnassa

Rauma ja meillä Hamina, ei myöskään näiden kaupunkien välissä oleva maalaiskunta eli meillä Vehkalahti ja Rauman ympärillä Rauman maalaiskunta. Etelä-Kymenlaaksossa on koettu hankalana kuntien välisessä kamppailussa uusista työpaikoista tämä olo-tila, mikä tähän asti on vallinnut. Onpa väitetty, että eräitä pienempiä yrittäjiä on erityisetujen piiriin siirtynyt Haminasta Kotkaan. Tätä en ole kyllä mistään tarkistanut, mutta joku oli vahvasti näin tietävinään. Lisäksi on todettava, että Kotka ja Hamina ja siinä välillä Vehkalahti ovat likipitään samaa työssäkäynti- ja asunnonhakualuetta.

Nyt todella odotamme hallitukselta tekoja aikaisempien lupausten lunastamiseksi. Odotan todella, että valtioneuvosto tekee lopullisen päätöksen. Asian puolesta olen joutunut jo useita vuosia kamppailemaan, ja olisi erinomainen joululahja, jos näin tapahtuisi. Näköpiiri näyttää olevan valkenemassa.

Kauppa- ja teollisuusministeri Suominen: Herra puhemies! Lyhyesti vastaan esitettyihin toivomuksiin ja huomautuksiin, vaikka ed. Laine ei näytäkään olevan tällä hetkellä paikalla. Hänellä oli kolme asiaa, ensinnäkin valtion teollisuuden kehittäminen, telakkateollisuus ja idänkauppa. Valtion teollisuutta kehitetään jatkuvasti. Näitä kehityksnumeroita ei tietysti puhtaasti yhtiöiden maksamista voitoista valtiolle ja toisaalta pääomapanoksista näe, mutta otetaan ihan fyysisesti. Enso-Gutzeit tekee Enocelliä ja uusii Kaukopäätä. Veitsiluoto rakentaa paperikonetta Ouluun jne. Koko ajan nämä yhtiöt uudistuvat ja valtio on, sanoisinko, takuumiehenä, niin että ne pystyvät pääomia hankkimaan myös vapailta markkinoilta.

Meillä on tietysti varmasti ideologinen erimielisyys ed. Laineen kanssa siinä, miten pitkälle myös yksityistä pääomaa voidaan näihin hankkia, mutta hallitushan on sopinut keskuudessaan siitä, että määräysvalta valtion yrityksissä säilyy valtiolla. En usko ed. Laineen tavoin, että telakkateollisuus valtion telakkayhtiönä olisi kovin onnellinen ratkaisu, mutta me olemme saaneet nyt valmiiksi telakkatyöryhmän mietinnön, missä on osoitettu valmius, sanoisin, pakon edessä, koska kansainvälisesti niin tehdään, määrättyyn tukeen myös telakkateollisuudelle. Keskusteltavanahan on myös telakkateollisuutta tukevan tutkimustoiminnan tuki ja sitten vielä

merenkulun tuki, joten merenkulku on kyllä valtiovallan todella kovassa suojeluksessa. Pyrkimys on päästä yhteen telakkayhtiöön, joka sitten olisi vahvempi kansainvälisillä markkinoilla sekä osaamisensa että pääomarakenteensa puolesta.

On ilahduttavaa, että ed. Laine myös kokee huolta idänkaupan kehittamisestä. Siihen meidän pitääkin panostaa yhä edelleen Suomessa. Olen samaa mieltä Kuolan yhteistyöstä kuin hän oli, ja me olemmekin erittäin voimakkaasti neuvostoliittolaisten kumppanimme kanssa keskustelleet nimenomaan siellä olevien Petshenga Nikelin, Severonikelin sekä muiden varsin paljon ilmaa saastuttavien sulattojen ja muiden kemian- ja mineraalitehtaitten uusimisesta ja toivomme nopeasti pääsevämme tässä eteenpäin.

Erityistalousalueella suomalaiset ovat eniten osoittaneet kiinnostusta ja osoittavat yhä edelleen. Viime talvena ja viime keväänä keskusteltiin neuvostoliittolaisen osapuolen kanssa sekä Suomessa että Neuvostoliitossa erityistalousalueista, ja päätös on nyt tietysti heidän tehtävä, koska se on suvereenia Neuvostoliiton aluetta. Miten näillä alueilla, joista eräänä on mainittu Viipurin alue, tullaan toimimaan, sitä me seuraamme suurella mielenkiinnolla, ja varmasti, kun ne erityisehdot selviävät, myös suomalaiset yritykset ratkaisevat oman kantansa.

Telakka-alalla on yhteistyötä. Muun muassa Rauma-Repola ja Viipurin telakka tekevät yhteistyötä, mutta yhteisyhtiöstä on tietysti yritysten ja neuvostoliittolaisten organisaatioiden päätettävä, ja mikäli se osoittautuu edulliseksi, varmasti tällainenkin syntyy. Väittäisin, että valtiovallan taholta ei ole torpedoitu telakka-alan yhteisyrityksiä, mutta olen varmaankin sanonut kuten sanon nytkin, että ei ole valtiovallan asia lähteä, sanoisinko, kätilöksi tällaiseen, vaan tämä on yritysten välinen asia.

Maakaasun suhteen olemme kantaneet huolta Neuvostoliiton alueella olevan putkiverkon kyvystä huoltaa Suomen lisääntyvää tarvetta. Muun muassa ensi vuonna maakaasun tuonti Suomeen lisääntyy noin neljänneksellä, ja ennen kuin voimme lähteä rakentamaan läntistä putkea, meillä on oltava selkeä varmuus siitä, että välillä Leningrad — Suomen raja maakaasuputken teho Neuvostoliiton puolella on riittävä. Tällä hetkellä

se ei ole riittävä läntisen putken tarpeita varten.

En ole samaa mieltä ed. Laineen kanssa siitä, että valtion tulisi perustaa kehitysyhtiö, joka ylläpitäisi ilmeisesti jatkuvien valtion varoin sellaista yritystoimintaa, joka on kannattamatonta. Sen sijaan valtion hallinnassa on ennen kaikkea Keran kautta tällä hetkellä jopa kehitysyhtiöryväs, joka toimii hyvin monimuotoisesti ja hyvin eri puolilla maata. Sitä on tarkoituksella pyritty saamaan yksiin käsiin, jotta tähän ehkä vähän rönsyilevään kehitysyhtiötoimintaan tulisi selkeyttä ja valtakunnallista näkemystä ja myöskin ehkä parempaa yritystaloudellista näkemystä.

Ed. Vähänäkkille toteaisin, että yleensä, jopa jouluna, toiveet toteutuvat vain puoliksi. Kaikkia toiveita ei toteuta joulupukkiakaan, ja hyvä niin, jää toivottavaa seuraavallekin vuodelle. Paljastamatta nyt suoraan sitä, mitä valtioneuvosto huomenna tulee päättämään, niin kyllä ehdotus, jonka me aluepoliittisessa toimikunnassa teimme, noudattelee ensinnäkin sitä ajatuskulkua, mitä ed. Vähänäkki sekä Satakunnan että Kymenlaakson osalta kosketteli, ja pyrkii tyydyttämään niiden pelisääntöjen puitteissa, kuin erityisalueista on laadittu, ne toiveet ja toivomukset, mitä ed. Vähänäkki esitti.

Ed. E. Aho: Herra puhemies! Koska tässä keskustelussa aiheita tuntuu olevan varsin vähän, käytän tilaisuutta hyväkseni ottaakseni esille yhden ehkä enemmänkin maa- ja metsätalousministeriön pääluokkaan kuuluvan, mutta myös kauppa- ja teollisuusministeriötä koskettavan asian, joka on jäänyt julkisuudessa ja myös hallituksen toimenpiteissä mielestäni aivan liian vähälle huomiolle. Kuluneen syksyn aikana on paljon puhuttu telakkateollisuuden kriisistä, niistä tuhansista työpaikoista, jotka ovat olleet tuon kriisin seurauksena uhattuina, ja vaadittu, että valtiovallan tulee erityistoimenpitein käydä pelastamaan näitä työpaikkoja, ainakin huolehtimaan siitä, että työpaikkojen vähentyminen ei olisi niin nopeaa kuin markkinatilanne on aiheuttamassa.

Samaan aikaan kuitenkin eräs toinen elinkeino, joka on yhtä suurissa taloudellisissa vaikeuksissa ja jonka kansantaloudellinen merkitys on myös huomattava, on joutunut kestäämään kriisinsä lähes yksin. Tarkoitin tällä turkistarhausta, joka työllistää Suomes-

sa suoraan ja välillisesti noin parikymmentätuhatta ihmistä. Sen kautta parhaimmillaan saatiin vientituloja noin kaksi miljardia markkaa, mikä vastasi noin kahta prosenttia Suomen kokonaisviennistä, eli se oli parhaimmillaan hyvin merkittävä valuuttatulojen hankkija ja voi olla sitä myös tulevaisuudessa, jos se tästä kriisistä hengissä selviää.

Herra puhemies! Mielestäni eduskunnan ja erityisesti hallituksen pitäisi nyt tehtyjen toimenpiteiden, korkotukiratkaisujen, lisäksi miettiä ja löytää huomattavasti tehokkaampia toimenpiteitä, joilla turkistarhauksen paristakymmenestä tuhannesta työpaikasta mielellään kaikki, mutta edes suurin osa voitaisiin säilyttää. Sillä jos vallalla oleva kehitysuunta jatkuu, on pelättävissä, että koko elinkeino Suomesta häviää, ja vaikka markkinatilanne muuttuisikin, niin kuin se vääjäämättä muuttuu paremmaksi hintakehityksen suhteen, meillä ei enää ole jäljellä elinkeinoa eikä sitä enää uudelleen voida saada pystyyn, jos sen annetaan nyt tuhoutua. Kysymys ei ole minkään pysyvän tuen tarpeesta eikä sellaista elinkeino itseään ole ajanut, kysymys on siitä, että voitaisiin tämän poikkeuksellisen syvän laman ylitse elinkeino auttaa valtiovallan tukitoimenpiteiden avulla ja sen jälkeen, kun tilanne jälleen palautuu normaaliksi, elinkeino tulee toimeen omillaan, pystyy ylläpitämään työpaikkansa ja hankkimaan huomattavat valuuttatulot ilman valtion tukea.

Haluaisinkin tässä yhteydessä, kun kauppa- ja teollisuusministeri on paikalla, kysyä: Onko hallituksen piirissä tästä tilanteesta keskusteltu ja tiedetäänkö, miten vakava tilanne elinkeinon suhteen on ja onko suunniteltu joitakin uusia, korkotukijärjestelmää tehokkaampia toimenpiteitä, joilla elinkeinon tulevaisuus voidaan turvata? Tähän saakka turkistarhauksen 20 000 työpaikkaan on uhrattu valtion puolelta korkotuen muodossa korkeintaan muutamia kymmeniä miljoonia, ja kuitenkin kyse on telakkayrityksiinkin nähden hyvin huomattavasta työpaikkamäärästä. Niin kuin sanoin, kysymys ei ole siitä, että olisi pysyvän valtiontuen varaan tarvetta elinkeinoa rakentaa, vaan kysymys on ainoastaan tilapäisestä kriisin yli auttamisesta.

Ed. Laine: Herra puhemies! Minä kuuntelin ministeri Suomisen äskeisen vastauksen

niihin ehdotuksiin ja mielipiteisiin, joita puheenvuorossani esitin. Haluan todeta, että ministerin vastaus oli varsin yksityiskohtainen ja vaikka siinä suurelta osin omaksuttiin toinen käsitys, oltiin kielteisellä kannalla, niin siinä kuitenkin vastattiin lähes kaikkiin ehdotuksiin, joita tein.

Kahta asiaa haluaisin kommentoida. Ensinnäkin ministerin puheenvuorossa esiintyi linja, että Suomessa pitää kaikki telakat yhdistää, niinhän ministeri ilmaisi tuon tavoitteen. Tältä osin haluaisin todeta, että työntekijöiden piirissä ainakin Turun suunnalla Pernon telakan piirissä ja ilmeisesti täällä Helsingissäkin on sellaisia käsityksiä, että tämä pyrkimys johtaisi huomattavan työntekijämäärän poistamiseen työpaikoilta ja, niin kuin työntekijät sanovat, telakkateollisuuden alasajoon. Tätä mielipidettä tulee vakavasti punnita siinä yhteydessä, kun valtion osuutta telakkateollisuuden kehittämisessä valmistellaan.

Edelleen ministeri puhui Viipurin — Leningradin erityistalousaluevyöhykkeestä. Minusta Suomen tulee joka tapauksessa, vaikka asia on toisen maan päättävällä, mikä koskee tuota aluetta, selvästi aktiivisesti valmistautua siihen, että Suomi voi siellä yhteistyötä harjoittaa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Pääluokan käsittely keskeytetään.

P ä ä l u o k k a 33

Yleiskeskustelu

Ed. Anttila: Herra puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkahan on budjetin pääluokista markkamäärällä mitattuna suurin ja jokaisen ihmisen kannalta toki erittäin tärkeä pääluokka. Puheenvuorossani haluan puuttua ainoastaan kahteen tämän hallinnonalan kysymykseen.

Tämän nykyisen Holkerin hallituksen yhtenä tapana on ollut säätää keppilakeja, joilla pakotetaan palkansaajajärjestöt tulopoliittisen kokonaisratkaisun taakse. Itselleni on tullut nyt mieleen, että eiköhän tällaista keppilainsäädäntöä olisi syytä soveltaa eräisiin kuntiin, erityisesti sellaisiin kuntiin, jotka eivät esimerkiksi vanhusten ja vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kotihoidon

tukijärjestelmää toteuta sillä tavalla kuin sosiaalihallituksen suositus ja ohje on.

Oma kotikuntani Forssa on hyvä esimerkki tästä. Meillä vanhusten, vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kotihoidon tuen maksuudessa on päästy vasta puoleen siitä, mitä suositukset valtion taholla, lähinnä sosiaalihallituksen ohjeissa ovat. Naapurikunnissa on päästy sosiaalihallituksen ohjeiden mukaisiin korvauksiin, noin 3 200 markkaan kuukaudessa hoitajalle sellaisesta hoidosta, joka sitoo tosiaan hoitajan lähes täysipäiväisesti. Tällöin vanhusta, vammaista ja pitkäaikaissairasta hoitavat henkilöt ovat täysin eriarvoisessa asemassa riippuen siitä, minkä kunnan jäseniä he ovat, mikä on se kunta ja kunnan sosiaalilautakunta, johon he ovat työsuhteessa. Tässä mielessä haluaisin kuulla sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen siitä, mitä olisi tehtävä sellaisille kunnille, jotka eivät poliittisen tahdon puutteesta suostu soveltamaan tätä vanhusten, vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kotihoidon tukijärjestelmää niiden suositusohjeiden mukaan, jotka on käsittäakseni täysin vakavassa mielessä tehty ja tarkoitettu sovellettavaksi ja noudatettavaksi.

Toisaalta tähän perusteluna toteaisin myös sen, että niin kauan, kun vanhus voidaan hoitaa kotona, se on kansantaloudellisesti suurimpia säästöjä, mitä voidaan saada aikaan. Yksi laitoshoitopaikka kuukaudessa maksaa 6 000—9 000 markkaa. Jos vanhus ja vammaisen hoidetaan kotona, niin sosiaalihallituksen suosituksen ylin markkamäärä on noin 3 300 markkaa kuukaudessa. Siinä on tavattoman suuri markkamääräinen ero.

Arvoisa puhemies! Ihan toiseen asiaan, joka lähtee liikkeelle eduskunnan hyväksymästä erikoissairaanhoitolaista. Nythän tietysti keskussairaaloittain ollaan muodostamassa sairaanhoitopiirejä. Erikoissairaanhoitolain lähtökohta on se, että pyritään keskussairaala-alueittain muodostamaan sairaanhoitopiiri ja niillä on sitten yksi yhteinen liittovaltuusto ja liittohallitus. Nyt ongelmana ovat reuna-alueiden aluesairaalat ja laitokset.

Tiedän tarkkaan Kanta-Hämeen tilanteen. Meillä Lounais-Hämeen aluesairaala, joka toimii Forssassa, kuuluu jatkossa Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiriin. Lounais-Hämeen aluesairaalan palveluja käyttävät kuitenkin neljän muun kunnan asukkaat, joista

kaksi kuntaa kuuluu todennäköisesti Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriin ja toiset kaksi, ainakin yksi niistä, Pirkanmaan eli Tampereen sairaanhoitopiiriin. Nyt kun tiedetään, että Tampereen suunnalla ei ole kovin suurta yhteistyöhalukkuutta muodostaa Lounais-Hämeen aluesairaala tällaista sairaanhoitopiirien yhteistä saumasairaala, Tampereen sairaanhoitopiiri käsittäakseni pystyy tyrmäämään omalla asennoitumisellaan sen, että aluesairaala ei tällaista yhteistä saumasairaala saada.

Tässä mielessä haluaisin kuulla sosiaali- ja terveysministerin perustelut ja ajatukset siitä, miten valtioneuvosto tulee suhtautumaan, kun tiedän, että varmasti tällainen anomus jossain vaiheessa valtioneuvostoon tulee, jossa pyydetään valtioneuvostoa toimimaan sillä tavalla, että Tampereen sairaanhoitopiiri velvoitetaan suostumaan siihen, että Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri, Tampereen sairaanhoitopiiri ja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri muodostaisivat yhdessä Lounais-Hämeen aluesairaala yhteisen ns. saumasairaalan. Onko valtioneuvosto silloin valmis pakot toimiin, vai katsooko valtioneuvosto ja lähinnä sosiaali- ja terveysministeriö, että on riittävää, kun ostopalvelusopimuksilla Tampereen sairaanhoitopiiri ja Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri keskenään sopivat siitä, että Urjalan kunnan asukkaat voivat saada Lounais-Hämeen aluesairaala ostopalvelujen kautta ne palvelut kuin tähänkin saakka? Tässä on vain se ongelma, että Urjalan kunta ei voi, jos saumasairajärjestelmää ei saada toteutumaan, olla Lounais-Hämeen aluesairaalan johtokunnassa millään tavalla mukana.

Vielä kerran korostaisin sitä, että se, että on mahdollisuus ostaa palvelut ostopalveluna, ei ole suinkaan sama asia kuin se, että kunta kuuluu jäsenenä, vaikuttajana, mukanaolijana sairaalan johtokuntaan. Vaikka johtokunnan päätösvalta ei ole kovin suuri, se merkitsee kuitenkin kunnan yhteistyömahdollisuuksia ja suuntautumista ajatellen tavattoman paljon. Millä tavalla siis valtioneuvosto tulee suhtautumaan näihin kiistoihin, jotka jo ovat olemassa sairaanhoitopiirien välillä? Lounais-Hämeessä kiista johtuu yksinkertaisesti siitä tosiasiasta, että Tampereen seutu pyrkii toki kaikin käytettävissä olevin keinoin vahvistamaan omaa aluettaan sillä tavalla, että Urjala mukaanluettuna muodos-

tettaisiin ensin vaalipiiri ja sen jälkeen Pirkanmaan lääni. Kaikki nämä kiistat lähtevät tästä valtapoliittisesta asetelmasta maakuntien kesken. Millä tavalla valtioneuvosto tulee rakentamaan kirkon keskelle kylää tällaisessa kiistassa, vai käykö siinä jälleen niin, että sisäministerinä toimiva Tampereen kaupunginjohtaja pystyy vaikuttamaan ja hoitamaan asian niin, että Urjalan kunta joutuu tyytymään siihen, että se ostopalveluina saa palvelut Lounais-Hämeen aluesairaalaasta?

Ministeri Halonen: Herra puhemies! Emme ole hallituksen puolelta kumpikaan ministereistä pitämässä tätä ns. ensimmäistä alustuspuheenvuoroa vaan olemme nyt seuraamassa täällä puheenvuoroja, ja toivon mukaan maltamme sitten odottaa useamman puhujan ja koota vastauksia yhteen.

Mutta näin aluksi haluan kuitenkin tavallaan keskustelun virittämiseksi vastata ed. Anttilalle hänen minulle esittämänsä kysymyksen. Vanhusten, vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kotihoidon tuki on erinomainen esimerkki siitä liikkumatilasta, mikä kunnilla on ollut tälläkin hetkellä sosiaalipalvelujen edistämiseen ja täydentämiseen omin päätöksin. Kysymys, mitä ed. Anttila teki siitä, mitä tehdä kunnan suhteen, joka ei käytä tätä tilaisuutta hyväkseen, joka ei sijoita omaa pesämunansa esimerkiksi tähän erityiseen kotihoidon tuen malliin, johon vielä saataisiin valtionapu, on monessa suhteessa pulmallinen.

Ensinnäkin me olemme pyrkineet ministeriönkin puolelta ja uskon, että eduskunta on tästä yhtä mieltä, tavallaan selventämään erilaisten normien ja säännösten luonnetta. Erikseen on lainsäädäntö, erikseen on valtioneuvoston päätökset, ministeriön päätökset ja sitten alemman asteiset normit. Me olemme koettaneet tavallaan siivota liiallisia normeja pois. Tässä mielessä ainoa, jonka asemaa olen koettanut kiistattomasti puolustaa, on eduskunta. Mitä eduskunta säättää lakeja, niiden pitäisi olla mahdollisimman selkeitä. osa eduskunnan laeista ovat selvästi kehyslakeja, joissa nimenomaan tarvitaan täydennykseksi joko valtioneuvoston päätöksiä tai alemman asteisia säännöksiä.

Uskallan näin vapaakuntakokeilun luvattuna aikanakin sanoa, että tämännapaisiin kysymyksiin tullaan jatkossa hyvin usein

törmäämään, jos tätä alemman asteista säännöstöä puretaan. Olen ymmärtänyt niin, että tämä on yleinen trendi ja toivomus, mutta on nähtävä myös sitten kolikon toinen puoli, ja se on juuri se, että kuntien keskinäiset kehitystilanteet tulevat poikkeamaan nykyistä huomattavasti enemmän ja tätä kautta myös kuntalaisten perusturva ja hyvinvointi.

Nyt tietysti sellainen helppo poliittisdemagoginen vastaus ed. Anttilalle olisi, että tämä asia tulee ratkaista kunnassa eikä eduskunnassa, mutta minä haluan välttää tällaista muodollista hallitus — oppositio-asetelmaa, koska käsitän varsin hyvin, että vanhuksen perhe tai sairaan lapsen vanhemmat eivät voi tämän vastauksen varaan tulevaisuuttaan rakentaa. Sen vuoksi haluan tässä yhteydessä todeta sen, että tämä asia tulee harkita erittäin tarkoin lähdettäessä nyt eteenpäin kehittämään yhä suurempaa päätösvaltaa kunnille. Mitkä ovat ne edut ja haitat, kun asetetaan rinnakkain toisaalta kunnallinen itsehallinto ja toisaalta kansalaisten tasaveroiroinen asema? Me olemme omalta osaltamme pyrkineet johdonmukaisesti kunnan päätöksentekovalan lisäämiseen, mutta samanaikaisesti olen tuonut kaiken uhallakin esille sen, että nimenomaan mm. vammaishuollossa, osin juuri ed. Anttilan esiinottamalla tavoin vanhusten palveluissa on näkyvissä, että jos kunta syystä taikka toisesta — se ei ole aina kunnan varakkuudesta kiinni — ei osoittaudu aktiiviseksi, niin silloin kuntalaisten asema on tässä mielessä aika huono.

En palaa ollenkaan siihen keskusteluun, minkälainen merkitys valtionapujärjestelmällä on meillä ollut tähän asti. Me olemme pyrkineet, yhteenvedonomaaisesti sanottuna, tukemaan, kannustamaan ja ohjaamaan valtakunnallisilla suunnitelmilla ja SVOLin mukaisella erityisvaltionavulla tätä palvelutoimintaa. Jos siirrytään enemmän laskennalliseen suuntaan, siihen että kunta saa joka tapauksessa esimerkiksi asukaslukunsa tai jonkin muun tällaisen perusteen mukaan nykyistä suuremman osan valtionavuista eikä sen takeeksi tarvitse osoittaa tiettyä palvelutuotantoa tai omaa panosta, niin silloin luulen, että tulevien hallitusten ministerit ovat vielä vaikeammassa asemassa vastamaan kuin minä nyt ed. Anttilalle.

Haluan vain sanoa, että ed. Anttilan edustama linja on valtakunnallisen suunnitelman linja, ja me pyrimme nyt vielä käytettävissä

olevin keinoin tätä linjaa ajamaan kunnissa lävitse.

Ed. Renko (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Suomi on varmasti yksi maailman harvoja valtioita, joissa vammaishuolto on niin hienosti hoidettu kuin se on, ja tuntuu ihan pahalta, jos siihen kosketaan ja sitä heikennetään, niin että jossakin pitäisi mennä perusoikeuden määrittelyyn ihan ihmisoikeuskäsitteestä lähtien.

Kun nyt kuitenkin muutakin ollaan vaarantamassa tällä Hiltusen valtionosuusjärjestelmän uudistuspaperilla, niin olisi mielenkiintoista kuulla, milloin sosiaali- ja terveysministeriö aikoo tulla ulos omalla mallillaan ja millä tavalla tässä on realistista taata kansalaisten tasa-arvo palvelujen suhteen sosiaali- ja terveyspuolella, mihin ministeri ansiokkaasti viittasi. Ymmärrän, että Hiltusen paperi on myös sosiaalipoliittinen paperi hyvin moneltakin näkökannalta ajateltuna. Onko nyt riittävästi ensi vuoden budjetissa huomioitu sitä, että jos tämä kuitenkin toteutuu Hiltusen mallin mukaisesti, niin sosiaali- ja terveyspuoli ei joudu tosi vaikeuksiin?

Ministeri Halonen: Herra puhemies! On ehkä jatkokeskustelun kannalta hyvä viritys tuoda vielä tämäkin esille, ja sanon, että kaikkeksi onneksi valtioneuvosto on nyt päättänyt, että pyydetään ihan normaali lausuntomenettely, ja me olemme tulleet jo omalla mallillamme esille. Minusta tuntuu nyt, että kunkin oman mallin kehittämisen ohella, joka on tähän asti ollut hyödyllistä, nyt on tarpeellista astua yhteisen pöydän ääreen ja pyrkiä löytämään ne keskeiset tekijät, joista kaikki voivat olla yhtä mieltä. Tässä, kun sanon kaikki, ovat mukana myös kunnalliset keskusjärjestöt ja kuntien kannat. Tätä kautta lähestytään sellaista mallia, joka takaisi sekä kansalaisten yhdenvertaisuuden, perusoikeudet, että myös kunnallisen päätöksentekovallan.

Ed. Renlund: Herr talman, arvoisa puhemies! Tapaturmaviraston hidasta asioiden käsittelyvauhtia ei voida pitää hyvän hallintotavan mukaisena. Käsittämään joutuvat erityisesti sotainvalidit, jotka ensimmäistä kertaa hakevat korvausta ja invaliditeettiprosentin vahvistamista. Käsittely kestää

usein yli vuoden. Tätä ei voida pitää hyväksyttävänä. Yli vuoden pituinen odotusaika on liian pitkä erityisesti sotainvalidiemme ollessa kyseessä. Ikääntymisen myötä on oikeus odottaa parempaa ja nopeampaa kohtelua.

Hallituksen tulisi välittömästi ryhtyä toimenpiteisiin tapaturmavirastossa olevien puutteiden korjaamiseksi siten, että hakemusten käsittelyä voitaisiin nopeuttaa. Valitsevaan henkilöstöpulaan on voitava puuttua. Yli 2 200 hakemusta odottaa vastausta sotilaslääketieteen arkistosta. Vanhin näistä on vuodelta 1988, mikä osoittaa selvästi, etteivät viranomaiset ole hoitaneet tehtäviään hyväksyttävästi.

Kaiken kaikkiaan noin 27 000 hakemusta odottanee tällä hetkellä päätöstä. Tämä osoittaa tapaturmavirastoon kohdistuvan paineen ja sen, että toimenpiteitä tarvitaan mitä pikimmin.

Herr talman! Årets budget innebär för våra krigsveteraner närmast en förhöjning av det extra fronttillägget från den 1.8.1989. I ett klämförslag förutsätts därtill att det extra fronttillägget höjs till 15 procent från den 1.4.1991.

Regeringen borde nu inse sitt ansvar och höja det extra fronttillägget, så att det skulle bli en rejäl förhöjning åt de veteraner, som har det sämsta utkomstskyddet. Förhöjningen borde kompensera den eftersläpning fronttillägget har i jämförelse med TEL-indexet. För att få det extra fronttillägget så heltäckande som möjligt och undvika orättvisor borde ett särskilt lagförslag utarbetas som skulle beakta de olikheter som finns mellan veteranerna på grund av de olika pensionssystemen. Enbart en förhöjning av procentsatsen för det extra fronttillägget, som baserar sig på folkpensionens tilläggsdel, är inte tillfylles. Veteraner med små arbetspensioner skulle då bli lidande på grund av att arbetspensionerna kraftigt påverkar folkpensionens tilläggsdel, som i sin tur utgör grunden för det extra fronttillägget.

Ett annat alternativ vore att till folkpensionens 25 § 2 mom. göra ett tillägg, som skulle innebära att full tilläggsdel enligt 1 mom. skulle utbetalas till den maka/make som innehar frontmannatecken, fronttjänsttecken eller veterantecken. Detta skulle innebära en klar förhöjning av pensionen för

veteranernas del. Det måste anses som ett klart bättre alternativ och juridiskt är det mycket enklare att förverkliga än det förstnämnda.

Rehabiliteringsanslagen för veteranerna har inte höjts i den takt som vore motiverat. Förhöjningen med 6 miljoner i år är inte tillräckligt med hänsyn till kostnadsstegringen, varför det är att beklaga att det inte kunde nås enighet om en höjning i budgetunderhandlingarna. Den stigande åldern bland våra veteraner skulle motivera en betydligt större höjning av rehabiliteringsanslagen än vad som nu sker. Detta bör regeringen observera vid uppgörandet av nästa års budget. För en förhöjning som nu sker i år med cirka 5,3—5,4 procent är definitivt för låg.

Arvoisa puhemies! Potilasvahinkolautakunnalle tulevien asioiden käsittelyä on tehostettava ja parannettava. Henkilöstöllä tulisi myös olla sille asetettavia vaatimuksia vastaava pätevyys. Lisäksi on edellytettävä hallituksen huolehtivan siitä, että henkilöstö palkataan vakinaiselle pohjalle siten, että jatkuvuus voidaan taata. Muun muassa TV:n sunnuntairaportti todisti, että toimenpiteitä tarvitaan. Mikäli tuo TV-ohjelma pitää paikkansa, tämä osoittaa hallinnossa olevan vakavia puutteita, joihin tarvittaisiin välittömiä toimenpiteitä. Potilasvahinkolautakunnan tulisi edelleenkin olla sosiaali- ja terveystoiministeriön alainen, jotta toiminnan valvonta ja vaikutusmahdollisuudet olisivat parhaat mahdolliset.

Lopuksi haluan lausua toiveen, että hallituksella olisi valmiutta puuttua potilasvahinkolautakunnan toiminnassa nyt ilmenneisiin puutteisiin.

Ed. Gustafsson: Arvoisa puhemies! Monet niistä asioista, joita halusin korjattavan ensi vuoden valtion tulo- ja menoarviossa, ovat nyt mukana tupokokonaisuudessa. Pitäessäni syyskuussa lähetekeskustelussa puheenvuoron jo ennakoin sitä, että hallitus on ehkä tarkoituksellisesti jättänyt joitakin asioita siirtääkseen niitä edessä oleviin tuponeuvotteluihin. Näin on käynyt. Yleisesti ottaen olen sitä mieltä, että hallitus on menetellyt oikein, vaikka menettelytavoissa on paljon töpeksitty, kun se on ilmoittanut etukäteen, että tulospimuksen kaatuminen

johtaa veron kiristykseen ja moniin muihin keppitoimiin.

Reilua asiassa on se, että vaihtoehdot ovat niin kansalaisten kuin päättäjienkin tiedossa. Epäreilua sen sijaan mielestäni on, että hallitus on kerännyt suurin piirtein kaiken mahdollisen tupoon, myös sellaiset asiat, joiden hoito olisi mitä ilmeisimmin tapahtunut eduskunnan toimesta tässä ja nyt budjettikäsittelyssä ja taustalla sos.dem. eduskuntaryhmän aloite ja hallituksen voimat. Näin väittäessäni ajattelen erityisesti sairaskassojen päivä- ja lisäpäivärahojen verotusta, työttömyysturvan parantamista, lapsilisä ja eräitä muitakin asioita.

Vaatii todella poliittisen diplomi-insinöörin tarkkuutta ja tietoa voidakseen varmuudella sanoa, mitkä tupossa olevista asioista korjaantuisivat ay-liikkeen voimin yksin tai demarivoimin Holkerin hallituksen kautta. Tiedossani silti on, että sos.dem. eduskuntaryhmässä olisi ollut ja on edelleen huomattavan suurta poliittista tahtoa kamppailla ja ajaa lävitse parlamentissa nyt tupossa olevia reformeja.

Pidän valitettavana sitä, että tupoautoon piti tuupata tavaroita, joiden päättämisessä ensisijainen paikka on eduskunta ja tämä budjettikäsittely. Mielestäni myös tulos olisi voinut olla parempi. Näin joulunalustunnelmissa ajattelisin jopa näin, että tupossa on tarjolla ehkä 30 asiakokonaisuutta, pakettia. Se on niin valtava kokonaisuus, että sen hallitseminen on päätoimisille poliitikoillekin lähes kohtuuton tehtävä. Voi olla, että tupon läpimenonkin kannalta olisi ollut parempi, että siinä olisi keskitytty muutamaa olennaisiin kysymyksiin. Olen ymmärtänyt, että jos lapsetkin saavat joululahjoja 30, niihin ei enää jaksaa niin kiinnittää huomiota, mutta jos tulee 5—6 kivaa ja merkittävää asiaa ja pakettia, niin sepä lämmittää mieltä.

Osia tupopaketista, jos se lävitse menee, niin kuin toivon, tulee sitten aikanaan eduskunnan päätettäväksi, jos siis tupo syntyy, ja olen sitä mieltä, että osa reformeista pitää toteuttaa, käy tupon miten tahansa. Tässä tulopoliittisessa kokonaisratkaisussahan on mukana lapsilisää, lasten päivähoitoa, vanhempain lomakauden pidentämistä, asumomäärärahoja, työttömyysturvaa, ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien aseman parantamista, sairaskassojen päivä- ja lisäpäivärahojen verotusta, yleensäkin verotusta, hoitohen-

kilöstön asemaa jne. Ne, mitkä sieltä puuttuvat, ovat mm. opintotukiparannukset ja elatusvelvollisten asemaa koskevat muutokset.

Herra puhemies! En tiedä, miksi elatusvelvollisten asema on tullut minulle niin läheiseksi. Jotkut ovat epäilleet, että minulla on siinä oma asia takana. Voin kuitenkin todeta, että ei ole, mutta puoleeni on sen asian tiimoilta sen verran paljon käännytty, että olen siitä yrittänyt jaksaa eri yhteyksissä puhua. Nimittäin noin 100 000 elatusvelvollisesta on tulossa kohtuuttomalla tavalla verouudistuksen ilmeisesti ainoat merkittävät kansalaisryhmä, joka häviää. Verotus on kiristynyt elatusvelvollisilla monilla 3—4 prosenttia.

Kysymys on enemmästä ja tärkeämmästä asiasta kuin pelkästä rahasta sitäköön vähentelemättä. Avioero on sekä vanhemmille että varsinkin lapsille vakava sekä sosiaalinen että taloudellinen kärsimys. Eron jälkeen molemmat vanhemmat huolehtivat edelleen lapsistaan. Toisesta tulee lähihuoltaja, yksinhuoltaja, toisesta etäihuoltaja, elatusvelvollinen. Haluankin korostaa, että elatusvelvollinenkin on avioeron jälkeen lapsiperheellinen. Tänäpäin pidetään hyvin tärkeänä, että erolasten yhteydet erossa asuvaan vanhempaan säilyvät kiinteinä lapsi — vanhempi-suhteena ja toteutuvat mm. runsaan tapamisoikeuden ja yhteishuollon merkeissä. Kuitenkin elatusvelvollisia kohdellaan verouudistuksessa lähinnä yksin elävinä, mikä on ristiriidassa kaikkien sosiaalipoliittisten pyrkimysten kanssa. Esitänkin ja olen vaatimassa siksi verouudistukseen yhä edelleen elatusvelvollisten kohdalta elatusvelvollisuusvähennysten palauttamista suurin piirtein aiemmalle tasolle.

Tyydytyksekseni voin todeta, että myös viime viikolla sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on vaatinut asian selvittämistä ja pohtimista vielä uudelleen, rohkenisin sanoa tällaisena henkisenä tavoitteena asian korjaaminen. Mielelläni täydennän omaa perusteluosaani ilmeisesti keskustapuolueen vastalauseesta, jota viime viikolla käsitelimme. Asianomaisen kohdan yhteydessä kepun vastalause kuuluu näin: ”Edelleen on syytä muistaa, että elatusvelvollisen mahdollisuudet uuden perheen perustamiseen ja lapsien hankkiminen uudessa perheessä vaikeutuu tai saattaa tulla jopa mahdottomaksi, ellei

elatusvelvollisuusvähennystä tulevaisuudessa myönnettäisi. On myös huomattava, että esimerkiksi avioerossa on voitu määrätä lapsia molempien puolisoitten huoltoon, jolloin he molemmat ovat yksinhuoltajia, mutta yleensä vain toinen on elatusvelvollinen.” Siis se näkökulma, mitä tässä korostetaan ja joka minustakin on tärkeä, liittyy todella uuden perheen perustamiseen, ja elatusvelvollisen asettaminen tältä osin huonompaan asemaan, mihin nykykäytäntö on johtamassa, ei tunnu sopivan ainakaan minun oikeudenmukaisuusajatteluuni.

Verohelpotukset kuuluvat tietenkin ainoastaan niille elatusvelvollisille, jotka tunnollisesti ja säännöllisesti hoitavat maksuvelvollisuutensa ja voivat tämän luotettavasti todistaa. Erityisryhmien vero-ongelmat voidaan mielestäni edelleen tehokkaammin hoitaa verovähennyksin. Olen vakuuttunut siitä, että elatusvelvollisten verokohtelun muuttaminen esittämälläni tavalla parantaa sekä elatusvelvollisten mahdollisuuksia että halukkuutta maksaa elatusapumaksut säännöllisesti. Tämä turvaa välittömästi lasten ja heidän lähihuoltajikseen jääneiden yksinhuoltajien taloudellista ja sosiaalista turvaa, mistä sekä yhteiskunta että ero-osapuolet mutta ennen kaikkea erolapset hyötyvät.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön laajaan toimialaan kuuluu myös se huolestuttava ja epävarmuutta aikaansaava tilanne, että huolto- ja hoitoalan työntekijöitä ei ole riittävästi. Vanhustentalot ovat ajoittain niin harvalukuisen henkilökunnan valvonnassa, että asukkaiden turvallisuutta ei voida taata. Muistinsa menettäneitä hoidettavia harhailee metsissä ja lähiasutuksen ympäristössä. Kesällä ei onnettomuuksia ole yhtä paljon uhkaamassa kuin talviaikana. Voidaan väittää, että asia kuuluu kunnille ja on kuntien vastuulla. Mutta se seikka, että hallitus on ollut mukana tekemässä tupoa eli palkkasopimuksia ja vaikuttamassa osaltaan hoitoalan työntekijöiden palkkojen jälkeensä jäämiseen, on suurin syyllinen tilanteeseen. Koska palkat ovat täällä niin alhaiset, työntekijöitä ei löydy.

Naisten palkka myös vastaavissa valtion laitoksissa ja tehtävissä on heikompi kuin miesten. Tasa-arvolain periaatteet eivät ole tilannetta korjanneet. Tämä onkin suuri oleellinen kysymys juuri nyt, kun tasa-arvo-

lakia on jo koeteltu käytäntöön. Se kuitenkaan ei ole tuottanut juuri mitään tulosta, vaikka siitä kyllä hyvin paljon puhutaan ja kirjoitetaan.

Sotainvalidit ovat olleet kansanedustajien huolen kohteena, ja heistä on puhuttu. Tänäinkin heistä puhutaan, usein kyselytunneilla ja muissakin yhteyksissä. He ovat aika usein myös tiedotusvälineiden keskustelun aiheena. Mutta mihin ovatkaan unohtuneet ne kansamme naiset, jotka noin 50 vuotta sitten ja sitä seuraavina vuosina joutuivat vastaamaan suuren lapsikatraan kasvattamisen ohella myös tehtaista, virastoista, kuljetuksesta ja ennen kaikkea karjanhoidon ja maanviljelyksen onnistumisesta. Heidän oli tehtävä kaikki käytännön työt, jotka olivat miesten töihin kuuluneet. Siellä oli puiden hakkuut ja muut, jonkin vain mainitakseni.

Nämä naiset ovat usein kaikkein pienimpien eläketulojen varassa vielä nykyisinkin. Uskallan sanoa, että juuri naiset kantoivat noiden vuosien aikana raskaimman työtaakan ja vastuun. Juuri tässä nähdään suomalaisen eriarvoisuuden kaikkein näkyvin ja konkreettisin ilmaus. Tästä asiasta ei juuri missään puhuta. Se halutaan hiljaisesti unohtaa. Nyt on kuitenkin aika tullut puhua asioista niiden oikeilla nimillä ja oikeassa valossa. Näiden naisten eläketuloihin tulisi kiireesti lisätä se eläketuloa tuottava työ, jota on aikanaan suoritettu tehden noin 16—17 tunninkin työpäiviä vuodesta toiseen.

Tämä on eräs sellainen ongelma, josta he eivät itse tule tänne puhumaan, mutta heitä on vielä aika paljon elossa. Suurin osa näistä naisista on myös menettänyt terveytensä tuossa raadannassa. Se on myös eräs sellainen tekijä, että heidän hoitonsa pitäisi olla myös yhtä turvattua kuin on sotainvalidien huolto ja hoito laitoksissa. He voivat päästä sinne aina silloin tällöin, mutta näitä naisia ei oteta missään huomioon. Jotkut ovat täälläkin ajamassa eräiden naisryhmien asioita, joiden katsottiin kunnostautuneen samoissa tehtävissä kuin miehetkin olivat. Mutta nämä naiset todella vastasivat siitä, että lapset voivat käydä koulua, saada ruokaa ja että maanviljelys toimi ja tehtaat olivat kunnossa. Se oli naisten vastuulla ja harteilla, mutta heistäpä ei täällä juuri ole puhuttu.

Ed. Puska: Herra puhemies! Tässä budjettikeskustelussa menettelytavaksi on otettu

selvästi lyhyempi kaava, mikä onkin hyvä. Sen vuoksi puheenvuorossani laajempien terveyspoliittisten budjettilinjojen sijasta puhun vain yhdestä asiasta, ja tuskin on harvalukuiselle yleisölle yllätys, että se on tupakka-asia. Tämän perusteluksi pari huomautusta.

Eduskunnan arvokkaassa salissa voi kuulostaa varsin hienolta puhua erilaisista terveydenhuollon palvelujärjestelmän sinänsä hyvin tärkeistä ongelmista, ja tupakka sen rinnalla voi tuntua helposti triviaalilta. Kuitenkin on muistettava, että harva asia tällä hetkellä vaikuttaa niin paljon suomalaisten terveydentilaan kuin tupakka. Vielä kerran on syytä palauttaa mieleen, että kaikkien arvioiden mukaan noin 5 000 kuolemapausta ja kymmeniätuhansia vakavia sairaustapauksia vuodessa on laskettavissa tupakan tiliin.

Toiseksi haluan sanoa, että tulen puhumaan tästä asiasta niin kauan, kunnes asia saadaan tyydyttävään kuntoon.

Väärinkäsitysten välttämiseksi haluaisin todeta, että tupakoinnin suhteen tapahtui Suomessa 1960—70-luvulla hyvin myönteinen kehitys, joka ainakin osittain oli seurausta terveysvalistuksesta ja useista eri tahojen, ei vähiten valtiovallan, toimenpiteistä. Sen seurauksena edelleenkin tupakkatilanne kansainvälisesti katsottuna Suomessa on varsin hyvä.

Syy, minkä vuoksi asiasta täytyy niin vakavasti puhua, on, että ensinnäkin, kuten jo sanoin, tupakointi edelleen on äärettömän keskeinen suomalaisten sairastavuuden ja terveydenhuollon kustannusten taustatekijä. Toiseksi, myönteinen kehitys on tällä vuosikymmenellä selvästi pysähtynyt. Mitään varsinaista taaksepäin menoa tuskin on tapahtunut, lukuun ottamatta ehkä ja todennäköisesti koululaisia.

Myönteisen kehityksen pysähtymisestä on sanottu, että terveyskasvatus ei enää pure. Itse olen jyrkästi toista mieltä. Olisi helppo luetella, ja olen monessa muussa yhteydessä sen tehnyt, varsin suuri määrä asioita ja toimenpiteitä, jotka ovat olleet selviä huononnuksia tupakoinnin vähentämiseen tähtäävien pyrkimysten kannalta. Tämä koskee yhtä hyvin koulujen opetusohjelmia kuin määrärahoja, piilomainnon valvontaa jnp. Väärinkäsitysten välttämiseksi totean, että näitä on tapahtunut yhtä hyvin edellisten kuin nykyisenkin hallitusten aikana.

Nyt ajankohtaiseen tilanteeseen, herra puhemies. Liitän tähän keskusteluun myöskin tupakkaveron, koska jostakin käsittämättömästä syystä budjetin tulopuolesta ei puhuta erikseen, ja toiseksi tämän menon määrärahat ovat tupakkalain perusteella sidoksissa veron tuottoon. Eduskuntahan huolissaan tästä tilanteesta 29. maaliskuuta hyväksyi seuraavan pöytäkirjan:

”Ottamalla huomioon tupakoinnin erittäin suuret kansanterveydelliset haitat, huolestuttavat tiedot tupakoinnin kehityksestä viime vuosina, tupakkateollisuuden voitot ja huomattavien varojen käyttämisen tupakan piilomainontaan sekä sen, että tupakkaveron on noin kuusi prosenttiyksikköä pienempi kuin kymmenen vuotta sitten, eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ensinnäkin tupakkaveron prosentin korottamiseksi, toiseksi näin saatavien lisävarojen ohjaamiseksi tupakkaterveyskasvatuksen tehostamiseen sekä kolmanneksi tupakan vähittäishinnan kohottamiseksi vähintään kuluttajien ostovoiman kasvun mukaisesti.”

Näistä pöytäkirjan kolmesta kohdasta ainoa kohta, joka on toteutunut, on viimeinen, vähittäishinnan nousu, eikä sekään valtiovalan vaan tupakkateollisuuden toimesta. Eduskuntaryhmien kesäkokouksissa ja hallituksen budjettiriihessä pohdittiin mahdollisuutta nostaa tupakan hintaa noin 15 prosenttia. Aika sekavien vaiheiden jälkeen budjetissa päädyttiin kielteiseen ratkaisuun ja esitetään 6 prosentin korotusta. Kun eduskuntaryhmät ja hallitus olivat asiasta näin päättäneet, sen jälkeen kului muutama kuu-kausi, ja nyt tupakkateollisuus lähettää kirjeen: hinta nousee kymmenen prosenttia, ja ilmoittaa, että myöhemmin ensi vuoden puolella nostetaan lisää. Näin ollen tämä asia on tulossa siis varsin tyydyttävään kuntoon tupakkateollisuuden itsensä toimesta.

Tässä tilanteessa olisi mielestäni valtiovalan toteutettava pöytäkirjan kaksi muuta osaa, kun nimenomaan tässä pääluokassa on kysymys tupakkaterveyskasvatuksen varoista, jotka ovat viime vuosina olennaisesti vähentyneet. Palautetaan vielä kerran mieleen, että alun perinhän lähdettiin siitä, että 0,5 prosenttia tupakkaveron tuotosta käytetään tupakkaterveyskasvatukseen. Sitä nipistettiin niin, että se on vain 0,45 ja lakimuutoksella nyt koko valtion budjetin terveyskasvatusta rahoitetaan samalla rahalla, jolloin tupakan

osuus on varsin pieni. Kaiken huipuksi tässä budjetissa, josta nyt puhutaan, koko tälle momentille esitetään lisäystä 0,1 prosenttia, joka merkitsee siis selvää reaalista vähennystä.

Mitä tulee pöytäkirjan kolmanteen osaan eli tupakkaveron prosentin korotukseen, joka puolestaan vaikuttaa menopuoleen, vielä korostan, että veroprosentin nousu ei tarkoita samaa kuin vähittäishinnan muutos. Mikäli veroprosenttia nostetaan, se tarkoittaa suoraan sitä, että vähittäishinnasta aiempaa suurempi osa menee valtiolle ja vastaavasti tupakkateollisuuden ja kaupan osuus pienenee. Vähintään yhden prosenttiyksikön nousu, mieluummin kahden, olisi erittäin perusteltua. Kuten sanottu, kymmenen vuotta sitten tämä prosentti oli noin 5 prosenttiyksikköä korkeampi.

Jonkinlaisen käsityksen siitä, mitä se merkitsisi rahojen kannalta, saa, kun kerron, että minun arvioni on se, että yhden prosenttiyksikön nousu merkitsisi noin 50–60 miljoonaa ja kaksi prosenttiyksikköä noin 100–120 miljoonaa. Se pienentäisi tupakkateollisuuden voittoja ja toisi valtiolle lisää rahaa. Nämä aika huomattavat voitot on selvästi dokumentoitu teollisuuden viime vuoden tilinpäätöksissä, ja sen näkee myös siitä, että on erittäin runsaasti varoja sekä lakia kiertävään piilomainontaan että näihin huomautus- ja valvontakampanjoihin, joista sinänsä tuskin on kovin pahaa sanottavaa, mutta jotka ovat hirvittävän kalliita tupakkateollisuuden kampanjoita. Kun verotuotto nousee, tosiaan pienehkö osa lisätuotosta merkitsisi aika suurta summaa tällä momentilla tupakkaterveyskasvatuksen tehostamiseen.

Tässä salissa ja sen ulkopuolella on aina silloin tällöin kysytty, onko näistä tupakkaterveyskasvatuksen rahoista mitään hyötyä. Haluaisin vain todeta, että on varsin vakuuttava kotimainen ja kansainvälinen näyttö siitä, että hyvin suunnitelluilla kampanjoilla saadaan selvä myönteinen tulos, ei tietenkään niin, että kaikki tupakoivat sillä hetkellä päättävät lopettaa, mutta tulokset on vakuuttavasti dokumentoitu. Viittaan vain esimerkiksi aika tärkeisiin kampanjoihin kouluissa nuorten tupakoinnin ehkäisemiseksi, erilaisiin näkyviin myönteisiin ”no smoking” urheilusponsorointeihin tai siihen toimintaan tupakasta vieroituksen edistämiseksi, jolla on tavoitteena auttaa niitä tuhansia

yksilöitä, jotka todella kamppailevat päästäkseen tästä erittäin pahasta riippuvuudesta eroon.

Mitä tulee tupakkaveron korotuksesta saatavaan rahaan muuten, josta siis vain erinomaisen pieni osa riittäisi hoitamaan tämän terveyskasvatusrahan kuntoon, niin sitä rahaa voitaisiin käyttää esimerkiksi — enkä tarkoita mitään korvamerkintää — ravintorasvaveron vastaavaan alentamiseen, jota mm. valtion ravitsemusneuvottelukunta on esittänyt. Toimenpide olisi myös terveydellisesti hyödyllistä ja johtaisi myös ruoan hinnan alentamiseen.

Tupakan osalta se johtaisi, kuten sanoin jo, tupakkateollisuuden voiton pienemiseen ja/tai hinnan nousuun, joka nyt on muutenkin tapahtumassa, mutta toimenpidetä kokonaisuudella ei olisi ainakaan kuluttajahintaindeksiä nostavaa vaikutusta.

Kansainvälisestä kehityksestä näitten määrärahojen suhteen voi vielä todeta, että Kaliforniassa äskettäin kansalaisaloitteen ja kansanäänestyksen perusteella osavaltion parlamentti hyväksyi lain ylimääräisestä noin 20 prosentin tupakkaverosta ja Neuvostoliiton terveysministeriö esitti äskettäin 30 prosentin korotuksen tupakan hintaan. Kalifornian laissa varataan tupakkaterveyskasvatukseen 20 prosenttia veron tuotosta, mikä tekee vuodessa peräti noin 500 miljoonaa Suomen markkaa, siis yksinomaan tupakoinnin vähentämiseen tähtäävään toimintaan. Myös EY:n piirissä tehostetaan jatkuvasti tupakkaterveyskasvatusta. Australiassa on tupakkaverosta varattu noin 5 prosenttia tupakkaterveyskasvatukseen. Vertailun vuoksi, meillä promilleisuus, arviosta riippuen, lienee noin 2 promillea. Näin ollen, ellei kotimainen tilanne riittävästi vakuuta toimenpiteiden tarpeellisuudesta tässä asiassa, myös kansainvälinen kehitys on menossa suuntaan, josta saamme ottaa oppia.

Herra puhemies! Yhteenvetona totean, että tupakka-asiassa olisi monen vuoden huononnusten jälkeen syytä ryhtyä taas myönteisiin tekoihin. Tupakkateollisuuden itsensä suunnittelemaat hinnankorotukset kyllä tyydyttävät. Valtiovallan puolestaan tulisi ensi vuonna nostaa veron osuutta vähittäishinnasta noin 1—2 prosenttiyksiköllä ja lisätä tupakkaterveyskasvatuksen rahoitusta.

Korostan, kun lehdistö aina epäilee, että tässä tupakkamiehiä tai - naisia ahdistellaan,

että toimenpiteet eivät kohdistu tupakoivia vastaan. Päinvastoin ne kohdistuvat toisaalta tupakoinnin aloittamista ja jatkamista suosivia yleisiä tekijöitä vastaan ja toisaalta auttavat hyvin lukuisia tupakoivia heidän lopettamispyrkimyksissään, koska on dokumentoitu, että valtaosa tupakoivista on ilmoittanut, että he haluaisivat lopettaa, kunhan vain siinä voisi jotenkin onnistua.

Ed. Säilynoja: Arvoisa puhemies! Valtakunnalliset suunnitelmat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä painottavat terveydenhuollon palvelujen turvaamista laaja-alaisesti väestölle. Väestövastuuperiaatteen mukaisesti kuntien velvollisuus on huolehtia kuntalaisten palveluista sekä perusterveydenhuollon että myös erikoissairaanhoidon osalta. Aivan oikein nähdään välttämättömyytenä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyön monipuolistaminen ja tehostaminen. Jääkö suunnitelma kauniiksi puheiksi?

Myös taloudellinen vastuu palveluiden tuotannossa on siirtymässä yhä keskeisemmin kunnille ja palveluiden suuryrityksille, joita ovat lapsiperheet, vammaiset ja erityisesti vanhusväestö. Iän myötä sairastavuus lisääntyy. Näihin ongelmiin pitäisi voida vaikuttaa perusterveydenhuollon menetelmin. Kunnallinen sosiaali- ja terveydenhuolto muodostavat kokonaisuuden, jonka pohjalta perusterveydenhuollon pitäisi vahvasti rakentua.

Sosiaalihuollon osalta voidaan todeta, että siellä ollaan suunnitelmien toteuttamisessa varsin alkutaipaleella, tulihan valtionosuusjärjestelmä kattavaksi varsin myöhään, ja niinpä vastuu huonokuntoisesta väestöstä on säilyttynyt hyvin suurelta osalta terveyskeskusten harteille. Monissa terveyskeskuksissa tilanne onkin suorastaan katastrofaalinen. Varsinkin lääkärin ja kuntoutushenkilökunta siirtyvät yksityiselle sektorille, missä kysyntä ja tarjonta ovat tasapainossa.

Kansanterveyslain henki on monesta syystä ja monella tavalla vesittymässä. Ostopalvelujärjestelmä toimii sekä sairaalalaitoksen että terveyskeskusjärjestelmän sisällä. Tämä kaikki on lain säädösten sallimaa toimintaa, josta ei voida syyttää henkilökuntaa, joka hakeutuu vähemmän ahdistavaan yksityiseen palvelujärjestelmään.

Valitettavaa on, että perusterveydenhuolto on jäämässä yhä enemmän sattumanvarai-

seksi terveyskeskusten tyhjentyessä varsinkin lääkäreistä. Mielestäni lääkäripulaan on olemassa muitakin syitä kuin palkkauksellisia. Moniongelmaisia, monivammaisia potilaita pitää päivittäin kohdata. Se on ahdistavaa. Siinä tuntee itsensä riittämättömäksi. Mielestäni lääkäreiden koulutuksellista valmiutta pitääkin lisätä, jotta voidaan myös terveyskeskusten tarpeet tyydyttää.

Näiden valmiuksien parantamiseen tähtää mielestäni ehdotus Oulun yliopiston kansanterveystieteen laitoksen ja terveyskeskusten yhteistoiminnan kehittämiseksi muodostamalla yliopistollisia terveyskeskuksia. Tuo työryhmän raportti oli varsin mielenkiintoinen. Raportissa esitetään mm. perustettavaksi geriatrian ja vanhustenhuollon professorin virka sekä muuten kehitettäväksi sellainen virkarakenne, joka mahdollistaa yliopistollisten terveyskeskusten toiminnan käynnistämisen. Raporttiin sisältyy ilahduttava ajatus siitä, että sekä tutkimuksen että opetuksen tulee tuottaa palveluita ja edelleen palveluiden tulee tuottaa valmiuksia koulutettavalle henkilökunnalle.

Valtakunnallinen suunnitelma painottaa näkemystä, jossa yksityinen palvelujärjestelmä ja julkinen sektori täydentävät toisiaan. Yhteiskunnan ylläpitämien rinnakkaisjärjestelmien toiminta on jo nyt käytännössä johtanut julkisen sektorin toiminnan vaikeutumiseen ja kokonaiskustannusten nousuun. Meillä on kohta valmiiksi rakennettu terveyskeskusverkko, ja sairaalalaitos toimii varsin uudistetuissa tiloissa. Meillä on siis runsaasti hyviä, korkeatasoisia resursseja. Nykyinen käytäntö on kuitenkin johtamassa siihen, että julkisen sektorin rinnalle ollaan yhteiskunnan varoin pystyttämässä kaiken kattavaa yksityistä palvelujärjestelmää. Olemme kaksinkertaistamassa resursseja kaupallisilla, ei terveystieteellisillä ehdoilla. Pahinta on, että tällä kehityksellä murennetaan kansanterveystyön kivijalka. Tähän linjaan mielestäni hallituksen tulisi vakavasti etsiä vaihtoehtoja. Uskon, että eduskunnasta tulee tukea tällaisten uusien vaihtoehtojen käytäntöön soveltamisessa ja hyväksymisessä.

Sellainen toiminnan laajentaminen, jota kyseinen työryhmän raportti Oulussa esittää, merkitsisi terveyskeskusten ja sosiaalihuollon toimintojen yhdistämistä jopa yliopistollisiin keskussairaaloihin ja kansanterveystieteen

laitokselle. Tämä ei varmasti ole yksinkertainen ja helposti toteutettava asia ajatellen moninkertaista byrokratiaa, jota näillä sektoreilla yritetään nyt vähentää mutta joka edelleenkin on hyvin hallitseva. Mielestäni tällaisen kehityksen tulisi olla kuitenkin hyväksyttävää, ja se on jopa välttämätöntä, että perusterveydenhuollon asema vakiintuu.

Lääkärikoulutusta on todellakin monipuolistettava, samoin muun henkilökunnan koulutusta niin, että koulutus antaa valmiudet työskennellä perusterveydenhuollon hyvin moninaisten ongelmien parissa.

Yliopisto ja monipuolinen sairaalaverkko luovat vahvan pohjan kansanterveystieteen laajentamiselle ja omaksumiselle ja sen niveltämiselle henkilökunnan koulutukseen ja sitä kautta laajaan palveluverkkoon.

Näitä hankkeita toivoisin sosiaali- ja terveysministeriön vievän todella eteenpäin. Uskon, että tämä on eräs tie juuri terveyskeskusten toiminnan vakiintumiselle ja niiden ongelmien poistamiselle, joita tällä hetkellä siellä todella on ja joihin ei näytä kovin helposti löytyvän ratkaisua.

Vanha sananlasku sanoo, että kun Herra antaa viran, hän antaa myös järjen. Näyttää kuitenkin siltä, että tällä hetkellä se ei aina riitä silloin, kun otetaan vastaan jokin valtakunnallisessa suunnitelmassakin hyväksytty virka, mutta viran haltija kokee joskus itsensä liian kevyeksi tällaisen viran ja toimen hoitamiseen.

Henkilökunnan palkkaus on jo tullut esille monissakin puheenvuoroissa, mutta se on edelleenkin osatekijä siihen, että tällä hetkellä hakeudutaan erittäin huonosti terveydenhuollon virkoihin ja alan koulutukseen.

Myös ylimenokauden koulutus on sellainen asia tänä päivänä, että se luo epävarmuutta terveydenhuollon henkilökunnan parissa. Tällä hetkellä epätietoisuus näyttää merkitsevän sitä, että alalta hakeudutaan muihin, vähän paremmin ja ehkä joskus hyvinkin paljon paremmin palkattuihin tehtäviin.

Toivoisin, että näihin kaikkiin löytyisi sellainen ratkaisu, että me kykenisimme terveydenhuollon ongelmat hoitamaan kotiin päin niin, että kaikki runsaat resurssit saataisiin todella hyvään käyttöön ja kysyntä ja tarjonta vastaamaan julkisella sektorilla toisiaan.

Ed. Puska (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Säilynoja kiinnitti todellakin huomiota meidän terveyspolitiikkamme ehkä keskeiseen kysymykseen: perusterveydenhuollon ja terveyskeskusten ongelmiin. Tämä on asia, joka vaatii kaiken huomion sen saamiseksi kuntoon. On monta kertaa korotettu, että toimenpiteissä tarvitaan muutakin kuin rahaa, mutta on aivan selvää, että ilman lisärahaa tämä ei selviä. Tämän päivän tupokeskustelussa tietysti herättää mietteitä, mitä tämä vaikuttaa palkka-asian kuntoon saamiseen.

Toiseksi edustaja kiinnitti huomiota koulutuksen merkitykseen ja nimenomaan yliopistojen kansanterveystyön ja kansanterveystieteen opetukseen ja opetusterveyskeskusten kehittämiseen. Tämä on varmaan hyvin tärkeää. Tässäkin suhteessa on syytä kiinnittää huomiota siihen, että yliopistojen kansanterveystieteen laitosten resurssit eivät ole kehittyneet myönteisesti. Päinvastoin tässä on ollut selviä kielteisiä kehityssuuntia. Ilmeisesti lienee tällä hetkelläkin opetusministeriössä pitkään kiistelty suunnitelma muuttaa eräs Helsingin yliopiston kansanterveystieteen professuuri täysin toiselle alalle, muistaakseni anesthesiologiaan.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herrat puhemiehet! Perusturva on asia, josta palautekeskustelun yhteydessä on puhuttu jo yleiskeskustelun osalta varsin voimakkaasti, mutta tämä on niin tärkeä asia, että sitä ei ole syytä sivuuttaa sosiaalipääluokankaan kohdalla.

Tämä hallitus ei ole tehnyt mitään perusturvan eteenpäin viemiseksi, niin kuin se on ymmärretty, eli vähimmäisturvaa korotettaisiin ensi kädessä niin, että se turvaisi kohtuullisen toimeentulon. Hallitusohjelmassa mainitaan perusturvasta, mutta tasokorotuksia mihinkään vähimmäisetuuteen ei tämän hallituksen aikana ole tehty. Hallituksella on enää yksi budjetti tehtävänä tämän jälkeen ja sillä on aika iso urakka, jos se aikoo toteuttaa ne lupaukset, joita hallitusohjelmaankin on kirjattu. Tosin ne ovat aika ympäröityjä, mutta jotakin niiden olisi odottanut käytännössäkin merkitsevän.

Hallitusohjelmassa määritellään erikseen työttömyysturvan peruspäivärahan tasokorotus. Tähän mennessä tasokorotusta ei ole tehty, ja nyt tupoon on sisällytetty yhteensä 5

markan tasokorotus vuosina 1990 ja 1991. Tämä 5 markan tasokorotus on naurettava.

Tässä yhteydessä haluaisin ottaa esille uudestaan Ilon sopimuksen, joka viime viikolla lähetettiin sosiaalivaliokuntaan, ja tästähän oli pyydetty vakuutusosaston lausunto, joka kuuluu ministeri Pesolan alaan. Toivon, että ministeri Halonen ottaisi selvittäväkseen tämän Ilon sopimuksen ja nimenomaan niin, että sosiaalihuolto-osaston lausunto tästä asiasta valmisteltaisiin huolellisesti sosiaalivaliokunnalle, joka keväällä ryhtyy käsittelemään tätä sopimusta, koska ilmiselvästi vakuutusosasto ei ole ymmärtänyt, mitä peruselinkustannuksilla tarkoitetaan, kun se viittaa siihen, että toimeentulotuen laajennettu perusosa 1 655 markkaa täyttää tämän ehdon eli että työttömyysturvan peruspäiväraha on suurempi kuin toimeentulotuki.

Jos verrataan vaikka siihen, että vuoden alussa tulee korotus laajennettuun perusosaankin, se nousee noin 1 770 markkaan ja välittömästi silloin jo ylitse työttömyysturvan peruspäivärahan, joka on vain noin 1 700 markkaa. Kunnan veroäyrin hinnasta tietysti riippuu, paljonko käteen jää. Ministeri Haloselle toivomus, että tämä asia valmistellaan huolellisesti, kun ministeriön lausunto sosiaalivaliokunnalle asiasta annetaan.

Tämä on yksi osa perusturvaa, sen keskeinen osa, koska on nimenomaan todettu kaikissa selvityksissä, että juuri työttömillä on tarvetta toimeentulotukeen, koska päiväraha yksinään ei riitä. Peruselinkustannukset ovat muutakin kuin pelkkä laajennettu perusosa, koska laajennettu perusosa ei pidä sisällään asumiskustannuksia, ja ne kuuluvat meillä toden totta peruselinkustannuksiin.

Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan kohdalla on syytä kiinnittää huomiota koko maksupolitiikkaan. Budjettiesitys pitää sisällään lukuisia sosiaali- ja terveysmaksujen korotuksia ja todella mittavia korotuksia. Näin suuria emme ole nähneet aikoihin. Omavastuuosuuksien korotukset nousevat esimerkiksi 30:stä 40 markkaan. Se on kerralla 25 prosenttia. Tämä merkitsee erittäin suurta lisärasitusta juuri pienituloisille, koska ne ihmiset, jotka paljon sairastavat, ovat jo sen vuoksi menettäneet tulojaan. He saavat sairaspäivärahaa, mahdollisesti työttömyyspäivärahaa, mutta hyvin usein he saavat eläkettä ja vielä hyvin usein pelkkää kansan-

eläkettä. Juuri näiden joukossa, joilla on paljon sairaskuluja, on niitä ihmisiä, joilla on kaikkein pienimmät tulot. Sen vuoksi valtiovarainministeriön suuri idea, että tällä tavalla rajoitetaan yksityistä terveydenhuoltoa, kun nostetaan maksuja, osuu todella pienituloisten ihmisten nilkkaan.

Me demokraattisessa vaihtoehdossa kannatamme julkisen terveydenhuollon kehittämistä, mutta meidän mielestämme hallitus on valinnut väärän linjan, kun se yrittää muuttaa tätä järjestelmää siten, että nostetaan yksityisenkin sektorin maksuja. Toki julkisen sektorin maksuja, esimerkiksi poliklinikkamaksuja, sairaaloiden hoitopäivämaksuja ja muita on nostettu huomattavasti. Mutta ministeri Liikanen on täällä käynyt perustelemassa esimerkiksi sairausvakuutuksen omavastuuosuuksien suuria korotuksia nimenomaan sillä, että ei haluta tukea yksityistä terveydenhuoltoa. En usko, että tämä linja johtaa mihinkään muuhun kuin siihen, että pienituloiset ihmiset kärsivät.

Julkisen terveydenhuollon kehittäminen vaatii aivan toisenlaisia toimenpiteitä. Se vaatii erityisesti henkilöstöresurssien lisäämistä ja henkilöstön palkkojen kehittämistä. Ed. Säilynoja puhui mielestäni tästä asiasta perustellusti ja perusteellisesti, joten ei tarvitse toistaa sitä, mitä hän totesi, mutta on painokkaasti syytä sanoa, että jollei hallitus ymmärrä, että terveydenhuollon ja sosiaalihuollon henkilökunnan palkka-asiat on saatava kuntoon, palkkoja on korotettava riittävästi, niin me tulemme kohtaamaan todella vaikean, voi melkein sanoa katastrofitilanteen. Monilla aloilla itse asiassa ollaan jo lähellä katastrofia, jollei pikaisia korjauksia tule, koska henkilökunta todella pakenee näiltä aloilta. Ei saada edes niihin virkoihin, joita on olemassa, henkilökuntaa, puhumatkaan siitä, että virkoja ei ole edes riittävästi. Julkisen terveydenhuollon ja sosiaalihuollon kehittäminen edellyttää siis riittävien voimavarojen osoittamista ja myöskin riittävän palkan maksamista näitä vaativia tehtäviä tekeville, yleensä naispuolisille työntekijöille.

Hoitotuki ja vammaistuki ovat tulleet tänä vuonna voimaan. Niitä hoitaa Kansaneläkelaitos. Koska tämä budjetti ei sisällä näihin liittyviä esityksiä, näistä ei ole paljon tämän syksyn aikana puhuttu. Nyt kuitenkin on jo nähty ensimmäiset tulokset soveltamisesta ja

todettu, että ihmiset eivät osaa hakea näitä, ja vaikka osaavat hakeakin, niin hylkyprosentit ovat erittäin suuret. Osittain tämä johtuu siitä, että mielestäni näitä lakeja, erityisesti hoitotukea, on tulkittu väärin. Siksi olen tehnyt oikeusasiamiehelle kantelun Kelan tulkintalinjasta ja toivon, että tämä johtaa sellaiseen tulokseen, että asiaan saadaan korjausta.

Vammaistukeen vaaditaan lainmuutosta, koska nimenomaan alhaisimman vammaistuen saamisessa on liian tiukat ehdot. Se on johtanut siihen, että tuen myöntäminen on jäänyt huomattavasti alhaisemmaksi kuin lain säätämisvaiheessa arvioitiin. Toivon, että ministeriössä asiaa jo valmistellaan ja pikaisesti annetaan esitys, jolla korjataan, niin että saadaan nämä lait toimimaan niin kuin oli tarkoitus.

Vammaispalvelulaki on ollut nyt jo melkein kaksi vuotta voimassa. Siitä voidaan todeta, että kirjo kunnissa on varsin suuri. Esimerkiksi keliakiaa sairastavat saavat ylimääräisiin ruokakustannuksiin hyvin erilaisia avustuksia eri kunnissa. Tietääkseni vaihteluväli on 0—500 markkaa kuukaudessa. Tämä merkitsee sitä, että kuntalaiset ovat varsin eriarvoisessa asemassa. Korkein hallinto-oikeus on tehnyt ennakkopäätöksen, joka merkitsee, että tämä tulkintalinja on hyväksytty. Kuntalaisten yhdenvertaisuus mielestäni edellyttää, että hallituksen olisi tässä asiassa ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotta asiat saataisiin sellaiseen järjestykseen, että henkilön mahdollisuus saada tukea esimerkiksi ylimääräisiin ruokakustannuksiin, erikoisruokavaliokustannuksiin, ovat yhdenvertaiset riippumatta siitä, missä kunnassa asuu.

Lastensuojelusta olemme puhuneet tänä syksynä paljon ja varsin perusteellisesti. Ikävä kyllä se ei ole ylittänyt tiedonvälityskynnystä. Ne tiedot, mitkä ovat tulleet julkisuuteen, ovat usein sitä paitsi olleet vääriä. Mielestäni valiokunta työskenteli tässä erittäin perusteellisesti ja sen työn pohjalta muodostui selkeä käsitys siitä, minkälaisia toimenpiteitä tarvittaisiin. Koska asiasta on juuri viime viikolla puhuttu, en käy laajemmin näitä asioita enää läpi. Mutta tässä yhteydessä haluaisin vielä tuoda esille sen, että sosiaalityöntekijöiden koulutuksessa olisi erityisesti kiinnitettävä huomiota myös siihen, että heillä on valmiudet lastensuojeluasioiden käsittelyyn.

Tässä yhteydessä on syytä ottaa esille myös elatusvelvollisten asema, josta ed. Gustafsson jo puhui. Siihen ei ole paljon lisättävää. Hän mielestäni varsin perusteellisesti osoitti ne tarpeet, minkä takia elatusvelvollisia tulisi tukea. Sosiaalivaliokunta lastensuojeluselontekoa koskevassa mietinnössään paneutui tähän asiaan asiantuntijoiden kuulemisen jälkeen ja tuli nimenomaan siihen tulokseen, että elatusvelvollisia myös pitäisi tukea tässä tehtävässä, jotta lapsilla olisi mahdollisuus molempiin vanhempiin ja molempien vanhempien huolenpitoon. Tämä näkökulma on tällä hetkellä jäänyt aivan sivuun. Se aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia. Sen vuoksi elatusvelvolliset, jotta he voisivat myös huolehtia niistä lapsista, jotka eivät asu heidän luonaan, tarvitsevat taloudellista tukea. Se on erittäin tärkeää lasten kehityksen kannalta.

Oikeusturvakysymykset tulivat selonteon yhteydessä voimakkaasti esille. Niihin on syytä ministeriössä varmasti vielä paneutua, miten turvataan usein varsin pulmallisissa kysymyksissä kaikkien asianosaisten oikeusturva menettelytavoissa. Nyt päätökset saatavat venyä ja jäädä tekemättä niissäkin tilanteissa, joissa tarvittaisiin selkeää päätöstä. Usein ajelehditaan tilanteessa, jossa asia on viranomaisten hallinnassa, mutta ei ole kuitenkaan päätöksiä, joiden pohjalta toimitaan. Tällöin niiden, joita päätökset koskevat, oikeusturva kärsii.

Oikeusturva-asiasta on syytä puhua myös sosiaaliturvaetuuksien hakemisen yhteydessä. Valitukset kestävät aivan liian kauan. Tätä ongelmaa on pyritty myös ratkaisemaan, ja sosiaalivaliokunta on käsitellyt tätä ja tehnyt lausumia. Nyt on valmistunut jo hyvän aikaa sitten mietintö eläkehakemusten oikaisumenettelykäsittelystä. Toivoisin, että ministeri Pesola voisi valaista, milloin olisi odotettavissa, että työryhmän ehdotukset vietäisiin käytäntöön. Tältä osin, ministeri Pesola, voin todeta, että ymmärryksen mukaan hallitus on ottanut huomioon monia niitä näkökulmia, mitä sosiaalivaliokunta on esittänyt, ja lähtenyt selvitysten tekemiseen. Työryhmät ovat valmistaneeet korjausesityksiä. Korjausesitykset myös ovat mielestäni useissa tapauksissa hyviä, ja odotamme vain, että ne nopeasti pantaisiin toimeen. Tämä koskee myös työttömyysturvan oikaisua. Pidän erittäin valitettavana sitä, että työttömyysturva-

laissa ollut oikaisumenettely poistettiin. Toivon, että saadaan uusi esitys mahdollisimman pian.

Herra puhemies! Sosiaalipolitiikka ja sosiaaliturva-asiat ovat mielestäni jääneet viime aikoina aika vähälle käsittelylle eduskunnassa. Huomattavasti vähemmän on ainakin täysistunnoissa paneuduttu kuin aikaisemmin. Pidän sitä huonona merkinä. Myöskään tiedotusvälineet eivät tunnu olevan kiinnostuneita näistä asioista. Nämä seikat myös osoittavat, että epäsolidaarisuus yhteiskunnassa on kasvanut. Toivon, että saadaan korjaus. Juuri eduskunnan pitäisi kantaa huolta siitä, että heikoimmassa asemassa olevien asema turvataan.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen samaa mieltä kuin ed. Stenius-Kaukonen siitä, että vammaishuoltolain perusteella maksettavien ravintokustannusten maksamisessa ja saamisessa on ollut kunnissa ongelmia asiakkaiden kannalta. Erityisesti keliakiapotilaiden tilanne on ollut hankala. Monet asiantuntijat ovat epäilleet, onko vammaishuoltolaki oikea laki, jonka piiriin ravintokustannusten korvaukset kuuluvat, koska kysymys on lähes lääkkeenomaisesta korvauksesta. Toivoisin, että kun tätä ongelmaa selvitetään, otettaisiin huomioon myös se, että kustannukset voisivat paremmin soveltua sairausvakuutuksen tai hoitotuen piiriin.

Ed. Väistö: Herra puhemies! Eduskunnan syysistuntokauden aikana sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan asiat ovat olleet runsaasti esillä. Tosin nämä asiat eivät ole, niin kuin ed. Stenius-Kaukonen totesi, välttämättä kiinnostaneet kovin paljon julkista sanaa. Sinänsä sosiaali- ja terveysministeriön asioissa on kysymys tärkeistä ihmisten arkipäivää koskettavista asioista.

Keskustan eduskuntaryhmää on erityisesti askarruttanut huoli perusturvan kehittämisestä ja sellaisen kattavan, aukottoman, toimeentulojärjestelmän luomisesta, joka todella antaisi edellytykset myös lastenhoitovaihtoehtoihin ja kotihoidon lisäämiseen. Tämä puolestaan edellyttäisi kotihoidon tuen tuntuvaa korotusta. Samoin tarvitaan muita sellaisia toimenpiteitä, joilla lapsiperheiden asemaa ja toimeentuloedellytyksiä yhteiskunnassa parannetaan.

Työttömyysturvan tilanne on ollut myös se, ettei perusturvaan ole tullut korotusta. Jatkossa, kenties tuposopimuksen myötä, tällainen korotus on vihdoinkin tulossa. Kuitenkin olisi mitä välttämättömintä, että kaikille kansalaisille elämäntilanteesta riippumatta turvattaisiin riittävät toimeentuloedut myös sellaisten tilanteiden varalta, joihin he eivät itse pysty suuresti vaikuttamaan ja joita kenties yhteiskunnan muuttuessa itse kunkin kohdalle sattuu entistä enemmän.

Sosiaaliturvan kehittämisessä pääpaino on ollut palkkasidonnaisen turvan kohentamisessa. Sen sijaan vähimmäisetuuksien tasoa ei ole riittävässä määrin parannettu. Tämä koskee myös niiden lähinnä kansaneläkkeen varassa olevien asemaa, joiden toimeentuloon nykyinen hallitus ei ole kiinnittänyt huomiota ja joiden eläkkeen taso on jatkuvasti indeksisidonnaisuudesta johtuen jäänyt pienemmäksi ja toimeentulo alle sellaisen tason, jonka tuki yhteiskunnan voimavarat tänä päivänä sallisivat kaikille jäsenilleen.

Arvoisa puhemies! Haluan tässä yhteydessä kiinnittää huomiota muutamaan erityisasiaan. Eduskunnassa on ollut käsiteltävänä maatalousyrittäjien lomituspäälvelulain muutos sen eräiden perusteellisten korjausten osalta. Nyt näyttää siltä, että ongelmaksi on muodostumassa lomittajien riittävyys ja lomittajapula on käymässä entistä vakavamaksi. Lomittajapulan poistamiseksi tarvitaan ennen muuta lomittajien palkkauksen kohentamista, koulutustoiminnan kehittämistä ja yleensä lomittajan työn arvostuksen parantamista. Esillä on ollut myös uuden tyyppisten järjestelmien kehittäminen maatalousyrittäjien lomituksen hoitamiseksi ja myös eräänlaisten ostopalvelujärjestelmien kehittäminen. Tällaiseen kokeiluun, jota nyt on käynnistetty, tarvitaan toki riittävät voimavarat niin, että maataloustuloneuvotteluissa sovittu kokeilujärjestelmä voidaan toteuttaa riittävän laaja-alaisena ja että siihen budjetin kautta osoitetaan riittävä määräraha. Keskustan eduskuntaryhmä onkin katsonut, että lomatoiminnan kustannuksiin kohdennettua määrärahaa tulisi korottaa, ja lisäksi olemme esittämässä 5 miljoonan markan korotusta.

Lomittajatoiminnan ongelmaksi on muodostumassa se, että niitä etuuksia, joita maataloustulojärjestelmän myötä lomaan oikeutetuille on luvassa niin vuosiloman, sijais-

avun kuin myös viikkovapaan osalta, ei lomittajatilanteen vaikeuden vuoksi pystytä läheskään täysimääräisinä järjestämään. Tämä tilanne on eräissä kunnissa heikentynyt huomattavasti aivan kuluvan vuoden aikana. Olen useista kunnista saanut sellaisia terveisiä, että lomittajapula vaikeuttaa ennen muuta juuri tarpeellisen sijaisavun järjestämistä, jonka tarve usein tulee yllättäen. Myöskään ne hyvät asiat, joita mm. äitiysajan sijaisapukauden pidentämisen osalta on saatu aikaan, eivät lomittajatilanteen vuoksi enää täysimääräisinä pääse toteutumaan. Tästä syystä onkin mielestäni erittäin vakavasti kiinnitettävä huomiota lomittajatilanteen hoitamiseen niin, että nämä etuudet, joita ennen muuta nuoret viljelijäperheet arvostavat hyvinkin paljon, voitaisiin täysimääräisinä toteuttaa.

Toisena asiana, myös lomatoimintaan liittyvänä, haluaisin ottaa esille yrittäjien lomitussjärjestelmän ja yleensäkin yrittäjien lomatoiminnan, pienyrittäjän vuosilomajärjestelmän kehittämisen. Valtiovarainvaliokunta on mietinnössään asettanut tavoitteeksi sen, että pienyrittäjien lomalakia muutetaan niin, että lomarahaan oikeutettujen määrä olennaisesti kasvaa. Samalla on myös lomarahan reaalista tasoa nostettava. Nämä tavoitteet ovat hyviä. Kysyisin arvoisilta ministereiltä: Miten he käytännössä näkevät pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän kehittämisen ja saako hallitus todella aikaan viimeistään vuoden 1991 tulo- ja menoarvion yhteyteen sellaisen lakiehdotuksen, joka todella täyttää nämä ehdot eli laajentaa tuntuvasti pienyrittäjien vuosilomaan oikeutettujen määrää ja toisaalta tekee todella tuntuvan tasokorotuksen lomarahaan?

Samalla tuon esiin erään järjestelmän, jota Pohjois-Karjalassa pienyrittäjät ovat keskuudessaan pohditselleet. Tässä järjestelmässä he lähtevät siitä, että yrittäjien lomitussjärjestelmä ulotettaisiin kaikkiin niihin yrityksiin, joissa on enintään 20 työntekijää. Toisena he esittävät, että nykyistä runsaan 1 000 markan lomarahaa korotettaisiin todella tuntuvasti eli jopa 7 000—8 000 markan tasoon. Kolmantena järjestelmään liittyvänä asiana he ovat tuoneet pohdittavaksi sen, voisiko tällaisen järjestelmän rahoitus jakaantua niin, että valtio vastaisi puolet, yrittäjien kotikunta neljänneksen ja yrittäjät itse neljänneksen. He ovat tietysti tuoneet esille sen, että

kaikissa yrityksissä tätä järjestelmää ei pystytty loman muodossa hyödyntämään, vaan se tulisi eräänlaisena lomarahana yrittäjille.

Tähän pienyrittäjien lomituserjestelmään liittyy jo muutaman vuoden takainen työryhmän mietintö, jossa ehdotettiin, että lomituserjestelmää ryhdyttäisiin kokeilemaan muutamassa, kenties parissakymmenessä, kunnassa eri puolilla maata ja erityyppisissä kunnissa. Tuolloin ehdotin, että Pohjois-Karjalassa meillä on useita sellaisia kuntia, joissa on vireä, lisääntyvä pienyritystoiminta ja joissa on halukkuutta tällaisen järjestelmän kokeilemiseen. Nyt toisin esille mahdollisuuden, onko edellytyksiä, että tällaista järjestelmää kokeiltaisiin koko läänin kattavana.

Arvoisa puhemies! Yrittäjätoimintaan liittyy myös läheisesti sosiaaliturvamaksujärjestelmän uudistaminen. Hallitus lupaa ohjelmassaan, että nykyisestä palkkasidonnaisesta sosiaaliturvamaksujärjestelmästä siirryttäisiin sellaiseen, jossa työvoimavaltaisia yrityksiä ei nykyisellä lailla rangaistaisi. Mehän tiedämme, että jatkossa pienyrittäjien ja työvaltaisten yritysten asema tulee olemaan entistä tärkeämpi työllistäjänä. Ne ovat joustavia ja sopeutuvia, ja niiden osalta on löytymässä entistä enemmän edellytyksiä yritystoiminnan sopeuttamiseen uusien haasteiden ja tavoitteiden mukaisesti. Tällainen sosiaaliturvamaksujärjestelmän uudistaminen tukisi työllisyyttä, yritysten kehittymistä, ja siihen olisi myös liitettävissä aluepoliittiset tavoitteet, kenties sosiaaliturvamaksun alueellinen porrastaminen. Kysyisin myös tästä asiasta arvoisilta ministereiltä: Millä aikataululla hallitus on tätä järjestelmää, joka myös sisältyy hallituksen ohjelmaan, aikeissa toteuttaa?

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveystoimintajärjestelmän pääluokkaan sisältyy suuri joukko sellaisia asioita, joiden toivoisi tulevina vuosina todella kehittyvän suotuisasti, ja tässä mielessä keskeisellä sijalla tulee olemaan edelleenkin lapsiperheiden aseman parantaminen ja perusturvajärjestelmän saaminen nykyistä kattavammaksi ja riittävän toimeentuloturvan antavaksi.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Kansaneläkeuudistusta on maassamme toteutettu jo useita vuosia ja sen kolme ensimmäistä vaihetta ovat olleet voimassa jo lähes tämän

vuosikymmenen. Kaavailtu kansaneläkeuudistuksen neljäs vaihe on antanut odottaa itseään jo monen vuoden ajan. Pientä eläkettä saavien kannalta kansaneläkeuudistuksen neljännessä vaiheessa tärkeimpänä osatekijänä oleva eläkkeiden yhteensovittamisesta aiheutuvien vääryyksien korjaaminen on eräs tärkeimmistä tekijöistä.

Ongelmana tällä hetkellä on se, että aviopuolisoiden osalta toisenkin jäädessä eläkkeelle putoaa jo eläkkeellä olevan aviopuolison kansaneläkkeen lisäosa 100 prosentista 81 prosenttiin täydestä määrästä. Tämä on koettu epäoikeudenmukaisena ja väärytenä eläkeläisten keskuudessa. Eniten julkisuudessa on aiheuttanut keskustelua tässä yhteydessä se, että maassamme asuu satoja, ellei tuhansia sellaisia eläkeläisiä, jotka elävät periaatteessa yksin, mutta käytännössä yhdessä toisen eläkeläisen kanssa. Eläkkeiden pienenemisen pelosta he eivät kuitenkaan uskalla mennä virallisesti yhteen ja solmia avioliittoa. Tämä on epäoikeudenmukaista ja jopa moraalitonta. Valtiolta ei saa olla rangaistuksen avulla säätelemässä sitä, saavatko eläkeläiset solmia avioliiton vai eivät.

Budjettiriihessä asiasta keskusteltiin, mutta perusteluihin jäi virhe, jossa uudistus sidottiin eläkekomitea 1987:n mietintöön. Käytännössä tämä olisi tarkoittanut eläkkeiden nousemista parhaassa tapauksessa molemmilla eläkepuolisilla 84 prosenttiin lisäosan osalta. SMP:n aloitteesta hallituspuolueiden eduskuntaryhmät päättivät kuitenkin hyväksyä budjettiperusteluihin lausuman, jossa tämä kytkentä eläkekomiteaan poistetaan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hallitus valmistellessaan vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitystä voi lähteä eläkkeiden yhteensovituksen uudistuksessa puhtaalta pöydältä. SMP tuleekin silloin vaatimaan neuvotteluissa lisäosan maksamista molemmille aviopuolisille täysimääräisenä. Vain tätä vaihtoehtoa voidaan pitää eläkeläisten kannalta perusteltuna ja oikeudenmukaisena.

Ylimääräinen rintamaliisa saatiin budjettiin aikoinaan SMP:n eduskuntaryhmän budjettitarkistusneuvotteluissa esittämän jyrkän vaatimuksen ansiosta. Tämän jälkeen ylimääräinen rintamaliisa on valitettavasti pysynyt markkamäärältään varsin vaatimattomana, ilmeiseksi siksi että muilla hallituspuolueilla on ollut hiljainen toivomus lisän käytännön merkityksen vähenemisestä niin, että

se olisi lopulta voitu liian vähäpätöisenä poistaa kokonaan. Kuitenkin tiukan painostuksen ansiosta istuva hallitus esitti lisän korottamista 12,5 prosenttiin kansaneläkkeen lisäosan määrästä.

Eduskuntaryhmämme toivoi korotuksen suurentamista 15 prosenttiin jo ensi vuonna, mutta muut ryhmät pitivät suunnitellun korotuksen aikaistamista sitä tärkeämpänä. Vaatimuksestamme saatiin kuitenkin kyseeseen lakiin hallitusta velvoittava ponsi, jossa eduskunta edellyttää hallituksen antavan eduskunnalle esityksen ylimääräisen rintamalisän korottamisesta vähintään 15 prosenttiin viimeistään 1.4.1991. Tätä voidaan pitää käytännössä varsin merkityksellisenä veteraanien osalta, nouseehan tämän uudistuksen jälkeen rintamalisän ja ylimääräisen rintamalisän yhteismäärä jo lähelle 600:aa markkaa kuukaudessa.

Perhepolitiikassa saatiin myös tuntuva edistystä aikaiseksi käsiteltävänä olevan budjetin ansiosta. Lapsilisiin on tulossa jälleen merkittävä korotus, jonka jälkeen lähestytään niitä tavoitteita, joita lapsilisän tasolle on aikaisemmin asetettu. Oletettavissa on lisäksi, että myös vuoden päästä tullaan lapsilisiin tekemään tuntuva korotus.

Tätäkin merkityksellisempi uudistus on se, että hallituspuolueet sopivat budjettimietintöön liitettävästä lausumasta, joka merkitsee kotihoidon tuen määräytymisperusteiden irtottamista sairausvakuutuksen peruspäivärahasta. Tämän lakimuutoksen jälkeen on mahdollista tarkistaa kotihoidon tuen määrää ilman, että se heijastuu välittömästi sairausvakuutuksen päivärahojen tasoon. Näin menetellen kustannukset kotihoidon tuen tuntuvastakin korottamisesta ovat olennaisesti alhaisemmat kuin tänä päivänä siitä aiheutuisi.

Kyseinen uudistus mahdollistaa sen SMP:n kauan esittämän ajatuksen toteuttamisen, että valtakunnallisen kotihoidon tuen tason tulisi olla 3 000—4 000 markkaa kuukaudessa. Tällä tasolla kotihoidon tuki mahdollistaisi perheille todellisen valinnan vaihtoehdon lasten kotona tapahtuvan tai kunnallisen päivähoidon välillä. Ajamamme linjan oikeellisuudesta saatiin viimeiset todisteet muutama päivä sitten julkaistussa tutkimuksessa, jossa todettiin laitosmuotoisessa päivähoidossa hoidettavien lasten sairastavan merkittävästi enemmän kuin kotona

hoidettavien, ja pahiten tämä tilanne kärjistyy juuri kaikkein pienimmillä, alle kolmi-vuotiailla lapsilla.

Tilastot kertovat myös tuhansien lasten olevan vailla päivähoitopaikkaa, ei ainoastaan alle kolmi-vuotiaat, joille lain mukaan tulee järjestää kunnallinen hoito, vaan myös 3—6-vuotiaat ovat hoitopaikkajonossa. Riittävän suurella kotihoidon tuella voitaisiin huomattavasti helpottaa hoito-ongelmaa ilman kalliita rakennusinvestointeja, ja näin lasta kotona hoitavat voisivat vihdoin kokea, että heidän työtään arvostetaan.

Ed. Säilynoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläkeläiset tervehtivät tyydytyksellä SMP:n vaatimusta neljännen vaiheen toteuttamisesta, mutta kun sitä ei sitten varmasti ole näille eläkeläisille luvattu, siellä elää varsin huolestunut joukko niitä ihmisiä, jotka ovat sitä sukupolvea, jolla keskimääräisesti on hyvin näitä työvuosia, työeläkkeitä, mutta hyvin paljon on niitä ihmisiä, joissa on mm. suurperheisten äitejä, joilla ei koskaan ole ollut yhtään eläkettä kartuttavaa työvuotta. Nämä ihmiset ovat tällä hetkellä odottamassa hallituksen suunnalta vastausta siihen, mitä hallitus todella aikoo tehdä. Onko tämä SMP:n linja, jota ed. Mäkelä esitti, se hallituksen linja, joka tulee toteutumaan?

Ed. Puska (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jatkan samaa. En mielelläni haluaisi mennä puoluepoliittiseen nokitteluun, mutta kun kansaneläkeuudistus todellakin kentällä herättää niin tavattoman paljon huomiota ja SMP:n edustajat ovat myös hyvin voimaperäisesti keskustan edustajien ohella tätä vaatineet, niin herätti kyllä suurta mielenkiintoa se, kun budjettineuvottelujen yhteydessä uutisoitiin, että SMP:n vaatimuksesta tuli perusteluihin maininta, että kansaneläkeuudistuksen neljäs vaihe tältä puolisojen eläkkeiden vaikutusten osalta toteutetaan. Pettymys ja hämmästys oli aika suuri, kun budjettikirja saatiin ja nähtiin, että kysymys onkin täysin eri asiasta, tästä Puron komitean mietinnöstä, jonka yleisesti ottaen katsotaan tyrmäävän kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen.

Nyt ed. Mäkelä, joka valitettavasti poistui salista, totesi, että perusteluihin jäikin virhe, ja nyt sitten SMP esittää uutena saavutukse-

na, että virhe on korjattu ja lausuma poistetaan. Kyllä tämän koko operaation lopputulos SMP:n toiminnasta toistaiseksi on plus miinus nolla, ja tässä jää edelleen odottamaan käytännön tekoja.

Ed. Kietäväinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vaikka ed. Mäkelä heti puheenvuoronsa päättymisen jälkeen poistui paikalta, mikä kuvastaa sitä, että hänellä ei kyllä puheenvuoronsa suhteen ollut paljon varaa pyrkiä puolustamaan omia näkökohtiaan, niin haluan kuitenkin merkittäväksi pöytäkirjaan muutaman näkökulman.

Ensinnäkin ed. Mäkelä korosti, että eläkeiden yhteensovittaminen tapahtuu nyt valiokunnan hyväksymän lausuman jälkeen puhtaalta pöydältä ilman, että eläkekomitean sidosta tapahtuu. Huomasin arvoisan sosiaaliministerin pudistavan päätään tällä kohdalla Mäkelän puheessa. Näin myös itse uskon asian tapahtuvan, eli Mäkelän ajatus tässä on pahimman luokan toiveajattelua eli samanlaista asioitten väärinymmärtämistä joko tarkoituksellisesti tai tahtomattaan, mitä tapahtui kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen tiedottamisessa, jossa SMP kertoi, että homma on hoidettu, kansaneläkeuudistuksen neljäs vaihe toteutetaan. Tästä ei alkuunkaan ollut kysymys.

Mitä tulee veteraaniasiaan, ylimääräisen rintamalisän taustoista olisin mielelläni ed. Mäkelälle kertonut hieman enemmän, mutta todettakoon siitä lyhyesti, että 15 prosentin korotus ei ole alkuunkaan riittävä suhteutettuna kansaneläkkeen lisäosaan. Veteraanijärjestöjen tavoitehan on ollut tunnettu 30 prosenttia, ja siihen nähden korotus on selvästi alimitoitettu. Veteraanien kuntoutus on myös suhteellisen heikoissa kantimissa, ja SMP on mukana vesittämässä sotalaskien kuntoutustoiminnan aloittamista, jota hallitus oli esittämässä. Tämän tyypisistä asioista olisi mielenkiintoista SMP:n kanssa keskustella, mutta niihin ei nyt ole tilaisuutta, koska SMP:n edustajat puuttuvat salista.

Ed. Taina: Arvoisa puhemies! Budjetin lähetekeskustelussa totesin, että suurin epäkohta budjetissa mielestäni on se, ettei lasten kotihoidon tukeen esitetä tasokorotusta. Tein korotuksesta optimisesti raha-asia-aloitteenkin, mutta se ei mennyt läpi.

On ymmärrettävää, että ratkaisun tekeminen kotihoidon tuen tasosta vaatii harkintaa, koska tuen määrä on sidottu sairauspäivärahan määrään. Näin ollen päätös korotuksesta merkitsisi samalla sairauspäivärahan tason korottamista. Olen erittäin tyytyväinen siihen, että valtiovarainvaliokunta esittää kokoomuksen vaatimuksesta, että perheiden valintamahdollisuuksien parantamiseksi sosiaali- ja terveysministeriön on selvitettävä vuoden 1990 aikana lasten kotihoidon tuen sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahasta irrottaminen. Hallitus antaa asiasta lakiesityksen vuoden 1990 aikana.

Tämä lausuma sisältää myös kotihoidon tuen tason korottamisen. Sosiaalivaliokunta on äänestyksen jälkeen mietinnössään todennut, että varsinaisen kotihoidon tuen tasoa on korotettava. Olen iloinen siitä, että täällä salissa ministeri Halonen on aikaisemmin ilmoittanut kunnioittavansa valiokunnan kannanottoja. Olen siis varma siitä, että tässä pitkään vireillä olleessa asiassa päästään vihdoin ensi vuonna eteenpäin. Hyvä näinkin! Olisin kuitenkin toivonut, että muutoksia olisi tehty jo ensi vuoden budjettiin ja tämä siksi, että ensi vuoden alussa on lasten vanhemmilla lakien mukaan subjektiivinen oikeus valita joko päivähoitopaikka tai kotihoidon tuki, niin kuin täällä on jo aiemmin useaan kertaan eri yhteyksissä todettu. Jotta tämän lain tarkoitus toteutuisi, pitäisi tuen olla nykyistä korkeampi. Koska muutosta ei vielä ensi vuonna tule, on selvää, että alhainen tuki ohjaa perheitä valitsemaan kunnallisen päivähoitopaikan silloinkin, kun heidän toiveensa hoidon järjestämiseksi olisi toisenlainen.

Esitin syksyllä, että kotihoidon tuen kehittämässä voisivat naiset yli puoluerajojen tehdä yhteistyötä. Näyttää siltä, että kotihoidon tuen kehittämistä kannatetaan kaikissa eduskuntaryhmissä. Nyt kun budjettiin tulee lausuma siitä, että järjestelmä uudistetaan, voimme yhteistyössä pohtia sitä, millainen järjestelmän tulisi olla, jotta se palvelisi lapsiperheitä parhaiten ja tasapuolisesti.

Hallitus on parantanut perusturvaa palalta, mutta korjattavaa vielä jää. Muun muassa opiskelijoiden perusturva on voitava järjestää, koska yhä useammat joutuvat turvautumaan toimeentulotukeen. Kun aikuisopintorahaa kehitetään, joutuvat nuoret opiske-

lijat suhteellisesti vielä entistä huonompaan asemaan.

Opiskelijat joutuvat ostamaan usein asunnon opiskelupaikkakunnalta, koska vuokra-asuntoja ei ole. Omistusasunnossa asuvat opiskelijat eivät kuitenkaan voi saada asumistukea, ja se on muistaakseni ainoa ryhmä, joka jää kaikkien asumistukijärjestelmien ulkopuolelle. Tämä epäkohta on korjattava viimeistään vuoden 1991 budjetin yhteydessä, mieluummin jo ensi vuoden aikana.

Hallitus on esittänyt budjetin yhteydessä lakiesityksen, jonka mukaan työttömyyspäivärahan saaja voi sairastuttuaan saada sairauspäivärahaa vähintään 86 prosenttia työttömyyspäivärahan määrästä. Tämä on merkittävä uudistus perusturvan paranemisen kannalta. Sairausvakuutuksen peruspäiväraha on tällä hetkellä 52 markkaa ja työttömyyspäiväraha 95 markkaa päivässä. Työttömän sairastuminen on siis merkinnyt tulotason pudotusta ja lähes aina turvautumista toimeentulotukeen. Nyt jää tämän uudistuksen jälkeen sairauspäivärahan perusmäärä maksettavaksi vain niille, joilla ei ole ollut lainkaan tuloja ennen sairastumista, kuten esimerkiksi perheenäideille.

Tähän budjettiin on liittynyt myös sosiaalipoliittisesti merkittävä perhe-eläkelain uudistus. Uudistus kohdentaa tämän sosiaalipoliittisen etuuden nykyistä oikeudenmukaisemmin ja tasa-arvoisemmin. Kun nyt voimassa oleva järjestelmä luotiin parikymmentä vuotta sitten, olivat perherakenteet toisenlaiset, ja äidin kotonaolo oli hyvin yleistä. Silloin oli loogista ja järkevää luoda järjestelmä, jossa ensisijaisesti turvattiin äidin ja lasten toimeentulo perheenisän kuoleman varalta. Nyt on tilanne toinen, ja vähän liian kauan on odotettu, että perhe-eläkejärjestelmä uudistuu, mutta ensi vuonna se sitten vihdoin tapahtuu. Hallitus antoi monimutkaisten valmisteluvaiheiden jälkeen tämän esityksen siitä huolimatta, että se oli herättänyt paljon arvosteluakin.

Sosiaaliturvan ja sosiaalipoliittisten päätösten pitää kulkea ajan mukana. Kerran luotujen järjestelmien ennallaan säilyttäminen ei saa olla itsetarkoitus, koska toimeentulon mahdollisuudet muuttuvat ja kehittyvät. Perhe-eläkkeen tarkoitus on turvata toimeentulo perheen huoltajan tai huoltajien kuoleman varalta. Tämän tavoitteen edus-

kunnassa jo hyväksytty perhe-eläkelaki hyvin toteuttaa.

Haluan tässä yhteydessä, kun lakiesitys budjettiin liittyy, kiinnittää huomion yhteen yksityiskohtaan uudessa perhe-eläkelaisissa, vaikka kyse on kokonaisuuden kannalta pienestä asiasta. Tämän jo hyväksytyn lain mukaan on perhe-eläkkeeseen oikeutettu lesken lapsi, joka asui edunjättäjän kuollessa tämän ja lesken kanssa samassa taloudessa.

Elatusturvalain mukaan vain biologinen vanhempi on elatusvelvollinen. Äidin tai isän uudella puolisoilla ei siis eläessään ole elatusvelvollisuutta mutta kuoltuaan on. Lapsella voi siis äidin tai isän puolison kuoltua olla kolme elättäjää. Elatusvelvollisuuteen ei lapsen oikeus perhe-eläkkeeseen vaikuta mitään. Tässä on myös kysymys samasta asiasta, josta ed. Gustafsson puhui, eli elatusvelvollisten vaikeasta tilanteesta.

Koska tästä kummallisuudesta, joka tähän lakiin jäi, voi aiheutua omituisia tilanteita elävässä elämässä, toivon, että tältä osin lain toteutumista seurataan. Kovin monesta perheestä ei vuosittain tule olemaan kyse, mutta mielestäni periaatteessa ei lainsäädännössä saisi olla ristiriitoja. Tältä osin oli STM muuttanut perhe-eläkekomitean mietinnössä tehtyä esitystä, jossa esitettiin eläkettä vain biologisen vanhemman jälkeen. STM:ssä ei ole lainkaan mietitty tätä asiaa elatusapujen ja elatusvelvollisten kannalta, koska sektoroituminen estää virkamiehiä näkemästä kokonaisuutta.

Ed. Kietäväinen: Herra puhemies! Ensinnäkin haluaisin ed. Tainalle vastata, kun hän oli huolissaan lasten kotihoidon tuen osalta, niin kuin monet muutkin lapsiperheet. Sanoisin, että on väärin rajata tätä rintaman luomista pelkästään eduskunnassa oleviin naiskansanedustajiin, sillä täällä on paljon myöskin muita kansanedustajia, joilla on ehkä jonkin verran käytännönkin näkemystä näistä asioista.

Mutta lasten kotihoidon tuen korottamisen osalta haluaisin todeta, että tästähän on mahdollisuus yhä päättää eduskunnassa. Budjettiahan ei näiltä osin ole lyöty kiinni. Keskustan vastalauseen mukaisesti tulen budjetin käsittelyn yhteydessä tekemään tämän tyyppisen esityksen ja muistutan, että viime eduskunnassa keskiryhmät ja kokoomus yli hallitus — oppositio-ajan hoitivat

lastenhoitajan osittaisen palkkakustannusten vähennysoikeuden verotukseen. Saman tyyppistä raja-aitojen rikkomista lapsiperheiden aseman parantamiseksi toivoisin myöskin tässä yhteydessä harjoitettavan. Todella, ed. Taina, ei vielä tämän budjetin osalta kannata aseita laskea. Vielä on mahdollisuus saada korjauksia aikaan. (Ed. Stenius-Kaukonen: Kyllä aseet kannattaa laskea!) — Kuvaannollisesti, ed. Stenius-Kaukonen, kuvaannollisesti aseita ei kannata laskea eikä toivoa heittää tässä asiassa.

Herra puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokka ei sisällä merkittäviä muutoksia ensi vuodelle nykytilanteeseen. Esimerkiksi lapsiperheille ja veteraaneille ja pienituloisille eläkeläisille annetut lupaukset ovat jääneet suurilta osin toteutumatta. Perusturvan kehittäminen on unohtunut täysin, vaikka eduskunnassa on hyvin laajalti vaadittu perusturvauudistuksen käynnistämistä. Onkin todettava, että poliittinen tahto hallitukselta on puuttunut.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittyminen on vaarantunut nopeasti pahenevan työvoimapulan takia, johon jo useissa tämän keskustelun aikana käytetyissä puheenvuoroissa onkin viitattu. Hallituksen toimenpiteet tämän ongelman ratkaisemiseksi ovat olleet vähäiset. Tämä on käynyt selvästi ilmi jaostokäsittelyn aikana. Erilaisia selvityksiä ja ohjelmia on laadittu, mutta käytännön tulokset ovat olleet todella vähäiset. Esimerkiksi lääkäripula on tällä hetkellä suuressa osassa maata sellainen, että se vaarantaa kansalaisten turvallisuutta merkittävästi esimerkiksi onnettomuuksien tai sairauskohdauksen kohdatessa.

Sosiaalialan ja sairaanhoitoalan henkilökunnan työtaakka on kasvanut huomattavasti mm. sinänsä myönteisen työajan lyhentymisen seurauksena. Työajan lyhentymistä ei ole otettu riittävästi huomioon henkilöstöä kehitettäessä. Työtaakan kasvu yhdessä alan heikon palkkatason kanssa on johtanut henkilökunnan hakeutumiseen yksityiselle sektorille ja muille ammattialoille. Tämä on vain kiihdyttänyt ongelmien kasvua. Samoin yhä ongelmana on se, ettei alan suuriakaan investointeja ja henkilöstölisäyksiä ole vieläkaan yhteen sovitettu riittävästi, vaan kalliita tiloja on työvoimapulan takia yhä käyttämättä.

Erityisesti sosiaalialalla ollaan siirtymässä

vähitellen avopalvelupainotteiseen järjestelmään. Suuntaus on kannatettava, ja sitä tulisi vahvistaa esimerkiksi lasten ja vanhusien kotihoidon tukijärjestelmiä kehittämällä. Tämän tyyppiset toimet ovat hallitukselta pahasti unohtuneet. Aika vähän niissä on, arvoisat ministerit, saatu aikaan todelliseen tarpeeseen nähden. Erityiset kotihoidon tukijärjestelmäkään eivät rehellisesti sanottuna yksin ratkaise kaikkea. Myös on todettava, ettei uusien haasteiden ja tehtävien hoitamiseen ole mahdollista vastata henkilöstömäärää lisäämällä, koska siinä on tullut tietyiltä osin jo rajat vastaan. Tällaisia rajoja ovat erityisesti kokonaistyövoiman kasvun pieneeminen lähivuosina ja kokonaisveroasteemme pitäminen kohtuullisena. Tarvitaankin voimavarojen ja työtehtävien uudelleen kohdentamista.

On myös selvää, että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuotannossa ja organisoinnissa tulee lähteä nykyistä joustavamasta järjestelmästä. Esimerkiksi yksityisten palveluiden käytön julkisia palveluja täydentävänä tulisi olla luonnollista ja paikallistassolla tehtävään tarkoituksenmukaisuusharkintaan perustuvaa. Nyt tämä asia on periaatteellisesti hyvin lukkiutunut ja hyvin pitkälle ideologisesti väritynyt. Korostan kuitenkin, että yksityissektorin tulisi olla julkisia palveluja täydentävä eikä, niin kuin eräissä lausunnoissa on annettu ymmärtää, ensisijainen kehittämisen kohde. Samoin on tärkeää vahvistaa vapaaehtoisjärjestöjen ja vastaavan vapaan kansalaistoiminnan roolia tällä alalla. Tässä suhteessa Suomessa on oltu turhan vanhakantaisia.

Nykyinen sosiaali- ja terveydenhuoltoalan henkilöstö tulee saada paremmin niihin tehtäviin, joissa sillä on paras asiantuntemus. Selkein esimerkki tässä suhteessa ovat lääkärit, jotka on vapautettava selkeämmin erilaisista byrokraattisista askareistaan suorittamaan omaa varsinaista työtään. Tämän tyyppinen tilanne on myös monissa muissa sosiaali- ja terveydenhuoltoalan henkilöstöryhmissä. Henkilöstön joustavampaa käyttöä sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisessa ja kohdentamista kansalaisten tarpeita mahdollisimman hyvin palvelevasti on lisättävä. Tällöin on luonnollisesti huolehdittava siitä, että palkka- ym. edut eivät henkilöstöllä heikkene. Oikein suoritettuna tämän tyyppiset uudistukset lisääisivät myös henkilöstön

työmotivaatiota. On myös todettava, että alan palkkausta on kohennettava.

Kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa julkisten palvelujen kehittämiseen on lisättävä edistämällä käyttäjädemokratian mukaisesti julkisia palveluja käyttävien henkilöiden suoria vaikutusmahdollisuuksia siihen, miten ja millaisia palveluja tuotetaan. Tämä on tärkeää erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Keskustan vastalauseen mukaisesti tulen tekemään esityksen, jossa hallituksen edellytetään tuovan eduskunnan käsittelyyn mahdollisimman pikaisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämisen suuntaviivoja käsittelevän tiedonannon. Maassamme ei ole vähään aikaan käyty laajempaa pohdiskelua sosiaali- ja terveyspolitiikkamme tavoitteista ja keinovalikoimasta tavoitteisiin pääsemiseksi. Siksi keskustan vastalauseessa esitetty ajatus on hyvin perusteltu.

Tällainen keskustelu, jota tämä eduskunta ei ole vielä käynyt, ja asian perusteellisempi käsittely sen yhteydessä on erityisen ajankohtainen edellä kuvaamieni ongelmien takia, mutta myös sen takia, että kuntien valtionosuusjärjestelmää ollaan uudistamassa. Tämä uudistustyö vaikuttaa merkittävästi yhteiskuntamme peruspalvelujen tuottamiseen sekä eri osissa maattamme asuvien kansalaisten mahdollisuuksiin käyttää ja saada julkisia palveluja. Tiedonanto- tai selontekokeskustelu ja sen lähettäminen valiokuntakäsittelyyn olisi tarpeen, jotta sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteet kyettäisiin ottamaan valtionosuusuudistuksessa riittävän painavasti huomioon. Uskoisin, että tämä auttaisi sosiaali- ja terveysministeriön ponnisteluja saada oikeudenmukainen valtionosuusuudistus aikaan.

Kysynkin, kun ilokseni huomaan, että molemmat sosiaali- ja terveysministerit ovat paikalla — jotka ovat seuranneet monia muitakin alan keskusteluja hyvin aktiivisesti, mistä heille tunnustus: Miten ministerit ja laajemmin hallitus aikovat menetellä sosiaali- ja terveydenhuoltoalan linjakeskustelun aikaansaamiseksi eduskunnassa ja pidetäänkö tämän tyyppistä keskustelua yleensäkin tarpeellisena?

Tässä keskustelussa on sivuttu muutamissa puheenvuoroissa myös vireillä olevaa tuporatkaisua ja sen sosiaalipoliittista antia. En voi kuitenkaan yhtyä hallituspuolueiden kan-

sanedustajien iloon siitä, että tupopaketti parantaisi sosiaaliturvaa merkittävästi. Hallituksen porkkanaesitykset ovat samoja, mihin hallitusohjelmassa hallitus on jo sitoutunut. Mitään merkittävää uutta nämä esitykset eivät pidä sisällään.

Tämän jälkeen, herra puhemies, lyhyesti muutamiin momenttikohtiin.

Ensinnäkin sairausvakuutuksen osalta on syytä todeta, että sairausvakuutuksesta maksettavat korvaukset tulevat laskemaan vuodesta 1987 vuoteen 1990 merkittävästi, mikäli hallituksen esitys hyväksytään. Esimerkiksi peruskorvattavien lääkkeiden osalta se laskee 39,7 prosentista 37,3 prosenttiin, tutkimuksen ja hoidon osalta 43 prosentista 41,2 prosenttiin ja matkojen osalta peräti 80,7 prosentista 75,5 prosenttiin.

Useat sairausvakuutusjärjestelmän kehittämistä pohtineet työryhmät ovat asettaneet sairausvakuutusjärjestelmän kehittämisen yhdeksi tavoitteeksi omavastuun poistamisen kokonaan. Hallituksen ensi vuoden tulo- ja menoarviossa ei esitetä palautusmäärien poistamista vaan korotetaan omavastuita aika lailla merkittävästi. Omavastuiden korotuksista saadaan aikaan 60 miljoonan markan säästö. Niillä katetaan sairausvakuutuksen kehittäminen merkittävilta ja keskeisiltä osin.

Hallituksen esittämät omavastuuosuuksien korotukset lisäävät kansalaiset eriarvoisuutta. Tämän perusteella tulen esittämään asianomaisella momentilla keskustan vastalauseen mukaista lausumaa, jolla pyritään omavastuiden korotukset estämään ja vuoden 1991 alusta omavastuut poistamaan kokonaan.

Rintamaveteraanilääkkeiden osalta on todettava se, minkä jo aikaisemmin vastauspuheenvuorossani ed. Mäkelälle totesin, että sillä puolella on jääty kauaksi veteraanijärjestöjen tavoitteista. Tavoitteenahan oli 30 prosenttia kansaneläkkeen lisäosasta, kun hallituksen esitys lähtee 15 prosentin tasosta. Tästäkin keskustan vastalauseen mukaisesti tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään korjausesitykset ja myöskin aikaistamaan ylimääräisen rintamalisän korotusta.

Sotavammakorvausten ja kuntoutustöiminnan avustusten osalta on todettava, että valtiovarainvaliokunnan enemmistö toteaa mietinnössään, että sotainvalidien puolisoiden kuntoutukseen varattu määräraha on riittämätön. Tämä on aivan oikein. Mutta

valiokunnan enemmistö ei kuitenkaan esitä määrärahan lisäystä, vaan valiokunta päätti todeta, että soteleskien kuntoutuksen tarve, perusteet ja laajuus selvitetään ennen soteleskien kuntoutuksen aloittamista. Samoin valiokunta edellytti, että selvitystyön jälkeen varataan soteleskien kuntoutukseen määräraha.

On todettava, että tämä lausuma ainakin oman tulkintani mukaan saattaa johtaa siihen, että soteleskien kuntoutustoiminta ei lähde käyntiin sillä tavalla kuin sosiaali- ja terveysministeriö on budjetissa esittänyt. Tiedustelenkin: Mikä on ministereiden kanta tähän asiaan? Kun huomasin, että ministerit tämän asian yhteydessä nyökyttelivät jo, niin on perusteltua, että tämän momentin käsittelyn yhteydessä eduskunta hyväksyisi keskustan vastalauseeseen sisältyvän lausuman, jossa nimenomaan lähdetään siitä, että sosiaali- ja terveysministeriön suunnitelmien mukaan soteleskien kuntoutus aloitetaan ja se aloitetaan siten, että muu kuntoutustoiminta ja -ryhmät eivät tästä kärsi. Tämä on jaoston saaman selvityksen mukaan aika halpa myöskin kustannuksiltaan. Meille kerrottiin asiantuntijalausunnossa, että tarvittaisiin lisää ainoastaan 2 miljoonaa markkaa, joka keskustan vastalauseen mukaisesti tullaan tuohon momenttiin esittämään.

Erikoissairaanhoidon kehittämisessä eduskunta on viime vuosina kiinnittänyt huomiota erityisesti sepelvaltimoiden ohitusleikkauksen lisäämiseen. Ohitusleikkausten määrää onkin kyetty lisäämään, ja sitä esitetään lisättäväksi myös ensi vuonna. Kuitenkin määrät jäävät yhä liian alhaisiksi, mikä merkitsee monelle leikkausta odottavalle leikkausajan siirtymistä liian kauaksi. Yhä useampi leikkausta tarvitseva on joutunut turvautumaan yksityisterveydenhuollon tarjoihin palveluihin jopa ulkomailla. Koska näistä palveluista sairausvakuutus korvaa vain murto-osan, on näiden ostopalvelujen käyttö rajoittunut vain hyvin toimeentulevien kansalaisten erityisoikeudeksi.

Erikoissairaanhoidossa on erityishuomiota kiinnitettävä myös muihin ongelma-alueisiin. Eräs tällainen on lisääntyvien syöpäsairauksien hoito. Syöpäsairauksien hoidon kannalta on tärkeää, että tauti havaitaan riittävän ajoissa. Tämän takia budjetin yksityiskohtaisessa käsittelyssä tullaan molempiin ongelmaryhmiin esittämään parannusta.

Erityisesti syöpäsairauksien hoidon osalta on todettava, että tällä hetkellä näyttää varhaistoteamisen lisäksi ongelmaksi muodostuvan se, että lapsisyöpäpotilaiden hoito on heikentynyt. Se erityishuomio, jota takavuosina siihen kohdistettiin, on laantunut. Nyt näyttää siltä, että lapsisyöpäpotilaiden aseman parantamiseen tarvittaisiin tässä yhteydessä erityisempää huomiota.

Ed. Säilynoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kietäväinen otti esille hyvin tärkeän asian, joka koskee nimenomaan keskustelua eduskunnassa sosiaali- ja terveydenhuollon tulevasta kehityksestä. Toisaalta olisi mielestäni tärkeää, että päästäisiin siihen, että eduskunta käsittelee viisivuotissuunnitelmat. Kun näyttää kuitenkin siltä, että tähän tavoitteeseen päästään hyvin hitaasti eikä hallituksen taholta ole tullut vihreätä valoa tämän suhteen, niin toivoisin todella, että tällainen eduskunnan keskustelu käytäisiin.

Tosin Terveyttä vuoteen 2000 -keskustelu käytiin täällä, mutta sen jälkeen mm. terveyskeskuksissa on erittäin paljon uusia ongelmia, joiden ratkaiseminen pitäisi myös eduskunnassa selvittää. Tämänkin jälkeen kunnille on tullut lakisääteisiä uusia velvoitteita. Mutta kunnilla ei ole sellaista viisastenkiveä, jolla näihin ongelmiin löydetäisiin ratkaisu.

Ostopalvelujärjestelmä ei ratkaisua tuo. Toisaalta tämä on osoittautunut kuntien kannalta erittäin epätaloudelliseksi. Muistan vain eräänkin terveyskeskuksen johtavan lääkärin kertoneen, että kun he ostivat yhden lääkintävoimistelijan palvelut, niin tämä maksoi heille kolminkertaisen määrän rahaa.

Sosiaali- ja terveysministeri Pesola: Arvoisa puhemies! Olen ilolla seurannut keskustelua, joka valtaosin on ollut hyvin rakentavaa ja jossa on luotsattu sosiaali- ja terveystalouden tulevaisuuden näkymiäkin, joista juuri eduskunnan on syytä keskustella. Pääosin on tietysti keskitytty tulevan vuoden budjettiin, joka on tällä hetkellä ajankohtainen, ja siitä on lausuttu monenlaisia mielipiteitä.

Haluaisin joihinkin puheenvuoroihin kommentoida edustajien näkökantoja ja joitakin asioita käsitellä hieman perusteellisemmin-

kin, kuten terveydenhuollon työvoimakehitystä ja työvoimankäymiä.

Ed. Anttila nosti puheenvuorossaan esille erikoissairaanhoitolain, joka ei suoranaisesti liity ensi vuoden budjettiin, mutta joka on sairaanhoitomme hallinnon kannalta erittäin merkittävä lakiesitys. Olen hyvin iloinen, että yli 20 vuoden odotuksen jälkeen eduskunta on saanut lakiesityksen tämän syksyn aikana valmiiksi ja laki astuu voimaan vuoden 1991 alusta.

Tällä hetkellä odottelemme kuntien kantoja lääninhallitusten kautta siitä, mihin sairaanhoitopiireihin kunnat haluavat liittyä ja mihin ne toivetaan esittävät. Sosiaali- ja terveysministeriöhän on lähettänyt kaikille maamme kunnille pyynnön siitä, että ne lausuvat kantansa, mihin sairaanhoitopiiriin haluavat kuulua lain voimaan tullessa, ja valtioneuvostohan tulee kunnat määräämään sairaanhoitopiireihin.

Ed. Anttila nosti jälleen esille tässäkin keskustelussa kuten aiemminkin tänä syksynä niitä asioita, jotka liittyvät lähinnä sairaanhoitopiirien raja-alueilla olevien kuntien asemaan. Kun eduskunnan talousvaliokunta asiaa käsitteli, talousvaliokunta pyrki varmistamaan hyvin monilla eri esityksillä, joita vielä lisättiin hallituksen esitykseen, sekä perustelulausumilla sen, että niiden kuntien käyttämät palvelut, jotka ovat ostaneet palveluita eri sairaanhoitopiiristä tai eri kunnista, tullaan lain voimaan tullessa turvaamaan. Lakiin lähtee siitä, että kunta voi kuulua vain yhteen sairaanhoitopiiriin, kaksoisjäsenyyttä ei hyväksytty. Tämä oli eduskunnan laajan enemmistön tahto ja mielestäni myös varsin perusteltu kanta. Sairaanhoitopiirin kuntainliiton jäsenkunnat ovat osaltaan kantamassa vastuuta, eikä tätä vastuuta voida jakaa. Nämä kunnat kantavat nimenomaan vastuuta väestöstä.

Koska piirien yli menevä sairaalan käyttö on varsin tavallista ja usein suotavaakin, on lakiin, kuten totesin, otettu useita säännöksiä, joilla piirit voivat sopia yhteistyöstä tai kunta itse voi oman piirin kannan vastaisestikin käyttää toisen piirin palveluja. Kustannusongelmaksi, kuten olen aiemminkin todennut, tämä ei muodostu, koska kuntakohitaisen sairaansijaomistuksen purkaminen johtaa todellisten kustannusten käyttöön laskentaperusteena. Tämä on varmasti tältä osin myös tervetullut uudistus.

Tässä vaiheessa en voi tietysti lähteä ennakkoimaan kaikkien kuntien osalta, mihin sairaanhoitopiireihin ne tulevat kuulumaan, koska ministeriöön ei vielä kuntien toiveita ole saatu. Kuntien toiveet on pyydetty tämän vuoden loppuun mennessä, ja ensi vuoden puolella on sitten valtioneuvoston tehtävä päättää sairaanhoitopiireistä. Tässä vaiheessa on ennen aikaista lähteä näihin kantaa ottamaan. Mutta on selvää, että kuntia tullaan kuulemaan, ja niiden toiveita, kuten valiokunnan mietinnössäkkin todetaan, painokkaasti on valtioneuvoston kuultava.

Hyvin iloinen olin siitä, että ed. Puska, kuten monasti aikaisemminkin, myös tämän keskustelun yhteydessä puuttui yhteen erinomaisen tärkeään ongelmaan eli tupakointiin ja tupakoinnin yleisyyteen erityisesti nuorison keskuudessa. Olen ed. Puskan kanssa aivan samaa mieltä siitä, että tupakointi on yksi pahimpia ongelmia ja pahimpia terveyden vaarantajia meillä niin kuin muuallakin. Tulen myös omalta osaltani niin kauan tästä aiheesta puhumaan, kunnes asia saadaan kuntoon. Varmasti näitä ihmisiä, jotka kokevat ja tiedostavat tupakoinnin vaarat, tulee entistä useampia, ja näin voidaan tämän asian osalta myönteisellä tavalla pyrkiä vaikuttamaan kansalaisten terveyteen.

Me olemme varmasti joistakin yhteiskunnan velvollisuuksista kaikki yhtä mieltä. Yhteiskunnanhan tulee tarjota kaikille olosuhteet, joissa on mahdollista elää terveellistä elämää. Tämä merkitsee esimerkiksi sitä, että jokaisella ihmisellä tulee olla paras ajankohdainen tieto keinoista, joiden avulla terveyttä voidaan pitää yllä. Tämän vuoksi juuri terveyskasvatuksen merkitys tulee varmasti jatkossa entisestään korostumaan, ja siihen tulee jatkossakin varata riittävästi voimavaroja.

Kaikilla tulee olla mahdollisuus elää terveellisesti asuinpaikasta, ammatista, koulutuksesta ja taloudellisesta tilanteesta riippumatta. Juuri terveyskasvatuksen keinoin näihin asioihin voidaan puuttua. Tämän vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että terveyskasvatukselle varataan vuosittain budjetissa riittävät määrärahat. Uskon, että ensi vuoden määrärahoillakin, kun ne tehokkaalla tavalla käytetään, saavutetaan jälleen tuloksia, jotka ovat olleet meille suomalaisille nimenomaan terveydenhuollossa tähänkin asti hyviä. Mehän olemme Maailman ter-

veysjärjestön mallimaa. Tässäkin suhteessa, terveyskasvatuksen kohdalla, meidän on ennakoluulottomasti pyrittävä entistä parempiin tuloksiin, jotta saisimme kansalaisten terveyden paranemaan, ja silloin on hyvin tärkeää juuri puuttua tupakointiin ja tupakoinnin mukanaan tuomiin ongelmiin.

Tupakointi aiheuttaa mielestäni niin paljon ja niin monelle ihmiselle kärsimystä, sairautta ja kuolemaa, että sen vähentämiseksi radikaalikin toimenpiteet ovat tänä päivänä hyväksyttäviä. Omalta osaltani olen pyrkinyt vuosittain valtiovarainministeriöön pain vaatimaan tupakalle tuntuvaan hinnan- korotusta nimenomaan terveyspoliittisista näkökohdista lähtien. Valitettavasti tämä monimutkainen hinnanmääräytymisjärjestelmä ja indeksijärjestelmät ja muut ovat kuitenkin olleet vaikeuttamassa asioiden eteenpäin vientiä. On meille kaikille myös tuttua se, että ammattiyhdistysliike ei ole nähnyt tämän asian eteenpäin viemistä tärkeänä, vaikka kansalaisten ja erityisesti nuorten kannalta nimenomaan hintapolitiikallakin olisi vaikutusta tupakointiin.

Olen myös vankasti sitä mieltä, että terveyskasvatuksessa tulee löytää myönteinen tapa vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen. Holhoavalla, tiukkapipoisella otteella emme varmasti saavuta sellaisia tuloksia, joihin pyrimme, vaan ihmisille on annettava oikeata tietoa, jotta he voivat tehdä oikeita valintoja. Ylipäättään terveelliselle elämäntavalle ei saisi antaa kielteistä leimaa.

Olen ed. Puskan kanssa yhtä mieltä myös hänen rasvapoliittisista kannanotoistaan. Valitettavasti hän omassa ryhmässään on vain kovin yksin näiden kannanottojen kanssa. Kyllä keskustapuolueessakin muutamia kannattavia puheenvuoroja hänen puheenvuoroilleen on tullut, mutta ylipäättään maatalouspolitiikka on monta kertaa ollut estä-mässä terveellisten elämäntapojen nostamista niin voimallisesti esille kuin ne pitäisi tänä päivänä nostaa. Terveyspolitiikan ja maatalouspolitiikan ei tarvitse mielestäni olla toisilleen vastakkaisia. Oikealla tavalla ne voidaan saada kulkemaan käsi kädessä ja tällä tavalla kansalaisten terveyttä edistää.

Sosiaali- ja terveysministeriöhän vahvistaa vuosittain suunnitelman tupakoinnin terveys-haittojen torjunnan suuntaviivoista. Ne suuntaviivat, joihin tänä päivänä tähtäämme, ovat savuton sukupolvi, oikeus puhtaaseen

ilmaan ja tupakan aiheuttamien haittojen torjuminen. Nämä ovat hyvin tärkeitä päämääriä kaikki, ja on selvää, että yksin sosiaali- ja terveysministeriön keinoin näitä ei saavuteta. Tarvitaan hyvin laajaa yhteistyötä. Tässä työssä tarvitaan eri viranomais-ten välistä yhteistyötä, mutta tarvitaan myös yksityisen järjestötoiminnan tukea, jotta saavuttaisimme todella hyviä tuloksia ja voisimme vähentää tupakointia erityisesti nuorten keskuudessa ja tänä päivänä erityisesti myös naisten keskuudessa.

Haluaisin kuitenkin tässäkin yhteydessä korostaa, että suurin osa nuorisostamme, noin 70 prosenttia, ei tupakoi. Tämä asia pitää myös samanaikaisesti, kun tupakoinnista puhutaan, nostaa selkeästi esille eikä vain puhua aina siitä pienestä ryhmästä, joka tupakoi, sillä on tärkeää kertoa kaikille ihmisille se, että suurin osa nuoristamme on kuitenkin valinnut terveet elämäntavat. Toivoa sopii, että entistä useammat nuoret tulisivat tähän ryhmään ja näin voisivat oman terveyteensä ja tulevaisuuteensa vaikuttaa myönteisellä tavalla.

Toinen asia, joka tänä iltana on noussut hyvin monien edustajien puheenvuoroissa esille, on terveydenhuollon työvoimatilanne ja ne keinot, joilla työvoimatilanteeseen ja sen vaikeutumiseen voidaan vaikuttaa. Edustajat Jokinen, Stenius-Kaukonen, Kietäväinen ja Säilynoja ovat mm. näihin asioihin omalta osaltaan kiinnittäneet huomiota.

Kun me siirrymme aivan pian 90-luvulle, niin nimenomaan 90-luku tuo mukanaan suuria haasteita mm. väestön ikääntymisen myötä terveydenhuollon työvoimatilanteelle. Terveys- ja terveydenhuollon on työvoimavaltainen ala, sellainen ala, jolla ihmisiä ei voida korvata koneilla ja jolla työn vaatimustaso ja henkinen rasittavuus myös koko ajan on kasvanut. Samanaikaisesti työelämä monin tavoin muuttuu keveämpään ja vapaa-aikaa arvostavaan suuntaan. On selvää, että ne ihmiset, jotka tekevät hyvin haasteellista, mutta myös raskasta työtä terveydenhuollosa, katselevat myös muille alueille. Erityisesti näin tekevät nuoret. Niinpä pidänkin tavatoman tärkeänä, että me myös terveydenhuollon työvoimakehityksestä ja työvoimatilanteesta puhuttaessa uskallamme nostaa rohkeasti esille terveydenhuollon hyviä puolia, niitä hyviä puolia, joita työntekijät var-

masti kokevat tärkeässä työssään auttaessaan toista ihmistä.

Jos me nostamme esille vain negatiiviset puolet, on selvää, että nuoriso, joka kuulee vain ongelmista ja kielteisistä asioista, katselee mieluummin muille alueille eikä enää niin halukkaasti hakeudukaan hoitaville alueille, sosiaali- ja terveydenhuollon sektorille. Tämän vuoksi näen sekä koko terveydenhuollon kentän että koko yhteiskunnan kannalta tärkeänä, että työn hyvät puoletkin nostetaan esille ja näin pyritään alan kilpailukykyä ja vetovoimaisuutta pitämään yllä nimenomaan nuorison keskuudessa.

Meillähän nuoria on hakeutunut perinteisesti hyvin runsaasti terveydenhuollon koulutuspaikoille, ja tänäkin päivänä voi vielä todeta, että terveydenhuoltoon hakeutuu suhteellisen runsaasti nuoria. Jotkin alat ovat poikkeuksia, ja erityisesti pääkaupunkiseudulla on ollut havaittavissa viime vuosina selvästi merkkejä siitä, että sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon alueella on tapahtunut vetovoimaisuuden vähenemistä.

Hyvin keskeistä on terveydenhuollossa myös se, että terveydenhuollon työolosuhteisiin kiinnitetään huomiota. Sekä kunnan että valtion puolella on tärkeää kiinnittää huomiota työntekijöiden henkiseen viihtyvyyteen, työntekijöiden vuorovaikutussuhteiden kehittämiseen. Muun muassa nämä asiat ovat viime aikoina osoittautuneet asioiksi, joita ei ole riittävän tehokkaasti hoidettu ja joihin ei ole riittävästi kiinnitetty huomiota, ja näin mm. loppuun palaminen sekä sosiaali-terveydenhuollossa on varsin yleistä.

Yksi syy siihen, että meillä on ilmennyt lääkäripulaa viime vuosina, on se, että edellisen hallituksen aikana lääkärikoulutuksen aloituspaikkoja vähennettiin. Tämä hallitus on puolestaan pyrkinyt tätä epäkohtaa korjaamaan lisäämällä rohkeasti koulutuspaikkoja. Uskon, että tätä kautta saadaan tulevaisuudessa entistä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa lääkäritilanteeseen, mutta on selvää, että tarvitaan paljon muitakin keinoja, mm. väestövastuujärjestelmän kehittäminen. Omalääkärijärjestelmään siirtyminen, joka on aloitettu, on selvästi osoittanut, että lääkäritilanteeseen voidaan vaikuttaa työolosuhteita kehittämällä.

Ed. Anttila: Arvoisa herra puhemies! Ministeri Pesola vastauspuheenvuorossaan

nosti esille kysymyksen, että meillä terveyspolitiikka ja maatalouspolitiikka olisivat jollakin lailla ristiriidassa. Itse en allekirjoita tätä väitettä siitä yksinkertaisesta syystä, että käsittääkseni nimenomaan maataloutta lähellä oleva elintarviketeollisuus on voimakkaasti kehittänyt sellaisia tuotevaihtoehtoja, joissa todella on otettu huomioon myös terveystieteelliset näkökohdat. Väitän tätä siitä syystä, että tiedän itse aika paljon tästä terveellisyydestä, koska vaikka olen vahva nykyisen maatalouspolitiikan kannattaja, siitä huolimatta olen täysin pystynyt noudattamaan terveellisiä elämäntapoja ja omakohtaisesti jopa pystynyt painoa pudottamaan, jos vähän kissanhantaa nostaisi.

Varsinaisesti ministeri Pesola ensimmäisessä puheenvuorossaan totesi sairaanhoitopiireistä sen, että tässä vaiheessa ei ole aika vielä ottaa kantaa. Milloin otetaan kantaa, jos ei nyt, kun sairaanhoitopiirejä ollaan muodostamassa? Ne ristiriidat, joista puheenvuorossani puhuin, ovat nyt pöydällä. Minä toivon, että valtioneuvostolla on nyt valmius antaa vastaus siihen kysymykseen, miten valtioneuvosto aikoo suhtautua, ja esitän sen kysymyksen sikäli uudelleen. Urjalan kunta kuuluu nyt Pirkanmaan sairaanhoitopiiriin. Urjalan kunta haluaisi säilyttää myös Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiriin kuuluvan Lounais-Hämeen aluesairaalan palvelut. Pystyykö Pirkanmaan sairaanhoitopiiri sen estämään, vai tuleeko valtioneuvosto omalla ratkaisuvallallaan mahdollistamaan, että urjalalaiset voivat käydä Lounais-Hämeen aluesairaalassa esimerkiksi ostopalveluperiaatteella? Tähän kysymykseen haluaisin siitä syystä vastauksen, että tämä on hyvin oleellinen asia Lounais-Hämeen aluesairaalan tulevaisuutta ajatellen.

Ed. Puska: Herra puhemies! Kiitän myös osaltani ministeriä vastauksesta. Heitto rasva-asiassa ehkä ansaitsee vielä muutaman kommentin. Yhdyn ministerin näkökohtaan siitä, että terveyspolitiikka ja maatalouspolitiikka eivät ole ristiriidassa. Terveellinen ruokavalio voidaan rakentaa täysin kotimaisen tuotannon varaan. Eri asia on se, että kulutustottumusten muutokset, joihin terveysnäkökohdat olennaisesti liittyvät, aiheuttavat toki tiettyjä muutoksia sekä tuotannossa että jalostuksessa, mutta nämä ovat hoidettavissa. Maitotaloustuotannon osaltahan

kysymys on tosiaan tuotannon ja elintarviketalouden kehittämistä niin, että elinkeinoa tehdään pääasiassa maidon muulla osalla kuin rasvalla. Lisäksi muuttuva ruokavali antaa paljon lisämahdollisuuksia erikoisviljelyn, kasviöljyviljelyn ja muiden suhteen, joissa tarvitaan maaseudun kehittämisvaroja.

Näissä suhteissa en ole havainnut mitään ristiriitaa itseni ja ryhmän kanssa, mutta ehkä voisin ministerille heittää heiton takaisin: Onko ministeri mahtanut nähdä oman puolueensa maatalousministerin kommentteja ja meidän lehtikirjoitteluaamme? Ministeri sanoi joissakin puheissa lehtitietojen mukaan, että Puska ja muut tohtorit ovat saaneet aikaan rasvankulutuksen vähenemisen ja kolesterolin ja rypsiöljyvouhotusta ei katsota hyvillä mielin. Kuitenkin ymmärtääkseni olemme, minä ja muut tohtorit, toimineet ministeriön asettaman valtion ravitsemusneuvottelukunnan suositusten mukaisesti ja nimenomaan maidon puolesta mutta rasvaa vastaan. Huomaatan vielä, että rypsiöljy on täysin yhtä kotimaista tuotantoa.

Sosiaali- ja terveysministeri Pesola: Herra puhemies! Kuten jo ed. Anttilalle totesin, kunta voi kuulua vain yhteen sairaanhoitopiiriin, ja lailla on pyritty turvaamaan monin tavoin, että kunta voi edelleenkin ostaa palveluita, perustaa yhteisiä laitoksia, jolloin turvataan palveluiden saatavuus samalla tavalla kuin on tähänkin asti potilaille turvattu.

Lain tarkoituksena ei ole heikentää potilaiden asemaa. Tämä on pyritty monin tavoin turvaamaan, mutta tässä vaiheessa, kun kunnat vasta ovat ottamassa kantaa, mihin sairaanhoitopiireihin ne kuuluvat, minun on ennen aikaista lähteä vetämään sairaanhoitopiirien rajoja tässä yhteydessä.

Mitä tulee ed. Puskan kommentteihin, keskustapuolueen taholta hyvin monta kertaa tai ainakin lähellä keskustapuoluetta olevilta tahoilta — mm. MTK — on minuun päin kovisteltu kovastikin, kun olen ottanut kantaa rasvan vähentämisen puolesta. On ilo, että keskustapuolue näin yksimielisesti on tullut hallituksen omaksumalle linjalle.

Ed. Kietäväinen: Herra puhemies! Tozellakin ministeri Pesolan puheenvuoroon

toteaisin: Miten maa- ja metsätalousministeri sitten on hallituksen linjalla? Mutta rasvakeskustelun takia en pyytänyt puheenvuoroa vaan kiinnittäkseni huomiota siihen, että ministereiltä on jäänyt vastaamatta — minusta ainakin pyrin sen asiallisesti esittämään omassa puheenvuorossani — kysymykseen: Millä tavalla hallitus aikoo mahdollistaa eduskunnalle sen kannalta hyvin tärkeän linjakeskustelun sosiaali- ja terveydenhuoltoalan kehityslinjoista ja näkymistä, kun alalla on tässä keskustelussa laajasti kuvattuja ongelmia ja kun toisaalta tulevaisuuden haasteet esimerkiksi väestön ikärakenteen muuttumisen johdosta aikaansaavat suuria muospaineita molemmille, sekä sosiaali- että terveydenhuoltoalan sektoreille? Tämä kysymys on minusta asiallinen, ja toivoisin ministereiltä vastausta tähän kysymykseen.

Ministeri Halonen: Arvoisa puhemies! Ed. Renlund kyseli tapaturmaviraston toimien nopeutta tai pitäisikö sanoa hitautta, ja siinä mielessä tilanne on myöskin minulle eduskunnan aktiivisuuden osalta tuttu, koska varsin monet kansanedustajat ovat tehneet tästä kyselyjä. Olen pyrkinyt käytettävissä olevin keinoin prosessin nopeuttamiseen. Onneksi ed. Renlundin esittämät luvut ovat poikkeustapauksia eivätkä suinkaan sääntö.

Tapaturmavirastolla on nyt uusi johtaja. Se on saanut myöskin uuden johtokunnan. Me olemme pyrkineet henkilökunnan virkarakenteen modernisointiin poistamalla näitä kaikkein pienipalkkaisimpia paikkoja ja yhdistämällä niitä korkeampipalkkaisiksi. Näin on pyritty takaamaan henkilökunnan pysyvyys ja tätä kautta myöskin se, että he osaavat tehtävänsä ja voivat sitten suoriutua niistä tyydyttävästi.

Lisäksi, niin kuin varmasti ed. Renlund tietää, uusi atk-järjestelmä on otettu käyttöön, ja sen tulokset alkavat ajan mittaan näkyä nopeampana ja tehokkaampana käsittelynä. Samoin on talon sisällä pyritty poistamaan tarpeettomia byrokraattisia säännöstöjä. Tässäkin suhteessa ja nimenomaan ed. Renlundinkin esiin ottaman asian yksityiskohdan suhteen on toivottavasti ensi vuoden aikana tulossa parannusta.

Panin mielihyvällä merkille sen, että eduskunta on mietintövastauksessaan pannut pal-

jon painoa veteraanikysymykseen, ja toivon, että tuki tulee sosiaali- ja terveysministeriön neuvotellessa seuraavan kerran budjetista valtiovarainministeriön kanssa.

Jag hoppas verkligen, riksdagsledamot Renlund, att vi skall lyckas tillsammans i den här frågan därför att saken är mycket viktig för alla partier som är med i regeringen. Jag tror också själv att även svenska folkpartiet vet att den har varit av gemensamt intresse också i regeringen, men allt som kunde ske nu i den här saken kan inte arrangeras snabbt.

Olen sitä mieltä, että se ruuhka, joka on osittain tapaturmavirastossa, johtuu siitä, että on haravoinnin tuloksena saatu nimenomaan niitä tapauksia nyt tapaturmaviraston tietoon, jotka ovat vaikeimmin ratkaistavissa. On aivan ymmärrettävää ja loogista, että helpoimmat tapaukset on jo käsitelty ja ensikertalaistapaukset, jotka nyt ovat käsiteltyssä, ovat lähes puolen vuosisadan takaisia asioita. Ne ovat vaikeita kysymyksiä samoin kuin kysymys ikääntymisestä. Minun oma kantani, joka sinänsä on saanut joskus kritiikkiä eduskunnan puolelta, on se, että systeemiä sinänsä pitäisi yksinkertaistaa. Tässä yhteydessä ed. Jokisen esiin ottamat kysymykset siitä ikäluokasta, joka oli joko rintamalla tai teki työtä kotirintamalla ja näin mahdollisti suomalaisen yhteiskunnan pystyssä pysymisen, ovat varsin keskeisiä.

Ed. Jokinen otti myöskin toisena asiana esille henkilöstöpulan sosiaali- ja terveydenhuollon puolella ja kysymyksen siitä, mikä vaikutus tupoasialla on asiaan. Samoin ed. Gustafsson analysoi puheenvuorossaan tupokysymystä. Siinä mielessä voin vain yksinkertaisesti todeta sekä ed. Jokiselle että ed. Gustafssonille, että ei ole mikään ihme, jos kansanedustajat tunsivat tupoehdotuksesta omia toivomuksiaan. Niin tunsivat sosiaaliministerikin.

Kun sosiaali- ja terveysministeriön pääluokka on kasvanut nyt 7 prosentilla, se ei ole mikään kovin suuri prosenttiluku verrattuna muihin hallinnonaloihin. Tässä mielessä omalta puoleltani erittäin lämpimästi toivottan tervetulleeksi, mikäli tupo onnistuu, kaikki ne sosiaalipoliittiset uudistukset, joita sen piirissä on. Ne ovat todella paljon kaivattuja, todella toivottuja. Omalta puolel-

tani tässä poliittisessa tilanteessa en ole nähnyt paljon muita mahdollisuuksia kuin todella kaikin voimin työskennellä sen puolesta, että tupo nyt onnistuisi.

Ed. Jokisen puheenvuorossa naisten samapalkkaisuus miesten kanssa tuli siinä mielessä hyvin mielenkiintoisesti esiin, että saa nähdä, josko tämänkin tupon ongelmana on se, että nekin tasa-arvoerat, joita nyt on ehdotettu, ja selvitykset asian selvittämiseksi voivat olla joidenkuiden miesten mielestä liian suuret.

Tänään, arvoisa puhemies, on kulunut täsmälleen kymmenen vuotta siitä, kun YK:ssa tasa-arvoasioita alettiin voimakkaammin viedä eteenpäin. Myös Suomessa tasa-arvoasiain neuvottelukunta juhlii tätä Cedawin päivää tänään useilla tavoilla. Me eduskunnassa toivottavasti voimme omalla keskustelullamme ja päätöksenteollamme viedä sitä eteenpäin.

Ed. Gustafsson otti esille puheenvuorossaan lisäksi elatusapuasiat. Tässä mielessä teen vain viittauksen omaisen huomautuksen naapurimaahamme Neuvostoliittoon, jossa nyt perestroikan aikakautena sosiaalisektori on tullut huomattavan paljon aikaisempaa enemmän esille. Siellä ammattiyhdistysliikkeen työtaisteluissa nyt pohjoisilla alueilla yhtenä kysymyksenä on nimenomaan elatusvelvollisten aseman kohentaminen ja heidän etujensa huomioon ottaminen. Jää vain kysymään sitä, milloin nämä kysymykset moralisoimatta otetaan myös meillä tulonjakokeskustelun yhteydessä kysymykseen, koska kuitenkin lasten, jotka syntyvät avioliitosta tai muusta yhdessäolosta, pitäisi olla koko yhteiskunnan lapsia eikä heitä pitäisi asettaa eriarvoiseen asemaan sen perusteella, ovatko heidän vanhempansa onnistuneet avioliitossa vai eivät.

Ed. Säilynoja otti esille sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen edelleen kehittämisen. Hyvin lyhyesti haluan vain todeta sen, että hänen ideointiaan on jatkettu sosiaali- ja terveysministeriön puolella myös sosiaalityön osalta. Meidän tavoitteenamme on nyt nimetyn työryhmän työn avulla kehittää ideaa eteenpäin nimenomaan yliopistojen yhteyteen tuleviksi tutkimus- ja sosiaalityön kehittämiskeskuksiksi, joten tällä oululaisella ideoinnilla on jo nyt vastakaikua myös Helsingin tasolla.

Ed. Stenius-Kaukonen lähinnä evästi sekä

hallitusta että minua sen suhteen, mitä kevään aikana tulisi tehdä. Kuten olen aikaisemmin sanonut, pyrin toteuttamaan eduskunnan toiveita, ja todennäköisesti valiokunnassa asiantuntijoiden käydessä vastaamassa asiaan on otettu kantaa. Mutta sen verran haluaisin itse omalta pohjaltani verrata vakuutuspuolen perusturvaetuja ja kunnallista toimeentulotukea, että meidän on syytä myös tässä suhteessa olla rehellisiä. Epäedullinen vertailu vakuutuspuolen etuihin osittain johtuu siitä, että kunnallinen toimeentulotuki on ollut kehittämisen kohteena viime vuosien aikana. Kunnallinen toimeentulotuki on noussut sekä rakenteellisesti että myös määrittämisesti paremmaksi vaihtoehdoksi, aivan kuten ed. Stenius-Kaukonen puheenvuorossaan toi esille.

Tässä mielessä ainakin itse haluan pitää edelleenkin sen mahdollisuuden jatkossa esillä, että kunnallinen toimeentulotuki voi paikata myös vakuutuspuolen perusetuja silloin, kun se perheen olosuhteiden tai jonkin muun muuttuneen seikan vuoksi on tarpeellista. Tällä puheenvuorolla en tarkoita sitä, etteivät ed. Pesolan ajamat, hänen sektorillaan olevat perusturvapäivärahat olisi myös erittäin keskeinen ja tärkeä osa perusturvan kehittämistä.

Ed. Väistö samoin kuin ed. Taina puhuvat kotihoidon tuesta jonkin verran. Mitä tulee vanhuksen, vammaisen tai pitkäaikaisairaajan kotihoidon tukeen, viittaan siihen keskusteluun, jonka kävin ed. Anttilan kanssa keskustelun alkupuolella. Siihen ei ole kovin paljon lisäämistä. Mutta mitä sen sijaan tulee varsinaiseen pienten lasten kotihoidon tukeen, olen erittäin iloinen siitä, jos tämä eduskunnan ponsi tulee viemään asiaa tasollisesti eteenpäin. Molemmat sosiaali- ja terveysministeriön ministerit ovat koettaneet omalta osaltaan viedä asiaa juuri eduskunnan esittämään suuntaan. Pidän itse erittäin tärkeänä sitä, että sisarusosa samoin kuin itsehoidosta tuleva lisäosa voisivat olla nykyistä parempia vaihtoehtoja valittaessa kotihoidon tuen ja päivähoiton välillä. Minun tietojeni mukaan, mitä olen läheltä seurannut, ed. Pesola ajoi myös tätä peruspäivärahaa kotihoidon tuen puolelle ja sen nostamista.

Toinen asia sitten, josta haluan muistuttaa, on se, että toivottavasti nämä pitävät sisällään myös sen, että jos sairausvakuutus

ja kotihoidon tuki toisistaan erotetaan, se merkitsee todellakin kotihoidon tuen tason nostamista. Sillä se, että se on ollut sidoksissa sairausvakuutusjärjestelmään, on kuitenkin taannut siihen tietyn indeksikehityksen. Se, että se irrotetaan omaksi systeemikseen, edellyttää aktiivisuutta molemmilta puolilta, koska en usko, että eduskunta sen paremmin kuin mekään haluaisi unohtaa kotihoidon tukea eikä myöskään sairausvakuutusta ja sairaita ihmisiä.

Kahtena viimeisenä kohtana pyrin lyhyesti sanomaan vielä ed. Väistölle sen, että maatalousyrittäjien lomittajapulassa on sama ongelma tietysti kuin palveluammateissa yleensäkin. Kysymys on siitä, ovatko tässä yhteiskunnassa vallalla juppi-ihanteet työn tekemisen suhteen vai pidetäänkö toisesta ihmisestä huolehtimista ja myös perustuohtantoa arvossa vai ei. Tämä on varsin monisäikeinen kysymys palkkakysymysten lisäksi, niin kuin ed. Väistö varmasti hyvin tietää. Se on yleisen ilmapiirin luominen sellaiseksi, että myös palkat ja muut työsuhteen ehdot voivat muodostua näille aloille riittävän kilpailukyisiksi ja että nuoret kokevat nämä alat myös sellaisiksi, joilla kannattaa elämäntehdänsä tehdä.

Toinen asia on se, mitä tulee pienyrittäjien lomakokeiluihin. Tämä asia, jos voi sanoa kansanomaisesti, ei mennyt tukussa eikä erissä eteenpäin. Omalta osaltani olisin kokeilujen kannalla, mutta haluan tässä yhteydessä alleviivata sitä, että niin yrittäjä kuin palkansaaja tarvitsee myös sen vapautuksen työstään, jonka loma hänelle suo. Sen vuoksi pelkästään raharatkaisuihin ei pitäisi mennä.

Ed. Kietäväinen samoin kuin eräät muut toivat esille sen, että tämä eduskunta kaipaisi todella sosiaali- ja terveystaloudellista keskustelua, ja otti yhtenä mahdollisuutena esille tiedonannon. Ed. Säilynoja toi esille sen, että myös viisivuotissuunnitelmia voitaisiin käsitellä eduskunnassa. Omasta puolestani olen nimenomaan erityisvaliokuntien kanssa käydyillä kevätkeskusteluilla pyrkinyt paikkaamaan tätä puutetta, mutta mikään ei tietysti estäisi eduskuntaa käymästä keväällä, jos tilanne sallii, keskustelua erikseenkin. Yhtenä vaihtoehtona voisi tietenkin miettiä sitä, että budjettiin liittyisivät laajemmat tiedot valtakunnallisista suunnitelmista.

Nämä täällä keskusteluissa esittämämme ja luultavasti hyvin saman suuntaiset ajatuk-

set eivät kuitenkaan ole täysin sopusoinnussa sen ajattelutavan kanssa, mitä yleensä kuntademokratian puolella tällä hetkellä ajetaan, eli sitä, että valtakunnallisilla suunnitelmilla ei olisi enää samanlaista koko valtakuntaa tasapuolisesti kehittävää merkitystä kuin tähän asti. Tämä keskustelu on otettava myös sosiaali- ja terveydenhuollosta kiinnostuneiden ihmisten vakavasti, silloin kun täällä keskustellaan nimenomaan kuntien päätösvalan lisäämisestä yhdessä kansalaisten sosiaalisten ja sivistyksellisten perusoikeuksien vahvistamisen kanssa.

Herra puhemies! On valitettavasti niin, että useimmiten tämä puhuja- ja kuulijakunta vaihtuu pääluokan mukaisesti. Olisi erittäin terveellistä, että ne, jotka ovat nostaneet punaisen, vihreän tai sinisen lipun kuntademokratian puolesta, olisivat mukana silloin, kun puhutaan kuntalaisten perusoikeuksista, taloudellisista, sosiaalisista ja sivistyksellisistä perusoikeuksista, jotta me voisimme yhdistää nämä kaksi hyvää asiaa.

Olen erityisen tyytyväinen siitä, että keskustapuolueen ed. Kievätäinen on eduskunnassa edustanut huomattavasti parempaa ja edistyksellisempää linjaa kuin hänen varsinainen työnantajansa edusti kesällä järjestelyasiakirjaneuvotteluissa pyrkiessään romuttamaan sosiaali- ja terveydenhuollon normaalin, kunnollisen kasvu-ura. Tämän järjestelyasiakirjaneuvottelun ansioksi tai haitaksi voi sanoa sen, että sen eliminoimiseksi jouduivat sekä ministeri Pesola että Halonen tekemään hartiavoimin työtä.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ministeri Halonen toi esille sen, että kunnallista toimeentulotukea on viime vuosina kehitetty. Tämä pitää todella paikkansa. Se on nostanut esille kysymyksen vähimmäisturvan, lähinnä vakuutusmuotoisten etuuksien, liian pienestä määrästä. Ministeri Halonen ymmärsi, että ministeri Pesolan alaan kuuluvia päivärahoja pitäisi nostaa. Mutta minulle jäi vähän sellainen käsitys, että ministeri Halonen ei kuitenkaan pitänyt välttämättömänä sitä, että vähimmäissosiaalietuudet olisivat suuremmat kuin toimeentulotuki.

Sosiaalivaliokunnassa asiaa on paljon käsitelty ja nimenomaan vaadittu, että niiden pitää olla korkeammat ja että ihmisiä ei juokseteta luukulta toiselle. Nykyinen järjes-

telmä on liian monimutkainen ja johtaa ihmisten pallotteluun. Tämä pitää saada pois. Silloin yksinkertaisin keino on, että ensisijaiset etuudet nostetaan sellaiselle tasolle, että ne ylittävät toimeentulotuen. Mielestäni tämä on järkevää sosiaalipolitiikkaa. Toivon, että ministeri Halonen osaltaan tukee tätä.

Mitä tulee kansalaisten sosiaalisiin, sivistyksellisiin ja taloudellisiin oikeuksiin, ne muodostavat kokonaisuuden, jota ei ole riittävästi täällä verrattu niihin kansainvälisiin sopimuksiin, mitä olemme hyväksyneet. Tämä olisi korkea aika tehdä. Todella olisi tarpeen ja tärkeätä, että täällä salissa olisi näistä asioista keskustelemassa muitakin kuin sosiaalivaliokunnan jäsenet. Ilmeisesti väkimäärä on lisääntynyt vain sen vuoksi, että ympäristöministeriön pääluokan käsitteily lähestyy.

Ed. Renlund: Herr talman! Jag kan försäkra att när det gäller veteranernas sak är vi mycket eniga om detta och jag tror också att svenska folkpartiet skall ge allt stöd för att förbättra de veteraners villkor som har det allra sämst ställt i samhället och som har det lägsta pensionsskyddet. Som jag sa i mitt tal hoppas jag att man endera kunde göra som veterandlegationen hade föreslagit eller också att man går in för att ändra 25 § 2 mom. i folkpensionslagen som skulle betyda att man ger full tilläggsdel åt alla veteraner.

Lopuksi haluan vain todeta, että olen myös hyvin tyytyväinen ministeri Halosen vastaukseen, kun näyttää siltä, että ministeri Halonen ja koko STM on paneutunut tapaturmaviraston ongelmiin ja myöskin ryhtynyt varsinaisiin toimenpiteisiin. Toivottavasti se käytännössä merkitsee myös sitä, että käsittelyaika lyhenee huomattavasti.

Ed. Säilynoja: Herra puhemies! Valtakunnallinen suunnitelma, jota me rahoitamme hyväksyttävällä budjetilla, lyödään kuitenkin lukkoon hyvin varhaisessa vaiheessa, ja olen jotenkin ymmärtänyt, että siitäkin on tavallaan tullut budjettiriihen eräs kauppavarava. Tätä ei suinkaan mielestäni lainsäädäntö edellytä siitä huolimatta, että se sallii tällaisen menettelytavan.

Kun kunnissa hyväksytään suunnitelmia ja budjetoidaan niitä, niistä käydään valtuustoissa varsin laajat keskustelut, jotka monta kertaa voivat suunnitelminkin muuttaa toiseksi. Toivoisin, että kun eduskunta käy budjettikeskustelun, sillä myös olisi mahdollisuus vaikuttaa näihin suunnitelmiin. Monta kertaa olemme sellaisen tilanteen edessä, että joudumme eräällä tavalla porstuan kautta hoitamaan asioita. Se ei ole kenenkään kanalta onnellinen ratkaisu.

Ed. Kietäväinen: Herra puhemies! Ensinnäkin ministeri Halosen vastaukseen haluaisin todeta, että en ole Kunnallisliiton palkkalistoilla, vaan luottamushenkilönä siellä. Tämä vain tarkennuksena. Sitten itse asiaan.

Kunnallisen demokratian ja kansalaisten perusoikeuksien lisäämisen ristiriidasta totean, että tässä suhteessa en näe tätä ristiriitaa, mitä ministeri Halonen puheenvuorossaan esitti. Nimittäin on mahdollista kehittää molempia. Kyse on valtionosuusuudistuksen yhteydessä molempia asioita tarkastellessa siitä, että valtionosuusjärjestelmä on toteutettava sillä tavalla, että myöskin köyhillä kunnilla olisi uudistuksen jälkeen mahdollisuus ylläpitää kohtuulliset ja hyvät peruspalvelut kohtuullisella veroäyrihinnalla. Tästä hän on kysymys.

Sen takia valtionosuusjärjestelmää uudistettaessa pidettävä tarkasti mielessä muutkin kuin yleiset kuntataloudelliset näkökohdat. Tämän takia on tärkeää, että niin hallituksen sisällä kuin myös sen ulkopuolella pyritään vaikuttamaan siihen, että kuntien valtionosuusuudistus kyetään saamaan riittävän laaja-alaiseen valmisteluun, riittävän perusteelliseen valmisteluun ja että Hiltusen mallin ohella valtionosuusuudistusta valmisteltaessa on mukana myös hyvin mielenkiintoiset sosiaali- ja terveysministeriön ja opetusministeriön mallit. Tässäkin valmistelussa tulee pyrkiä ottamaan nykyistä enemmän huomioon myös kansalaisten perusoikeuksien turvaaminen joka kunnassa kohtuullisella veroäyrihinnalla.

Ministeri Halonen: Herra puhemies! muihin puheenvuoroihin puuttumatta sanon vain ed. Stenius-Kaukoselle, että hän osittain käsitti minut väärin. Minä en nimenomaan sanonut sitä, ettei peruspäivärahoja saisi

nostaa. Mutta olen sitä mieltä, että niissäkin tapauksissa, että henkilö on saanut peruspäivärahoja vaikkapa huomattavastikin korotettun määrän, kunnallista toimeentulotukea pitäisi voida käyttää siten joustavasti, että jos perheen olosuhteissa on sellaisia tekijöitä, jotka oikeuttavat, sanoisiko, perussäännöstä poikkeamiseen, niitä voidaan käyttää. Koska yhtä huonoon tilanteeseen tullaan, jos todetaan niin kuin kirjallisuudessa on hyvin kuvattu tilannetta: nyt on jo niin monta kaloria täynnä, ei nyt enää voi olla nälkä, niin kuin muistanette Tuntemattomasta sotilaasta. Tämä on ihan sama tilanne, joka voi tulla myös sosiaaliturvan puolelle, kun niin kuin toivomme tulevaisuudessa myös taas vakuutuspuolen peruspäivärahoja on saatu ylemmäs.

Toinen asia on se, että on hyvin vähän lisättävää kuvaukseen, minkä ed. Säilynoja sanoi. Omalta puoleltani tuon esiin vain sen, että on todella niin, että viisivuotissuunnitelmat hyväksytään jo budjetin antamisen yhteydessä sillä varauksella, että eduskunta sitten hyväksyy tämän linjaisen budjetin. Tässä mielessä järjestelmän kehittämisessä on varmasti sijaa.

Ed. Kietäväiselle olen valmis korjaamaan sanan palkka: palkkio. Yhden i:n verran voi hallituksen ministerikin aina joustaa. Mutta sen lisäksi, mitä ed. Kietäväinen toi esille köyhien kuntien asemasta, asettaisin hänen sydämelleen myös toisen huolen. Se on se, että sellaisetkin kunnat, jotka eivät ehkä ole niinkään köyhiä, vaan hitaanpuoleisia, tulisi saada mukaan siitä huolimatta, että tiedän valtion ja kuntien kassakirstusta huolehtivien pikemminkin katsovan siihen suuntaan, että menot eivät saisi kasvaa, kuin hyväksymässä, että me olisimme varsinaisesti patistamassa kuntia uusien palvelujen tuottamiseen. Pitkällä tähtäimellä, pitkällä syklillä asiaa kuitenkin katsottuna olen aivan varma sekä väestökehityksen luvut huomioon ottaen että myös ne käsitteet, mitä pidämme tärkeänä hyvinvointiyhteiskunnassa, että on ehdottomasti kaikkien näkökulmasta, niin sosiaali-, kunnallisen kuin talousmiesten ja -naisten näkökulmasta, oikein, että me nyt investoimme tähän perusturvaan, mikä on käsillä.

Sosiaali- ja terveysministeri Pesola: Herra puhemies! Olisin myös omalta osaltani halunnut lyhyesti vielä ed. Stenius-Kaukosta

kommentoida perusturvan johdosta. Täällä moni muukin on puuttunut perusturvasta käytävään keskusteluun. Kovin monissa puheenvuoroissa tunnutaan perusturva ymmärrettävän varsin suppeasti eli pelkästään vähimmäispäivärahojen tason korotukseksi. Toki perusturva on paljon muutakin. Mutta olen ed. Stenius-Kaukosen kanssa aivan samaa mieltä siitä, että peruspäivärahojen tasokorotus on tavattoman tärkeää ja nimenomaan niiden saattaminen sille tasolle, että kansalaiset tulisivat peruspäivärahojen turvin toimeen eikä heidän tarvitsisi siinä määrin turvautua toimeentulotukeen kuin tänä päivänä tapahtuu. Itse näen järjestyksen siten, että ensin pitää huolehtia nimenomaan vakuutusturvasta peruspäivärahojen kautta ja toimeentulotuki on viimesijainen turva, johon turvaudutaan sitten, jos jokin ylimääräinen yllätys tulee, mutta perusturvan tason vähimmäispäivärahojen osalta pitää olla riittävä.

Perusturvasta on monessa puheenvuorossa esitetty myös väite, että perusturvan tämä hallitus on laiminlyönyt. Kiistan tällaiset väitteet, sillä perusturvaa on kehitetty monilta osin, on kehitetty kotihoidon tukea, sotiemme veteraanien turvaa, opiskelijoiden toimeentuloturvaa, ja erityisesti tämän hallituksen ohjelmassa on ollut ns. väliinpuotamistilanteiden korjaaminen. Niitä on aktiivisesti pyritty korjaamaan ja näin monen ihmisen asemaa, joka on ollut tavattoman kipeä ja vaikea, on voitu helpottaa. Tämä linja tulee jatkumaan, ja varmasti peruspäivärahojen tasoonkin tulee jatkossa korotukset niin, että perusturva kaiken kaikkiaan tulee kohenemaan ja on täydentämässä suomalaista hyvää sosiaaliturvaa. Sosiaaliturvastahan voi kaiken kaikkiaan todeta sen, että meidän maassamme on sosiaaliturvan taso ja laatu, joka kestää kyllä kansainvälisenkin vertailun.

Ed. Elo: Herra puhemies! Olen ehkä vähän myöhäsyntyinen, mutta kuitenkin haluaisin osallistua tähän rasvakeskusteluun, ja siihen minut innoittavat erityisesti tämän päivän Helsingin Sanomien tiedot, joiden mukaan Ruotsin sosialidemokraattinen hallitus on luokitellut rasvan aivan yhtä vaaralliseksi kuin alkoholin ja tupakan. Ruotsin valtiovarainministeri esittääkin, että Ruotsissa siirryttäisiin järjestelmään, jossa minkään-

laisia tukiaisia ei enää maidon tuottamisesta makseta, ja näin säästettäisiin 1,6 miljardia kruunua vuositasona. Ruotsin hallituksen mukaan 0,5 litraa eli puoli litraa henkilöä kohti riittää hyvinkin päivittäin juotavaksi ja aikuisille suositellaan tämän tiedon mukaan ainakin yhtä ateriaa pelkästään veden kanssa. Haluaisin nyt esittää vielä ministeri Pesolalle kysymyksen: Onko hän samoilla linjoilla kuin Ruotsin sosialidemokraattinen hallitus rasvan vaarallisuuden suhteen?

Ed. Jokinen: Arvoisa puhemies! En malta olla vastaamatta ed. Elolle tästä uutisesta, jonka hän esitti. Kyllä näitä erilaisia tutkimustuloksia silloin tällöin aina ilmenee. Se, että voidaan väittää näitä ravintoaineita vaarallisemmiksi kuin tupakka, mence jo yli kaiken kohtuuden. Minä sanoisin, että tupakan vaarallisuuden vähentäminen tällaisilla esimerkeillä on kyllä törkeyden huippu, olkoon sitten minkälainen tutkimus tahansa. Niitähän saa ostaa, jos maksaa, vaikka kuinka monta. Mutta todellisuutta tällaisilla tutkimuksilla ei suinkaan kuvata. Juuri tupakan asettaminen vastapuolelle kertoo sen, mistä siinä on kysymys.

Enkä malta vielä olla sanomatta sitäkin, että itse aina olen käyttänyt voita ja äitini myös, joka on jo yli 90-vuotias eikä suostu muuta käyttämään, ja ed. Virolainen on yksi hyvä esimerkki voin käyttäjästä, ei se ihmistä tapa. Kyllä se on luonnontuote, joka sopii kaikille, kun ei liikaa käytä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Pääluokan käsittely keskeytetään.

P ä ä l u o k k a 34

Yleiskeskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Marraskuun lopussa työttömiä oli yli 96 000. Vaikka määrä on ollut aiemmin huomattavastikin suurempi, ei 96 000 työttöntä ole mikään pieni määrä. Se ei anna aihetta tyytyväisyyteen. Mutta ministeri Liikasen arvio, että eduskunta ei ole enää kovin kiinnostunut työttömyydestä, osuu kyllä sillä tavoin oikeaan, että ainakin vähän aikaa

sitten olin ainoa puheenvuoron pyytäjä työministeriön pääluokkaan. Toivottavasti lisää puhujia tähän on ilmaantunut, mikä osoittaisi, että työttömyydestä kannetaan vielä huolta. Mielestäni siitä on syytä kantaa erittäin suurta huolta. Syksyllä 1975, kun julistettiin hätätilahallitus suuren työttömyyden vuoksi, työttömiä oli noin 65 000.

Työttömien määrän pienenemiseen on vaikuttanut työllisyyslain voimaantulo omalta osaltaan. Velvoitetyö on kuitenkin aiheuttanut monia ongelmia. Suurin ongelma mielestäni on se, että työ kestää vain kuusi kuukautta. Sitä pitäisi jatkaa vuoden mittaan saakka. Velvoitetyö aiheuttaa ongelmia myös itse työn sisältöön. Pystytään järjestämään kyllä mielekkäitäkin töitä, mutta osa töistä on sellaisia, että ne on järjestetty vain pakon edessä, jotta lain asettama velvoite täyttyisi, ja tämä ei varmasti ole työntekijän kannalta mielekästä.

Mutta kaiken kaikkiaan velvoitetyötä tekevät työttömät ymmärrykseni mukaan yleensä ovat tyytyväisiä ja suurimpia ongelman aiheuttajia tässä tilanteessa, kuten jo totesin, on se, että työ kestää vain puoli vuotta ja sen jälkeen on taas vuoden työttömyysaika edessä. Liian harvoin velvoitetyöt johtavat pysyvään työllistymiseen.

Velvoitetyö on aiheuttanut erityisen suuria ongelmia ikääntyneille työttömille, jotka ovat olleet yleensä teollisuuden palveluksessa jopa 40 vuotta ja teollisuus sanceraa heidät pois, eikä tässä tilanteessa mikään uudelleen- koulutus enää ole järkevää. Järkevää olisi, että kun he ovat yli 40 vuoden työuran tehneet, he pääsisivät rauhassa eläkkeelle eikä heidän tarvitsisi kantaa enää huolta siitä, saako eläkkeen, joutuuko töihin, minkälaisiin töihin ja minkälaisen eläkkeen saa. Mutta nyt tämä velvoitetyö nimenomaan aiheuttaa ongelmia esimerkiksi eläkkeen määrään. Jos velvoitetyöstä maksetaan pieni palkka, niin se voi huomattavasti pienentää myös eläkettä, ja myös työttömyysturvaan kuuden kuukauden työllistämisyksikön jälkeen saattaa tulla pudotus.

On tietysti myös tilanteita, joissa kuuden kuukauden työkin parantaa sekä eläketurvaa että työttömyysturvaa sen jälkeen, koska pelkkä peruspäiväraha on niin heikko. Mutta ne ongelmat, joita aiheutuu pitkän työuran tehneille vakiintuneen ansiotason saaneille työntekijöille kuuden kuukauden työ-

listämisestä, ovat mielestäni tarpeettomia. Näitä asioita on selvitetty, näistä on jätetty työministeriölle viime syyskuussa työryhmän selvitys, jossa oli käyttökelpoisia ehdotuksia epäkohtien korjaamiseksi. Meille ei ole annettu tietoa siitä, milloin nämä tullaan toteuttamaan. Mielestäni olisi kiire näiden epäkohtien korjaamiseen, parannusten saattamiseksi lainsäädäntöön tai asetuksella voimaan.

Koulutus ja kuntoutus ovat tulleet — voi melkein sanoa — muotiasioiksi. Ne ovat erittäin tärkeitä asioita, ja on hyvin perusteltua, että työntekijöitä koulutetaan uuteen ammattiin, jos entinen työ on loppunut, ja että työntekijöitä, joiden työkyky on alentunut, kuntoutetaan niin, että he voivat jatkaa työelämässä. Erityisen tärkeää on se, että ryhdytään varhaiskuntoutukseen, jolla estetään työkyvyn aleneminen. Se on tietysti oikea aika ryhtyä näitä ongelmia poistamaan, silloin myös tulokset ovat parhaat.

Nämä asiat ovat tässä tuporatkaisussa esillä. Ne olisi pitänyt järjestää kuntoon ilman ehdollistamista ja pakotusta hyväksyä muilta osin heikko tuporatkaisu. Jos tuporatkaisu kaatuu, koulutus- ja kuntoutusasioihin liittyviä parannuksia ei saa jättää toteuttamatta. On erittäin kohtuutonta niiden työttömyysuhan alaisina olevien tai työttömien ihmisten kannalta taikka niiden ihmisten kannalta, joiden työkyky on heikentynyt, jos he ovat tässä pelinappuloina, niin kuin nyt ovat. Heitä hallitus käyttää tuporatkaisun pelinappuloina osaltaan.

Meillä olisi jo nyt monia keinoja järjestää ihmisille, jotka joutuvat tällaiseen tilanteeseen, uudelleen- koulutusta ja myös kuntoutusta. Nykylainsäädännössä on säännöksiä, jotka sen mahdollistavat, niitä vain erittäin huonosti käytetään. Voin kertoa erään esimerkkitapauksen. Henkilö joutui, oltuaan pitkän aikaa erään teollisuuslaitoksen palveluksessa, työttömäksi, koska ei kyennyt entiseen työhönsä, ja toimeentulo sinä aikana oli erittäin hankalaa. En nyt käy sitä kuvaamaan, se oli monivaiheinen ja usein katkesi kokonaan. Kun oli kyseessä noin 40-vuotias henkilö, niin lopulta saatiin hänet uudelleen- koulutukseen ja nyt hän on aloittanut oman yrityksen tänä syksynä, mutta sen yrityksen käynnistäminen tuntuu lähes ylivoimaiselta, koska ei ole annettu riittäviä resursseja, tukea tämän yrityksen pyörittämiseen, mikä ei tapahdu ilman taloudellista tukea. Kun

näinkin moniin toimenpiteisiin on ryhdytty, niin pitäisi huolehtia siitä, että ei kaaduta sitten loppuvaiheessa siihen, että kuitenkin jokin oleellinen osa puuttuu.

Nykyssännöksillä siis jo voitaisiin paljon tehdä, kun niitä vain järkevästi käytettäisiin, mutta ikävä kyllä usein tuntuu siltä, että järki puuttuu. Hyvin usein annetaan ymmärtää, että nämä ihmiset, jotka ovat sairastuneet tavalla tai toisella, joka on laskenut heidän työkykyään, olisivat haluttomia uudelleenkoulutukseen ja kuntoutukseen. Se ei pidä paikkaansa. Kyllä he ovat valmiit siihen. 40-vuotias ihminen, jos hän vain kykenee, on erittäin valmis ja halukas jatkamaan työelämässä, kun hänelle luodaan siihen edellytykset.

Olisi tietysti tarpeen, että kuntoutusajan toimeentuloturva järjestettäisiin selkeästi, ettei siitä tarvitsisi joka kerta riidellä, ja sen vuoksi suunnitelmat erillisen kuntoutusajan toimeentuloturvan järjestämiseksi ovat paikallaan. Niitä on kyllä viimeiset 20 vuotta suunniteltu. Olisi aika saada ne nyt pikaisesti toimeen. Työryhmän työskentelyhän on jo aika loppuvaiheessa.

Arvoisa puhemies! Viimeisenä asiana tässä yhteydessä haluaisin ottaa esille nuorten työttömien tilanteen liittyen nimenomaan lastensuojeluun. Usein nuorilla, joilla itsellään on ongelmia ja jotka ovat haluttomia koulunkäyntiin, olisi valmiutta jatkaa opiskelua ja koulunkäyntiäkin esimerkiksi työkokeilun jälkeen, mutta tällä hetkellä työkokeilumäärärahat ovat erittäin heikot. Aivan pari viikkoa sitten uutisissa kerrottiin hyvistä tuloksista, joita oli saatu nuorten kohdalla, jotka eivät yksinkertaisesti enää halunneet koulunkäyntiä jatkaa.

Tällaisella työkokeilujaksolla voidaan palauttaa nuorten motivaatio koulutukseen, ja sen vuoksi olisi erinomaisen tärkeää, että tätä määrärahaa, joka kulkee nimellä ammatinvalinnanohjauksen kokeilumääräraha, lisättäisiin niin, että aina tarvittaessa voitaisiin nuoria ohjata työkokeiluun, työhön tai työpajatoimintaan eikä yritettäisi väkisin heitä pakottaa koulunpenkille, niin kuin nyt tahdot olla linja. Tätä linjaa vie eteenpäin se työttömyysturvalain muutos, joka täällä juuri syksyllä tehtiin ja joka pitää sisällään pakkokoulutuspykälän.

Monta kertaa paljon tehokkaampiin tuloksiin päästäisiin, jos hieman ymmärrettäisiin

siin nuorten ihmisten omaa ajattelutapaa ja yleensäkin työttömiä ja sairaita ihmisiä. Jos lähdetäisiin heidän lähtökohdistaan ja katsottaisiin, miltä asia heistä tuntuu ja näyttää ja tältä pohjalta lähdetäisiin hakemaan toimenpiteitä, ne johtaisivat varmasti tulokseen. Kuten sanoin, ihmiset yleensä eivät ole työhaluttomia. Heille vain ei tarjota mahdollisuutta työhön eikä heille tarjota todellista mahdollisuutta koulutukseen ja kuntoutukseen. Pitäisi olla oikea tapa lähestyä näitä asioita, silloin ne varmasti järjestyvät.

Ed. Siuruainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että ed. Stenius-Kaukonen käynnisti keskustelun tästä vakavasta kysymyksestä, työllisyystilanteesta Suomessa. Meillä on se vaara, että vakavan ongelman hellittäessä tämä ongelma helposti unohdetaan ja jätetään käsittelemättä. Kyse on hyvin pitkälle tilastoinnin muutoksesta.

Jos todella kysytään, kuinka paljon pysyviä työpaikkoja on muodostunut esimerkiksi työllisyyslain säätämisen jälkeen, monilla alueilla tämä vastaus on varsin köykäinen sikäli, että esimerkiksi Iijokilaakson kunnissa, kun otetaan velvoitetyöllistetyt ja kuntien työllistämät henkilöt, siihen kategoriaan, johon he periaatteessa aiemmin kuuluivat, työttömyysprosentti kohoaa paikoin jopa 15 tai 17 prosenttiin. Erään suuren ongelman muodostaa tällä hetkellä koulutuksen hitaus, vähäiset mahdollisuudet saada riittävän hyvää koulutusta, että voitaisiin sijoittua kotiseudulla uusille työmarkkinoille uusiin tehtäviin. Voidaankin puhua eräänlaisesta menetetystä ikäluokasta, joka on monilla alueilla maata varsin suuri.

Ammattirakenteelliset työllisyys . . .

Ensimmäinen varapuhemies: Vastauspuheenvuorosta oli kyse, ed. Siuruainen.

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyllä tässä on käynyt sillä tavalla, että työllisyys on parantunut, mutta niin kuin Stenius-Kaukonen sanoi, niin tässä on selvästi kangistuttu, vähän niin kuin loppuviivalle. Se viimeinen nykäys on jäänyt selvästi tekemättä, ja se tapahtuisi parhaiten tietysti harkinnanvaraisilla erityistoimenpiteillä, harkinnanvaraisilla määrärahoilla. Eritoten olen siitä pahoillani, että vieläköän ei ole päästy siihen, että käytettäisiin yksityistä

sektoria työllistämisessä. Siellä on kyllä työsuhteiden pysyvyys aivan toista luokkaa kuin julkisella sektorilla. Tämä työllisyysturva ei ole mikään kertaponnistus, vaan se vaatii jatkuvaa työtä.

Ed. Elo: Arvoisa puhemies! Eduskunnan budjetin palautekäsittely on tänä vuonna edennyt ällistytävällä nopeudella, ja kun itse olin alkuvuodesta osallistumassa Euroopan neuvoston kulttuurikomitean kokoukseen Varsovassa, niin hämmästykseni voin nyt todeta, että pääluokat ovat suurin piirtein loppuunkäsiteltyjä ja loput äänestykset suoritetaan huomenna.

Mutta, puhemies, haluaisin kuitenkin ennen tähän työministeriön pääluokan asian käsittelyyn menemistä ihan lyhyesti myös käsitellä eduskunnan palaute- ja lähetekeskusteluja budjettiin liittyen. Aivan selvästi oli jo viime vuonna nähtävissä se, että palautekeskustelu sujui entistä nopeammin, ja käsittääkseni puheajan rajoittaminen oli varmasti eräs syy siihen, mutta näyttää olevan muitakin, koska näin nopeasti, verrattuna aikaisempaan, nyt eduskunnan palautekeskustelu kuitenkin sujuu.

Tässä yhteydessä haluaisin myös esittää sen toivomuksen, että me voisimme Suomessa siirtää sen laatuiseen menettelyyn kuin on esimerkiksi Ruotsissa sekä lähete-että palautekeskustelussa. Ruotsissahan yleiskeskustelussa ainoastaan puoluejohtajat tai eduskuntaryhmien puheenjohtajat käyttävät puheenvuoron, ja kansanedustajat puhuvat sitten eri pääluokista niin, että mennään budjetin sisällön mukaisesti, ja lopuksi keskustellaan aluepolitiikasta.

Esimerkiksi tässä yhteydessä haluan sanoa, että meillä eduskunnassa käydään erittäin harvoin mielekästä aluepoliittista keskustelua. Varsinkin, kun budjetti esitellään eduskunnalle, käytetään jopa 100 yleiskeskustelupuheenvuoroa, jotka käsittelevät aiheita aivan laidasta laitaan. Näin ei oikeastaan minkäänlaista järkevää, järkevää otetta synny eduskunnan budjettikeskusteluihin. Nyt kuitenkin pääluokkien yhteydessä täällä eduskunnassa pystytään paneutumaan asioihin, ja minun mielestäni se on tietysti hyvä. Näyttää vain siltä, ettei tosiaan mielenkiintoa ole riittänyt ainakaan kaikkien pääluokkien osalta keskustelun käymiseen. Kyllä aikaa riittää, jos sitä vain otetaan.

Kuitenkin olen samaa mieltä ed. Stenius-Kaukonen kanssa siitä, että esimerkiksi työministeriön pääluokkaan olisi odottanut enemmän mielenkiintoa siitä huolimatta, että työllisyys on todella saatu hyvin hoidetuksi. Voisinkin kyllä sanoa, että ehkä vertailun vuoksi, kun Stenius-Kaukonen puhui vuoden 1975 tilanteesta, jolloin oli 65 000 työtöntä ja ruvettiin runnomaan hätätilahallitusta, niin esimerkiksi kun SKP(y):n entinen puheenjohtaja, pääsihteeri Kajanoja oli työvoimaministerinä, työttömyys lähenteli 10 prosentin tasoa, eli vertailulukuja kyllä voidaan, Stenius-Kaukonen, hakea mistä sitten halutaankin.

Mutta, herra puhemies, haluaisin kyllä todeta, että työllisyyden kehitys on maassamme ollut ilahduttavaa, ja hallitukselle voi suorastaan esittää kiitoksen kehityksestä. Tämän päivän tietojen mukaan, joihin Stenius-Kaukonenkin viittasi, meillä on 20 000 työtöntä vähemmän kuin viime vuonna vastaavana ajankohtana, ja työttömyysprosentti on suhteellisen hyvä, 3,9. Tietysti aina voidaan esittää toivomus, kuten kaikessa politiikassa, että tarvitaan enemmän ja parempaa, ja tässäkin suhteessa tietysti hallitukselle toivomuksen me kaikkikin haluamme esittää.

Tietysti voidaan sanoa niin, että talouspolitiikassa esiintyy tiettyä tasapainottomuutta, vaihtotaseen vaje, korkeat korot, inflaatio jne., mutta joka tapauksessa eduskunnankin tulee antaa hallitukselle kiitos siitä työstä, mitä hallitus on tehnyt työllisyyden hoitamiseksi. Erityisesti sosialidemokraattisena kansanedustajana haluan tämän todeta, koska sosialidemokraatit ovat perinteisesti pitäneet työllisyyttä aivan keskeisenä yhteiskuntapolitiittisena kysymyksenä. (Ed. Laine: Ministeri ei ole paikalla!) — Ministeri ei ole paikalla, mutta hän nämä kiitokset toivottavasti kuitenkin tulee saamaan.

Herra puhemies! Haluan kuitenkin tässä yhteydessä myös kiinnittää huomiota siihen, että työllisyys on alueellisesti jakautunut epätasapainoisesti maassamme, eli työpaikkoja on edelleen liikaa Helsingin seudulla, pääkaupunkiseudun ulkopuolella niitä on liian vähän, mm. Itä- ja Pohjois-Suomessa ja monilla muilla alueilla, joihin tässä myöhemmin tulen. (Ed. Rinne: Porissa on liian vähän!) — No, ilmeisesti, ed. Rinne, niitä on silloin liikaa, jos työvoimapula vallitsee, niin

kuin kerrotaan täällä pääkaupunkiseudulla monilla aloilla vallitsevan.

Useinhan me olemme aikaisemmin puhuneet ainoastaan siitä, että työttömyys on korkeata Itä- ja Pohjois-Suomessa, mutta olemme jättäneet vaille huomiota sen, että Etelä-Suomessa ja Länsi-Suomessa on monia seutuja, joilla vallitsee aivan yhtä korkea työttömyys kuin Itä- ja Pohjois-Suomen alueillakin. Usein on myös niin, että työttömiä lukumääräisesti on huomattavasti enemmän Etelä- ja Länsi-Suomessa kuin Itä- ja Pohjois-Suomessa, koska on kysymys suurimmista paikkakunnista.

Haluan tässä aivan lyhyesti todeta sen, että esimerkiksi 1970-luvun lopulla alkanut rakennemuutos on ravistellut monia meidän teollisia paikkakuntiamme kuten esimerkiksi Tamperetta, Poria, Raumaa ja Kotkaa aivan ennennäkemättömällä tavalla, eikä tämä rakennemuutos suinkaan ole vielä ohitse. Tampereen seudulla tilanne on paremmin hallinnassa, koska Tampereella on paljon enemmän valtion työpaikkoja kuten yliopisto ja Teknillinen korkeakoulu. Sen sijaan tällaiset edut puuttuvat mm. Satakunnasta ja Kymenlaaksosta.

Edelleenkin voidaan todeta, että esimerkiksi Porissa ja Raumalla, joiden tilanteen tunnen oikein hyvin, työttömyys on lähes kaksinkertainen maan keskiarvoon nähden eli noin seitsemän prosentin luokkaa tällä hetkellä. Voin kyllä todeta, että hallitus on sinänsä tehnyt vuosien mittaan aika paljon myös esimerkiksi Satakunnan työllisyyden hoitamiseksi. Olemme saaneet oman työvoimapiirin vuonna 1986, teollisuuspiirin viime vuonna, Keran toiminta ulotettiin Satakuntaan, Pirkanmaalle ja Kymenlaaksoon viime vuoden aikana, ja mm. voidaan sanoa, että Pori on ollut erityisalue parin viime vuoden ajan.

Mitä erityisaluetukeen sinänsä tulee, niin olen jo aikaisemmin eduskunnassa todennut sen, että ei nykyinen erityisaluelainsäädäntö kyllä kovinkaan paljon helpota suurten teollisuuspaikkakuntien ongelmia, ja mm. Porissa olemme olleet omalla tavallamme pettyneitä siihen merkitykseen, mikä erityisalueasemalla on kaupungillemme ollut. Enemmänkin erityisaluetuki, sen hyväksikäyttö, on ollut Porin kaupungin oman aloitteellisuuden varassa, valtion tuki sen sijaan on jäänyt suhteellisen vähäiseksi.

Herra puhemies! Haluaisin tässä yhteydessä sanoa, että pysyvämpi ratkaisu kaikille paikkakunnille mutta erityisesti keskisuurille teollisuuspaikkakunnille olisi koulutustason jatkuva kohottaminen ja erityisesti korkeakoulutasoisen opetuksen lisääminen, samoin tietysti valtion työpaikat, joita esiintyy hallinnossa. Ehkä vertailun vuoksi tässäkin yhteydessä kannattaa todeta, kun täällä on turkulaisiakin paikalla, mm. ed. Laine, että Satakunnassa, jossa on 245 000 asukasta, meillä on 5 500 valtion työpaikkaa. Turussa, jossa on 160 000 asukasta, vähän runsaasti, on 10 500 valtion työpaikkaa, jotka ovat tietysti niissä kolmessa korkeakoulussa tai yliopistossa ja läänin- ja muussa piirihallinnossa. Tällä en suinkaan halua kadehtia Turun osuutta vaan paremminkin sanoa sitä, että olen pahoillani siitä, että Satakunta on jäänyt todella lapsipuolen asemaan. Eikä kysymys ole pelkästään työpaikoista vaan erityisesti siitä älyllisestä henkisestä panoksesta, jonka korkeakoulut ja aluehallinto jokaiselle alueelle tuovat.

Puhemies! Haluan vielä lopuksi todeta lyhyesti, että työllisyyslaki mielestäni on onnistunut varsin hyvin. Pitkäaikainen nuorisotyöttömyys on selvästi alentunut niillä alueilla, missä työllisyyslaki astui voimaan jo viime vuoden alussa, mutta vieläkin korostaisin sitä, että toivoisin hallituksen entistä enemmän kiinnittävän huomiota työttömyyden alueelliseen epätasapainoiseen jakautumiseen. Ja kun muistaakseni työllisyyslaissa tavoitteeksi asetettiin se, ettei millään paikkakunnalla työttömyys saa nousta 1,8-kertaiseksi maan keskiarvoon nähden, niin mielestäni tavoite pitäisi asettaa niin, ettei se nousisi yli 1,5-kertaiseksi maan keskiarvoon nähden. (Ed. Männistö: Se ei kelvannut teille!) — Kyllä, mutta minä puhun nyt omista käsityksistäni, ed. Männistö. Toivon hallituksenkin, myös kokoomuslaisten omaksuman kannan, joka allekirjoittaneella tässä asiassa on.

Muuten vielä kerran totean, että hallitus on onnistunut varsin hyvin, mutta ihan viimeisenä huomiona toteisin myös aivan saman kuin ed. Stenius-Kaukonen, että velvoitetyöllistettävien asemaan tulee hallituksen kiinnittää huomiota. Aivan oikein ed. Stenius-Kaukonen totesi, että on tehty mm. selvityksiä. Nyt hallitukselta odotetaan toimenpiteitä pitkäaikaistyöttömien työttö-

myysturvan ja eläketurvan järjestämiseksi.

Myös olen vahvasti sitä mieltä, ettei yli 50-vuotiaille pitkäaikaistyöttömille tule enää osoittaa työhönsijoitusta, jos he eivät sitä itse halua ja jos se ei edistä henkilöiden pysyvää työllistämistä. Esimerkiksi Satakunnassa olen monta kertaa yksilötasolla havainnut, että ihmiset ovat aivan toivottomia, kun ovat 35—40 vuotta olleet yhdessä työpaikassa esim. teollisuuslaitoksessa tai liikealan työpaikassa ja sitten joutuvat työttömiksi, mahdollisesti puistotöihin. He eivät todellakaan koe sitä sillä tavalla, että se edistäisi heidän pysyvää työllistämistään. Toivon, että hallitus tässä suhteessa antaisi entistä selvemmät ohjeet työvoimatoimistoille.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla ei tähän sinänsä hyvään puheenvuoroon ole mitään muuta huomauttamista, mutta kun olen kirjoittanut tämän työllisyyslain 1 §:n sanamuodon, niin haluan tarkentaa sen eduskunnan pöytäkirjoihin, joka samalla ilmaisee Suomen työvoimapolitiikan tavoitteen, joka myös on hallitusmuodon 6 §:n 2 momentissa ja kuuluu, että ”Valtiovalan asiana on tarvittaessa järjestää Suomen kansalaiselle mahdollisuus tehdä työtä”. Tämä on yksiselitteinen tavoite, ja se koskee kaikkia Suomen kansalaisia.

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! Työ on asumisen oikeuden ohella jokaisen ihmisen välttämätön perusoikeus tai sen pitäisi olla. Ei se sitä kuitenkaan ole. Niin paljon kuin täällä hurrataankin hyvälle työllisyystilanteelle, tosiasia on, että tässä maassa on tälläkin hetkellä 100 000 työtöntä. Vuositasolla se merkitsee sitä, että työttömyyden kirot joutuu kokemaan useampi satatuhatta ihmistä, ehkä noin 300 000 ihmistä, sillä eiväthän kaikki koko vuotta työttömänä ole. Monille työttömyys on paitsi ahdistava henkinen kokemus, syrjäyttämisen ja syrjäänjoutumisen kokemus, myös taloudellisesti ankara koettelemus, sillä työttömyysajan korvaus, erityisesti peruspäiväraha, on Suomessa surkean pieni.

Me olemme todellakin sitä mieltä, että työ on perusoikeus, ja siksi me kommunistit ja demokraattinen vaihtoehto lähdemme täystyöllisyyden tavoitteesta, joka minun mielestäni myös Suomen perustuslakiin on kirjattu. Ei siinä ole kirjattu sitä, että sallitaan joku

neljän prosentin työttömyys tai viisi prosenttia, jota on jo ruvettu hurrailemaan. Kyllä se selvästi lähtee siitä, että täystyöllisyys, ja minusta muusta ei voi lähteäkään. Jos jokaiselle halutaan työpaikka turvata ja valtiovalan velvoitteeksi se asetetaan, niin silloinhan tavoitteena on täystyöllisyys. Siis ei ole syytä hurraamiseen silloin, kun työttömiä kuitenkin on.

Työttömyys on vähentynyt, ja se on tietysti myönteistä. Siihen vaikuttaa ensinnäkin se, että työvoiman tarjonnan kasvu on pysähtynyt. Se on tietyillä alueilla jopa supistunut, mutta joka tapauksessa sen kasvu on taittunut.

Toisekseen työllisyystilanteen kehitykseen vaikuttaa erittäin kiihkeä taloudellinen toimeliaisuus, joka paljolti kuitenkin perustuu tuontirahaan ja josta lasku vielä ankaranakin saattaa langeta. Vaihtotaseen alijäämä on nyt sen näköinen, että tältä hallitukselta voi odottaa erittäin rujoja toimia: kulutuskysynnän leikkaamista yksityisiltä ihmisiltä, julkiselta sektorilta, vaihtotaseen vajetta painetaan pienemmäksi korkealla korolla, edessä voi julma konkurssikierre esimerkiksi. Ja yhtäkkiä ehkä taas olemmekin tilanteessa, jossa työttömyys on muidenkin kuin meidän mielestämme ongelma jälleen. Nythän se sitä ei ole, sillä eduskunnassa on pyydetty vain kolme puheenvuoroa työvoimaministeriön pääluokan osalta palautekeskustelussa. Ja herra työministeriä ei näy mailla eikä halmeilla, niin hyvin ovat asiat nyt hänen mielestään. Missä lie luuhaa, herra ministeri. Ilmeisesti on parempaa tekemistä kuin pohdita eduskunnassa työasioita, jotka sitä paitsi eivät rajoitu vain siihen, minkä verran työttömiä on.

Työministeriä luulisi kiinnostavan mm. työsuojelukysymykset ja työn sisältökysymykset. Niiden luulisi kiinnostavan myös siksi, että työn sisältö on nyt sitä luokkaa monien ihmisten osalta, että työ ei lainkaan tyydytä. Hälyttäväähän esimerkiksi sellainen tutkimus on, että puolet 40 vuotta täyttäneistä haluaa eläkkeelle. Luulisi työministerillä olevan aihetta olla täällä kuuntelemassa ja keskustelemassa kansanedustajien kanssa vaikkapa sitten tästä kysymyksestä, jos hän rintoihinsa siitä lyökin, että on ”vain” 100 000 työtöntä, mikä kerran riitti hätätilan julistamiseen Suomessa, mutta se olikin toista aikaa, sitä mennyttä ”pyseen” aikaa,

Kekkosen aikaa. Silloin julistettiin hätätila Suomeen, kun oli tämän verran työttömiä kuin on nyt, jolloin hurrataan, että me olemme voittaneet koko ongelman. Työn sisältöongelmaa ainakaan ei ole voitettu, koska niin kauniisti sanottu asia, burn out-ilmiö, on niinkin yleinen, että todellakin puolet 40 vuotta täyttäneistä ihmisistä haluaisi heti eläkkeelle. Tilanne on hälyttävä silloin niidenkin osalta, joilla työtä on.

Työllisyystilanteen myönteiseen kehitykseen on vaikuttanut aivan selvästi työllisyyslaki. Siitä käytiin eduskunnassa pitkä ja raju kiista. Sitä vastustettiin täällä oikealta päin vähintäänkin ankarasti. Sen voi sanoa, että puoliväkisin se viime eduskunnasta läpi runnottiin. Täytyy antaa myös silloiselle työvoiministeri Urpo Leppäselle kiitosta siitä, että hän sinnitteli työllisyyslain kanssa siten, että se saatiin läpi.

Minusta työllisyyslaissa on erittäin tärkeä idea sisällä. Siinähan on jollakin tavoin lähtökohtana täystyöllisyysajattelu, jollakin tavoin se sinne kuitenkin tuli. On jo merkittävää sekin, että se on edes jossakin muodossa siellä sisällä. Työllisyyslaki ei tietenkään ole nykymuodossaan tämän ankaran vastarinnan vuoksi, mikä työvoimareserviä mielellään ylläpitävien taholta kohdattiin, hyvä. Työllisyyslaissa on paljon puutteita, mutta on hyvä, että laki ylipäänsä on olemassa. Nyt sitä voidaan parantaa, ja sitä pitää parantaa.

Ensimmäinen kysymys on se, että työsuhteet ovat nyt liian lyhyitä, kuusi kuukautta on liian lyhyt työllistämisyksikkö. Se pitää pidentää ainakin vuoden pituiseksi.

Toinen kysymys on palkka. Kyllä velvoitetyöllistetyillekin palkkaa pitää maksaa työehtosopimusten mukaisesti.

Kolmas on kysymys velvoitetyöllistettävien työn sisällöstä. Nyt se lähimainkaan aina ole kunnossa. Pitäisi miettiä varsin ennakkoluulottomasti, miten velvoitetyöllistettyjen työstä saataisiin mielekästä ja hyödyttävää. Siinä pitäisi katsoa juuri se seikka, josta ed. Rinne puhui, että velvoitetyöllistettyjä ohjattaisiin mielekkäisiin töihin myös yksityiselle sektorille, turvaten kuitenkin kunnollinen palkka. Nyt on melko häikäilemättömiäkin riistotapauksia suorastaan. Velvoitetyöllistettyjähan menee jo yksityiselle sektorille, mutta minuun on otettu yhteyttä jo monta kertaa, kun velvoitetyöllistetyt ovat

huomanneet, että he saavat minimipalkkaa, mutta heidän tekemästään työstä yksityinen työnantaja laskuttaa ammattimiehen taksan mukaisesti niitä, jotka ovat työn vastaanottajia. Siinä on huikea ero, joskus kymmenien markkojen tuntipalkkaero, joskus vielä suurempikin. Näihin pitää saada kohtuus. Mutta problematiikkaan pitää tarttua, miettiä sitä ja kysymystä kehitellä edelleen.

Työllisyyslaki on tärkeä laki. Pitäisin sitä melkeinpä tärkeimpänä myönteisenä lainsäädäntönä Suomessa moneen, moneen vuoteen. Se on vaikuttanut varmasti eri tavoin eri alueilla, mutta esimerkiksi Lapissa se on vaikuttanut erittäin selvästi. Lapissa olisi ilman työllisyyslakia ilmeisesti noin 15 prosentin työttömyys tällä hetkellä. (Ed. Knuutila: Paljonkos nyt on?) — Se on nyt alta 10 prosenttia, kun työllisyyslaki on tullut voimaan. Lapin kunnat työllistävät erittäin paljon ja mielellään. Ihmisille töitä löytyy kyllä, kun siihen on aktiivinen asenne. Meillä kunnat ovat jo pitkään oppineet myös ajattelemaan siten, että on viisasta työllistää ihmisiä. Meille on erittäin merkittävä ollut tämä työllisyyslaki. Lapin katastrofaalinen tilanne on huomattavasti parantunut työllisyyslain ansiosta.

Rouva puhemies! Suomessa työllisyys on ollut Länsi-Euroopan työllisyystilannetta parempi jo pitkään. Meillä ei työttömyys pahimmillaankaan päässyt niin pahaksi kuin se esimerkiksi monissa muissa Länsi-Euroopan maissa muodostui tai on yhäkin. Onhan EY:n piirissä edelleenkin pitkästi yli 10 miljoonaa työtöntä.

Suomen suotuisampaan työllisyyskehitykseen on vaikuttanut yksi ilmiselvä seikka, ja se on meidän laaja kauppa- ja talousyhteistyömme Neuvostoliiton kanssa. Varmastikaan kukaan ei kiistä sitä, ettei tällä seikalla ole ollut suuri merkitys. Nyt on vain niin, että työllisyyden kannalta erittäin tärkeä Neuvostoliiton-kauppa on selvissä vaikeuksissa. Parhaimmillaan Neuvostoliiton-kaupan osuus koko ulkomaankaupasta oli 25 prosenttia, neljännes, mutta nyt se on enää runsaat 10 prosenttia. Tuntuu siltä, että on syvä neuvottomuus siitä, mitä nyt pitäisi ruveta tekemään, ettei kaupan supistuminen tosiasiaa edelleenkin jatkuisi. Niin kuin pääsihteeri Mihail Gorbatsšov Suomessa totesi teollisuusjohtajien kanssa keskustellessaan siihen suuntaan, että vanha latu on

hiihdetty loppuun, se varmasti pitää paikkansa. Uusia reseptejä tarvitaan.

Tilanne on yhtäältä erittäin haastava ja toisaalta mahdollisuuksia avaava. Tilanteen haastavuuden ja mahdollisuudet avaa sama seikka eli Neuvostoliiton talousuudistus, perestroika. Sehän merkitsee mm. sitä, että neuvostoliittolaiset yhtiöt saavat suorat ulkomaankauppaoikeudet. Tähän järjestelmään ollaan jo siirtymässä. Tämä tekee Neuvostoliiton kaupasta aikaisemmasta poikkeavaa. Se on vaikeampaa yhtäältä, mutta se avaa toisaalta aivan uusia mahdollisuuksia, jos niihin osataan ja halutaan tarttua. Tarvitaan myös sitä uutta.

Mitä se uusi voisi olla? Se on ensinnäkin yhteisyrityksiä, joita kyllä syntyykin, mutta sittenkin kovin vaivalloisesti. Se on tällaisia suuria yhteisiä projekteja kuten Kuola-projekti, joka on myös työllisyyden kannalta pohjoiselle Suomelle tärkeä ja joka on tietysti myös yhteistä ilman saasteiden torjumista hyvässä yhteistyössä, jossa on todella suuret mahdollisuudet, kuten Kuolasta tehty puitesopimus osoittaa.

Haastava on tilanne työllisyyden kannaltakin tärkeässä Neuvostoliiton-kaupassa. Mahdollisuuksia siinä on paljon. Jotta tätä tilannetta ei missattaisi eli ettemme vain menettäisi erityisasemaamme Neuvostoliiton markkinoilla tässä muuttuvassa tilanteessa, minusta meille tarvittaisiin Neuvostoliiton-kaupan ministeri. Siitä on puhuttu moneen otteeseen. Nyt toivoisin, että herra tasavallan presidentti nimittäisi Neuvostoliiton-kaupan ministerin. Hallituksessahan on ministerin kierrätys ilmeisesti mitä selvimmin edessä. Ilkka Kanervalle on vissiin lyhdyn kanssa jo etsitty uutta ministerinpostia. Varmasti esimerkiksi kehitysyhteistyökysymykset ovat tärkeitä. En kuitenkaan epäile, ettei Pertti Paasio pysty niitäkin hoitamaan.

Neuvostoliiton-kauppa, joka on myös työllisyyskysymys, niin kuin jo tankkaamallakin halusin sanoa, on kuitenkin nyt siten hoidettu, että sitä hoidetaan sivutoimena. Ulkomaankauppaministerihän Suomessa on "vapautettu" hoitamaan länsi-integraatiota. Hänen reviiriinsä ei Neuvostoliiton-kauppa kuulu ollenkaan. Neuvostoliiton-kauppaa hoitaa oman toimensa ohella kauppa- ja teollisuusministeri. Minusta tällainen tilanne ei ole tyydyttävä, sillä tilanne on todellakin uusi. Se on vaativa. Vanha latu on hiidetty

loppuun. Uusi pitäisi avata. Siinä pitäisi olla myös voimavaroja ja mahdollisuuksia.

Minusta nyt on tullut hyvä mahdollisuus aloittaa uusi käytäntö. Varmasti tarvitaan nyt voimavaroja, resursseja, länsi-integraatiossa niin, että siellä Suomi saisi sellaiset tulokset, että Suomen eduskunnan asema säilyisi, Suomen itsemääräämisoikeus säilyisi, etteivät meitä siellä virkamiehet myisi. Mutta kyllä Neuvostoliiton-kauppa on meille niin tärkeätä, että siihen pitää panostaa. Eli todellakin odotan, että nyt kun tämä ministerin kierrätys selvästikin edessä on, me tulemme saamaan Neuvostoliiton-kaupan ministerin.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mieltäni suuresti ilahdutti ed. Tennilän viimeksi esille tuoma ajatus siitä, että saataisiin idänkauppaa varten oma ministeri. Tein tätä koskevan ehdotuksen jo kuukausi, puolitoista sitten ja perustelin sitä eräissä lehtihaastatteluissa varsin seikkaperäisesti. On erinomainen asia, että siihen muutkin tarttuvat. Mielihyvin kannatan edelleen tuota asiaa.

Ed. Vastamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En minäkään kiistä Neuvostoliiton-kaupan tärkeyttä, mutta kovin looginen ed. Tennilän puheenvuoro ei ollut hänen puhuessaan Suomen työllisyyden ja Neuvostoliiton-kaupan suhteista tällä hetkellä, kun viimeisten kahden vuoden kuluessa työllisyystilanne Suomessa on parantunut koko ajan. Tämä Neuvostoliiton-kaupan heikkeneminen on koko perestroikan aikana todettu, eli ei se kovin paljon ole vielä Suomen työllisyyteen vaikuttanut.

Sitten ed. Tennilä peräänkuulutti täystyöllisyyttä. Tietysti ajatus täystyöllisyydestä olisi kovin kiehtova, mutta se ei ole kovin realistinen. Nimittäin ihmisen itsemääräämisoikeuskin Suomen kansalla on hyvä olemassa ajatellen sitä, että täystyöllistäminen tulisi edellyttämään sen, että myös työttömällä olisi kouluttautumisvelvollisuus — nyt on vain koulutusvelvollisuus yhteiskunnalla — ja tähän tuskin ed. Tenniläkään olisi kovin halukas. Siihen kuuluu myös aluepoliittiset näkökohdat, eli työtä pitäisi lähteä silloin hakemaan pakotettuna siltä alueelta, missä työtä on. En usko, että ed. Tenniläkään tätä asiaa kovin halukkaasti olisi kannattamassa.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä työllisyyskysymys edelleen on aika tärkeä varsinkin, kun seura, miten joka viikko jokin kenkätehdas, tekstiilitehdas, yksi ja toinen naisvoittoinen työala lopettaa täysin. Kun Suomi nyt on itsemääräämisoikeutensa tässä suhteessa viemässä Euroopan hallittavaksi ja määrättäväksi, niin sieltä tulevat halvemmat tuotteet, ja meillä työttömyys lisääntyy. Se on aivan selvä asia, sen jo kaikki tietävät, ja siitä on ihan selviä näkymiä.

Tekstiili- ja vaatetusalan niin kuin kenkäteollisuudenkin ongelmat ovat juuri siksi esillä, koska neuvostovientiä ei enää ole. Neuvostoliitto on suuri maa, ja suomalaiset tuotteet olisivat sinne kyllä hyvinkin menneet kaupaksi, jos asioita olisi hoidettu joustavasti. Niinhän tehtiin aikaisemmin, ja monet yritykset syntyivät nimenomaan neuvostoviennin ansiosta. Varsinkin Turun alueelta tiedän hyvin monia suuriakin firmoja, jotka pääsivät alkuun ja vauhtiin nimenomaan tämän kaupan avulla.

Ellei tätä hoideta, niin mikä on sitten edessä, kun ulkoa tulee joka tapauksessa yhä enemmän halpaa tavaraa, käyttövälineitä ja esineitä ja tarvikkeita, hyvin monenlaisia? Vielä ei tiedetä kaikkea, mitä sieltä alkaa tulla. Ellei sitten täällä keksitä vastapainoksi myös jotakin, mitä täällä voidaan tehdä, niin kyllä työttömyys varmasti lisääntyy.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Pulliaiselle huomautan, että Neuvostoliiton-kaupan ministeristään on puhuttu pitkään. Vihreillä oli äskettäin erittäin hyvä esiintyminen juuri hyvän tavoitteen puolesta. Nyt siihen on mahdollisuus. Ministerinkierrätysoperaatiohan tulee eteen. Ilkka Kanervalle — näin olen ymmärtänyt — etsitään uutta postia, koska Holkerin ympärillä on jo sellainen tungos ilmeisesti muutenkin puhenkirjoittajia tai puheenpidonestäjiä, mitä lienevätkään, että siitä on pakko jo alkaa karsia. Siinä olisi kapasiteettia nyt ja mahdollisuutta. Minusta jos jokin on tärkeätä, niin Neuvostoliiton-kaupasta huolehtiminen tässä haasteiden ja mahdollisuuksien tilanteessa.

Huomautan, että me teimme varsin laajoja puitesopimuksia, kun Gorbatshev oli Suomessa. Ne pitää myös realisoida, viedä käytäntöön. Siihen tarvitaan voimaa, voimava-

roja. Nyt siihen on paikka. Otetaan käytännöksi tästä eteenpäin, että meillä on Neuvostoliiton-kaupan ministeri. Nythän nykyinen ulkomaankauppaministeri, niin kuin totesin, hoitaa vain länsikauppaa eli länsi-integraatiota ja kauppaa muihin maihin.

Minusta on vaarallinen ajatus, jos ajatellaan niin, ettei ole väliä sillä, miten Neuvostoliiton-kauppa kehittyy, kun muuten on ollut suotuisaa. Ei loputtomasti jatku tällainen länsikaupan imu ja ilman ongelmia tapahtuva talouskehitys lännessä. Tässä saattaa hyvinkin äkkiä olla tilanne, jossa työttömyydestä puhujia näillä asenteilla budjetin lähetekeskustelussa vuoden, parin päästä on paljonkin. Budjetin perusteluissa puhutaan siitä, että äkkiä saattaa olla satatuhatta työpaikkaa menetettyinä, jos esimerkiksi vaihtotaseen alijäämää lähdetään väärin opein — tai hallituksen mielestä oikein opein mutta meidän mielestämme väärin — korjaamaan.

Ed. Vastamäelle totean, että me olemme täystyöllisyyden kannalla. Piste.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vastamäen puheenvuoron johdosta, kun hän puuttui täystyöllisyyskysymykseen, minun on todettava, että 1970-luvun alkupuolella kaksi Suomen eduskuntaa käsitteli ja myös hyväksyi Suomen hallitusmuotoon uudeksi perusoikeudeksi oikeuden työhön, johon jo edellisessä vastauspuheenvuorossa viittasin.

Uudella työllisyyslailla tätä toteutetaan osittain. Kun täystyöllisyys on näin asetettu perusoikeudeksi, valtiopäiväjärjestyksen 11 §:n mukaan me kaikki kansanedustajat olemme edustajantoimissamme velvolliset toimimaan niin, että tämä perusoikeus — niin kuin muutkin perusoikeudet suomalaisessa yhteiskunnassa — toteutuu.

Kun epäillään, millä tavalla sekatalousjärjestelmässä, jollainen Suomi on, työtä voidaan jokaiselle järjestää, tällöin on muistettava se, että tekemätöntä työtä löytyy tällä hetkellä ja aina on löytynyt hyvin paljon suomalaisessa yhteiskunnassa. Tällöin työllistämiskysymys on tulonjakokysymys. On kysymys siitä, että jokaiselle osoitetaan Suomen kansantulosta palkkaa vastaava tulo, kun hänelle osoitetaan myös työtä. Tämä ei ole mikään mahdottomuus. Esimerkiksi ruotsalainen yhteiskunta, jopa Norjakin ai-

kaisemmin työväenpuolueen valtakausina osoitti, että näin on myös mahdollista tämän tapaisessa talousjärjestelmässä kuin Suomi on.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vastamällä on vähän outo käsitys täystyöllisyyden merkityksestä. Sehän tarkoittaa sitä, että niille, jotka haluavat tehdä työtä, tarjotaan työtä, eikä suinkaan se ole työvelvollisuus. Se on aivan eri asia.

Mitä tulee siihen, että ihmiset voitaisiin pakottaa ottamaan työtä vastaan jostakin muualta, kuten ed. Knuuttila totesi, oikeus työhön on perusoikeus. Niin myös oikeus valita asuinpaikka on perusoikeus. Tältä osin voimme pitää perustuslakiamme hyvänä, että se takaa oikeuden valita itse asuinpaikan. Juuri tämä johti siihen, että kun edellinen hallitus yritti saada sellaisia lakipykälä läpi, että ihmiset olisivat joutuneet muuttamaan työn perässä, perustuslain nojalla tämä estettiin.

Ed. Vastamäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En kiistä sitä, ettei täystyöllisyys olisi ideaalinen tilanne, mutta se ei ole realistinen, eikä myöskään Ruotsissa eikä Norjassa sen paremmin ole koskaan ollut täystyöllisyyttä. Työttömyys on aina osittain hyväksyttävä yhteiskuntaan lyhytaikaisena. Pitkäaikaistyöttömyyden ratkaisut ovat aivan eri asia.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Hallitus on kehuskellut talouspolitiikkansa onnistumista hyvällä työllisyydellä. Koko maan työllisyys onkin kohtuullinen. Talouspolitiikan kokonaisuudessa hallitus on sen sijaan pahasti epäonnistunut. On todettava, että työllisyydessä on nytkin suuria alueellisia eroja. Hallitus ei ole myöskään lunastanut niitä lupauksiaan, joita se antoi vuosi sitten hyväksyessään periaatepäätöksen alueellisten työttömyyserojen supistamiseksi työllisyyslain edellyttämällä tavalla. Alueellisen työllisyyden parantamiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota, samoin koulutukseen ja ikäntyneiden työntekijöiden asemaan.

Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä näkee tärkeäksi pienyrittäjien aseman turvaamisen tilanteissa, joissa esimerkiksi yrityksen konkurssin johdosta alihankkijoina

olevat pienyrittäjät jäävät vaille saataviaan. Mielestämme hallituksen tulee antaa pikaisesti eduskunnalle esitys pienyrittäjien ansio- turvalaiksi.

Ed. Rinne: Rouva puhemies! Ed. Vastamälle sanoisin sen verran täystyöllisyydestä, että tilastollista täystyöllisyyttä ei voi koskaan olla eikä sitä voi koskaan tulla, jos toimitaan järkevällä tavalla. Se on mahdollonta. Nimittäin on aivan selvä asia, että aina on tilastollista työttömyyttä, mutta täystyöllisyydellä tarkoitetaan normaaliassa kielenkäytössä sitä, että kohtuullisen, taloudellisesti turvatuksen työnhakuajan jälkeen henkilöllä on halutessaan mahdollisuus palkkatyövaihtoehtoon. Esimerkiksi Ruotsissa on tilanne se, että muistaakseni kuuden viikon työnhakuajan jälkeen yhteiskunnan velvollisuus on tarjota mahdollisuus palkkatyövaihtoehtoon. Silti voi olla vaikka 50 prosentin työttömyysaste, kun on täystyöllisyys.

Ed. Saarinen: Arvoisa puhemies! Ed. Väistön puheenvuoron johdosta toteaisin, että työttömyys on vakava asia. Jokaisen työttömän tilanne on yksilöllinen ja monesti hyvin kriittinen, mutta palautan mieliin sen tilanteen, josta nyt hallitusvastuussa oleva hallitus lähti liikkeelle. Silloin hallitus asetti pääasialliseksi tavoitteekseen työttömyyden vähentämisen. Tuosta ajankohdasta on nyt kulunut vajaat kolme vuotta, ja tiedämme tilanteen, että ainakaan 13 vuoteen eivät työttömyysluvut ole olleet näin alhaisia kuin ne ovat tällä hetkellä. Se seikka, että on alueellisia eroja, on toissijainen sen rinnalla, kun katsotaan kokonaislukuja.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Jokaiselle työttömälle on hänen työttömyytensä ensisijainen asia. Ne erot, joita maassamme alueellisesti on, ovat monella tavalla vakavia, ja ne ovat tämän hallituksen aikana monin tavoin myös pahentuneet.

Me tiedämme, että työllisyyden parantamisessa on olennainen merkitys juuri niillä tekijöillä, joihin muun muassa ed. Tennilä jo viittasi. Työvoimatarjonta ikäluokkien supistuessa on vähentynyt, samoin kiihkeä taloudellinen toimeliaisuus on ollut parantamassa työllisyyttä, mutta samalla alueelliset kysymykset ovat kärjistyneet, työpaikat ovat olleet siellä, missä ei ole riittävästi työvoimaa.

Tästä syystä yhteiskunnallisen kehittämisen ote ei ole ollut riittävän vahva, jos sitä on ollut oikeastaan lainkaan, alueellisten työttömyyserojen supistamiseksi.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Työttömän ihmisen ongelma on surkea, on työttömän millä alueella maassa tahansa ja on sitten työttömiä asianomaisen kunnan taikka työvoimapiirin alueella enemmän taikka vähemmän. Jokaisen yksilön kohdalla ongelma on aina mittava.

Viitataan työvoimaministeriön pääluokan yhteydessä niihin keskusteluihin, jotka käytiin mm. rakennusveroa säädettyä. Tällöin tuli todetuksi mm. se, että Turun ympäristössä työttömyyttä on aiheuttanut telakateollisuuden vaikeutunut tilanne ja erityisesti viime aikoina lukuisten tekstiili-, vaatetus- ja jalkinealan yritysten toiminnan loppuminen tai olennainen työvoiman supistuminen. Haluan nämä vain tuoda julki siitä syystä, ettei unohdu kysymys työvoimatilanteen heikkoudesta myös monissa osissa eteläistä Suomea.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Pääluokan käsittely keskeytetään.

P ä ä l u o k k a 35

Yleiskeskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Suomen luonto on kaunis mutta herkkä. Jos luontomme herkkyyttä ei oteta huomioon ihmisen toiminnoissa, luontomme menettää kauneutensa. Ammattibiologina olen hämmästellessä seurallut ympäristöviranomaisemme käyttäytymistä viime vuosien aikana. Tuntuu siltä kuin kaikki biologinen opetus olisi valunut happamaan hiekkaan. Jo kansakoulussa meille opetettiin Savonmaalla, että valtaosa Suomen elollisesta luonnosta elää karulla, happamalla graniittialustalla. Meillä on erittäin harvoja emäksisiä kalkkikivialueita Suomessa. Tällainen graniittinen alusta merkitsee aina sitä, että alue on altis lisähappamoitumiselle. Vielä erikoisesti silloin, jos sen päällä on tietynlainen kasvillisuus, esimerkiksi kuusimetsä, se luo pohjaa lisähappamoitumiselle.

Edelleen, jos katsoo karttoja, havaitsemme, että elämme metsänrajan tuntumassa. Pohjoisin Suomi on metsänrajan pohjoispuolella. Vielä jos katsomme itään tai länteen, Pohjois-Amerikassa ja Aasiassa vastaavilla leveyspiireillä on tundraa. Näin yksinkertaisia asioita eivät tiedosta ne henkilöt, jotka vastaavat ympäristöhallinnosta ja päätöksenteon valmistelusta Suomessa. Varsinainen päätöksentekohan pitäisi olla tämän talon sisäpuolella.

Arvoisa puhemies! Tarkastelen seuraavaksi muutamia luontomme elementtejä ja sitä, millä tavalla luonnon realismiin on viime aikoina suhtauduttu.

Ensinnäkin maaperästä: Suoritetut mitaukset ovat osoittaneet, että varsin monilla Etelä-Suomen alueilla maaperä on happamoitunut 0,2—0,5 pH-yksikköä kahden viime vuosikymmenen aikana. Kun tähän asiaan kiinnittää ympäristöviranomaisien huomiota, kuinka ollakaan, heidän ajatusmaailmassaan vastaukseksi riittää se, että tapahtuuhun sitä happamoitumista joka tapauksessa. Minun sieluni ja mieleni sanoo, että jos sitä tapahtuu joka tapauksessa hivenen verran, niin missään nimessä ei saisi sallia yhtään enemmän kuin sen, mikä vääjäämättömästi tapahtuu. Siis aivan perustavaa laatua oleva ero lähestymistavassa.

Seuraavaksi lyhyt esimerkki vesistöistä: Melkoinen osa pienvesistämme on harjualueilla, ja nämä karut vedet ovat erittäin herkkiä happamoitumiselle. Nyt jo löytyy Salpausselkien ja Suomenselän vyöhykkeistä pieniä järviä ja lampia, jotka ovat siinä määrin happamoituneet, että ne ovat biologisesti kuolleet. Siis tämä on realiteetti. Se ei herätä mihinkään akuuttiin, välittömään, toimenpiteeseen. Pohjoisimmassa Suomessa Näättäjäjoki on siinä tilassa, että lohikalojen mätimunat tuskin pystyvät enää kehittymään. Valtava Kemijoki on menettänyt kolmanneksen puskurikyvystään.

Kun eräs pohjoissuomalainen limnologian tohtori kiinnitti viimeksi mainittuun asiaan huomiota, eräs johtava ympäristöhallintoviranomainen Helsingistä sanoi minulle, että ”no, koita nyt ymmärtää häntä, hän saattaa vähän liioitella”. Minä sanoin, että ”herranen aika sentään, eikä tämä sinua liikuta millään tavalla”. Hän vain katsoi hämmästyneenä, ja siinä kaikki.

Kolmanneksi kasvillisuudesta: Meille jo

nuorina opiskelijapoikina ja -tyttöinä opetettiin, että luonnossa on bioindikaattoreita. Sellaisia ovat mm. ilmasta ravinteensa ottavat jäkälät, jotka ovat erittäin alttiita, herkkiä ympäristön saasteille. Jo silloin 50-luvulla kiinnitettiin huomiota siihen, että Helsingin tienoilta jäkälät ovat häviämässä puilta joutuksen ympäristön saastumisesta. Nyt ilmiö on paljon laajemmalla alueella. Nyt jäkälät ovat häviämässä kaikkialta Suomessa. Tämä ei hätkäytä millään tavalla.

Kun meikäläiset sanovat, että katsokaa Keski-Eurooppaa, sanotaan, että ”se on Keski-Eurooppa, se ei ole Suomi”. Tällöin unohdetaan perustavaa laatua oleva biologinen fakta, että Keski-Euroopan vuoristoista löytyvät samat kasvillisuusvyöhykkeet kuin täältä Pohjolasta. Tämä on ollut tunnettua Alexander von Humboldtin työn tuloksena jo vuonna 1810. Tämä on unohdettu. Jos halutaan nähdä, millä tavalla käy tundrakasvillisuuden saasteitten vaikutuksesta, niin Kuolan niemimaalla neuvostotutkijat ovat tutkineet asian Tsuna-tundralla Kuolan niemimaalla. Kaikki on valmiina katsottavaksi. Ei muuta kuin vertaa. Jopa tiedetään, mitkä ovat ne viimeiset kasvit, jotka kestävät saasteita. Ne ovat kastikka ja siniheinäsuvun heinäkasvit. Tämäkin tiedetään. Ei mitään vaikutusta.

Sitten esimerkki eläimistä: Jo 70-luvun lopulla kiinnitettiin huomiota siihen, että lähimmie munuaisissa on kadmiumia niin paljon, että munuaiset ovat ihmisravinnoksi kelpaamattomia, jo silloin. Ihminen on samanlaisessa ravintoketjussa kuin hirvikin. Lisäksi ihminen syö hirveä muuten. Toisin sanoen ihmisessäkin voi olla kadmiumia aivan samalla tavalla, ja kadmium vaikuttaa mm. lisääntymistoimintoihin eläimillä. Ei mitään hetkautusta. Perämeren mateet erällä alueilla eivät lisäännä enää lainkaan. Niitten rasvapitoisista kudoksista on löydetty supermyrkkijä, dioksiineja ja dibentsofuraaneja, supermyrkkijä, joita ei saisi olla lainkaan eläimissä. Nyt niitä ovat ihmiset syöneet kaloista ja saaneet kudoksiinsa.

Tietoisuus tästä ei aiheuta sen kummempaa hetkautusta ympäristöviranomaisissa. Eräs sanoi minulle, että ”onkohan määräys suoritettu oikein”. Yksi määräitys maksaa 6 000—7 000 markkaa. Me teetätimme määritykset Ruotsissa eri laitoksissa, Suomessa niissä laitoksissa, joissa pystytään tekemään

määrityksiä — samat tulokset suurin piirtein. Ja olisi riittänyt tulokseksi se, että näitä myrkkijä on, siis niitä on löydetty. Suomalaiset sanovat vain, että onkohan määritykset tehty oikein. Kauheata!

Sanotaan, että ympäristönsuojelu tarvitsisi tällä hetkellä miljardi-investointeja. Arvoisa puhemies! Minä väitän, että jos ajatellaan asiaa liiketaloudellisesti, niin nuo miljardi-investoinnit kannattaa tehdä. Ne tuottavat maksimaalisen teoreettisen hyödyn siihen verrattuna, mitä mikään investointi tässä maassa liike-elämässä voi ikinä tuottaa.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Hallitus väittää budjettiesityksessään asumistuesta, että siinä on otettu huomioon asumistuen saajien määrien kasvu sekä asuntojen vuokratason kohoaminen. Tätä on kuitenkin vaikea uskoa todeksi, sillä lisäystä on vain 24 prosenttia. Koska me lähdemme siitä, että vuokrasääntelyä pureta, emme esitä lisävaroja tälle momentille vuokrien nousun kompensoimiseksi. Sen sijaan esitämme ylimääräistä määrärahaa asumistuen korottamiseen, asumistuen saajien piirin laajentamiseen, asumistuen reaaliarvon säilyttämiseen ja asumismenojen kohtuullisuuden turvaamiseen. Tässä mielessä olemme ehdottaneet 420 miljoonan markan lisäystä.

Toinen merkittävä asia on kysymys asunto-olojen kehittämisrahaston varoista. Hallitus ehdottaa sinne siirrettäväksi 1,2 miljardia markkaa. Summa on tavattoman suuri, mutta ei vastaa alkuunkaan todellisia tarpeita. Asuntojen hintojen ja rakennuskustannusten nousua ei tässä ole otettu täysimääräisesti huomioon puhumattakaan siitä, että määrärahoilla voitaisiin varautua vuokratuotannon olennaiseen lisäämiseen. Devan eduskuntaryhmän mielestä maahamme tulisi luoda uusi aravajärjestelmä, jossa yhteiskunnan määräysvaltaa lisätään pankkien ja gryndereiden kustannuksella. Perustetun asuntorahaston kehittämistä asuntopankin suuntaan pidämme tarpeellisenä. Se palvelisi juuri sitä päämäärää, jonka edellä esitin.

Me olemme raha-asia-aloitteessamme ehdottaneet, että valtio lainoittaisi ensi vuonna 30 000 uuden asunnon rakentamisen, joista vähintään 22 000 olisi vuokra-asuntoja. Hallitus esittää aloitettavaksi 20 000 uutta arava-asuntoa, joista 14 000 olisi vuokra-asuntoja. Meidän ehdotuksemme toteuttaminen edel-

lyttää, että budjettiin lisätään 2 miljardia markkaa. Se on siis tämä suuri ehdotus, jonka olemme raha-asia-aloitteessamme tehneet ja jonka tulemme myös ehdottamaan.

Me olemme tehneet eräitä muita pienempiä ehdotuksia, joita en tässä laajemmin perustele. Otan esille vain yhden asian, joka liittyy ympäristöministeriön budjetin yhteyteen. Se on öljyvahinkojen torjuntakaluston hankintamäärärahaehdotus, jota koskevan raha-asia-aloitteen olemme tehneet. Tässä aloitteessa ehdotamme 15 miljoonan markan lisäystä erityisesti siinä tarkoituksessa, että öljyntorjuntakalustoa voitaisiin käyttää Saaristomerellä Suomen rannikkoalueilla, missä niin kuin muistetaan, on sattunut valitettavia öljyvahinkotapauksia, joiden satuttaessa torjuntakaluston tarve on erittäin suuri. Tulemme myös tämän ehdotuksen asettamaan äänestykseen.

Ed. Kietäväinen: Arvoisa puhemies! Tarmokkaasta ympäristöministeristä huolimatta ympäristöministeriön molemmat päätehtäväalueet, ympäristönsuojelu ja asuntopolitiikka, ovat syvässä kriisissä. Onkin ilmeistä, että ongelman ratkaisemiseksi tarvitaan myös organisatorisia ratkaisuja. Eräs hyvin tärkeä ja kiireellisesti tarvittava ratkaisu on erillisen asuntoministerin nimittäminen ympäristöministeriöön. Näin asuntoasioihin ja ympäristönsuojeluun olisi ministereillä riittävästi aikaa ja voimavaroja käytettävissä.

Suomen luonto ei voi tällä hetkellä hyvin. Happamoitumiskehitys on vakavasti lisääntynyt, ja kriittiset rajat happaman laskeutuman osalta on monilla alueilla maassamme aika rajulla tavalla ylitetty. Tässä yhteydessä on helppo yhtyä ed. Pulliaisen edellä käyttämään puheenvuoroon, jossa hän totesi, että Suomessa, ja tämä voidaan soveltaa hyvin laajemminkin koko maailmaan, ollaan tilanteessa, jossa ympäristönsuojeluinvestointeihin uhratut varat tuottavat itsensä takaisin hyvin nopeassa aikataulussa.

Ympäristön suojelemiseksi on ryhdyttävä nopeasti huomattavasti tehokkaampiin toimenpiteisiin kuin maassamme on ryhdytty. Tarvitaan kansainvälisiä toimintaa ja kansainvälisiä sitoumuksia. Tässä suhteessa on syytä antaa ministeri Bärklundille, joka ei ole paikalla, tunnustus siitä, että hän on eurooppalaisella tasolla, erityisesti Suomen Neuvostoliiton välisissä suhteissa, toiminut aktiivi-

sesti. Mutta maamme ulkopoliittinen toiminta laajemmin kansainvälisesti on ollut kohtuuttoman heikkoa.

Ympäristön suojelemiseksi tarvitsemme normien tiukentamista ja myös normien ulottamista sellaisille alueille, joita normiohjauksella ei vielä ole säädelty. Näiden lisäksi tarvitaan muita ohjausjärjestelmiä. Tällöin kysymykseen tulevat taloudelliset ohjausjärjestelmät, joista erityisesti haittaveroista on viime aikoina puhuttu hyvin paljon. Keskustan linja muun opposition kanssahan on ollut tunnetusti se, että olemme pitäneet parempana hallituksen esityslinjan sijasta kohdentaa haittaverot rikin ja tynen päästöihin ensi vaiheessa. Keskustan linjana on ollut se, että haittaverotukseen on siirryttävä siten, ettei kokonaisveroaste nouse. (Ed. Kekkonen: Miten?) — Se on mahdollista. Ed. Kekkoselle totean, että se on mahdollista. (Ed. Gustafsson: Se on ed. Kekkoselle mahdollista!) — On se muillekin mahdollista. Se on laajemminkin mahdollista sitä kautta, että haittaverojen tuotto nostaa kokonaisverotuloa ja tätä kautta voidaan laskea vastaavasti esimerkiksi tuloveroastetta. Tämä on täysin mahdollista, ja tätä kautta saadaan aivan riittävä ohjausvaikutus eli kuormitetaan verolla sitä tuotantoa ja kulu-tusta, joka pilaa luontoa kaikkein eniten. Tämä on täysin mahdollista ja siihen tulisi ryhtyä.

Ilmansuojelu on hyvin tärkeä. Budjettiesityshän kirjaa sen muutoksen, että lopullisesti todetaan, että Hapro-projekti, happamoitumisen tutkimusprojekti, loppuu ensi vuonna. On tärkeää, että huolehditaan siitä, että Hapron tutkimukset jatkuvat myös tämän jälkeen, kun projekti itsessään on päättynyt. Tämän takia keskustan vastalauseen mukaisesti tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään asianmukaisen lausuman budjetin saatteeksi.

Samoin ilman suojelemiseksi on tärkeää panostaa seurantaverkon rakentamiseen maahamme. Sen kattavuus on tällä hetkellä ongelma. Nyt ei tarvita pelkästään verkkoa ilmansuojelussa, vaan myös vesien suojelussa analyysien tarkentamiseksi tarvitaan uudenlaista verkostoa, tutkimusasemaverkostoa. Tähän meillä ei ole osoitettavissa riittävästi määrärahoja.

Jätehuolto on maassamme entistä enemmän ongelma. Jokainen tietää vanhojen kaa-

topaikkojen aikapommin. Niissä vapautuu monia hyvin vaarallisia aineita, ja ne tulee saada kuntoon, mutta vähintäänkin yhtä tärkeää on huolehtia siitä, että lisätään raaka-aineitten kierrätystä ottamalla käyttöön panttijärjestelmä nykyistä laajemmin ja muutenkin pyritään edistämään jätteiden hyväksikäyttöä. Tässä suhteessa budjetti on todella suuri pettymys. Jätteiden hyväksikäytön ja kierrätyksen edistämisen määrärahat eivät käytännössä reaalisesti nouse, vaan laskevat.

Luonnonsuojelualueiden hankinta on tärkeää, koska on tärkeää huolehtia siitä, että maamme mahdollisimman koskemattomassa tilassa olevia luonnonalueita kyettäisiin saamaan kansalaisten käyttöön ja myös sitä kautta tuleville sukupolville voitaisiin säilyttää. Tässä suhteessa myös budjetti on pettymys. Määrärahat ovat selvästi alimitoitettuja, ja niihin tulemme esittämään lisäystä, jota mm. Suomen luonnonsuojeluliitto on tuolle momentille vaatinut. Kysymys on hyvin pienestä lisäyksestä. 20 miljoonalla markalla päästäisiin sille tasolle, jolla määrärahat riittäisivät. Samoin suojelualueiden perustamisen korvaukset ovat alimitoitettuja. Tässä on kysymys ainoastaan noin parin miljoonan markan määrärahan puutteesta, mutta tähänkään hallituksella ei ole liennyt määrärahoja.

Maatilojen vesiensuojelua on käsitelty ja sivuttu fosforilannoiteveron yhteydessä ja sen yhteydessä osaltaan on todettava vain se, että tämä asia on myös aikamoinen pettymys. Meillä on tässä maassa käytössä järjestelmä, joka antaa vain 20 prosentin investointiavustuksen ja senkin hyvin suppealle alueelle maassamme. Keskusta on hyvin kauan vaatinut sitä, että avustusprosentti tulee korottaa 50 prosenttiin ja laajentaa järjestelmä koskemaan koko maata. Samaa on esittänyt vesi- ja ympäristöhallitus ja ympäristöministeriökin, mutta valtiovarainministeriö on estänyt hankkeen toteutumisen. Nyt tähän olisi erittäin hyvät mahdollisuudet, kun maataloudelta kerätään fosforiveron muodossa 30—40 miljoonaa markkaa. Vaikka en kannata haittaverojen korvamerkintää, niin nämä asiat kuitenkin tavallaan liittyvät läheisesti toisiinsa.

Ehkä jos tavallisen kansalaisen näkökulmasta yksittäistä suurinta ongelmaa ympäristöongelmien lisäksi etsisin, on se ehdottomasti asunto-ongelma ja sen ongelman kär-

jistyminen. Keskusta esittää vastalauseessaan omia ohjelmaluonteisia toimenpiteitä, joukon toimenpiteitä, joita mielestämme tulisi ottaa käyttöön. Tässä yhteydessäkin on tärkeää korostaa sitä, että asuntopolitiikassa tarvittaisiin laajaa katsantokantaa, tarvittaisiin laajapohjaista valmistelua ja pikaisia toimenpiteitä. Asunto-ongelmia on palloeltu jo usean vuoden ajan, ja koko ajan ongelmat ovat kasvaneet.

Keskusta omalta osaltaan on hyvin monessa tilaisuudessa ojentanut hallituksen suuntaan kätensä ehdottaen, että voisimme yhdessä pohtia asunto-ongelmaan ratkaisuja. Meillä on lukuisia rakentavia esityksiä. Tähän mennessä hallitus ei ole asiallisiin neuvotteluihin ryhtynyt kuin asuntorahaston osalta. Asuntorahastoneuvottelu oli erinomainen esimerkki siitä, mihin yhteistyöllä voidaan päästä. Asuntorahastolakia korjattiin monilta osin toimivampaan suuntaan. Samantyyppistä asuntopolitiikan remonttia tarvittaisiin, ja tähän yhteistyöhön keskusta olisi valmis. Nyt tarvitaan vain hallitukselta tahtoa tulla neuvotteluissa tasavertaisena osapuolena mukaan. Pyritään porukalla näitten ongelmien ratkaisemiseen.

Keskusta esittää erityisen veronhuojennuslain säätämistä, jolla lisättäisiin vapaarahoitteista vuokra-asuntotarjontaa. Ideana olisi se, että pitkäksi ajaksi asunnon vuokraavalle taattaisiin määräaikainen verovapaus vuokratuloista. Tämä kohdistuisi lähinnä erityyppiin instituutioihin. Kysymykseen tulisi kukaquinkin saman tyyppinen järjestelmä parannettuna kuin oli 1950—1960-lukujen vaihteessa, jonka avulla luotiin itse asiassa pääosa siitä vapaarahoitteisesta vuokra-asuntokannasta, joka vielä 70-luvulla erityyppisillä instituutioilla oli käytössä ja joka merkitsi valtaosaa vuokra-asuntokannasta tuolloin.

Keskusta esittää myös sitä, että vuokra-asuntolainojen korkotukijärjestelmä, jolla kunnat ja kuntia lähellä olevat yhteisöt ovat kenneet hankkimaan vuokra-asuntoja niin uudesta kuin vanhasta asuntokannasta, säilytettäisiin vastoin hallituksen esitystä ja sitä kehitettäisiin.

Esitämme myös riittävän valtion rahoituksen huolehtimista vuokra- ja omistusasuntolainoituksessa. Tästähän lausumana sovittiin asuntorahastoneuvotteluissa, mutta on tärkeää huolehtia siitä, että jatkossa myös

määrärahat ovat tässä suhteessa riittävällä tasolla. Siirto asuntorahastoon ensi vuoden osalta on selvästi alimitoitettu. Se noudattaa sitä samaa linjaa, mikä hallituksella tähän saakka asuntopolitiikassa on ollut. Hallitus on tietoisesti useamman vuoden ajan alimitoitannut asuntomäärärahat ja aiheuttanut tätä kautta monia vakavia ongelmia asuntopolitiikkaan.

Keskusta esittää myös asuntolainojen korkojen verovähennysoikeuden omavastuiden poistamista ja myös lapsiperheiden osalta lapsivähennyksen korottamista ja vähennyksen ylärajan korottamista. Keskustan mallissa lähdetään siitä, että vähitellen poistettaisiin se epäkohta, mikä tällä hetkellä on, eli se epäkohta, että aviopuolisot ja avoparisuhteessa elävät henkilöt ovat eriarvoisessa asemassa. Tämän eron poistamiseen tulisi pyrkiä, ja meidän mallimme siihen asteittain pyrkii.

Hallitus on tässä suhteessa toiminut tismalleen päinvastoin. Se on lisännyt asuntolainojen omavastuita ja tätä kautta vähentänyt siis asuntolainojen korkovähennysoikeutta samassa tilanteessa, kun asuntomarkkinoiden kannalta huolestuttavasti korkotasoa on noussut räjähdysmäisesti, eli tavallaan kahdella tavalla on rangaistu asuntovelallisia.

Keskusta esittää myös pahiten velkaantuneiden asuntovelallisten rajusti nousseiden velanhoidokustannusten hoitamista valmistelemalla pikaisesti tarkoitusta varten korkotukilainajärjestelmä ja osoittamalla sitä varten riittävät määrärahat. Tässä on kysymys vakauttamislainajärjestelmästä. Tämä on tärkeää sen takia, että tämä ongelma on erittäin ajankohtainen tilanteessa, jossa asuntojen hinnat ovat kääntyneet lievään laskuun, mutta korot ovat rajusti kohonneet. Hallitus viimeisellä kyselytunnilla viime torstaina kuitenkin ilmoitti, että tässä suhteessa ei olla järjestelmää luomassa, vaan pankkien kanssa neuvotellaan laina-aikojen pidentämisestä. Tämä on tietysti pieni askel oikeaan suuntaan, mutta perusongelmanahan on se, että sillä lisätään kuitenkin velanhoidokustannuksia, ja nämä korkeasti velkaantuneissa asuntovelallisperheissä ovat jo tällä hetkellä aivan kohtuuttoman korkealla ja niitä on kohtuutonta kokonaisuudessaan entisestään lisätä.

Keskusta myös esittää asuntokauppojen leimaveron alentamista ja yhtenäistämistä eri asuntomuodoissa sekä sen poistamista koko-

naan ensiasunnon ostajilta. Tässä suhteessahan on annettu paljon lupauksia. Nämä lupaukset on aika lunastaa.

Keskusta on koko ajan maapolitiikassa kannattanut aktiivista kuntien vapaaehtoista maanhankinnan tukemista eri tavoin, ja on luonnollista, että tämä myös kuuluu tässä suhteessa meidän ohjelmaamme.

Tukemalla ja lakisääteistämällä vaihtoehtojen ja uusien asumismuotojen kuten osuuskunta-asumisen ja asumisoikeusasumisen tukimuotoja keskusta haluaa tarjota vaihtoehdon erityisesti nuorille asunnontarvitsijoille, joilla ei ole riittävästi varoja oman asunnon hankintaan, mutta jotka kuitenkin tarvitsevat omistusasuntomuotoisen asumisen turvaa. Keskustan ja hallituksen välinen sopimus asuntorahaston yhteydessä, jossa taataan asumisoikeusasuntojärjestelmän kokeylun käyntiinlähtö, oli erittäin hyvä askel tähän suuntaan.

Vaadimme myös asp-järjestelmän kehittämistä sekä myös asumistuen kehittämistä siten, ettei väliinputoajaryhmiä esiinny. Vaadimme myös erityisen asuntoministerin nimittämistä, koska, kuten alussa totesin, nykyministeriö on omalta osaltaan osoittanut sen, että tämä järjestelmä ei toimi. Molemmille ministeriön päävastuualueille on saatava vastuullinen ministeri.

Ed. Heikkinen: Arvoisa puhemies! Yhteistyön edistämiseksi ympäristönsuojelun alalla Suomen ja Neuvostoliiton kesken on tarkoitettu perustaa Ystävyyden puisto, joka sijaitisi Suomen puolella pääasiassa Kuhmon kaupungin ja Neuvostoliiton puolella Kostamuksen alueella. Suomen puolella sijaitsevan puiston perustamista koskeva hallituksen lakiesitys on parhaillaan käsiteltävänä laki- ja talousvaliokunnassa. Mietintö valmistuu heti kevälistuntokauden alussa. Näin ollen Ystävyyden puistoa koskeva laki valmistuu kevälistuntokaudella ja käytännön toimet voidaan aloittaa jo ensi vuonna.

Puiston Suomen puoleisen osan pinta-ala tulee olemaan noin 20 400 hehtaaria. Neuvostoliiton puolella Ystävyyden puiston muodostaisi jo vuonna 1983 perustettu Kostamuksen luonnonsuojelualue, joka on pinta-alaltaan 48 000 hehtaaria. Ystävyyden puiston luonnonsuojelualue muodostettaisiin Suomen ja Neuvostoliiton ympäristönsuoje-

luYTEISTYÖN, erityisesti luonnonsuojelu- ja ilmansuojelututkimuksen, edistämiseksi.

Suomen ja Neuvostoliiton hallitusten välillä sopimuksella valtakunnan rajan molemmin puolin perustettava Ystävyyden puisto muodostaisi perustan molempien maiden tutkijoiden yhteistyölle ja luonnon ekosysteemien pitkäaikaiselle seurannalle. Puiston tärkeä tehtävä on ympäristötutkimuksen ja -seurannan toteuttaminen kaikilla ympäristönsuojelun lohkoilla. Suomen ja Neuvostoliiton kesken on tarkoitus sopia laajasta tutkimusohjelmasta. Osa tutkimuksista toteutetaan suomalais-neuvostoliittolaisina yhteisprojekteina. Myös muille ulkomaisille tutkijoille on tarkoitus varata mahdollisuus suorittaa puistossa tutkimuksia.

Ystävyyden puiston tutkimuksen ja etenkin suomalais-neuvostoliittolaisen tutkimus- ja seurantayhteistyön asianmukainen järjestäminen edellyttää riittäviä henkilöstö- ja muita voimavaroja. Edellytyksenä on opastus- ja tutkimuskeskuksen perustaminen Kuhmon kaupunkiin. Hallituksen Ystävyyden puistoa koskevan lakiesityksen 6 §:n mukaan "Ystävyyden puiston tutkimusta, hoitoa, käyttöä ja valvontaa sekä puistossa tapahtuvaa opastusta varten perustetaan tarpeellinen lukumäärä virkoja ja otetaan työ-sopimussuhteista henkilökuntaa. Kuhmon kaupunkiin perustetaan Ystävyyden puiston opastus- ja tutkimuskeskus."

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan suunnitellun keskuksen kokonaistilarave olisi noin 2 000 m² ja sen on arvoitu valmistuvan noin kahden vuoden kuluessa eli vuonna 1992. Hallituksen vuoden 1990 tulo- ja menoarvioehdotus sisältää Ystävyyden puiston keskukseen vain opastustilojen noin 800 m²:n suunnittelumäärärahan. Keskuksen tärkein tehtäväalue tulee kuitenkin olemaan laajalainen ympäristötutkimus ja -seuranta. Ystävyyden puistolle tarkoitettujen tehtävien asianmukainen toteuttaminen edellyttää opastuskeskuksen lisäksi myös kunnollisten tutkimus- ja laboratoriotilojen rakentamista. Ilman näitä ei yhteistyötä voida toteuttaa Neuvostoliiton kanssa. Myös lain kirjain ja perustelut edellyttävät tätä.

On valitettavaa, että tällaisessa valtakuntien välisessä yhteistyöhankkeessa on ryhdytty Suomen osalta näpertelemään. Mielestäni on välttämätöntä, jotta tutkimuskeskuksen asianmukainen suunnittelu voidaan toteuttaa

Ystävyyden puiston perustamista koskevan lain edellyttämässä laajuudessa, että tätä varten budjettiin otettaisiin riittävä suunnittelumääräraha.

Ed. Rinne: Rouva puhemies! Ed. Puliainen biologina vuodatti sydänvertaan Suomen luonnon puolesta. Minä entisenä metsätyömiehenä vuodatan myös vähän verta, ja se tietysti lähtee siitä, että kun on nähnyt Suomen metsät terveenä ja nyt 80-luvulla nähnyt samat metsät sairaana, se tuntuu kovin pahalta, koska mielellään jättäisi lapsilleen vähintään yhtä puhtaat, terveet metsät kuin on itsekin joskus saanut. Saattaa olla, että aika loppuu kesken, mutta toivoa ei koskaan pidä menettää. Nimittäin jos tässä talossa menettää ideologiansa, on se sitten ihmisten samanarvoisuuden oppi taikka luonnon riiston vastustaminen, niin silloin menettää itse asiassa kaiken. Kyllä on uskotava ja siinä uskossa tehtävä työtä, näyttököön sitten miten toivottomalta hetkittäin tahansa.

Iän myötä selvästi uudestaan palaa jollakin lailla luonnon suojaan, jostakin kummallisesta syystä aivan niin kuin lapsena oli utelias luonnosta. Kun ikää tulee, niin sieltä uudestaan löytyy jotakin rauhaa. Ehkä huomaa sen, että ei olekaan nyt sen merkellisempi kuin mikä tahansa luontokappale tuolla.

Sanaselityksen aika metsätuhoja koskevassa asiassa on ohi. Havupuumme neulaset ovat haalistuneet, jäkälää kasvaa puissa, havumetsissämme hiipii hiljainen kuolema. Metsäluonto huokaa raskaasti ihmiskunnan turmeluksen alla. Metsän kasvu on lähes pysähtynyt ja neulaset karisevat lähes silmissä. Suositellen käytännön metsäretkeä! Ottaa metrimitta mukaan ja mitatkaa latvuk-sia! Jos osaa lukea sentit, on varustettu tarpeellisella viisaudella. Jos kykenee erottamaan risuäkeen kuusipuusta, on jo viisas. Aistein varustettu ihminen on havainnut tuhot jo koko 80-luvun ajan. Herrojen havaintokyky löytynee vasta, kun metsä kaatuu päälle. Viimeistä vihreää neulasta tutkittaessa hämmästellään, onkohan metsätuho todellista vai onko se vain naavapartojen pärinää, risupartojen tyhjää rykimistä.

Taloutemme selkäranka on metsissä. Met-sä on myös kulttuuriarvo ja mielenrauhan lähde monelle. Taloudelliset merkitykset ovat myös kovin ratkaisevia meille. Pelkkä vuo-

tuinen metsänkasvu, siis pelkkä kasvu, ka-
joamatta millään tavoin pääomaan, on jo-
kaista suomalaista kohden pienimmästä ime-
väisestä haudan partaalla horjuvaan noin
2 000 markkaa vuodessa. Toisin sanoen jos
vaikka kaikki 5 miljoonaa makaamme tuolla
Kreetan rannoilla ja kuuntelemme aaltojen
kohinaa siellä ja myymme vaikka jollekin
kanadalaiselle metsäyhtiölle, joka tekee kai-
ken työn täällä, vain sen vuotuisen kasvun,
jokainen saa keskimäärin 2 000 markkaa. Se
on valtava rikkaus. Jos me vertaamme sitä
mihin tahansa kansantuloon henkeä kohden,
se on todella niin suuri asia, että sen menet-
tämiseen ei kerta kaikkiaan ole varaa. Nämä
varat ovat uhattuna.

Kaiken maailman syitä on keksitty met-
sien tuhoon. Milloin tulee kevät liian
aikaisin, milloin sulaa routa liian myöhään,
milloin synä on leuto talvi, milloin kuiva
kesä jne. loputtomiin. Mitä merkellisimpiä
selityksiä löytyy tolkkumasti, mutta yhteis-
tällä ne on yksi, ja se on se, että etsitään
syitä luonnosta itsestään, ei ihmisen omista
teoista. Kaikilla näillä on se yksi yhteinen
nimittäjä, ja se on se, nimenomaan ja aina se,
että se on luonnon vika jollain tavalla eikä
ihmisen. Tappolistalle tietenkin ovat joutu-
neet sitten metsien puolustajat, etunenässä
Erkki Lähde, jonka joistakin koealoista käy-
dään ihan mahdotonta kiistaa, että onko
joku koeala nyt sitten oikein valittu vai ei. Se
on kyllä todella sivuseikka.

Myöskin vihreät ovat saaneet selvästi ivaa
viime vuosina, ei enää, mutta ovat saaneet
ivaa näistä asioista vastuunkantopiireiltä.
Kyllä on myönnettävä, että esimerkiksi so-
sialidemokraattisessa puolueessa Turun puo-
luekokouksessakin nuorille naurettiin, ivail-
tiin, irvailtiin, puhuttiin ilmavaivoista ja kai-
kesta muusta. Nyt ne jutut ovat kyllä lop-
puneet, mutta niin ovat nuoretkin loppuneet
puolueesta.

Jos vielä yksi askel olisi tässä menty
pitemmälle, niin kyllä melkein olisi voitu
väittää, että nämä luonnon tuhon ja metsä-
tuhon varoittajat ovatkin syllisiä tähän
kaikkein eivätkä saasteet, vaan että ne ovat
syllisiä, jotka häiritsevät mielenrauhaa.

Meillä on kotimaakunnassa Satakunnassa
koettu myös vakava takaisku Porin Tahko-
luodon jättimäisessä hiilivoimalahankkeessa.
Sitä ei kyetty estämään, ja tämä hiilivoima-
lahanke osoittaa, ettei vielääkään ole löytynyt

todellista tahtoa turvata tulevien sukupolvien
unelmat ja terveys. Satakunnan metsät ni-
menomaan eivät tällaista lisärasitusta kyllä
kestä.

Sama on tämä Säkylän Pyhäjärven Turun
vedenottosuunnitelma. Se on ekoimperialis-
mia. Alueet, jotka ovat varjelleet ja säästä-
neet vetensä puhtaina, joutuisivat luovutta-
maan sen alueelle, jonka korkea elintaso
osittain perustuu omien vesien likaamisesta
saatuun hyötyyn. Turun vesivarat riittävät.
Aurajoki voidaan puhdistaa vähemmän kus-
tannuksin kuin, että otetaan vettä täältä. Se
on voiman oikeuden politiikkaa. Järvi on
kovin matala, niin kuin kaikki tietävät, ja se
ei kestä tällaista vaihtelua.

Stalinin valtakaudella päätettiin Neuvosto-
liitossa kääntää Siperian valtavat joet Venä-
jän aroille virtaaviksi, mutta kansanihmiset
ja tiedemiehet estivät sen. Siis ajattelevat
ihmiset, joilla oli vastuu myös tulevista su-
kupolvista, ryhtyivät vastustamaan näitä
hankkeita. Moni vastustaja tosin löysi itsen-
sä samojen jokien varsilta erilaisista leirihau-
tausmaista. Nyt suunnitelmista on luovuttu.
Joet virtaavat pohjoiseen. Kansan aktiivisuus
pelasti luonnon edesvastuuttomien käsistä,
eikä se Aurajoen vesi mitenkään huonoa ole
nytkään. Erään turkulaisen täyttyessä 100
vuotta kävi onnitteleva lähetystö tämän van-
huksen puheilla, ja kun kysyttiin pitkän iän
salaisuutta, niin pirteä vanhus vastasi, että
oli ikänsä juonut Aurajoen vettä. Ei se vesi
hassumpaa ole tehnyt ed. Jokisellekaan var-
masti, kun hän on varmasti sitä myöskin
juonut. (Ed. Jokinen: En minä juo sitä
ollenkaan!)

Rauman seudun luontoa on raskaasti ras-
sitettu viime vuosina. Olisikin syytä ryhtyä
konkreettisiin toimiin Rihtniemen alueen,
joka sijaitsee Pyhärannan kunnassa, saatta-
miseksi retkeilyalueeksi. Erityisesti kansalli-
nen kokoomus lienee kiinnostunut hankkees-
ta, sillä tällä kunnioitettaisiin kokoomuksen
viimeisen puheenjohtajan muistoa. Juha
Rihtniemen jälkeen nimittäin kokoomuksella
ei puheenjohtajaa ole ollutkaan.

Hallitusohjelman mukaan luodaan edelly-
tykset jätehuolto- ja ilmansuojeluasioiden
ruuhkan purkamiseksi. Hyväksyessään il-
mansuojelulain muutoksen viime keväänä
myös eduskunta on kiinnittänyt huomiota
ilmansuojeluilmoitusten käsittelyyn läänin-
hallituksessa, mutta valtion tulo- ja menoar-

vioesityksessä vuodelle 1990 ei tällaisia virkoja ole esitetty. Hallitus on työntänyt päänsä pensaaseen pupujussin tavoin tai ottanut todesta sen lauseen, että kuka tietoa lisää, se tuskaa lisää.

Lisäksi hallitusohjelmassa on kohta, jossa sanotaan, että hallitus liittää merkittäviin esityksiinsä ympäristövaikutusten arvioinnin. Tällaisia liitteitä ei ole näkynyt, tai sitten hallitus ei ole antanut ainoatakaan merkittävää esitystä. Sekin mahdollisuus tietysti on olemassa.

Aina pitää kysyä, mistä rahat. Sotavarusteluja vähennetään kaikkialla Euroopassa. Lähialueeltamme vedetään joukkoja pois kaiken aikaa. Mihail Gorbatshev väitti Finlandia-talon puheessaan, että Suomen puolella on enemmän maavoimia kuin vastaavalla alueella Neuvostoliiton puolella, eli toisin sanoen Suomen olisi aivan hyvä olla tässä mukana, ettei konsultaatiotarve tule yysopimuksessa väärin päin.

Luonnonsuojeluun siirretään Euroopassa kaikkialla varoja nimenomaan asevarustelusta. On siis aika ohjata varoja maanpuolustuksesta maan puolustukseen. Paras lahja lapsillemme olisi luonnon jättäminen heille vähintään yhtä puhtaana ja rikkaana kuin sen kerran saimme itse. Heille on taattava oikeus joulukuuseen, joka tuoksuu havupuulta eikä eikä siltä, minkä sanan jätän tässä lausumatta.

Rouva puhemies! Eduskunnassa on tänä syksynä kuulunut suuri parku, valitus ja vaikerrus siitä, että eduskunnalla ei ole muka valtaa. Valittelu on täysin perusteetonta. Kansanedustuslaitoksella ja kansanedustajilla on ylimaallinen valta. Sitä on vain rohjetava käyttää.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edeltäneen puhujan retoriikkaan (Ed. Väyrysen välihuuto) on kovin vaikea, jopa mahdoton, yltää. — Todellakin, ed. Väyrynen, puoluetoverini Heikki Rinteen retoriikkaan on vaikea, jopa mahdoton, yltää. — Olen kyllä hänen kanssaan täsmälleen samaa mieltä siitä, että nimenomaan suhtautumisessamme metsiin on aivan ällistytävää tunnekyllmyyttä, aivan ällistytävää piittaamattomuutta ja aivan käsittämätöntä huolettomuutta suhteessa tulevaisuuteen myös taloudellisessa mielessä. Kun tiedämme, että Suomi elää metsästä, on täysin vastuutonta

päästää metsät kuolemaan sillä tavalla kuin nyt on tapahtumassa.

Suomessahan mahtuu ainoastaan yksi suuri uutinen kerrallaan julkisuuteen, eli kun metsätuhoista puhutaan, puhutaan yleensä Koillis-Lapista. Mutta ihan muistin virkistämiseksi haluan tässä todeta, että alueella, jolta itse olen kotoisin, Kaakkois-Suomessa, kaksi prosenttia metsistä on kuollut, eivät siis enää voi huonosti vaan kerta kaikkiaan on kuollut. Salpausselän rinteillä on tilanne aivan sama kuin Koillis-Lapissa.

Tässä suhteessa, jos asiassa nyt jonkinlaisen myönteisen piirteen tulevaisuudesta haluaisi hakea, voisi mahdollisimman optimisesti ajatella niin, että yhdentyvä Eurooppa merkitsisi myös yhdentynyttä tahtoa suojella metsiä siellä, missä niitä vielä on.

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Kekkonen voisi seuraavalla kerralla kiinnittää huomiota siihen, että vastauspuheenvuoro on vastauspuheenvuoro.

Ed. Gustafsson: Arvoisa puhemies! En myöskään omalta kohdaltani malta olla toteamatta, että entisen metsätyömiehen, nykyisen hallintotieteitten maisterin, kansanedustaja Heikki Rinteen käsi ei todellakaan vapissut, kun hän minustakin maalaili koskettavalla tavalla suhdettamme luontoon ja Suomen metsiin. Tykkää edustajatoveri Rintne hyvää tai huonoa, toteaisin, että minusta siinä oli hyvin luovalla tavalla sen tyyppistä marxilaisuutta, marxilaista estetiikkaa, lyriikkaa ja analyysiä, joka syntyy vain syvästä asian tuntemisesta ja sen ilmentämisestä. Kiitos sinulle, Heikki.

Tästä suomalaisen metsän ylistyslaulusta joudun siirtymään Suomen manchesterin Tampereen ydinkeskustaan. Olin ajatellut sillä tavalla, että paikalla on ympäristöministeri Kai Bärnlund. Hän ei nyt ole, mutta ehkä hänellä tai meillä muilla on korvat ja välineet viestittää näitä asioita, joita käsittelen.

Tampereen kaupungin ydinkeskustassahan on paitsi paljon puheen alla ollut Tampellan laaja alue myös Finnlaysonin teollisuusalue. Tällä alueella sijaitsee kolme tehdasrakennusta, rakennukset 1, 2 ja 5, joiden rakennus- ja teollisuushistoriallinen arvo on kiistaton. Näistä varsinkin vuonna 1838 valmis-

tunut kuusikerroksinen tehdasrakennus 1 liittyy monella tavalla suomalaisen industrialismin syntyyn, ja sen asemaa jopa kansainvälisessä teollisuushistoriassa on pidettävä huomattavana. Tämän rakennuksen yhteydessä Tampereella toteutettiin 1830-luvun edistyneintä teknologiaa varhaisemmin kuin missään muualla Skandinaviassa, ja sillä on selvät arkkitehtuuriset esikuvansa teollisen vallankumouksen Englannissa, niin kuin jo nimi James Finlayson kertoo. Tämä tehdasrakennus 1 on todennäköisesti Pohjoismaiden vanhin nykymuotoinen teollisuusrakennus.

Tehdasrakennus 1:n pohjoispuolella sijaitseva tehdasrakennus 2 on valmistunut vuonna 1850, ja se liittyy kiinteästi tehdasrakennus 1:een. Myös sen rakenteelliset ratkaisut noudattelevat lähes täysin tehdasrakennus 1:n mallia. Välittömässä läheisyydessä on vielä tehdasrakennus 5, joka on rakennettu kahdessa vaiheessa, vuosina 1858 ja 1877. Näiden kolmen varsinaisen tehdasrakennuksen itäpuolella sijaitsee vielä useita sivurakennuksia, jotka on rakennettu 1850—1926.

Miksi tämän tyyppinen johdanto, tausta? Ehkä valistuneimmat kuulijani jo oivaltavat, miksi puhun tästä asiasta. Taustalla on jo useamman vuoden toiminut Työväen keskusmuseoyhdistys, joka varsin määrätietoisesti on pyrkinyt saamaan tulevan työväen keskustointimuseon tiloiksi ja toimintayksiköiksi nämä historian valossa esittämäni kolme rakennuskompleksia.

Suomen kaikkien historiallisesti merkittävien rakennusten joukossa Finlaysonin Tampereen tehtaiden tehdasrakennuksilla on niin suuri merkitys, ettei niiden kohtalosta päättämistä voi enää siirtää. Olin talvella tehnyt keskustelun alla olevaan valtion tulo- ja menoarvioesitykseen määrärahaehdotuksen Tampereen Finlaysonin tehtaiden osan kunnostamiseksi työväen keskusmuseon tuleviksi toimitiloiksi. Tämä 5 miljoonan markan määräraha ei ole valitettavasti tullut vielä hyväksytyksi, enkä edes tähtää siihen, että se tällä viikolla tulisi, sen verran jalat maassa minullakin on. Mutta viivyttely asian ratkaisun suhteen merkitsee näiden jo nyt pikaista kunnostusta tarvitsevien rakennusten kiihtyvää rappeutumista.

Koin merkittävän elämyksen, kun vasta noin vuosi sitten — ei se mikään hävettävä asia ole — minulla oli mahdollisuus tutustua

1838 rakennettuun kuusikerroksiseen rakennukseen. Havaitsin itse erityisesti rakennuksen ulkopinnoista sen tyyppistä rappeutumista, jonka jo maallikkonakin ymmärsin olevan vaaraksi turmella ainutlaatuisen historiallisen rakennuksen.

Tämän johdosta olen siis pitänyt perusteltuna esittää harkittavaksi rakennusten hankintaa valtion omistukseen ja niiden luovuttamista valtakunnallisen työväen keskusmuseon pysyviksi, valtion omistamiksi toimitiloiksi, mikä ei olisi myöskään ristiriidassa rakennusten alkuperäisen tehtävän kanssa eikä aiheuttaisi rakennuksille liian suurta kuormitusta. Näin voitaisiin mielestäni myös toteuttaa mielekkäästi perinteisen tamperealaisen kaupunkikuvan säilyminen eräällä kaupungin keskeisimmällä alueella.

Käsittääkseni näiden rakennusten kohtalosta päättäminen saattaisi edesauttaa myös muiden, nyt ajankohtaisen Finlaysonin ja kosken toisella puolella olevan Tampellan, teollisuusalueiden suunnittelua ja alueeseen liittyvien muiden ongelmien ratkaisemista. Koska kyseessä on liiketaloudellisessa mielessä joka tapauksessa kannattamattomat tilat, en näe rakennusten pelastamisessa muita vaihtoehtoja kuin valtion mukaantulon. Ilman maapohjan ostoa tapahtuva kyseisten rakennusten omistusoikeuden siirtäminen valtiolle tuskin aiheuttaisi merkittäviä kustannuksia. Sen sijaan tiedän, että rakennusten restaurointi ja museokäyttöön rakentaminen on kiistatta varsin kallis toimenpide.

Arvoisa puhemies! Tiedossani on, että näitä asioita on vakavasti käsitelty museoviraston ja Tampereen kaupungin kesken. Myöskin olen keskustellut ja monet muut esimerkiksi ympäristöministeri Bärklundin kanssa asiasta. Sanoisin, että ne henkilöt, joiden pitääkin asiasta tietää, ovat siitä tietoisia. Halusin kuitenkin käyttää tämän puheenvuoron tässä ja nyt juuri sen takia, että eduskunnassa ei ole kovin monia mahdollisuuksia puhua juuri tämän kaltaisesta taloudellisesta, poliittisesta ja historiallisesti merkittävästä asiasta. Minusta se kyllä talousarviokeskustelun yhteyteen sopii. Samalla henkilökohtainen käsitykseni on se, että viimeistään ensi vuonna, joko mahdollisen lisämenoarvion yhteydessä tai muulla tavoin, tulee voida varmistautua siitä, että asiat saatetaan sillä tavalla päätökseen, kuin tässä olen halunnut suuntaviivoja osoittaa.

Ed. Jurva: Herra puhemies! Asuntopoliittikka on eräs niistä asioista, joista nykyistä hallitusta on kaikkein voimakkaimmin arvosteltu. Syynä arvosteluun on luonnollisesti maassamme varsinkin suurissa asutuskeskuksissa kuten Helsingissä vallitseva voimakas asuntopula. Asuntopula kohdistuu kaikkein vaikeimmin nuoriinpareihin, nuoriin, kotoa muuttaviin henkilöihin sekä opiskelijoihin. Lisäksi suurissa vaikeuksissa ovat pienipalkkaiset ihmiset, joiden tuloilla ei pystytä maksamaan suuria asuntolainojen korkoja ja lyhennyksiä. Näin ollen asunto-ongelma kärjistyy nimenomaan nuoriin ja vähempituloisiin kansalaisiin.

Asunto-ongelmaa on maassamme yritetty helpottaa monenmoisilla konsteilla jo pitemmän aikaa. Tulokset kaikista yrityksistä ovat kuitenkin olleet varsin vaatimattomat, ja pahimmilla ongelma-alueilla tilanne on jatkuvasti pahentunut. Suurena syynä tilanteen ajautumiseen nykyisen kaltaiseen pisteeseen näen ennen kaikkea sen, että asunto-ongelmaa on pyritty ratkaisemaan samoilla vanhoilla ja epäonnistuneiksi todetuilla keinoilla. Asunto-ongelman ratkaisussa ei ole uskallettu ryhtyä ennakkoluulottomammin kokeilemaan uusia vaihtoehtoja niin rahoituksen kuin järjestelyjenkään suhteen.

Nyt käsitellyssä olevassa valtion vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa on varsinkin sen valtiovarainvaliokuntakäsittelyn aikana saatu runsaasti kohennusta asuntopulan ratkaisemiseksi maassamme. Perustettavan asuntorahaston puitteissa on tarkoitus ryhtyä vuokra-asuntojen lisäksi rahoittamaan myös osuuskunta-asuntoja, joista nykyisin käytetään nimeä asumisoikeusasunnot. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että asukkailla on varsin pienellä pääomalla, yleensä noin 10 prosentilla asunnon hankintahinnasta, mahdollisuus päästä asumaan asuntoon aivan kuin he omistaisivat sen. Tämä sisään maksettu osuuspääoma kasvaa korkoa, ja se on mahdollista saada takaisin asumisoikeudesta luovuttaessa. Asumisestaan asukkaat maksavat suurin piirtein käypää hoito- ym. kulut kattavaa vuokraa. Lisäksi tässä mallissa on mahdollista, kuten SMP on esittänytkin, maksaa vähittäin korotettuna vuokrana asunnon hintaa itselleen.

Lisäksi olemme esittäneet mallia täydennettäväksi siten, että valtion aluksi sijoittamalla pääomalla rakennettujen osuuskunta-

asuntojen vuokratulot kerättäisiin uudelleen uusien asuntojen rakentamista varten. Tällä tavalla osuuskunta-asuntokanta kasvaisi hitaasti suuremmaksi ja järjestelmällä pystyttäisiin lisäämään asuntoja enemmän kuin pelkillä vuosittaisilla lisämäärärahoilla valtion tulo- ja menoarviossa tai asuntorahastossa.

Näemme lopultakin hyväksytyyn asumisoikeusjärjestelmän käyttöönoton urauurtavana päätöksenä valtiovallan taholta. Emme näe mitään syytä sille, että kaikkien suomalaisten, jotka eivät pysty hankkimaan omaa asuntoa, tulisi asua vuokratasarmeissa. Valtiosa ei tätä myöskään itse halua. Koska kuitenkin kaikki kansalaiset eivät pysty hankkimaan itselleen täysin omaa maksettua asuntoa, on tervetullutta tuoda heidän taloustilannettaan vastaan tuleva vaihtoehto eli osuuskunta-asumismalli.

Lisäksi maassamme on eräs erityisryhmä, jonka asunto-ongelmat ovat myös vaikeat. Tämä ryhmä on opiskelijat. Opiskelijoilla ei ole mahdollisuutta työssäkäyvien tapaan edes osuuskunta-asumiseen sen vaatiman sijoituspääoman takia. Normaalihintaiset vuokra-asunnot eivät myöskään useimmissa tapauksissa kalliin vuokratason takia sovellu opiskelijoiden käyttöön. Tämän takia opiskelija-asuntoyhtiöitä tulee tukea valtion toimesta voimakkaasti. Tätä toimintaa harjoitetaan tälläkin hetkellä, mutta se on määrältään riittämätöntä. Tästä on aiheutunut opiskelijoiden vakava asuntopula lähes kaikilla suurilla opiskelupaikkakunnilla. Opiskelijat joutuvat asumaan hyvin heikoissa asuntoolosuhteissa kalliilla vuokralla. Vain osa opiskelijoista pääsee kunnolliseen opiskelija-asuntoon tyydyttävine opiskeluolosuhteineen. Opiskelija-asuntojen rakentamiseen tulisi valtiovallan sijoittaa merkittävästi nykyistä enemmän varoja, sillä opiskelijoiden heitteillejättö on kuin velan ottamista tulevaisuutta varten.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Komiteamietintö eli äsken ilmestynyt ympäristön ja kehityksen Suomen toimikunnan mietintö — tämä kirja — on arvokas yritys kartoittaa koko laaja alue. Tämä kiinnostava asiakirja on varmaan herättänyt tyytyväisyyttä siinä toimikunnassa, jonka työn tuloksena se on aikaansaatu. Meillä on tässä maassa ja kansainvälisellä tasolla vielä paljon enemmän

vastaavaa kirjallisuutta ja tutkimustyön tuloksia. Kuitenkin käytännön toimet antavat odottaa edelleen. Tässä on nyt teos, jonka tulisi antaa vauhtia luonnon ja ympäristön suojelua lujittavan lainsäädännön aikaansaamiselle.

Keskustelu ympäristökysymyksistä on vilkastunut vuosi vuodelta sekä Suomessa että muissa maissa. Uusia malleja ongelmien ratkaisemiseksi pyritään kehittämään, todetaan ympäristöministeriön lähetekirjeessä. YK:n yleiskokouksen perustaman Ympäristön ja kehityksen maailmankomission raportti Yhteinen tulevaisuutemme, joka valmistui vuonna 1987, on herättänyt laajaa huomiota kautta maailman. Tästä kirjasta ja kaikista aikaisemmista raporteista huolimatta, ympäristön tuhoaminen jatkuu edelleen. On valitettavaa, että ympäristönsuojelun käytännön toimet etenevät kovin hitaasti. Tämä siitä huolimatta, että jo 1960-luvulla oli saatavissa tutkittua tietoa esimerkiksi siitä, mitä saaste aikaansai suurkaupungeissa.

Myös Suomessa ovat konkreettiset saaste-päästöt aiheuttaneet ongelmia hyvin kauan. Siitä huolimatta tilanteen korjaamiseen ja todellisen olemassa olevan vaaran tarkkaan tutkimiseen ja kartoittamiseen ei ole uhrattu varoja riittävästi vieläkään.

Lainsäädäntö puolestaan on edennyt kompromisoiden. Syynä lienee se, että saastepäästöjen rajoitukset puuttuvat yksityiseen liiketoimintaan. Näin onkin erityislupia vesien liikaamiseen ja ilman saastuttamiseen jaettu varsin helpolla. Vaikeaa on ollut jopa vaarallisten saastepäästöjen kuriinsaaminen. Kalakuolemat ja selvät tuhoisatkin tapaukset ovat vaatineet vuosia tutkimustyötä. Näin ollen ympäristön saastuminen on saanut edetä lähes rajoittamatta.

Myös tehtaiden savupäästöt ovat saaneet tuhota kaupunkien ja asutuskeskusten ilmaa vuosikymmenestä toiseen. Kun tähän on vielä vähitellen saatu rajoituksia, ovatkin jo liikenteen saastepäästöt vastaavasti kasvaneet. Vasta aivan viime aikoina on edetty tällä erittäin tärkeällä sektorilla myös lainsäädännön tietä. Liikenteen saastepäästöjä ei vieläkään saada kuriin. Jälleen käyvät parhaillaankin Suomen kaupungeissa suuret autot tunnista toiseen ns. tyhjäkäyntiä, joka monissa muissa maissa on jo kielletty.

Todellista ja aikamme vaatimaa vastuuta luonnon ja ympäristön jatkuvasta saastutta-

misesta ei vieläkään siis kanneta. Lainsäädäntö ei etene tarvittavalla voimalla. Kovin ristiriitaisia ovat kannanotot tässäkin talossa eri keskusteluissa, joissa sivutaan ympäristöasioita.

Kun ihmisen terveys on todella tärkeä, ei kenelläkään eikä millään suunnalla tule olla oikeutta sitä tahallisesti tärvellä. Terveiden kustannuksella ei tule harrastaa rahankeruuta. Näin kuitenkin tapahtuu jopa varsin monella tavalla. Varsin suuri uhka asettuu elämän kannalta ratkaisevan tärkeiden pohjavesivarojemme osalle. Saasteet ja kemialliset päästöt ovat jo tuhonneet useita pohjavesialueita, eikä lainsäädäntöä näiden turvaksi ole olemassa.

Tällä hetkellä suuret toiveet kohdistuvatkin ympäristöministeri Bärundiin. Vaikka hän nyt valitettavasti ei ole täällä, hän sattuu kuitenkin olemaan henkilö, joka on ottanut ministerintehtävänsä sen vaatimalla vakavuudella. Toiveet suunnan muutokselle ovatkin jo nousseet. Löytyneekö hallituksen piiristä riittävän laajasti vastuuta, jota nyt odotetaan?

Luonto ja ympäristö ovat nousseet päivän puheenaiheiksi kautta maailman, ja yhä tiiviimmin vaaditaan yli rajojen yltävää yhteistyötä. Asialla alkaakin olla jo kiire. Kasvihuoneilmiötä tutkitaan ja tuloksilla osoitetaan, että aika ei odota. Mutta liian heikkoja ovat vieläkin ne voimat, joilla sademetsien hävittämistä pyritään estämään. Ehkä eräänä Euroopan maiden yhteistyön tuloksena tälläkin alueella päästään etenemään. Yhteistyötä yli rajojen on tehostettava voimakkaasti, sillä vastassa on rahan valta ja voittojen keruun vastuuton toiminta. Se tuhoaa luontoa säälimättä, ellei lain selvin pykälän aseta esteitä ja sen lisäksi valvota lain noudattamista.

Juomavesien saastuttaminen on eräs aika-kautemme vakavin terveysuhka. Aurajoen vesi, josta ed. Rinne äsken puhui, ei ole juomakelpoista edes niiden nykyaikaisten puhdistustoimien jälkeenkään, joita tällä hetkellä on käytössä. Asiantuntijoiden selvityksen mukaan millään nykyisin tunnetulla puhdistusmenetelmällä ei voida muuttaa veden peruskokoomusta, joka tulee laajojen viljelysalueiden halki ja jossa ovat mukana sekä lannoitteet että kasvinsuojelumyrkyt. Vesi saadaan kirkkaaksi, mutta puhdistuskemikaalien ja edellä mainittujen aineiden yhteis-

työ saa aikaan tuloksen, joka aiheuttaa lapsissa geenimuutoksia, jotka ilmenevät vasta tulevaisuudessa. Tämä on asiantuntijoiden tutkimuksen tulos, ja sitä olen kuunnellut. Esimerkiksi pääjohtaja Jaatinen on perillä näistä asioista.

Uhka on siis todellinen ja vakava. Se on ollut sitä jo pitkään. Nyt ihmetellään syöväns runsasta esiintymistä Turun suunnalla, ja lapsilla on lähes kaikilla jo astma, kenellä vaikeampi, kenellä vähäisempi, mutta se on räjähdysmäisesti lisääntynyt.

Ed. Rinne kertoi myös eräästä terveenä säilyneestä Aurajoen vettä juoneesta henkilöstä. Kyllä kai veden laatu on ollutkin kunnollista vielä silloin, kun tuo henkilö on ollut nuori, eikä se vanhempiin sitten enää kovin runsaasti vaikuta. Itse en vuosiin ole tuota vettä käyttänyt tippaakaan. Minulla on onni saada luonnonkaivosta vettä, jota käytän. En todellakaan käytä, koska tiedän näiden asiantuntijoiden lausunnoista niin selvästi, minkälaista se on, eikä sen makukaan ole sellainen, että sitä voisi käyttää.

Vielä voisin kertoa myös sen, että vesi tulee Halisiin Aurajoen yläjuoksulta ja siellä Pöytyällä entisen kotikuntani alueella on kolme sikalaa. Yhdessä on 2 000 sikaa, toisessa on kolmattatuhatta ja yhdessä on tuhat. Sikalat ovat kaikki aika lähekkäin, muutaman kilometrin päässä toisistaan ja kaikki Aurajoen rannalla. Vaikka lietteiden levitystä jollakin tavoin valvotaan, joka tapauksessa Aurajoen ja Turun kautta tulevat sitten mereen nekin kaikki kemikaalit ja aineet, joita näiden sikaloiden tuntumassakin käytetään, vaikka ei luonnontuote ihmisestä tai eläimestä ole pahin vaan kemikaalit; kemikaalien yhdisteet asettavat suurimman vaaran.

Ed. Hurskainen-Leppänen: Arvoisa puhemies! Ympäristöministeriön pääluokka on käsitellyssä. Valtiovarainvaliokunta on tehnyt joitakin muutoksia ympäristöministeriön pääluokkaan. Erityisen ilahduttavaa oli huomata, että tutkimustoimintaan, ennen kaikkea vesi- ja ympäristöhallinnon tutkimustoimintaan, on lisätty määrärahoja. Vesistöjemme kunto onkin huonontunut viime vuosien aikana nopeaa vauhtia, ja sen vuoksi kaikki mahdollinen olisi tehtävä pikaisesti vesistöjemme saastumisen ehkäisemiseksi.

Laki- ja talousvaliokunta käsittelee paras-

ta aikaa hallituksen esitystä raskaan polttoöljyn kuljetusten lopettamiseksi Saimaalla. Valiokunta on käsitellyt asiaa, ja vuodenvaihteen jälkeen palaamme siihen uudelleen. Henkilökohtaisesti näen erittäin tärkeäksi, että juuri tämän tyyppisillä ratkaisuilla ennalta ehkäistäisiin vesistöjämme uhkaavia katastrofeja.

Vaikka budjetissa on puututtu merkittäväällä tavalla myös ilmansuojeluun, olisin toivonut, että valtiovarainvaliokunta olisi voinut edelleen parantaa budjettiesitystä esimerkiksi siltä osin, että ilmansuojelua koskevaan tutkimustoimintaan olisi lisätty määrärahoja. Ennen kaikkea Kymen läänissä tämä tarve on nähty suurena. Tuntui melko toivottomalta nähdä Suomen kartta, johon oli painettu rikkilaskeumat maamme eri osissa. Lapissa ja koko maassa kauhistellaan Kuolan alueelta tulleet rikkimääriä ja nähdään katastrofina Lapin alueen metsien tuhoutuminen. Kuitenkin todellisuudessa tällä alueella rikkipitoisuudet ovat alhaisempia kuin esimerkiksi Etelä-Karjalan alueella. Lapin alueella rikkilaskeumat vuodessa on 1 gramma neliökilometriä kohti, muualla maassa pitoisuudet ovat alle 1 gramman neliökilometriä kohti.

Etelä-Karjalan alueella sen sijaan rikkipitoisuudet nousevat jopa 1,8 grammaan neliökilometriä kohti vuodessa. Määrät ovat Suomen korkeimmat, mutta jostain ihmeellisestä syystä Etelä-Karjalan rikkipitoisuuksista on vaiettu. Lieneekö syy se, että 20 prosenttia niistä tulee omasta teollisuudesta ja 80 muualta. Etelä-Karjalassa ongelma on ollut joitain kertoja esillä, mutta syihin ei tunnu löytyvän ratkaisua, joskin seurauksia yritetään mitä ihmeellisimmin keinoin hoitaa.

Minua ei lohduta suinkaan tieto siitä, että metsänhoitoyhdistykset yrittävät kehittää Karjalaan vahvempia puulajeja, jotka sietävät korkeita rikkipitoisuuksia. Herää kysymys, miten on ihmisten laita. Pitäisikö kehittää parempia ihmislajeja, jotka myös kestäisivät korkeita rikkipitoisuuksia?

Henkilökohtaisesti näkisin tärkeäksi, että asian ytimeen puututtaisiin ja tehtäisiin kaikki mahdollinen, jolla voitaisiin näin suuret saastelaskeumat estää. Ilmansaasteiden aste on huomattavissa Etelä-Karjalassa aivan tavallisessa arkipäivän todellisuudessa. Kouluissa on kuuleman mukaan yhä enenevässä

määrin hengityselinsairauksia ja allergioita. Eivätkö nämä ole viestejä, joihin olisi tartuttava toden teolla? Eikö luonto, puhdas ilma, puhtaat vedet, puhdas elinympäristö ole se, mitä meidän tulisi vaalia?

Arvoisa puhemies! Koska valtiovarainvaliokunta ei ole tältä osin tehnyt lisäesityksiä, toivonkin, että kun seuraavia budjettia aletaan kevätpuolella valmistella, paneuduttaisiin ilmansuojeluun perusteellisemmin, koska ilman saastuminen monine seurauksineen on suurin uhka luontomme puhtaudelle.

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Ei ole ensimmäinen kerta, kun budjetin toiseksi viimeistä pääluokkaa käsitellään öiseen aikaan. Yleensäkin asunto- ja ympäristökysymykset löytyvät eduskunnan työjärjestyksestä viimeisten asioiden joukosta, eli usein näitä käsitellään hyvin myöhään. Tässä puheenvuorossa tyydynkin vain lyhyesti toteamaan sen, mihin devan eduskuntaryhmä tämän budjetin ja siihen liittyvien lakien suhteen on tyytyväinen niin ympäristönsuojelun kuin asuntopolitiikankin osalta ja mihin taas olemme tyytymättömiä ja mihin toivomme korjauksia. Tulemme niitä myös esittämään yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Ensinnäkin olemme tyytyväisiä siihen, että ympäristöverojarjestelmän kehittäminen on tähän budjettiin liittyen saatu alulle. Tämä on kuitenkin todella vasta alku. Olemme vielä kaukana siitä, että ympäristöveroilla tapahtuvan taloudellisen ohjauksen keinoin voitaisiin vaikuttaa niin raaka-aineiden käyttöön niitä säästävää suuntaa edistäen kuin myös luonnon pilaamista aiheuttaviin kuormittaviin tekijöihin, kaikkiin keskeisiin päästöihin, kohdistuvat ne sitten ilmaan, veteen taikka maahan.

Edelleenkin on välttämätöntä se, että ympäristöverojen järjestelmä ulotetaan koskemaan kaikkia keskeisiä ympäristölle uhkaa aiheuttavia tekijöitä: teollisuutta, energiantuotantoa, yhdyskuntia, hajakuormitusta, siis maa- ja metsätaloutta, myöskin suoraan kuluttajia. On luonnollista, että taloudellisen ohjauksen keinot tarvitsevat rinnalleen riittävän ja myöskin ensisijaisen normeilla, lainsäädännöllä ja hallinnollisilla määräyksillä, tapahtuvan ohjauksen.

Eduskunnassa on moneen otteeseen keskusteltu ympäristöverojen yhteydessä siitä, mihin näitä varoja tulisi käyttää. Meidän

mielestämme varoilla syntyviä taloudellisia mahdollisuuksia tulisi käyttää ensisijaisesti ympäristönsuojelun edistämiseen eli varsinaisen ympäristönsuojelubudjetin määrärahojen kasvattamiseen, mutta myöskin muulla tavoin eli ohjaamalla ympäristönsuojelua edistäviin tarkoituksiin muilla hallinnonaloilla.

Tyytymättömiä olemmekin siihen, että varsinainen ympäristönsuojelubudjetti tässä budjettiesityksessä ensi vuodelle on erittäin niukka, suorastaan häpeällinen, eikä anna mitään aihetta sen laatuille puheenvuoroille, jonka esimerkiksi valtiovarainministeri Liikanen käytti budjettiesitystä esitellessään eduskunnassa syksyn alussa todeten, että ympäristönsuojelu on budjetin painopisteitä.

Meidän mielestämme olisi välttämätöntä ohjata tuntuvasti lisää varoja varsinaiseen ympäristönsuojeluun, koskee se sitten kuntia, niiden mahdollisuuksia palkata työntekijöitä, saada käyttöönsä resursseja, laitteita ja mahdollisuuksia valvoa ympäristönsuojelua, taikka lääninhallituksia taikka valtion hallintoa. Olemme tyytymättömiä varsinaisen luonnon-suojelun määrärahoihin myöskin, jotka tässä budjetissa ovat erittäin niukat. Olemme myöskin tyytymättömiä siihen, mihin ed. Jokinen viittasi heilutellessaan pöntöstä kestävää ekologista kehitystä kaavailleen Suomen toimikunnan mietintöä, nimittäin siihen, millä tavoin ympäristönsuojelukokohdat otetaan huomioon budjetissa muilla hallinnonaloilla. Mielestämme ympäristönsuojelutavoitteiden tulisi näkyä niin liikennepoliitikassa, energiapolitiikassa kuin muillakin sektoreilla aivan toisen sisältöisinä esityksinä kuin ne, mitkä tähän budjettiin sisältyvät.

Ed. Rinne vetosi siihen, että edustajilla on valtaa, jos osaamme ottaa vastuuta ja jos meillä on rohkeutta puolustaa ympäristöä, puolustaa luontoa ja ottaa todella vastuuta ihmiskunnasta ja planeetastamme siltä osin kuin voimme siihen suoraan ja kansainvälisen yhteistyön kautta vaikuttaa.

Asuntopolitiikassa devan eduskuntaryhmä on tyytyväinen siihen, että asuntorahasto on saatu perustettua tämän budjetin yhteydessä. Tyytymättömiä puolestamme olemme siihen, että asuntorahastolle ollaan antamassa varsin niukat toimintaedellytykset hoitaa niitä tehtäviä, jotka sille on uskottu. Olisi välttämätöntä saada asuntorahastolle mm. riittävät mahdollisuudet hankkia varoja toimintaansa varten.

Olemme tyytyväisiä siihen, että ollaan siirtymässä aravalainoituksessa yhtenäislainajärjestelmään, 95 prosentin valtion lainoitukseen, ja siihen, että omistussaravajärjestelmää ei vastoin hallituksen kantaa luovuttu, vaan eduskunta otti tässä asiat omiin käsiinsä ja edellytti järjestelmän jatkamista vastaisuudessakin. Tyytymättömiä olemme todella siihen, että asuntorahaston toimintamahdollisuudet ovat nykyisellään varsin heikot — niitä on välttämätöntä kehittää — ja edelleenkin niihin tavoitteisiin, jotka yhteiskunnalliselle asuntotuotannolle budjetissa on annettu ja tähän liittyen luonnollisesti asuntotuotannon määrärahoihin tässä budjetissa.

Tyytymättömiä olemme myöskin maapoliitiikkaan tai niihin keinoihin, joita hallituksen ja eduskunnan toimesta on kunnille ja yhteiskunnalle annettu hoitaa aktiivista maapoliitikkaa ja hankkia tonttimaata yhteiskunnan käyttöön asuntotarpeiden tyydyttämiseksi. Mielestämme tässä tarvittaisiin hyvin monipuolista keinovalikoimaa, joka edellyttää sekä lainsäädännöllisiä muutoksia että myöskin sitä, että suoraan osoitetaan valtion budjetista tukea näihin tarkoituksiin kunnille.

Kaikista näistä asioista, joihin olen todella hyvin lyhyesti koettanut puuttua, tulemme tekemään esityksiä tämän pääluokan käsittelyn yhteydessä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Pääluokan käsittely keskeytetään.

P ä ä l u o k k a 36

Yleiskeskustelua ei synny.

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskoh-
taiseen käsittelyyn.

Luku 01 Kotimaisen velan korko, luku 03
Ulkomaisen velan korko, luku 06 Valtionve-
lan kuoletukset ja luku 09 Muut menot
valtionvelasta, hyväksytään.

Toinen varapuhemies: Asian käsit-
tely keskeytetään.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan
seuraava täysistunto on tänään torstaina
kello 10.

Täysistunto lopetetaan torstaina 21 päivä-
nä joulukuuta kello 0.26.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

